

శ్రీభద్రాచలం. | తూ. గోదావరి.

अपौरुषेय अमूल्य
अमुद्रित
शास्त्रोद्धरणम्.

గ్రంథమాలాశాఖ, ప్రథమప్రచురణము.

సంహితాగుచ్ఛము, ప్రథమపుష్పము.

The Publication
of
Literary Pride
of India.

శ్రీ కపింజల సంహిత

ముఖ్యసంపాదకుడు:

పాడిచేటి సీతారామానుజాచార్యులు

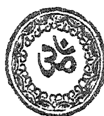
సహాయసంపాదకుడు:

గో. చిన శ్రీనివాసాచార్యులు

భద్రాచలం.

అత్యుత్తమప్రతి సభ్యులకు రు 2, ఇతరులకు రు 4 } పోస్టేజీ ప్రత్యేకము.
సాధారణప్రతి ,, రు 1-8, ,, రు 3

పాంచరాత్రాగమ అధికతా.

శ్లో॥ ఇదం శతసహస్రాద్ధి - భారతాఖ్యానవిస్తరాత్
ఆవిధ్యమతిమంథానం - దధ్నోఘృతమివోద్ధృతం
నవనీతం యథాదధ్నో - ద్విపదాం బ్రాహ్మణో యథా
ఆరణ్యకంచ వేదేభ్యః - ఓషధీభ్యో యథామృతం
ఇదంమహోపనిషదం - చతుర్వేద సమన్వితం
సాంఖ్యయోగకృతాంతేన - పాంచరాత్రానుశబ్దితం
నారాయణముఖోద్గీతం - నారదోశ్రావయన్మునీన్
బ్రహ్మణస్సదనేతాత - యథాదృష్టం యథాశ్రుతం
ఇదం శ్రేయ మిదం బ్రహ్మ - మిదం హిత మనుత్తమం
ఋగ్యజుస్సామభిర్జుష్ట - మథర్వాంగిరసైస్తథా
భవిష్యతి ప్రమాణంవై - ఏతదేవానుశాసనం
ఏతద్ధిసర్వశాస్త్రాణాం - శాస్త్రముత్తమసంశ్రితం
పంచరాత్రమితిఖ్యాతం - నారాయణముఖోద్గతం
తస్మాత్ప్రవక్ష్యతేధర్మాన్ - మనుస్స్వాయంభువస్స్వయం
అన్యేషాం ధర్మశాస్త్రాణాం - ఏతద్యోని ర్భవిష్యతి॥

— శ్రీమహాభారతే॥

నిబంధనలు-సభ్యులు

గౌరవాధ్యక్షులు

ఈ సంస్థయం దత్యంతాభిమానముతో గౌరవాధ్యక్షపదవి నంగీకరించి, యిమ్మహోద్యమనిర్వాహణమునం దేపాటి లోటును వాటిల్లనీక, తమసర్వస్వమును సంస్థయభి వృద్ధికొరకే వినియోగింప బద్ధకంకణులైయున్న,

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ పర్చా రామనాథరావు జమీందారు

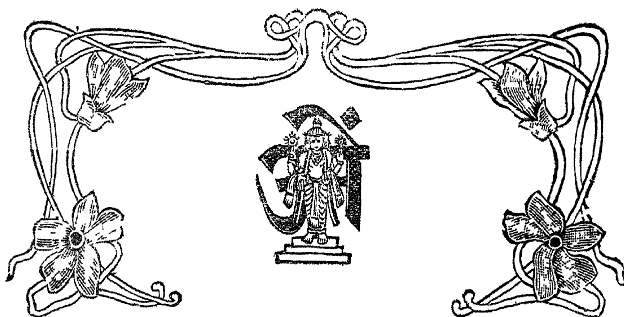
(కారేపల్లి - నైజాం) వారిని

శ్రీ రామచంద్రమూర్తి సర్వదా సర్వాభీష్టములను ప్రసాదించుచు, రక్షించునుగాక యని వేడుచున్నారము.

(ఈమహాపురుషు లిదివరలో, శ్రీరామయజ్ఞ, భాగవతసప్తాహ, రామాయణ సప్తాహ, షష్ఠివర్ష పట్టాభిషేక, సామ్రాజ్యపట్టాభిషేకాది యుత్కృష్ట కార్యముల ననేకమాచరించి, పరమభాగవతశిఖామణులుగా, దేశీయుల కెల్ల శుప్రితపరిచయులయ్యే యున్నారు. అదృష్టవశాత్తుగా, నిమ్మహామహుల యభిమానాదరణములకు పాత్రమగుట, నీసంస్థయును త్వరలోనే మహాభివృద్ధినొందగలదని మిక్కిలి యాసింపుచున్నారము.)

—సంపాదకుడు.

శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వము,

నిబంధనలు.

ఉద్దేశ్యము - OBJECT.

భారతదేశాభివృద్ధికిన్ని, జాతీయౌన్నత్యతకున్ను మూలభూతమై - వేదమువలె నపౌరుషేయమై, స్వతఃప్రమాణమై, పరబ్రహ్మస్వరూపుండగు శ్రీమన్నారాయణునిచే లోకహితార్థముగా, మోక్షోపాయప్రదర్శనంబుగా, అనంతగరుడవిష్వక్సేనబ్రహ్మేంద్రులకు మొదట నైదురాత్రింబులలో నుపదేశింపబడి - పిమ్మట ననేకమహర్షులచే ననేక సంహితలుగా (అనుష్టుపు శ్లోకరూపమున) విరచింపబడి - శ్రీపాంచరాత్రాగమతంత్రము, ఏకాయనాఖ్యశ్రుతి, సాత్త్వతవిధి, భగవచ్ఛాస్త్రము మున్నగునామాంతరములచే (సార్ధకోటిప్రమాణముగా) జగత్ప్రసిద్ధినొంది - ఋగ్యజుస్సామాథర్వణాదిభేదంబులతో నొప్పెడి వేదమువలెనే, దివ్యసిద్ధాంత (మంత్రసిద్ధాంత), ఆగమసిద్ధాంత, తంత్రసిద్ధాంత, తంత్రాంతరసిద్ధాంతంబు లను నాలుగుభేదంబుల నలరారుచు - ఇట్టి ప్రతిభాగమునకును సంబంధించిన మూల గ్రంధము (సంహిత)యందున్న, జ్ఞాన, యోగ, క్రియా, చర్యా, పాదరూపమున వేదాంత, యోగ, ధర్మ, పాక, శిల్ప, జ్యోతిషాది ముఖ్యశాస్త్రములతో సంబంధించిన అనేకయుక్తిప్రత్యక్షవిషయములతో

నిండియుండి - ఇంకను, విష్ణ్వారాధన విధాన, ఆలయనిర్మాణ, ప్రతిష్ఠాకరణ, ఉత్సవవిశేష, యంత్రోద్ధరణ, మంత్రపురశ్చరణ, ప్రాయశ్చిత్త, శాంతికర్మ, కామ్యక్రియ లచే నొప్పుచు స్మృతీతిహాసపురాణాదులయం దత్యంతము కొనియాడబడి - భారత వర్షమునందుగల జనసంఖ్యలో మూడవవంతు గల శ్రీవిశిష్టాద్వైత మతస్థులకు ముఖ్యాధారమై-అనేక ప్రాచీనవిద్వత్పుంగవుల (రామానుజ, యామున, దేశిక, వైదికసార్వభౌమాదుల)చే మహత్తరముగా విమర్శింపబడి - అనేకధర్మశాస్త్రగ్రంధరచయితల కాధారమై - అనేక మహాక్షేత్రములయం దతిచిరకాలానుగతముగా నాచరణీయమై - అనేకవిధములుగా విదేశీయుల మన్ననలకుగూడ పాత్రమై - మానవ జీవితరహస్యముల నెల్ల దెలుపజాలిన వేదసారమై - మనపూర్వీకు లెట్టి యసమయములందును తమ ప్రాణములకన్న మిన్నగా సంరక్షించి మన కొసంగిన, వారల విజ్ఞాననిధియగు - శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రము.

నేటికాలవైపరీత్యతచే నానాటికిని యంతరించుచు - ప్రతి పల్లెయందున్ను, పూరింటి యటకలపై పాతవెదురుపేళ్ళబుట్టలలో (దుబ్బ దులుపు దిక్కెనను లేక) పడియుండి, క్రిమికీటకాదుల కాహారముగా మారుచు - క్రిమక్రమముగా మనదృక్పథము నుండి మాటుబడి, చూచుచుండగనే విస్మృతవాఙ్మయమున చేరిపోవుచున్నందున - ఇది దేశమున కొక గొప్పతీరని లోటుగా భావించి - ఇందుకుసంబంధించినమూలగ్రంధములు (సంహితలు) విమర్శనగ్రంధములు, ప్రయోగగ్రంధములు, నిర్ణయగ్రంధములు, వ్యాఖ్యానములు, దీపికలు, భాష్యములు మున్నగు సన్నితరగతులకు జెందిన గ్రంధరాజములను (షుమారు 1500 అముద్రితగ్రంధములు) హతశేషమైనవానినైనా యొక్కచో జేర్చిపెట్టి సంరక్షించుచు, పరిశోధకు లిట్టి గ్రంధసంపాదనమునకై ప్రస్తుతము పొందుచున్న దుర్భర కష్టనష్టముల దొలగించుటకున్ను ఇందు ముఖ్యములగు - గ్రంధములను, యొకదానిపిదప వేరొక్కటిగా, సర్వజనోపయోగకరముగాను, సర్వాంగసుందరముగాను, ప్రకటించి, యెల్లవారలకును యీముఖ్యశాస్త్రమును కరతలామలకమై మొనరించి, జగత్కల్యాణసాధానమునకై

యథాశక్తియత్నించుటకున్ను - ఇంకను, ఇట్టియుత్తమశాస్త్రమును సాంగోపాంగముగా సాంప్రదాయజ్ఞు లగువారిచేత ప్రత్యేకముగా విద్యార్థులకు బోధింపజేయుటకున్ను - విద్వాంసులగువారిచే నీవిషయము నామూలాగ్రముగా చర్చింపించి, యద్దానిప్రాముఖ్యతను జనసామాన్యమున వెల్లడించి, తద్వారా లోకమంతయున్ను యిందుగల మహల్లాభమును పొందునట్లొనరింప జేయుటకున్ను - అన్నివిధములచేతను కృషిసలుపుటకై యీయుద్యమ మారంభింపబడినది.

ఉపశాఖలు - BRANCHES.

ఈదిగువ నుదహరించిన శాఖలను స్థాపించుటచేత పైయుద్దేశము నిర్వహింపబడును.

1 గ్రంథనిలయము - Library.

(1) హతశేషములగు యీశాస్త్రగ్రంథముల నెల్ల యిందు చేర్చి సంరక్షించుచు పరిశోధకులకు సర్వసౌకర్యములున్ను కలుగ జేయబడును.

(2) నెలకొకపర్యాయము సభ్యులకు కావలసినవిషయము లుచితముగా పరిశోధింపబడి ప్రత్యుత్తరము లొసంగబడును.

న రా:- ఇప్పటికె బహువ్యయప్రయాసలకు లోబడి సుమారు 50 గ్రంథములను (ముద్రితాముద్రితములలో) అనేకభాషలయందు యిందు చేర్చబడినవి. మిగిలినవాటికొరకై విరివిగా ప్రయత్నములు జరుపబడుచున్నవి.

2 గ్రంథమాల - Bookseries.

(1) ప్రతినెలకున్ను 100 పుటలకు తక్కువగాకుండా యొకదానిపిమ్మట వేరొక్కటిగా అన్నిగ్రంథములును యిందు ప్రకటింపబడును.

(2) ప్రతిగ్రంథమున్ను - డెమ్మీసైజు, గ్లేజుకాగితము, మంచి అచ్చు, చిత్రపటములు, వివరణపత్రికలు, క్యాలికోబైండు, గిల్టుపేర్లను గలిగి సర్వాంగసుందరమై యుండును.

(3) ముఖ్యముగా తెలుగులిపిలోను అవసరమునుబట్టి తదితర లిపులయందున్న గ్రంథములు ముద్రింపబడును. వీలునుబట్టియు, అవసరమునుబట్టియు టీకాతాత్పర్యవిశేషార్థాదులు వ్రాయబడును.

(4) ఈగ్రంథములలో యొక్కలిపిలోనివిమాత్రము (సభ్యుల యిష్టానుసారముగా) యొక్కొక్కప్రతిచొప్పున సదుపాయముగా నొసగబడును. మిగిలినవి ఇతరులధరకే యొసంగబడును.

మరా:- ప్రథమగ్రంథముగా, 1931 వ సం॥ జనవరి ఫిబ్రవరి మార్చి నెలల లోకే సంపుటముగా జేర్చి "శ్రీకపింజలసంహిత" ముద్రింపబడినది. ద్వితీయగ్రంథముగా "శ్రీపురుషోత్తమసంహిత"ముద్రణమందు గలదు.

కపింజలసంహిత వెల,	ఆత్యుత్తమప్రతి చందాదారులకు రు	2-0-0	ఇతరులకు రు	4-0-0
	సామాన్యప్రతి	1-8-0	,,	3-0-0

3 ప్రత్యేకపాఠశాల - A Special School.

ఈశాస్త్రవిషయము లిందు సాంగోపాంగముగా సాంప్రదాయజ్ఞులగువారలచేత విద్యార్థులకు (అర్హతల ననుసరించి) యుచితముగ బోధింపబడును.

4 మాసపత్రిక - A monthly journal.

విద్వాంసులచే నామూలాగ్రముగా యీశాస్త్రవిషయములను చర్చింపించి జనసామాన్యమునకీశాస్త్రప్రాముఖ్యత వెల్లడిచేయబడును.

సభ్యుల కందరకును యీపత్రిక యుచితము.

మరా:- పైనుదహరించిన 3, 4 శాఖలు (పాఠశాల, పత్రికలు) రెండున్ను, యీ సంస్థకు (1000) వేయిమంది సభ్యులు (అన్నితరగతులయందున్న చేరిసమొత్తము) యేర్పడిన తత్క్షణమే ప్రారంభింపబడును.

సభ్యత్వము - MEMBERSHIP.

ఈదిగువ నుదహరించిన 5 తరగతులయందున్న సభ్యులు చేర్చుకొనబడెదరు.

(1) ప్రధానపోషకులు - Chief Patrons.

(రు 116 లకు అధికము) నూటపదహారురూప్యముల కధికముగా దయచేయువారలు.

(వీరలఫోటో నొకమారు ప్రకటించుట. అన్నిగ్రంథములందున్ను వీరలపేర్లు ప్రకటించి యొక్కొక్కప్రతి శాశ్వతముగా యుచితముగా నొసంగుట)

(2) పోషకులు - Patrons.

(రు 116) నూటపదునారురూప్యముల దయచేయువారలు. (వీరలకును ప్రధానపోషకులకువలెనే గౌరవాధికారములు గలుగజేయబడును.)

(3) గౌరవసభ్యులు- Honorary members.

(116 లకు తక్కువ) నూటపదహారురూపాయలకుతక్కువయగు మొత్తముల నొసంగువారలు.

(వీరల సహాయమును వెంటనే ప్రకటించి సదరుగ్రంథమొకప్రతి యుచితముగా పంపబడును.)

(4) కార్యాలోచనాసభ్యులు - Working members.

సభ్యులను చేర్చుట, గ్రంథములను సంపాదించుట, సలహాల నొసంగుట మున్నగు విధములుగా సంస్థయొక్క అభివృద్ధికై తోడ్పడువారలు.

(వీరలు పనిచేయునంత కాలమున్ను యెప్పటిసహాయమునప్పుడు ప్రకటించుచు, అంతవర కన్నిగ్రంథములును యొక్కొక్క ప్రతి యుచితముగా నొసంగబడుచుండును.

(5) చందాదారులు - Subscribing members.

రు 10 లు ప్రవేశరుసుమును చెల్లించి, అన్నిగ్రంథములను సగము వెలకు కొనుచుండువారలు.

స్త్రీలకు, విద్యార్థులకు, విద్యాసంస్థలకు, యీరుసుము సగమువంతు తగ్గింపబడును. (రు 5 లు మాత్రమే)

నిరుపేదలుగా రుజువుచేయబడువారల కీరుసుము పూర్తిగా మాఫీచేయబడును.

(వీరల ప్రవేశమునుమాత్ర మొక్కపర్యాయము ప్రకటించి అన్నిగ్రంథములున్ను సగమువెలకే యిచ్చుచుండెదము)

(1) షరా:- ఈ ప్రవేశరుసుము రు 10 లున్ను యొకేమారు చెల్లింప నవకాశము లేనివారు—

దరఖాస్తుతో రు 2—0—0, ప్రథమ గ్రంథముతో 2–0–0, 6 నెలవాయిదాలలో 6–0–0, ఈవిధముగా మొత్తము 10–0–0లు చెల్లింపవచ్చును.

ఈవిధముగా పై మొత్తము లాయాగ్రంథముల వీ. పీ లలో చేర్చియే వసూలు చేయబడును. అనగా - మొదట రు 2-0-0 లు మాత్రం చెల్లించి పిమ్మట 8 మాసములదనుకను యితరులఖరీదుకే గ్రంథములను కొన్నవారలు తమప్రవేశరుసుమును పూర్తిగా వాయిదాలలో చెల్లించినవారగుదురు. అప్పటినుంచిన్ని ఇతరులకన్న సగముధరకే వీరలకు శాశ్వతముగా మాగ్రంథములు చేరుచుండగలవు.

(2) స్త్రీలు మున్నగువారలున్ను (ఈరుసుములను సగమువంతు మాత్రమే చెల్లించువారలున్ను) పైనుదహరించినవిధముగా వాయిదాలలో (సగముచొప్పుననే) రు ౫ లు చెల్లించ నవకాశము గలదు.

(3) మాచందాదారులకు యొక్కొక్కసంవత్సరం గ్రంథముల వెల (1200 పుటలకు తక్కువగానివి) పోస్టేజీగాక రు 12 0-0 లు అగును. కాని మొదటనే రు 10 లు మాత్రం మనియార్డరుచేసినచో మేమే ఖర్చులు భరించి సంవత్సరాంతముదనుకను అన్నిగ్రంథములను పంపెదము.

(4) ఎవ్వరైనను యేతరగతిలోనైనను 5 మందికి తక్కువగాని సభ్యులను చేర్చువారు, వారుసభ్యులైయుండునంతకాలమున్ను ఉచితముగా అట్టితరగతిలో సభ్యులుగా నుండగలరు. విశేషయగు సహాయమునను (ఏవిధముగానైనసరే) ప్రత్యేకగౌరవబహూకృతులతో సత్కరించుట కాగలదు.

నిబంధనలు

ప్రార్థన — PRAYER.

దేశీయమహాజనులెల్లరును మానవసామాన్యధర్మనిర్వహణముగా యీపురాతనశాస్త్రము నుద్ధరింప యథాశక్తి దోడుపడి, దేశభాషాభగవద్భాగవతసేవలచే కృతకృత్యు లయ్యెదరుగాక !

ఇట్లు విన్నవించు,
భవద్విధేయుడు, జగన్మంగళసంధానాకాంక్షి,
షా. సీతారామానుజాచార్యులు,
సంపాదకుడు (Editor),
గో. శ్రీనివాసాచార్యులు,
సహాయసంపాదకుడు (Asst. Editor).

వ్యవస్థాపకులు.

1 శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్ గొట్టిపుళ్ళ సీతారామానుజాచార్యులుగారు (ప్లీడరు, డి. బో. మెంబరు, పెద్దఅర్చకులు) భద్రాచలం.

2 శ్రీ శ్రీమాన్ శ్రీవిద్వాన్ గొట్టిపుళ్ళ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు (అర్చకులు, ఉభయ వేదాంతధర్మపారశాలాధిపతులు) భద్రాచలం.

3 శ్రీ శ్రీమాన్ గొట్టిపుళ్ళ పెద్దసీతారామానుజాచార్యులుగారు (అర్చకులు, ప్లీడరు) భద్రాచలం.

4 శ్రీ శ్రీమాన్ పొడిచేటి నరసింహాచార్యులుగారు (అర్చకసంఘాధ్యక్షులు) భద్రాచలం.

5 శ్రీ శ్రీమాన్ పొడిచేటి సీతారామానుజాచార్యులుగారు. Ex. ప్లీడరు-అర్చకులు, శ్రీరామదాసాశ్రమాధిపతులు) భద్రాచలం.

6 శ్రీ శ్రీమాన్ గొట్టిపుళ్ళ చిన్నశ్రీనివాసాచార్యులుగారు (అర్చకులు, భాగవతారు) భద్రాచలం.

P. S ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు తెలుగు ఇంగ్లీషు సంస్కృతభాషలలో జిలుగులేకుండా వ్రాయవలయును. వివరములకు అణాబిళ్ళ పంపునది.

శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వము,
భద్రాచలం, తూర్పు గోదావరిజిల్లా.

సభ్యులు.

ప్రధానపోషకులు.

1 శ్రీ బ్రహ్మశ్రీ విశ్వదాత దేశోద్ధారక కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావుపంతులుగారు (ఆంధ్రపత్రికాధిపతులు) మద్రాసు.

2 శ్రీ శ్రీమాన్ కోయిల్ కందాడై అణ్ణన్ శ్రీరంగాచార్యులు అయ్యవార్లంగారు (శ్రీముదలియాండాన్ వంశీకులు) కాంజీవరం.

3 మ॥ రా॥ శ్రీ పర్చా రామనాధరావు జమీందారుగారు (శ్రీభద్రాచలశ్రీసీతారామచంద్ర షష్టివర్షమహాసామ్రాజ్య పట్టాభిషేకోత్సవనిర్వాహకులు) కారేపల్లి, నైజాం.

4 మ॥ రా॥ శ్రీ అభినవరామదాసు గుంపు సోమిరెడ్డిగారు (పశ్చిమభద్రాద్రి) తాళ్ళ గోకులపాడు, కర్నూలుజిల్లా (శ్రీ భద్రాద్రిసీతారామచంద్రగర్భాలయగోపురసువర్ణకవచనిర్మాతలు, శ్రీ గోవిందమహాయోగి ప్రియశిష్యులు)

5 శ్రీమాన్ అకలంకం రంగభాష్యమయ్యంగారు (వారి తండ్రి కీ॥ శే॥ అకలంకం వెంకటనరసింహాచార్యులుగారిజ్ఞాపకార్థము) సంగంగుంట, గుంటూరు.

మహారాజపోషకులు.

1 మ॥ రా॥ రా॥ శ్రీ మహాబూబు షర్ ప్రాజవంతు శ్రీరాజా పార్థసారధి అప్పారావు సవై అశ్వారావు బహద్దరు జమీందారువారు, భద్రాచలం, పాల్వంచ, నూజవీడు యస్టేట్లు వగయిరాగారి పౌత్రులగు శ్రీ కుమారరాజా విజయఅప్పారావు సవై అశ్వారావు బహద్దరు ధొరవారు, శనివారపేట, [illegible]

—॰ పోషకులు ॰—

1 శ్రీ శ్రీ చీమకుర్తి బసవయ్యగారు (వైశ్యపత్రికాధిపతులు) గుంటూరు.

2 శ్రీ మాన్ దాచేపల్లి రామబ్రహ్మాచార్యులువారు (వైశ్యగురుకులాశ్రమ మేనేజర్లు) గుంటూరు.

3 శ్రీ శ్రీ కామరాజుగడ్డ రాజేశ్వరరావుగారు, గుంటూరు.

4 మ॥ రా॥ శ్రీ ఆత్మూరి రామమోహనరాయ్ గారు, చిత్రకారులు, బెజవాడ.

5 శ్రీ శ్రీ కర్లపాలెం కోదండరామయ్యగారు. (ఆంధ్రగ్రంథాలయప్రెస్ మేనేజరు) బెజవాడ.

6 మ॥ రా॥ శ్రీ పెండేల చక్రపాణి బ్రదర్సువారు, (కన్యకాప్రెస్ మేనేజరు) గుంటూరు.

7 మ॥ రా॥ శ్రీ శ్రీ ఆర్కాటు శ్రీనివాసరావు మొదల్యారు జమీందారుగారు, మంగపేట మొతా వగయిరా, షికిండ్రాబాదు, నైజాం.

8 శ్రీ శ్రీమాన్ శ్రీభద్రాచల శ్రీసీతారామచంద్రమహాప్రభువారి దివ్యసన్నిధి అర్చకస్వాములు.

1 శ్రీ శ్రీమాన్ పొడిచేటి నరసింహాచార్యులుగారు (అర్చక సంఘాధ్యక్షులు)

2 ,, పొడిచేటి చిన్నశాయన్నాచార్యులుగారు.

3 ,, పొ॥ రాఘవాచార్యులుగారు.

4 ,, పొ॥ రామానుజాచార్యులుగారు.

5 ,, పొ॥ సీతమ్మగారు.

6 ,, అమరవాది చిన్నకృష్ణమాచార్యులుగారు.

7 ,, అ॥ పెద్దశేషాచార్యులుగారు.

8 ,, అ॥ జగన్నాథాచార్యులుగారు.

9 ,, అ॥ పెద్దరామానుజాచార్యులుగారు.

10 ,, అ॥ చిన్నశేషాచార్యులుగారు.

11 శ్రీశ్రీమాన్ అమరవాది వెంకటరామానుజాచార్యులుగారు.
12 " అ॥ రంగశేషమ్మగారు.
13 " గొట్టుపుళ్ల సీతారామానుజాచార్యులుగారు, ప్లీడరు, డి. బో. మెంబరు.
14 " గొట్టు॥ పె సీతారామానుజాచార్యులుగారు, ప్లీడరు.
15 " గొ॥ చిన్న సీతారామానుజాచార్యులుగారు.
16 " గొ॥ శ్రీనివాసాచార్యులుగారు (విద్వాన్)
17 " గొ॥ చిన్న శ్రీనివాసాచార్యులుగారు (భాగవతార్)
18 " గొ॥ పెద్దకృష్ణమ్మగారు.
19 " కోటి రాఘవాచార్యులుగారు.
20 " కోటి సింహాద్రి అప్పలాచార్యులుగారు.
21 " మరింగంటి వెంకటనరసమ్మగారు.
22 " నలదీగె సీతారామానుజాచార్యులుగారు, పర్ణశాల.

కార్యాలోచనా సభ్యులు.

1 శ్రీ శ్రీమాన్ విద్వాన్ అమరవాది, నారాయణాచార్యులుగారు, వరంగల్, గిర్మాజీపేట, నైజాం.
2 " నండూరు వెంకటఅప్పలాచార్యులుగారు, సింహాచలం.
3 " అకలంకం రంగభాష్యమయ్యంగారు, గుంటూరు.
4 " అమరవాది చిన్న శేషాచార్యులుగారు, భద్రాచలం.
5 " కళ్లకురిటి వెంకటరత్నమాచార్యులుగారు, సంగీతవిద్వాన్, ఆయుర్వేదవైద్యులు, కమ్మంమెట్టు, నైజాం.

6 శ్రీ శ్రీమాన్ పాడిచేటి నరసింహాచార్యులుగారు, భద్రాచలం.
7 ,, కొడవలగంటి వెంకటాచార్యులుగారు, కొత్త పట్టణం, గుంటూరుజిల్లా.
8 ,, ఆసూరి మోహన రంగాచార్యులుగారు, నేటివు డాక్టరు, బెజవాడ.
9 ,, డాక్టరు డి. రంగాచార్యులుగారు (శ్రీ వైఖానస పత్రికాధిపతులు) మద్రాసు.
10 ,, మరింగంటి సీతారామానుజాచార్యులు గారు, ఆయుర్వేదవైద్యులు, తల్లంపాడు, నైజాం.
11 ,, చలమచర్ల శోభనాద్ర్యాచార్యులుగారు, వుంగుటూరు, కృష్ణాజిల్లా.
12 ,, దిట్టకవి వేంకటనృసింహాచార్యులుగారు, తుళ్లూరు, మంగళగిరి పోస్టు.
13 ,, బి.యన్. రంగభట్టరువారు (శ్రీ కర్ణాటకరాష్ట్ర అర్చకమహాజన సంఘాధ్యక్షులు) బెంగుళూరు.
14 ,, రొంపిచర్ల భట్టరు శ్రీనివాసాచార్యులు గారు, (వైఖానస విద్యానిలయం) ఆకులమన్నాడు.
15 మ॥ రా॥ శ్రీ టి. వి. కుబేంద్రరాజుగారు, ఆర్టిస్టు, మద్రాసు.
16 శ్రీ శ్రీమాన్ వాడపల్లి జోగాచార్యులు గారు, పాలమూరు, నల్గొండజిల్లా.
17 ,, ములుగు వెంకటనృసింహాచార్యులుగారు (అంతర్వేది స్థానాచార్యులు) ఉంద్రాజవరం.
18 ,, పరాంకుశం శ్రీరామమూర్తిగారు, డి॥ ప్లీడరు, బరంపురం, గంజాంజిల్లా.
19 ,, ఆయుర్వేదవిద్వాన్ కామసముద్రం విద్వత్కవి కుంజరం వెంకటకృష్ణమాచార్యులుగారు, కంతాత్మకూరు, నైజాం.
20 మ॥ రా॥ శ్రీ పి. వరదరాజులు నాయుడుగారు (సువర్ణనంఅందుసన్ను, ఫొటోషాపు) శ్రీరంగం.

21 శ్రీ శ్రీమాన్ శ్రీ పరవస్తు గోవిందాచార్యస్వాములవారు, వేదాంతవిద్వాన్, మహారాజా సంస్కృతకళాశాల, విజయనగరం.

22 మ॥ రా॥ శ్రీ చెన్నూరు రామచంద్రరావుగారు, మహస్సబు, వనపర్తిసంస్థానం, వనపర్తి, నైజాం.

23 శ్రీ శ్రీమాన్ చిలకమర్రి అప్పలాచార్యులుగారు తెల్లాపూర్, నైజాం.

24 " పంచాంగం వెంకట శఠగోపాచార్యులుగారు, ఏలూరు.

25 " నల్లాని చక్రవర్తుల వెంకట వరదాచార్యులు గారు, మద్దిరాల, నైజాం.

సామాన్యసభ్యులు:

1 శ్రీ శ్రీ కొత్తా వెంకటరత్నంజమీందారుగారు (మానిసిపల్ కౌన్సిలర్లు) ఏనాం (ఫ్రెంచి.)

2 " వాళం కృష్ణారావుగారు (గౌతమీగ్రంథాలయాధ్యక్షులు) రాజమండ్రి.

3 " నంబూరు వెంకటఅప్పలాచార్యులుగారు, సింహాచలం.

4 " అకలంకం రంగభాష్యమయ్యంగారు, సంగడీగుంట, గుంటూరు.

5 " సంద్యాల శేషాచార్యులుగారు, నరసింహస్వామి ఆలయం, గుంటూరు.

6 " కొండవలగంటి వెంకటాచార్యులుగారు, కొత్తపట్టణం, గుంటూరుజిల్లా.

7 " అరుట్ల శేషాచార్యులుగారు, వరంగల్, మఠవాడ, నైజాం.

స భ్యు లు.

8 (శ్రీ) శ్రీమాన్ కొండపాక వెంకటాచార్యులుగారు, వరంగల్, బాలనగరం, నైజాం.

9 " గరిమెళ్ళ నర్సింగముగారి రమణయ్య సూరిగారు (కిరాణందుకాణం) రామన్నపేట, వరంగల్, నైజాం.

10 ,, పర్చా రామచంద్రిరావు జమీాందారుగారు, కారేపల్లి, నైజాం.

11 " ఒకమతాభిమానులు.

12 " వ్యాసభట్టరు సింగరాజు నాయబుగారు, గాడేపాడు, నైజాం.

13 " బి. యన్. రంగభట్టరువారు, (కర్ణాటకరాష్ట్రి అర్చకసంఘాధ్యక్షులు) బెంగుళూరు.

14 " ములుగు వెంకటనృసింహాచార్యులుగారు, ఉండ్రాజవరం.

15 " తిరుమల పెద్దింటి సింగరాచార్యులుగారు, అర్చకులు, సింహాచలం.

16 " చామర్తి రాజనృసింహభట్టాచారిగారు, బాలసీమ, ఉర్లాంపోస్టు.

17 ,, శ్రీపతి లక్ష్మీనృసింహాచార్యులుగారు, పెదపారుపూడి గ్రామం, కృష్ణాజిల్లా.

18 ,, చలమచర్ల వెంకటాచార్యులుగారు, వాసపాముల గ్రామం, కృష్ణాజిల్లా.

19 ,, దిట్టకవి సీతారామానుజాచార్యులుగారు, సంతరావూరు, గుంటూరుజిల్లా.

నిజాం రాష్ట్ర ప్రతినిధి

శ్రీ శ్రీమాన్ విద్వాన్, అమరవాది నారాయణాచార్యులు గారు, వరంగల్, గిర్మాజీపేట, (నైజాం.)

N. B. :— నైజాంరాష్ట్రమండలి సభ్యులయొక్క సౌకర్యార్థమై పైనుదహరించినవారిని వరంగల్‌లో యీ సంస్థకు ప్రతినిధులనుగా యేర్పాటుచేసియున్నాము. కాన ఆదేశపు ప్రజలు వారితోనే వ్యవహారములను జరుపుకొన ప్రార్థితులు.

బజారుమారకము విషయ మెటులున్నను మా సంస్థవిషయములో బండీరూపాయ 1కి హాలీ రు 1-2-6 చొ॥ చెల్లించినచో అంగీకరించి పుచ్చుకొనుచుండెదము.

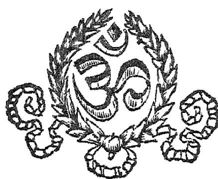
ఇంకను హెడ్డాఫీసుతోనే ముఖ్యవ్యవహారముల నేమైనా ప్రత్యేకముగా జరుపనిచ్ఛగించు నిజాంరాష్ట్రవాసులు యీ సంస్థ పేరిటనే—"వరంగల్ జిల్లా, పాల్వంచ తాలూకా, 'బూరుగంపాడు పోస్టు"—ద్వారాగా "భద్రాచలము'నకు నైజాంపోస్టులోనే వ్రాసుకొనవచ్చును.

—సంపాదకుడు.

సంస్థ విషయములు

(కృతజ్ఞత, అభినందనము, విన్నపము, వాగ్దానములు, సంస్థయందలి గ్రంథపట్టిక మున్నగునవి.)

పాంచరాత్రాగమ

ప్రశస్తతా.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణస్సర్వవర్ణేషు - యతిశ్చాశ్రమిషూత్తమః
యద్వద్గంగాచతీర్థేషు - దైవతేష్వపిచాచ్యుతః
తద్వత్సర్వేషు శాస్త్రేషు - పంచరాత్రం ప్రశస్యతే ॥
ఇదంపవిత్రం పాపఘ్నం - శాస్త్రంభవవినాశనం
సంసారార్ణవమగ్నానాం - కర్మపాశానుపేయుషాం
మహాపోతేన సదృశం - తారకం భవసాగరాత్ ॥

— పాద్మతంత్రే

శ్లో॥ పాంచరాత్రం మహద్దివ్యం - శాస్త్రం సంప్రీతివిభావనం
విశేషేణాధిగంతవ్యం - గీతం భగవతా స్వయం ॥

— సంహితాంతరేషు ॥

వాగ్దానములు - విన్నపము.

ఈ గ్రంథమాలను గురించి తమ వజ్రాయుధపత్రికలో యుచితప్రకటన మొనరించుటయేగాక, దేవాలయకమిటీవారి ద్వారాగా తగు సహాయమున్ను కలిగింప వాగ్దాన మొనరించిన బ్రహ్మశ్రీ కవిసార్వభౌమ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి (రాజమండ్రి) గారికిన్ని— ఇదేవిధముగా హిందూసుందరీపత్రికాముఖమున సాయపడ వాగ్దాన మొనరించిన శ్రీ బాలాంత్రపు శేషమాంబ, మాడభూషి చూడమ్మ (కాకినాడ) గార్లకున్ను—తమకు దేవాలయకమిటీతో గల సందర్భము ననుసరించి తాము స్వయముగా సభ్యులగుటయేగాక తమ కమిటీవారిచేతను అర్చకులు మున్నగువారిచేతను తగు సాయమును గల్గింప నంగీకరించిన మ॥ రా॥ శ్రీ శ్రీ జే. సత్యనారాయణమూర్తి (తూ. గోదావరిజిల్లా టెంపుల్ యిన్‌స్పెక్టరు రాజమండ్రి) గారికిన్ని— తమవద్దనున్న సర్వగ్రంథములను సమర్పించుచు, పోషకులు సభ్యులు మున్నగువారిని చేర్చి తగు సహాయమును కలిగించుటలోనున్ను, గ్రంథప్రచురణవిషయమందున్ను, అముద్రితగ్రంథసంపాదనమందున్ను కుడిభుజమువలె మాకు దోడ్పడెద మని వాగ్దాన మొనరించిన శ్రీమాన్ రొంపిచర్ల భట్టరు శ్రీనివాసాచార్యులు (వైఖానసాశ్రమం, ఆకులమన్నాడు) వారికిన్ని—సభ్యుల చేర్చుటలోను తాము యావచ్ఛక్తి నన్నివిషయములయందున్ను తోడ్పడుటలోను వాగ్దాన మొనరించిన శ్రీమాన్ ఫణిహారం తిరువేంగళాచార్యులు(కాకినాడ) గారికిన్ని- తమలైబ్రరీలోగల ముద్రితాముద్రితగ్రంథముల నెల్ల దయచేసి సాయపడెద మని యానతిచ్చిన శ్రీమాన్ శ్రీ పరవస్తు శ్రీనివాసస్వామి (ఆర్షలైబ్రరీ, విశాఖపట్టణం) గారికిన్ని— "శ్రీల.. స్మృతంత్రము" సకల్యే ముద్రణవ్యయమునంతయును యీ మాఘమాసములో నిచ్చుటకై వాగ్దానముచేసిన శ్రీమాన్ కామసముద్రం విద్వత్కవికుంజరం వేంకటకృష్ణమాచార్యులు (ఆయుర్వేదవిద్వాన్, ప్రస్తుతం భద్రాచలం) గారికిన్ని— [illegible] తగు సాయ

మొనరించి యొకగ్రంథమును ముద్రించి యిచ్చుటకై యనుమతించిన మ॥ రా॥ శ్రీ శ్రీ గూడూరు లక్ష్మణరావు జమీందారు (బెజవాడ) గారికిన్ని—ప్రథమగ్రంథమును చూచినపిమ్మట రెండవ గ్రంథముద్రణమునకు తోడ్పడి పోషకులుగా చేరెద మని యనుగ్రహించిన మ॥ రా॥ శ్రీ శ్రీ కొత్తా వెంకటరత్నం జమీందారు (పనాం, ఫ్రెంచి) వారికిన్ని—సుమారొక 25 మందికి తక్కువగాని సభ్యుల నేర్పాటుచేసి తాము న్ను సభ్యులై తగురీతిగా సహాయపడ వాగ్దాన మొనరించిన శ్రీమాన్ శ్రీ కోసూరి అప్పలాచార్యులు (గుంటూరుతాలూకా, వైకుంఠపురం) గారికిన్ని—తమ యావచ్ఛక్తిని వినియోగించి తమ దేశసంచారమునంతయును యిద్దానికి సహాయభూతముగా నొనరింప యత్నించుచున్న బ్రహ్మ శ్రీ, శ్రీ, కప్పగంతుల కృష్ణమూర్తి (కళింగపట్నం) గారికిన్ని—తగుసభ్యుల చేర్చుటలోను గ్రంథములను ముద్రణార్థమై తయారుచేసి యిచ్చుటలోను వ్యాఖ్యాన టీకాతాత్పర్యాదుల వ్రాసియిచ్చుటలోను తగువిధముగా సహాయభూతులై యుండ ననుగ్రహించిన శ్రీమాన్ శ్రీ పరవస్తు గోవిందాచార్యులు (శ్రీ విజయనగరం మహారాజాసంస్కృతకాలేజి వేదాంతవిద్వాంసులు) గారికిన్ని—ఇంకను కొద్దిగనో గొప్పగనో మాకు తోడ్పడెదమని వచించిన తదితరమహాశయులకును—

ఈవిజ్ఞాపనాపత్రమును సవినయముగా సమర్పించుచు, వారివారి వాగ్దత్తముల నొకపర్యాయము జ్ఞప్తిచేయుచున్నారము. తప్పక నీ మహానీయుల సహాయముల గురించిన వివరములన్నింటిని మాద్వితీయ ప్రచురణమందే సూచించి మాకృతజ్ఞతల నందజేయగల మనియు, యిమ్మహానీయులు మిగిలిన దేశీయప్రముఖుల కందరకును మార్గదర్శకులై వెలయగలరుగాన మున్ముందు మాసంస్థకు ఉదారహృదయులగువారలచే జరుగబోవునట్టి యమూల్యసహాయములకెల్ల వీరలే ముఖ్యకారణభూతులై సుస్థిరముగా నీసంస్థను నిలువబెట్టి లోకోపకార మొనరించిన మహాఫలమునున్ను పొందగలరనియు, త్రికరణశుద్ధిగా విశ్వసించుచున్నారము.

శ్రీరామచంద్రమూర్తి వెంటనే మా కీ మహనీయుల సహాయ ముల నందుకొనునట్టి భాగ్యమును గల్గించి యవ్వారల సర్వదా రక్షించుగాక!

ఇట్లు విన్నవించు భవద్విధేయుడు,
సంపాదకుడు.

ప్రార్థన.

మాసంస్థయం దత్యంతాదరభావముతో మావిజ్ఞప్తి నాలించి ఈమహాక్షేత్రమునందు తమపేరిట శాశ్వతముగా "శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వగ్రంథనిలయశాఖ"లో నుంచుటకుగాను యర్పించిన యీాదిగువ నుదహరించిన ముద్రితాముద్రితగ్రంథములను కృతజ్ఞతతో నందుకొనుచున్నారము. దేశహితైకమతులగు యుత్తమపురుషులెల్లరు వీరలమార్గమునే యనుసరించి తమయొద్దగల పాంచరాత్రగ్రంథములను ముద్రితాముద్రితములలో నేవైనను-యేభాషలోనున్నను-శాశ్వతముగాగాని, క్రయమునకుగాని, తగ్గింపువెలకైనను లేక సంపూర్ణమగు వెలకైనను సరే, లేదా వాటికి మేము ప్రతులు వ్రాసికొని తిరిగి పంపునట్టిపద్ధతిపైనైనను (తగుమైనవాయిదాలలో మావద్దనుంచి కొంత ధరావతును చెల్లించుకొనిగాని లేక మాపైగల నమ్మికచే యట్లొనరింపకనేగాని అట్లు పంపుట కవకాశము లేశమైనను గలుగనిపక్షమున మే మచ్చటకువచ్చి ప్రతులు వ్రాయించి తీసికొనుటకుగాని లేక తామే స్వల్పద్రవ్యముతో నట్టి కార్యమును జరుపుటకుగాని పరిమిషనియిచ్చియును) ఈయుత్తమకార్యమును సక్రమముగా నిర్వహింపజేయ మిక్కిలియును ప్రార్థించుచున్నారము.

మా కుచితముగా గ్రంథముల నర్పించిన యీాదిగువ నుదహరించిన మహాదాతల కా సర్వేశ్వరుడు ఆయురారోగ్యాద్యష్టైశ్వర్యముల నొసంగి నిరంతరమున్ను కాపాడునుగాత యని త్రికరణశుద్ధిగా వేడుచున్నారము.

మాసంస్థ కుచితముగా గ్రంథముల కరుణించిన మహాశయులవివరము.

1 శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్ శ్రీ ఫణిపురం రంగస్వామిభట్టరువారు, శ్రీపాంచరాత్రాగమవిద్వాన్, శ్రీ మైసూరు మహారాజా సంస్కృతకాలేజీ విద్వాంసులు, మైసూరు.

(1) పాద్మసంహితా-తెలుగులిపి - 2 వాల్యూములు - వెల రు 10-0-0 లు

(శ్రీ యాదవాచలమఠమువారు ప్రకటించినది.)

(2) శ్రీ భగవదాలయనిత్యార్చనాపద్ధతిః-తెలుగులిపి వెల రు 2-8-0 లు.

(స్వయముగా రచించిన 'దీపికా' సహితము.)

2 మహారాజశ్రీ టి. వి. కుబేంద్రరాజుగారు, పెయింటరు, అండు ఫొటోగ్రాఫికు ఆర్టిస్టు, మదరాసు.

(1) అహిర్బుధ్న్యసంహితా- నాగరలిపి- 3 వాల్యూములు-ఇంగ్లీషుపీఠిక సహా-వెల రు 15-0-0 లు.

(శ్రీ అడయారు లైబ్రరీవారు ప్రకటించినది.)

3 బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులయిన శ్రీ సిసిట్ల అరుణాచలయ్యగారు, మద్రాసు.

(1) అహిర్బుధ్న్యసంహితా - (నాగరలిపి) ఇంగ్లీషు భూమిక లేని 2 వాల్యూములు-వెల రు 13-0-0 లు.

(శ్రీ అడయారు లైబ్రరీవారు ప్రకటించినదే)

4 శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్ శ్రీమయూరం అప్పలాచార్యులుగారు. దేవునికడప.

(శ్రీ. జి. యల్. శాస్త్రిగారిద్వారాగా పంపినవి.)

(1) కపింజలసంహిత - తెలుగులిపి. వెల రు 1-0-0

(శ్రీ కడప టి. సుబ్బారావుగారి పీఠిక గలది. ఎవ్వరు యెచ్చట ప్రకటించిరో తెలియదు.)

(2) పాంచరాత్రరక్షా - తెలుగులిపి-తాళపత్రప్రతి-సమగ్రగ్రంథము.

(3) కపింజలసంహితోక్త ఉత్సవప్రయోగవిధిః-తెలుగులిపి-తాళపత్రప్రతి.

5 శ్రీ మదిత్యాది శ్రీమాన్ తూప్పుల్ దొరస్వామిఅయ్యంగారు, శ్రీవైష్ణవగ్రంధరత్నాకరశాలాధిపతులు, బెంగుళూరు.

(1) గాయత్రీ తంత్రము-తెలుగులిపి వెల రు0-12-0 లు.

(2) గాయత్రీ మంత్రమాల-తెలుగులిపి 0-6-0 లు.

వీరింకను శ్రీ యోగిపార్థసారథి అయ్యంగారు ప్రకటించిన "ఈశ్వరసంహితా" మున్నగు కొన్ని గ్రంథముల నుచితముగా సమర్పింప వాగ్దాన మొనరించిరి.

—సంపాదకుఁడు.

అభినందనము

శ్రీ బందరుపురవాసులున్ను రిటైర్డుసబుజడ్జీలున్ను మహా విద్వాంసులున్నుయగు బ్రహ్మశ్రీ వావిలాల వేంకటశివావధానులు గారు మహోదారహృదయులై మాయుద్యమమును కొంతవరకు స్వయముగా వీక్షించి శ్రీఅడయారులైబ్రరీ (మదాసు)యందు గల వ్రాతప్రతులకన్నింటికిని కాపీలు వ్రాయించుకొనుటకై పరిమిషను పొందగల్గుటకుగాను తమమిత్రులగు సదరు లైబ్రరీడైరెక్టర్లకు మంచిసిఫారసు నొనరించియున్నారు. వీరిమూలకముగా మే మికార్యమునందు తప్పక కృతకృత్యులమయ్యెద మని నమ్ముచు, అట్టిమహానీయమూర్తులయొక్క దేశాభిమానమును, సత్కార్యనిర్వహణాభిలాషను, మహోదారహృదయమును మిక్కిలియు కొనియాడుచున్నారము.

ఇట్లు విన్నవించువిధేయుడు,

—సంపాదకుడు.

ప్రస్తుతము

"శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వగ్రంధనిలయ శాఖ"లోగల

ముద్రితాముద్రిత గ్రంథముల పట్టికా.

ముద్రితములు:—

1 పాద్మసంహితా-మూలగ్రంధము-తెలుగులిపి - 2 వాల్యూములు-వెల రు 10-0-0.

(యాదవాచలమఠమువారు బెంగుళూరులో ప్రకటించినది)

2 బృహద్బ్రహ్మసంహితా-మూలగ్రంథము-నాగరలిపి-వెల రు2-8-0 (ఆనందాశ్రమ ప్రెస్, పూనా)

3 అహిర్బుధ్న్యసంహితా:—మూలగ్రంథము - నాగరలిపి - 2 వాల్యూములు వెల రు 13-0-0 (అడయారు లైబ్రరీ, మద్రాసు)

4 శ్రీ పాంచరాత్ర శాస్త్రోపోద్ఘాతము:—(Introduction to Pancharatragama) విమర్శగ్రంథము - ఇంగ్లీషులిపి వెల రు 2-8-0 (అడయారు లైబ్రరీ, మద్రాసు)

5 ఈశ్వరసంహితా:—మూలగ్రంథము-నాగరలిపి-వెల రు 7-8-0 (సుదర్శనప్రెస్, కంచీ)

6 సాత్త్వతసంహితా:—మూలగ్రంథము-నాగరలిపి-వెల రు 3-0-0 (సుదర్శనప్రెస్, కంచీ)

7 ప్రపన్నధర్మసారసముచ్చయము:— నిర్ణయగ్రంథము-తెలుగులిపి వెల రు 3-0-0 (శ్రీవైష్ణవగ్రంథరత్నాకరశాల, బెంగుళూరు)

8 శ్రీపాంచరాత్రరక్షా:—విమర్శగ్రంథము - తెలుగులిపి - వెల రు 2-0-0 (శ్రీవైష్ణవగ్రంథరత్నాకరశాల, బెంగుళూరు)

9 విష్ణుతిలకసంహితా:—మూలగ్రంథము-తెలుగులిపి - వెల 3-0-0 (ఇయ్యుణ్ణి రాఘవాచార్లుగారు, బెంగుళూరు)

10 పరాశరసంహితా:—మూలగ్రంథము-తెలుగులిపి - వెల రు2లు. (ఇయ్యుణ్ణి రాఘవాచార్లుగారు)

11 భారద్వాజసంహితా:—మూలగ్రంథము - తెలుగులిపి - అంధ్రవ్యాఖ్యా - వెల రు 3-0-0 (శ్రీవైష్ణవపత్రిక - పెంటపాడు)

12 ఆలయనిత్యార్చనాపద్ధతిః:—ప్రయోగగ్రంథము - తెలుగులిపి - వెల రు 2-8-0 లు (ఫణిపురం రంగస్వామిభట్టరు, మైసూరు)

13 అగస్త్యసంహితా:—మూలగ్రంథము-నాగరలిపి - వెల రు3 లు. (సేటు ఛోటేలాలు లక్ష్మీచందు, ఫైజాబాదు, అయోధ్యజిల్లా)

14 క్రియాకైరవచంద్రికా:—ప్రయోగగ్రంథము - గ్రంథాక్షరి- వెల రు 2-8-0 లు (సుదర్శనప్రెస్ - కాంచీ)

15 భగవన్నిత్యారాధనక్రమః—ప్రయోగగ్రంథము - కన్నడలిపి - వెల రు 0-8-0 లు (శ్రీవైష్ణవగ్రంథరత్నాకరశాల, బెంగుళూరు)

16 నారదపాంచరాత్రం—మూలగ్రంథమునా-గరలిపి-వెల 2-0-0లు (పం. జోషారాంముకుందజీ, బొంబాయి)

17 పాద్మోక్తారాధనవిధిః—ప్రయోగగ్రంథము - గ్రంథాక్షరి - వెల రు 0-6-0 లు (సుదర్శనప్రెస్, కంచీ)

18 కపింజలసంహితా:—మూలగ్రంథము-తెలుగులిపి-వెల రు 1-0-0 (శ్రీ. సుబ్బారావుగారు, కడప. సీరికగలది)

19 శ్రీరామోత్సవరత్నాకరః :—ప్రయోగగ్రంథము - తెలుగులిపి వెల రు 3-0-0. (పట్టాభిరామశాస్త్రి, మద్రాసు)

20 శ్రీవైఖానససారసంగ్రహః:—విమర్శగ్రంథము-తెలుగులిపి - వెల రు 0-8-0 (శ్రీవైష్ణవగ్రంథరత్నాకరశాల, బెంగుళూరు)

21 శ్రీ విష్ణుసంహితా:—మూలగ్రంథము- నాగరలిపి-వెల రు 4-8-0 (త్రివేండ్రం గవర్నమెంటువారు)

22 తంత్రశుద్ధాఖ్యప్రకరణం:—విమర్శగ్రంథము- నాగరలిపి- వెల రు 0-6-0 (త్రివేండ్రం గవర్నమెంటువారు)

N. B.— ఇవిగాక మరికొన్నిగ్రంథములున్నను అవి సంపూర్తిగా యీ పాంచరాత్రాగమవిషయమే కానందున యిందు చేర్చక వేరుగా నుంచడమయినది.

అముద్రితగ్రంథములయొక్క జాబితా యీపర్యాయము ప్రచురింపబడే గ్రంథములో నుదహరింపబడును.

ఈపై నుదహరించిన ముద్రితగ్రంథములలో గూడ ప్రస్తుతము 2, 3 గ్రంథములు తప్ప మిగిలినవాటికి ప్రతులు దొరుకవు. అయినను యెవ్వరైనా యేగ్రంథముయొక్క సంపూర్తి అడ్రెస్సునైనా కోరే యెడల తప్పక వ్రాసి పంపనగును.

—సంపాదకుడు.

కావలెను.

శ్రీ పాంచరాత్రాగమమునకు సంబంధించిన గ్రంధములు ముద్రితాముద్రితములలో నేవియైనను సరే యేభాషయందున్నను సరే మాకు కావలయును. ఉచితముగా పంపినను లేక మూల్యమునకు విక్రయించినను మేము పుచ్చుకొనెదము. వివరముల నీ క్రింది అడ్రెసుకు వ్రాయవలయును.

ఇట్టిగ్రంధములు తమవద్ద లేకున్నను ఉన్నస్థలముల యొక్క వివరములనైనను యెరింగించినవారికి ఆగ్రంధములు మా కావశ్యకములైన యెడల మంచిబహుమతి యొసంగబడును.

చురుకుగాను నమ్మకముగాను సభ్యులు వగైరాలను చేర్చు విషయములలో పనిచేయుటకు నెలజీతమునైనను ధారాళమగు కమీషనైనను పనిచేయగల్గిన పలుకుబడిగల యేజంట్లు ప్రతి-చోటను విరివిగా కావలయును. వివరముల కీక్రింది అడ్రెస్సుకు నేడే వ్రాయుడు.

సంపాదకుడు,
శ్రీ పాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వము,
భద్రాచలం, తూ॥ గోదావరిజిల్లా.

ముఖ్యమగు సూచనము.

సభ్యులకు.

1 వృధావ్యయమును తగ్గించుకొన నెంచునట్టి మాసభ్యులు సంవత్సర మొత్తముపై ప్రకటింపబడునట్టి 1200 పుటలుగల సంపుటములన్నిటికిని యొకేపర్యాయము రు 10 లున్ను మనియార్డరుచేసినచో అన్నిగ్రంథములును ఖర్చులు మేమే భరించి రిజష్టర్డు పార్శెలుగా పంపుదుము.

2 ప్రస్తుతము వీ. పీ. లను పోస్టులో 3 దినములకన్న నెక్కువ యుంచేయెడల డెమరేజీచార్జియున్ను భరించవలసివచ్చును. కాన వెంటనే వీ. పీ. లను చెల్లించి గ్రంథములను పుచ్చుకొనవలయును.

3 వీ. పీ.లు వగైరాలు తిరుగగొట్టినచో యానష్టము నట్లు త్రిప్పివేసినవారే భరించవలసియుండును.

4 జబాబుకోరువారలు రు 0-1-0 పోస్టుబిళ్లలు పంపవలయును.

5 సభ్యులుత్తరము వ్రాయునప్పుడు తమసంఖ్య నుదహరించవలయును.

6 మాయుత్తరము నెంబరు నుదహరించుచు మాకు ప్రత్యుత్తరములు వ్రాయవలెను.

వర్తకులకు.

మాగ్రంథములను టోకుగా కొని విక్రయించునట్టి వర్తకులకు మంచికమీషన్ యియ్యబడును.

బహుమతి.

1 ఏపుస్తకమునైనా 6 ప్రతులొకేసారి తెప్పించుకొనువారలకొక్కప్రతియున్నూ, రు 5 లకు తక్కువగాని ఆర్డరుకు పోస్టుఖర్చులున్ను బహుమతిగానిచ్చెదము.

ముఖ్యమగు సూచనము

2 ఎవ్వరైనను పోషకులు మున్నగు తరగతులలో అయిదుగురికి తక్కువగాని సభ్యులను చేర్చేయెడల ఆసంఖ్య తగ్గకుండా యున్నంతకాలమున్ను అట్లు చేర్చినవారికిగూడా ఆతరగతి సభ్యత్వహక్కులను బహుమతిగా నొసంగెదము.

3 మాకు విరివిగా తోడ్పడువారలకు వారివారి యోగ్యతల ననుసరించి ద్రవ్యరూపకమగు బహుమతులున్ను యొసంగబడును.

ఉ చి త ము .

నిరుపేదలగువారలకు (ఆవిధముగా ఋజువు పర్చుకొనిన యెడల) ప్రవేశరుసుమును పూర్తిగా తగ్గించివేసి ఉచితముగానే చందాదారులనుగా జేర్చుకొని అట్టివారి కిచ్చునట్టిధరకుమాత్రమే వీరలకున్ను మాగ్రంధముల నొసంగెదము.

—సంపాదకుడు.

పాంచరాత్రాగమవిషయమునకు సంబంధించిన సలహాల నొందగోరు వారలకున్ను సంశయముల దీర్చుకొన నాశించువారలకున్ను మంచితరుణము.

ముఖ్యమగు గమనింపు.

ఎవ్వరికైనను శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రవిషయములో నెయ్యదియైనా సందేహము గల్గినచో మావల్ల వ్రాసి తెలిసికొనవచ్చును. మాసభ్యు లిందులకై పోస్టుఖర్చులనిమిత్తం రు 0-4-0 పోస్టేజీబిళ్ళల నంపి ఉచితముగానే సలహాలను పొందవచ్చును. ఇతరులు సామాన్యవిషయముల కన్నింటికిన్ని రు 1-0-0 రుసుముతోగూడా చేర్చి రు 1-4-0 లు ముందుగనే మనియార్డరు చేయవలయును. విషయాధిక్యత ననుసరించి యొక్కొక్కప్పుడు యెక్కువచార్జియున్ను భరించవలసివచ్చును. అందుల కంగీకారములేనివారల సొమ్ము తిరుగా మనియార్డరు చేయబడును. ఖర్చులు వారే భరింపవలెను.

ఇట్లు,

సంపాదకుడు.

శ్రీ పాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వము,

భద్రాచలం, తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

కార్యాలోచనాసభ్యుల సహాయము.

ఈ సంస్థయం దత్యంతాభిమానముతో కార్యాలోచనాసభ్యులుగా చేరిన 25 మంది మహాశయులలోను యీాదిగువ నుదహరించినవారలు యీాదిగువ నుదహరించినవిధముగా సంస్థయొక్క అభివృద్ధికై తోడ్పడి యున్నందున వీరలకు మాహృదయపూర్వకకృతజ్ఞతాభివందనముల నర్పించుచు నిగిలినవారలుకూడ వీరిమార్గమునే యనుసరించి సాధ్యమగునంతత్వరలో తమతమ వాగ్దత్తములను కార్యరూపముగా పరిణమింపజేయ కడుంగడు వేడుచున్నారము.

1 శ్రీ శ్రీమాన్ విద్వాన్ అమరవాది నారాయణాచార్యులుగారు, వరంగల్, నైజాం (ముగ్గురు సామాన్యసభ్యులను చేర్చుటచేతను)

2 ,, అకళంకం రంగభాష్యమయ్యంగారు, గుంటూరు, (కొందరిచేత సభ్యులుగా చేర వాగ్దానము చేయించి, తమతండ్రిగారు వ్రాసిన 50 పాంచరాత్ర (వ్రాత) గ్రంథముల నొసంగి, వారిపేరిట నొక ప్రధానపోషకత్వము నేర్పాటు చేయుటచేతను)

3 ,, డాక్టరు డి. రంగాచార్యులుగారు, మద్రాసు (వైఖానసపత్రికలో నుచితముగా యీసంస్థనిబంధనలను ప్రకటింపించి యీపత్రికాముఖముగానే వైఖానసులను తదితరులను యీసంస్థకు తోడ్పడ ప్రోత్సహించుటచేతను.)

4 ,, చలమచర్ల శోభనాద్రాచార్యులుగారు, ఉంగుటూరు (ముగ్గురు సామాన్యసభ్యులను చేర్పించి శ్రీ ప్రశ్నసంహితను సంపాదించి పెట్టుటచేతను.)

5 ,, నండూరు వెంకటప్పలాచార్యులుగారు, సింహాచలం (ఒక్క సామాన్యసభ్యుని చేర్పించి కొందరిచేత

పోషకులుగాను సభ్యులుగాను చేరుటకు వాగ్దానములు చేయించుటచేతను.)

6 ,, దిట్టకవి వెంకట నరసింహాచార్యులుగారు, తుళ్లూరు (శ్రీపురుషోత్తమసంహిత యను యముద్రితగ్రంథమును యీసంస్థయందు ద్వితీయపుష్పముగా ప్రకటింప శ్రీదనకుధరం వెంకటరంగాచార్యులువారు (తెనాలి) ద్వారాగా యీసంస్థకు దయచేయించుటచేతను)

అమూల్యమగు సాహాయ్యము నొనరించి తమతమ నిర్మలాభిమానములను వెల్లడించియుండిరి. శ్రీరామచంద్రమూర్తి వీరికి ఆయురారోగ్యాది యభీష్టఫలముల నెల్ల ప్రసాదించి సర్వదా రక్షించునుగాక !

ఇంకను వీరలు యథాశక్తి కృషిసల్పి యీసంస్థయొక్క సంపూర్ణకార్యక్రమము వెంటనే ప్రారంభింపబడునట్లాశీర్వదించి యితరుల కాదర్శప్రాయులై వెలయుదురుగాక !

—సంపాదకుడు.

ప్రముఖులయభిప్రాయములు

THE IMPORTANCE OF
Pancharatra Litarature.

" It is an unexplored field . . It was also unknown, until recently that other Samhitas are extent. .. To obtain a general view, however imperfect, of the material to be taken into account, is evidently the first thing required of any one approching an unknown Literature.

F. OTTO SCHRADER Esq , Ph D.
Director,
Adyar Library, MADRAS

ప్రముఖుల యభిప్రాయములు.

I

శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్ శ్రీఘటిపురం రంగస్వామిభట్టరువారు,
శ్రీపాంచరాత్రాగమవిద్వాన్, మహారాజాసంస్కృతకాలేజీ,
573, కాలేజీరోడ్డు, మైసూరు.

MYSORE,
18—5—1929.

"Since I find you taking a good deal of interest in Pancharatra Literature I shall have great pleasure in helping you.. ....
Thank you once again for your solicitude in the improvement of Pancharatra Litarature and hope to hear from you at your earliest convenience. *I am,*

Yours Sincerely,
(Sd) N. RANGASWAMI BHATTAR.

II

శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్
శ్రీ ప్రతివాది భయంకరం అనంతాచార్యులు అయ్యవార్లంగారు,
శ్రీ సుదర్శనీప్రెస్ ప్రొప్రయిటర్లు, 'మంజుభాషిణీ' పత్రికాధిపతులు,
'శాస్త్రముక్తావళీ' గ్రంథమాలికాసంపాదకులు,

కాంజీవరం,
డి 28—6—30.

శ్రీమాన్ సీతారామానుజాచార్యులుగారికి, భద్రాచలం.

"......మీరు ప్రారంభించియుండే కార్యము చాలా శ్రేష్ఠమైనది శ్రీపాంచరాత్రాగమోద్ధరణకార్యములో మీకు మావల్ల అయినమట్టుకు సహాయముచేయ సర్వసంసిద్ధులము.........
ఇంతే సేవింపులు."

III

శ్రీ

జయతి పరవస్తు శబ్ద। ప్రకటితహరిపష్ఠరూపతా విభవా।
శ్రీభట్టనాథగురు। వర్యవంశపరంపరా మహతీ॥

శ్రీమద్వేదమార్గేత్యాది శ్రీసౌమ్యజామాతృమునివరపరిగణితాష్టదిగ్గజాంతర్గతపీఠస్థ శ్రీమదార్షమతోద్ధార కేత్యాద్యనేకబిరుదాంకిత, ఇతిహాసకులపతి శ్రీమాన్ శ్రీపరవస్తు లక్ష్మీనరసింహస్వామి అయ్యవారలుగారు,

ఆర్షాలైబ్రరీ, విశాఖపట్టణము.
ది 13—1—1931.

"తతః, మీరు 6-1-31 తేదీన వ్రాసిన యుత్తరమును చూచితిని. అందలివిషయములు అత్యంతము లోకోపకారకములున్ను సర్వజనాదరణీయములును అయియున్నవి ......

నాకు తెలిసినవిషయములలో మీసంస్థకు నా శక్తివంచనలేకుండా సహాయముచేయుటకు నా కెట్టియభ్యంతరమున్ను లేదు. ..."

IV

శ్రీమదిత్యాది శ్రీమాన్
శ్రీ రొంపిచర్ల భట్టరు శ్రీనివాసాచార్యులుగారు,
(అర్చకులు) మేనేజరు, శ్రీ వైఖానసవిద్యానిలయం, ఆకులమన్నాడు,
గూడూరుపోస్టు, కృష్ణాజిల్లా, ది 29-12-1930.

(1) "అనేక దాసోహములు.

.........ఈ మహోత్తరవిషయములో తప్పక తమరు కోరిన అన్నివిషయములలోను సహాయపడెదను......"

ది 7—1—31.

(2) "శ్రీనివాసుడు అనేకవందనములు.

తాము కటాక్షించిన శ్రీముఖం చేరినది. సమస్తకార్యములున్నూ శ్రీ రామచంద్రప్రభుకృపావల్ల పూర్తికాగలదు......

మాతమ్ముడు మదరాసులో గలడు. అతనితో చెప్పి "అడయారు" లోని గ్రంథములకై తగు ప్రయత్నంచేస్తాను.........ఈ చిక్కులు తీరినంతనే శీఘ్రముగా భద్రాద్రి రామదర్శనమునకు రాగలను. అప్పుడే మాతాలూకు గ్రంథములను లైబ్రరీకి యిస్తాను. "కపింజల సంహితా" తెలుగులిపి—"శ్రీప్రశ్న సంహితా" గ్రంధాక్షరి—ఈ రెండు పుస్తకములును రిజిష్టరుచేసి పంపుకొనెదను.........."

V

శ్రీ శ్రీమాన్ కోయిల్ కందాడై వీరరాఘవాచార్యులుగారు,

సింహాచలం, ది 2-2-31.

"మహాశయా!

తాము ఖిలమైయున్న పాంచరాత్రాగమసంహితలనన్నింటిని క్రమముగా ముద్రింపించి, లోకమున కందజేయు మహోద్యమము నుద్దేశించినందుల కెంతయును సంతసమును జెందుచున్నాడను......"

శ్రీ శ్రీమాన్ శ్రీవిద్వాన్ అమరవాది నారాయణాచార్యులుగారు,

వరంగల్, గిర్మాజీపేట (నైజాం) ది 24-1-31.

"దాసానుదాసుడు అమరవాది విద్వాన్ నారాయణదాసుడు తాఖండదక్కై యనునట్లు దండవత్ప్రణామముల నర్పించి విన్నవించు చున్నాడు.

దేవరవా రత్యనుగ్రహపూర్వకముగా గృపజేసిన శ్రీముఖము శిరసాలంకృతమైనది. దేవరవారి శ్రీసూక్తిపరంపరావిన్యస్తసప్తపత్రిక సప్తసముద్రముల నతిక్రమించి సప్తావరణముల నతిక్రమించినది. విపులమైన యుపన్యాసము ధురంధరమైనది. దేవరవారి శ్రీపాంచరాత్ర శ్రీకోశసంపాదనపరిశ్రమ యవాఙ్మానసగోచరము. దాసుని విషయములో దేవరవా రాజ్ఞాపించిన రీతిగనే బద్ధుడను......దాసుణ్ణి కార్యోపయోగి యాలోచనాసభ్యుణ్ణిగ చేర్చుకొనుటకు కుతూ

హాలముగలవారలై యున్నట్లు అనుగ్రహించినారు. అట్టి యధికారము నకు శక్తుడను గాకపోయినను "రామభూసుర" న్యాయముగా ఆజ్ఞకు బద్ధుడను........సర్వశేషిసంకల్పప్రకారము దేవరవారిపరిశ్రమ సఫలముగా నెరవేరగలదు. విశ్వాసముగా నిర్భరులై వేంచేసియుండ గలరు.....చక్రవర్తి త్తిరుమకనారుపిరాట్టి కృపవలన దేవరవారి ప్రయత్నము సఫలము...సర్వాపరాధములను క్షమించగలరు...
భవత్ప్రియత్నసఫలకామి."

VII

శ్రీ శ్రీమాన్ అకళంకం రంగభాష్యమయ్యంగారు,
శ్రీసీతారామాంజనేయఆలయం, సంగనిగుంట, గుంటూరు,

"స్వామీ! ది 28—1—31.

ప్రకృతకాలంబున సర్వసంఘంబులును వారివారిమతప్రచార మునకును స్వసంఘాభివృద్ధికిని పునాదులగు గ్రంథమాలాపదనామాంకితములగు పత్రికాతరువులస్థాపించి, తత్తన్మతసంబంధకుసుమావళి ప్రకాశింపజేయుచు, పాఠకలోకమునకు బరమానందమొసంగుచుండ మోక్షప్రదంబును వివిధవిషయవిచక్షణంబును శ్రీవిశిష్టాద్వైతసిద్ధాంతమునకు మూలభూతంబును భగవచ్ఛాస్త్రంబును నగు శ్రీ పాంచరాత్రాగమము సార్థకోటిసంఖ్యారూపకమై అష్టోత్తరశతసంహితా భేదమై యలరారియు నేడు నామమాత్రావశిష్టమై నానాటికి విస్మృత వాఙ్మయమగుచుండ, అస్మదాదులకు జిగుప్సకలిగిన్ని చేయునది లేక తచ్ఛాస్త్రాభివృద్ధికై యా జగదాధారుని ధ్యానింపుచుండ సకలకల్యాణగుణాభిరాముండగు శ్రీ భద్రాద్రిరాముని యనుగ్రహమే దేవరవారిరూపమై శ్రీ పాంచరాత్రాగమోద్ధరణమునకు మార్గదర్శకమగుట అస్మదాదుల చిరకాలవాంఛాప్రభవఫల భాగ్యోదయమునకు తార్కాణ మన నొప్పును. ఇట్టి మహోపకారులగు దేవరవారలకు ఆయురారోగ్యాదులొసంగి పరిపూర్ణ మనోరథులనుగా జేయ శ్రీమన్నారాయణుని వేడుచు.........సభ్యునిగా గృపజేయ ప్రార్థించు - దాసన్......"

VIII

శ్రీ శ్రీమాన్ చలమచర్ల శోభనాద్రాచార్యులుగారు,
ఉంగుటూరు, గన్నవరంపోష్టు - కృష్ణాజిల్లా,
ది 24-1-31.

"దాసానుదాసుడు చరమావధి శోభనాద్రిదాసుడు కృతానేక విజ్ఞాపనంబులు.

అయ్యా,

తాము ది 23-1-31 వ తేదీన ఆంధ్రపత్రిక ద్వారాగా కృపజేసిన దివ్యసూక్తుల వైభవమును గురించి నేను నేడే జన్మించి యీ యానంద మనుభవించినట్లుగా తన్మయత్వ మందితిని. కారణమేమన, యీమనశాస్త్రనామక (ప్రాణ) చేతనోద్ధరణమే! లోగడ యీశాస్త్రగ్రంథములు శిధిలించి ఏకప్రాణావశిష్టమగు చేతనములకు, యీ శాస్త్రగ్రంధోద్ధరణము పంచప్రాణావశిష్టనుగాజేసి, దానిని ఫలవంతమువరకు వ్యాపింపజేసినది. ఈ విన్నపమంతయును మిమ్ములను స్తోత్రముచేయు సంకల్పమాత్రమేగాక మీప్రకటనావలోకనానందాతిశయముచే విషయ మప్రస్తుతమైనను ప్రస్తుతాంశముగా వ్రాసినందుకు మీరు నన్ను మన్నింప ప్రార్థనీయులు...... దేవర్లకృపాపూరిత శ్రీముఖోదయమున కెదురు జూచుచున్నాడను.

కృతానేకవిజ్ఞాపనంబులు.
కరకృత మపరాధం క్షంతు మర్హాంతి సంతః.

ఇట్లు భగత్పాదవిధేయుడు."

IX

శ్రీ శ్రీమాన్ సుదర్శనం అనంత గోపాలాచార్యులుగారు,
కాట్రేనికోన గ్రామం, ముమ్మిడివరం పోష్టు,
అమలాపురంతాలూకా, తూ॥ గోదావరిజిల్లా.
ది 25—1—31.

"......... దేవరవారివల్లో ఆంధ్రపత్రికయందు ప్రకటించుచున్న "శ్రీ పాంచరాత్రదివ్యాగమశాస్త్రసర్వస్వము" శీర్షికను గని

అపరిమితానందమును జెందితిని......... నేటికి అస్మదీయంబయిన దివ్యాగమంబులు అంధకారబంధురంబైన లోకంబున కంజనదానంబు రీతి శ్రీ మైథిలీ రామచంద్రానుగ్రహంబున దేవరవారు ప్రకటింప బద్ధ కంకణులైనందుకు బరమానందంబుతో పునఃపునః సాష్టాంగదాసోహంబు లర్పించుచున్నాడను................శతశోథ సహస్రశః సాష్టాంగదాసోహంబు లర్పించుచున్నాడను.

దివ్యచిత్తే విజయతేతరాం, దాసుడు."

X

శ్రీ శ్రీమాన్ నండూరు వెంకటప్పలాచార్యులుగారు,

సింహాచలం, ది 18—1—31.

(A) "తాము ఆంధ్రపత్రికలో ప్రకటించిన శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రగ్రంథమాల విషయం చూచితిని. తాము ఇట్టి సత్కార్య విషయంలో పూనుకొన్నందుకు శ్రీనివాసుడు సర్వదా తమకు మంగళముల జేకూర్చుగాత యని ప్రార్థించుచున్నాడను.

విధేయుడు,

తిరువళ్యానకు తేవలయును."

(B) "దేవరవార్లు ది 24-1-31 వ తేదీని పంపించిన శ్రీముఖము చేరి చాలా ఆనందించితిని. దేవరవార్లు నిర్వహింపదలపెట్టిన యీ ఘనకార్యము శ్రీ వైష్ణవమతస్థుల అభివృద్ధికి చాలముఖ్యమనిన్ని, శ్రీవైష్ణవమతస్థులు మతాభిమానముగల మహనీయులు యిందుకు దోడ్పడి, యీ ఘనకార్యము నిర్వహించుట చాల ముఖ్యమనిన్ని అట్టి ఉదారమనస్కుల నట్లు చేయుటకై శ్రీ సింహాద్రినాథుని మిక్కిలి ప్రార్థించుచున్నాను.

(I) ఈ గ్రంథమాలలో ప్రస్తుతం పరిస్థితులను పురస్కరించుకొని, విచారింపగా సభ్యునిగా చేరుట ఉచితమని శ్రీరామమూర్తి వారి ఆజ్ఞయైనదిగాన యీరోజే రు 10 లు సభ్యత్వచందా దేవర వార్లకు మనియార్డరుచేసినాను.

(2) ఈ గ్రంథమాలలో సభ్యులుగా చేరుటకు అనుకూలమైన మహనీయులు నాయెరుకలో ౫,౬ గురు వున్నారు. వారితో సంప్రతించి సభ్యులుగా చేర్పించుటకు యత్నించెదను.

(3) శ్రీ శ్రీ శ్రీ విజయనగరం మహారాజావారితరపుఉద్యోగస్థులు యీవరకు ఒకటిరెండుసార్లు శ్రీపాంచరాత్రాగమగ్రంథములు సంహితలు శ్రీవిజయనగరం సంస్కృతకాలేజీలైబ్రరీలో చేర్చుటకు ముఖ్యమయిన వుద్దేశ్యమున్నట్టుల నాతో సంప్రదించినారు. కానయికముందు వారితో మీటుఅయి - యీగ్రంథమాలవిషయంలో మనవిచేసి శాశ్వతపోషకులుగా చేరుటకు ప్రయత్నం చేసెదను. కార్యసానుకూలం అగుటకు ఆ శ్రీరామచంద్రుడే కర్త.

(4) శ్రీ సింహాద్రినాథునిసన్నిధిని, సాత్త్వత భారద్వాజసంహితలు రెండున్ను, నిత్యార్చనవిషయంలో ఉపయోగపడుచున్నవి. ఉత్సవములు సాత్వతసంహితప్రకారం జరుగుచున్నవి. కర్షణాది ప్రతిష్ఠాంతం ప్రయోగము సంపాదించి యొకప్రతి వ్రాయించి సాధ్యమైనంతవేగములో పంపెదను.

(5) విష్ణుపద్మ కపింజలసంహితలతాలూకు గ్రంధము సంపుటీకరణముజేసి, కర్షణాది ప్రతిష్ఠాంతం కొన్ని స్థలములలో ఆరాధన జరుగుచున్నది. అట్టి గ్రంథంకూడా సాధ్యమైనంత వేగములో జాగ్రత్తచేసి పంపుకొనెదను.

* * * *

శ్రీ కపింజలసంహితతోగూడా తాము కటాక్షించే జబాబు కొరకు యెదురుచూస్తూ యుంటాను. అనేక సేవింపులు,

తిరువళ్యానకు తేవలెను.

XI

బ్రి॥ శ్రీ॥ కప్పగంతుల కృష్ణమూర్తిగారు, కళింగపట్టణం.

ది 6-1-31.

"......మీరు వ్రాయించిన ఉత్తరము చేరినది. తాము తలపెట్టిన యుత్తమకార్యవిషయములో ఉపబోధకర్తగా నేను తోడ్పడ

దను. ఈనెల 16 వ తేదీని కాశీవెళ్లుచున్నాను. నాప్రయాణములో యీప్రచారమే యుద్దేశించితిని.

ఇచ్చటగల శ్రీ యమ్. వి. నరసింహాచార్యులుగారితో (ప్రొప్రయిటరు, శ్రీ రామాహాస్పిటలు) యీవత్తున్న విశదపర్చితిని. కొన్ని గ్రంథములు వారివద్దగలవట. అన్నివిధములచేతను సహాయముచేయ నంగీకరించినారు. ఇట్టి మహత్కార్యముల నాభగవంతుడే సఫల పర్చుకొనును. నాశక్తియంతయు నీసంస్థయభివృద్ధికే వ్యయపరుతును.

నమస్కారములు, చిత్తగించవలెను.

XII

శ్రీ శ్రీమాన్ తూప్పుల్ సుందరరాజయ్యంగారు,
మేనేజరు, శ్రీ వైష్ణవ గ్రంథరత్నాకరశాల, బళేపేట,
బెంగుళూరు, ది 7-5-30.

"......ఈ విషయములో నేను తమ కన్నివిధములచేతను సహాయపడగలను. ఇదివరలో గాయత్రీతంత్రము, మంత్రమాల పంపితిమి. ఈశ్వరసహింత..........వెంటనే పార్శెల్‌లో పంపుచున్నాను.

చి తగించేది.

XIII

మ॥ రా॥ శ్రీ టి. వి. కుబేంద్రరాజుగారు,
ఫొటోగ్రాఫికుఆర్టిస్టు, దేవరాజ మొదలివీధి, మద్రాసు,
ది 11—1—31.

"...... ఇట్టిగొప్పవిషయంలో నావల్లఅయ్యేవిధంగా యెల్లప్పుడూ సహాయంచేయుదును.......ఇదివరలో అహిర్బుధ్న్యసంహిత పంపితిని. మిగతా పాంచరాత్రగ్రంథములకు వ్రాసియున్నాను. త్వరలోనే తీసి పంపగలను - ఇంతేదండములు."

XIV

శ్రీ శ్రీమాన్ రాం॥ భ॥ పార్థసారథి ఆచార్యులుగారు.
శ్రీ వైఖానసపత్రికాఫీసు, 40, టంకసాలవీధి, మద్రాసు,

"మహాశయా ! ది 8—2—31.

తాము కటాక్షించిన శ్రీముఖము చేరినది......తాము సంకల్పించియున్న యీ మహత్కార్యము నా సర్వేశ్వరుడగు శ్రీరామచంద్రుడు తప్పక నెరవేర్పగలడు......తా ముద్దేశించినకార్యము యొక్క గౌరవమునుబట్టి యింతటికార్యము నాబోటివారలవలన సాధితమగునని నేను విశ్వసింపజాలకున్నాడను. ఇంతకున్ను తాము వెంటనే మద్రాసువచ్చేయెడల యిక్కడిపనుల నన్నింటిని దేవరవార్లు నేరులో వుండి చేసి పుచ్చుకొనుట కవకాశ ముండును......తప్పక తాము మద్రాసు దయచేయ ప్రార్థన......

దివ్యచిత్తానకు తేవలయును."

XV

శ్రీ శ్రీమాన్ డాక్టరు డి. రంగాచార్యులుగారు, ఎడిటరు,
ప్రింటరు & పబ్లిషరు, శ్రీ వైఖానసగ్రంథమాల & పత్రిక,
టంకసాలవీధి, మద్రాసు, ది 9-2-31.

"మహాశయా! వందనములు.

తమకవ రుత్తర మంది సంగతులు తెలిసినవి. చాలాసంతసించితిని. తమ ప్రధానోద్దేశములను ఒకమారు పత్రికలో ప్రకటించుచున్నాము. తాము యిచ్చటకు విచ్చేసినయెడల తమకార్యములను ముందట వుండి పూర్తిచేయించుకొనుటకు నావలన అయినమట్టుకు కావలసిన సదుపాయము చేస్తాను...............అనేకదాసోహములు."

XVI

శ్రీముఖము.

శ్రీమద్వేదమార్గప్రతిష్ఠాపనాచార్యోభయవేదాంతప్రవర్తక కాంతశమదమాద్యనంతకల్యాణగుణపరిపూర్ణులై శ్రీభగవద్రామా

నుజమునివిరచితతుస్సప్తసింహాసనాధ్యక్షపరిగణితు లై, శ్రీభాష్యకారభాగినేయ తత్పాదుకాయమానముదలియాండా నిత్యపర నామధేయక శ్రీదాశరథీ దివ్యవంశసుధాపయోనిధి రాకానిశాకాంతులగు శ్రీమాన్ కోయిల్ కందాడై అణ్ణన్ శ్రీ రంగాచార్యులు అయ్యవార్లంగారు,

కాంజీవరం, ది 3-2-31.

"దేవరవారు చాలాప్రయాసమును వహించి, శ్రీ సీతారామచంద్రుని కరుణనువహించి, దేవరవారు యీ...అందరికిన్ని అనుకూలంగా శ్రీ పాంచరాత్రగ్రంథములను పరిశీలనచేసి సర్వజనులకున్ను అనుకూలం చాయడం దాసునికిన్ని చాలా సంతోషకరంగా నున్నది. అగత్యంగా దీనిని ప్రచురంజేసి శ్రీరామచంద్రుని కటాక్షం వలన అవిత్వరలో పూర్తిచేయగలరు. దాసునికిన్ని పరమసంతోషంగాయున్నది. దానికి అనుకూలంగా దాసునితోటి అయినవరకు చేయగలను.

ఇంతే విన్నపములు,

దాసునియందు నితాంతం కృప యుంచగలరు."

XVII

శ్రీ శ్రీమాన్ పరవస్తు గోవిందాచార్యస్వాములవారు,
శ్రీ వేదాంతవిద్వాన్ మహారాజాసంస్కృతకళాశాల, విజయనగరం,

ది 14-2-31.

"...... అనేకదండవత్ప్రణామము లాచరించిచేయు విజ్ఞాపన:—

దేవరవారు వ్రాయించిన ఉత్తరమందినది. ......ఈమహాత్కార్యవిషయములో... సంహితలకు ప్రూఫులు దిద్ది పంపగలను. వాని కుపోద్ఘాతటిప్పణ్యాదులనుజేర్చి పరిష్కరించెదను...ఇంకను నాశక్తివంచన లేక ప్రచారంచేసి కొందరు సభ్యులనుజేర్చ యత్నింతును. ..."

XVIII

శ్రీ శ్రీమాన్ ఇరగవరపు వెంకటాచార్యులుగారు,
దేవస్థానం ఉద్యోగస్థులు, కొత్తవల్సపోస్టు, తున్మికాపల్లి అగ్రహారం.
"దాసోహములు. ది 13-4-31.

దేవరవార్లు పాంచరాత్రి కపింజలసంహిత ముద్రించినా రనిన్ని యింకా గ్రింథములు అచ్చు వేయించుచున్నారనిన్నీ తెలిసినది. మీరు చేయు సంస్థయొక్క అభివృద్ధిలో దాసుణ్ణి ఒకమెంబరుగా చేర్చుకోవలెనని కోరుచున్నాను.

XIX

శ్రీ శ్రీమాన్ బి. యస్. రంగభట్టరువారు,
శ్రీ కర్ణాటకరాష్ట్రి అర్చకమహాజన సంఘాధ్యక్షులు,
తులసీవనం, బెంగుళూరుసిటి.
ది 12-4-31.

"...తాము విశ్వాసపూర్వకముగా పంపిన శ్రీముఖమును శిరసా వహించినాను .. తాము ప్రారంభము చేసివుండిన కార్యమునకు దాసుడు యథాశక్తి సహాయమొనరించుటకు సిద్ధముగానున్నాడను.
ఇంతే విజ్ఞాపనలు, విధేయుడు."

XX

శ్రీమాన్ కొడవలగంటి వేంకటాచార్యులవారు,
కొత్తపట్టణం, గుంటూరుజిల్లా,
ది 10-4-31.

"దేవరవారు 2,3 సార్లున్ దాసునకు అత్యంతకృపతో వ్రాసిన వుత్తరములు......వగయిరాలు చేరినవి. తీరిక లేకయిన్నిమార్లు శ్రమ కలుగజేసినందులకు క్షమింపవేడుచున్నాను. దాసుణ్ణి దేవరవారు యేర్పాటుజేసిన ఈ శ్రీపాంచరాత్రాగమసర్వస్వనిర్వహణ విషయమై కార్యాలోచనా సభ్యత్వ సామాన్య సభ్యత్వములలో నియమించి

అత్యంతకృపతోటి తన్మూలమైన గౌరవపత్రికనుగూడ కృపజేసియున్నారు....ఇచట వైశాఖ శు॥ ౧౩ ఆదివారం కేశవస్వామి బ్రహ్మోత్సవము......దేవరవార్లు అవశ్యం ఒకపర్యాయము వేంచేసి సేవ సాయించవలెనని దాసుడు మిక్కిలి పౌనఃపున్యముగా ప్రార్థిస్తూయున్నాను. ...శ్రీమాన్ రామానుజాచార్యులగారివల్ల విన్నంతమాత్రంచేతనే ఇట్టి కృపావేశంగలిగినందులకు దేవరవారిని యెప్పుడెప్పుడు చూతామా అను అభిలాష విశేషముగా యుంటున్నది. స్నేహబంధు ర్నకదాచ దూరః- అనుసటుల యోజించి అవశ్యంగా వేంచేసి స్నేవసాయించవలసినది.—

దాసోహములు."

XXI

"From,

OFFICE OF THE BOARD OF COMMISSIONERS,
For Hindu Religious Endowments,
RAYAPETTAH, MADRAS.

D. 6 No. 11122 B. T. 7—5—31.

Dear Sir, Ref .. your letter dated 7-4-31.

I sympathise with the object of your Sabha and publications and I wish them very success.

You are probably aware that at present a number of archakas and trustees of temples in the Northern Circar Districts, have filed suits against the Board questioning its jurisdiction over them. Hence it is not possible for me now to speak to them about your publications and your Sabha. You may however approach them directly, and I have no doubt you will meet with a hearty response from them.

Yours Sincerely,

(Sd.) N. SREENIVASACHARYULU."

XXII

మ॥ రా॥ శ్రీ తూము సీతారామయ్యగారు,
(Retired) హెడ్ ఎక్కౌంటెంటు & ఏజన్సీ ప్లీడరు, భద్రాచలం,
ది 11-5-31

సీ॥ భగవత్కటాక్ష సం♦ప్రాప్తి సౌలభ్యైక
సన్మార్గదర్శి వై♦ష్ణవమతంబు
మహితమాయావాద♦మత్తేభభయదకే
సరిసదృశంబు వై♦ష్ణవమతంబు
ఆసేతుకహిమాచ♦లాంతదేశస్థస
జ్జనసేవితంబు వై♦ష్ణవమతంబు
చిదచిదీశ్వరభేద ♦ సదమలతత్వార్థ
సంధాయకంబు వై♦ష్ణవమతంబు
గీ॥ ఇట్టి భాస్వన్మహామత ♦ మిపుడు కాల
వైపరీత్యంబు కతన ని♦ర్భాగ్యదశను
బొంది విష్ణ్వాలయపుమూల♦మూలలందు
నడగియుండెగదా విధి ♦ గడప వశమె?

ఉ॥ పండితు లందు నందు దన♦రారుచునుండియు, వారు స్వోదరో
ద్దండ పరత్వులై పరహి♦తంబుల జేయగనొల్ల రట్టివా
రుండిన నేమిలాభము మ♦హోగ్రతరాపద లోర్చి భాష్యకా
రుం డపు డీమతంబు బహు♦రూఢికి దెచ్చె జగద్ధితార్థమై.

మ॥ దనుజధ్వంసి స్వయంబుగా దెలిపె ము♦న్దా బాంచరాత్రాగమం
బనుపేరన్ సకలప్రపంచరచన ♦ వ్యాపారరక్షావినా
శనకార్యక్రియమున్, ముముక్షుజనమో♦క్షప్రాప్తిమార్గంబు త
ద్ఘనశాస్త్రంబెగదా ప్రమాణము మహో♦ద్యద్వైష్ణవశ్రేణికిన్.

ఉ॥ ఆమహితాగమంబు జగమం దడు♦గంటుచు నుండ గాంచి యెం
తో మది గుంది సజ్జనులు ♦ దోడ్పడ నాశ్రితు లుద్ధరించి ము
ద్రాముఖమందు సచ్చుపడి ♦ ధారణి బర్వగజేయ నీ బుధ
గ్రామణి సేయుయత్నము తి♦రంబగు సత్ఫలమిచ్చు గావుతన్.

శా॥ ధీరుండున్ బొడిచేటి వంశభవుఁడున్ ♦ ధీనిర్మలాత్ముండు, సీ
తారామానుజనామ వైష్ణవకులో♦ద్యద్ధర్మశీలుండు, తా
నారూఢంబుగ బాంచరాత్రనిగమం ♦ బాసక్తి ముద్రించు గా
ర్యారంభం బొనరించె నీపనికి దో♦డ్పై యుండరే సద్బుధుల్.

ఇట్లు విధేయుఁడు,

తూము సీతారామదాసుఁడు.

XXIII

శ్రీ శ్రీమాన్ వేదాంతం శ్రీనివాసాచార్యులుగారు,
అర్చకపత్రికాధిపతులు, బెజవాడ, ది 11-5-31.

మహాశయా !

తాము దయతో ననుగ్రహించిన శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్ర సర్వస్వసంబంధితములగు నిబంధనపత్రములున్ను శ్రీముఖములున్ను ఆశ్చ యమందానందమును జేర్చినవి......పరమపవిత్రమగు తమ యుద్యమముపై నాకు సంపూర్ణాభిమానము గలదు. తాము అసామాన్యమైన మహాకార్యనిర్వహణమునకు సర్వదా పాటుబడుచున్నారు. ప్రతిమనుష్యమాత్రుడును తమకుదోడ్పడుట విధాయక ధర్మమై యున్నది. అట్టియెడ జగత్కల్యాణసంధాయియగు శ్రీ సీతారామచంద్రమూర్తి తన దివ్యసంకల్పమగు శ్రీపాంచరాత్రాగమ శాస్త్రోద్ధరణకార్యభారమును దమపై నిడెనని నేను విశ్వసించుచు తాము నాకు నియోగించిన ధర్మమును నిర్వహించుటకు సంసిద్ధుడనుగా నున్నానని విన్నవించుచున్నాను......అర్చకపత్రికను యీ నెలనుండి తమ కుచితముగా నంపుచుందును. తమ ప్రకటనలను వ్యాసములను మా పత్రికలో ప్రకటింపగలను.

భవత్కృపాభిలాషి,"

XXIV

శ్రీ వైష్ణవ పత్రిక (పెంటపాడు)

ప్రజోత్పత్తి సం॥ర వైశాఖమాస సంచిక, మొదటి పేజి.

"తూర్పు గోదావరిజిల్లా భద్రాచలమునందు పొడిచేటి సీతా రామాచార్యులవారు పాంచరాత్రాగమశాస్త్రమును ముద్రించుటకు చేసిన ప్రకటను స్థలాంతరమందు ముద్రించియున్నాము. కావ, దానినిజూచి భాగవతోత్తములందరు సాయపడ వేడుచున్నాము.

ఇట్లు,
పత్రికాధిపతి."

XXV

శ్రీవైఖానసపత్రిక (ఈగావారిపాళెం)

ప్రమోదూత సం॥ర ఫాల్గుణమాససంచిక, మొదటిపుట.

శ్రీ పాంచరాత్రాగమసర్వస్వము.

"పైపేరిట తూర్పుగోదావరి జిల్లా భద్రాచల నివాసులగు శ్రీమాన్ పొడిచేటి సీతారామాచార్యులుగారు భద్రాచలమం దొక మహత్కార్యము నారంభించినట్లు వ్రాయుచున్నారు. ఆచార్యుల వారి శక్తిసామర్థ్యములు ప్రశంసించదగినవి. విద్య దరిద్ర దశయందు వచ్చుచున్న యీ కాలమందు ప్రాచీనధర్మములను శాస్త్రములను బాగుచేయవలెనను ఈ యుద్యమమెంతయు నానందదాయకమై యున్నది.

భారతభూమియందలి మతకర్తల మనసంతయు నతీంద్రియ మగు ధర్మమందే లయించినది. మనము కేవల ప్రత్యక్షప్రమాణ్యా వాదులముమాత్రమే కానంతవరకు ఆలయములు మనకుపాధేయము లే.

ఇట్టి ఆలయధర్మంబుల నుపదేశించుట కేర్పడిన వివిధశాస్త్ర ములలో వైష్ణవధర్మశాస్త్రములలో నొక్కటియగు శ్రీపాంచరాత్రము ఛాలవరకు జనసామాన్యమునకు తెలియక మరుగుపడి యున్నదనుట

విదితము. ఈ శాస్త్రమునందలి గ్రంథములు పెక్కులు గలవు. వీని నెరుంగకుండుట వాఙ్మయము నెరుంగగోరువారలకు లోపమేయగును. తప్పక ఆస్తికులు పరిశోధకులు నిందుకు సాయపడ గోరుచున్నాము.

శ్రీ యాచార్యులవారి కృషికి మా సంపూర్ణసానుభూతి నెఱింగించుచు ఈ మహాత్కార్యము శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్పరివార సమేతుడగు శ్రీరామచంద్రమహాప్రభుని కటాక్షముచే నిర్విఘ్నముగ నెరవేరుటకును ప్రార్థించుచున్నాము."

XXVI

శ్రీమాన్ డాక్టరు డి. రంగాచార్యులుగారు, ఏ.యం., ఏ.సి., (భిషగ్వర) ది ఆంధ్రా ఆయుర్వేదిక్ ఫార్మసీ, లిమిటెడ్, మద్రాసు.

అయ్యా! తాము దయతో మాకార్యాలయమునకు విమర్శనార్థము పంపించిన "శ్రీకపింజలసంహితా" గ్రంథమును కృతజ్ఞతతో స్వీకరించితిమి. తమయుద్యమమును మేము హృదయపూర్వకముగ బ్రశంసించుచున్నాము. ఈయుద్యమము శ్రీవైష్ణవసిద్ధాన్తవ్యాప్తికి పునాదియగుటచే శ్రీవైష్ణవసామాన్యమంతయు మీయుద్యమమునకు తప్పక పాటుబడగలరని నమ్ముచున్నాము. గ్రంథము చాలాముచ్చటగానున్నది. ఈయుద్యమము క్రమాభివృద్ధిజెంది పాంచరాత్రసంహితలన్నియు నీగ్రంథమాలయందు ప్రచురింపబడుటకై శ్రీరామచంద్రమూర్తి యనుగ్రహించుగాక యని కోరుచున్నాము.

శ్రీమద్వైయ్యాకరణపంచానన రొంపిచర్ల భట్టర్ పార్థసారథి అయ్యంగార్లవారు (ఆకులమన్నాడు) కూడా మాయభిప్రాయముతో నేకీభవించినట్లు విజ్ఞాపనము చేయుమనిరి.

401, టంకసాలవీధి,	దివ్యతిరువళ్ళ్యమునకు తేవలెను.
జి.టి. మదరాసు,	డి. రంగాచార్యులు,
15—5—31.	శ్రీవైఖానస ప్రతికాధిపతులు.

షరా:— మిగిలినయభిప్రాయములు ముందు ముద్రింపబడును.

—సంపాదకులు.

ఉపోద్ఘాతములు (పీఠికలు.,

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః.

ఉపోద్ఘాతః.

శ్రీమన్నారాయణ స్సకలజగత్కారణమితి సకలశ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణతాత్పర్యమ్. శ్రుతీనాం సర్వాసామపి దేవతాప్రార్థన తదారాధనరూపయా ప్రకృతి తదవాంతరభేదప్రతిపాదకత్వం విద్వాంస ఆచక్షతే. యాగాది ప్రతిపాదకో భాగః పూర్వభాగ ఇతి తత్త్వప్రతిపాదకో భాగ ఉత్తరభాగఇతిచ కథ్యతే. తత్తద్దేవతానాం భిన్నభిన్నతయా ధికమహిమశాలితయా చావగమేపి, సర్వేషాం సర్వాధికత్వానుపపత్త్యా వ్యాఘాతాది పరిహారార్థ ముపపత్త్యర్థంచ సర్వైరపి విమర్శనై రేకేశ్వరవాదః తత్తద్వాక్యసమన్వయ సూక్ష్మేక్షికయా శ్రీయతే. వాక్యార్థసమ్యగ్జ్ఞప్తిరూపక్తై స్త్రయ్యంతనిష్ఠాతై ర్భగవాన్నారాయణఏవ, సర్వాంతర్యామీ సర్వేశ్వరఇతి సకలదేవానాం మహత్త్వమపి తన్మహాత్మ్యాంతర్భూత ముపపద్యతఇతి వర్ణ్యతే. సర్వాసూపనిషత్సు పురాణేషుచ నారాయణఏవ పర ఇత్యనన్యపర వాక్యస్వారస్యసిద్ధమితి, దేవతాంతర్యపారమ్యబోధక కతిపయవాక్యానాం వేదాంతేష్వవగమేపి తేషా మన్యపరత్వేన నారాయణపరత్వవాదం ప్రతి నవిరోధఇతిచ వర్ణయన్తి. అన్యేచదేవా ఆధికారికా భగవన్నియామ్యాఇతి తచ్ఛరీరత్వేనైవ తేషాం తాదృశమహిమశాలిత్వమితి. దేవతాంతరారాధనమపి భగవదారాధనఏవ పర్యవస్యతీతి చోచ్యతే. "అహంహి సర్వయజ్ఞానాం భోక్తాచ ప్రభురేవచ." "యేప్యన్యదేవతా భక్తా యజన్తే శ్రద్ధయాన్వితాః తేపి మామేవకౌంతేయ యజన్త్యవిధిపూర్వకం" "సర్వదేవ నమస్కారః కేశవం ప్రతి గచ్ఛతి" ఇత్యాదీనిహి వచాంసి యజదేవపూజాదిష్వితి ధాతుపార ప్రతిపాదిత దిశా యజధాతో ర్నిష్పన్నో యాగశబ్దో దేవపూజా మాచష్టే దేవానాం మహిమాతిశయశాలిత్వం స్వస్యా ల్పశక్తిత్వంచ సమాలోచ్య ప్రార్థనాదిభిః ప్రీతై స్స్వతోదయాది గుణమహితై ర్దేవై రాత్మరక్షణ మభిప్రేత్య ప్రార్థనతదుద్దేశ్యకాగ్నిహవిః ప్రక్షేపాదినా తదారాధనం మనుజైః క్రియతే. అగ్నౌ ప్రక్షిప్తాః ఆహుతీ స్తే స్వీకృత్య

తృప్యంతీతిచ భావ్యతే. దేవానాం విగ్రహాద్యభావః కైశ్చిదుచ్యతే. అన్యైతు దేవానామపి విగ్రహాదియోగో స్తీతి వదన్తి. "ఇంద్రోహవై దేవానాం విరోచనో సురాణాం...తౌహ సమిత్పాణి" "తేనేంద్రో వజ్రముదయచ్ఛత్" "వజ్రహస్తః పురందరః" ఇత్యాదిర్హి శ్రూయతే. అనేకయజ్ఞేషు యుగపత్సన్నిధాయారాధ్యమానత్వం దేవానాం విలక్షణమహిమశాలితయా నవిరుద్ధమితి కేచిదాహుః. అపరేతు సౌభరివ దనేకశరీరపరిగ్రహేణోపపద్యత ఇత్యాహుః.

కూర్చాదిషు దేవతానా మావాహనం

విసదృశేషు సాలగ్రామాదిషు హర్యాదిభావనం ఆసనపాద్యాచమనీయా ద్యుపచారకరణంచ భక్తై రాచర్యతే. తాత్కాలికతయా చిరావస్థాయిత్వేనచ తాదృశదైవసాన్నిధ్యం తత్రతత్రభావ్యతే. "ఆద్యయావాహయే ద్దేవ మృచాతు పురుషోత్తమ" మిత్యాదిభిః పురుషసూక్తమంత్రై శ్శౌనకాదిభిరన్యై రన్యైశ్చ మంత్రై స్తత్తద్దేవోపచారాది కరణముచ్యతే.

రాజాదీనాం కాలాంతరదేశాంతర వర్తిత్వేపి తత్ప్రతినిధిభ్యః కరప్రదానపూజాదిభి రాజాది ప్రీత్యుత్ప త్తివ త్ప్రతినిధియంత్ర ప్రతిమాదిపూజా దేవప్రీతిం సంభావ్యశ్రద్ధయా చర్యతే భక్తైః.

నారాయణస్య సర్వాంతరత్వం సర్వాధికత్వం సర్వకర్మసమారాధ్యత్వం సర్వఫలప్రదత్వం చాకలయ్య తదుపబృంహణయా తత్స్మృతి పురాణాగమాదీంశ్చ సమ్య గనుసంధాయ వేదేషు స్వర్గ పుత్ర పశ్వన్నాదిఫలాంతర ప్రాపక దేవతాంతర సమారాధనాదే స్సకలాధికారి సముజ్జీవనపరత్వ రూపవాత్సల్య గుణప్రయుక్తారాధనాంతరోపదేశాదే శ్శ్రవణేపి తత్వబోధనస్యాపి తస్మాదేవావగమేన సర్వాంతరం నారాయణమేవ సకలఫలప్రాప్త్యర్థ మంతతో మోక్షప్రాప్త్యర్థంచ కేచిదుపాసతఇతి తేపరమైకాంతిన ఇత్యుచ్యన్తే. ఇతరదేవారాధనేపి తదంతర్యామిణో భగవతఏవారాధనం మన్యంతే. నిత్యనైమిత్తిక కామ్యరూపకర్మారాధ్యత్వమివ వేదేషు ఫలసంగరహిత మోక్షైకప్రయోజన కేవలభగవన్ముఖోల్లాసకరకర్మాఖ్య కైంకర్యారాధ్యత్వరూపవిశేషోపి ప్రతిపాద్యతే. ఏవం భగవత స్సకలదేవాంత

రత్వవత్సకలవస్త్వంతరత్వేన శిలాదిశరీరద్వారాపి భగవత ఆరాధ్యమానత్వే, న కాచిదప్యనుపపత్తిః. వేదేష్వర్చావిగ్రహప్రశంసా నాస్తీత్యపి శంకా నరమణీయా. వేదేషు తద్బోధకప్రమాణానా ముపలంభాత్. (ఋక్ 2-2-25-6. ఛాందోగ్య 1-6-6. అంతర్యామి బ్రాహ్మణ, పురుషసూక్తోత్తరనారాయణ. బృహదారణ్యకా ౪-౩-౬. ముండక 3-1-3, 3-2-3. ఇత్యాదిషు, భగవతోవిగ్రహయోగః ప్రతిపాదితః. వాజసనేయసంహితా 25-10 to 14, ఋగ్వేదే. 5-6-8, 2-2-26, 2-2-25, 2-2-24, 8-8-13, 1-3. యజుషి బ్రాహ్మణే 2-4-3. ఇత్యాది ష్వర్చావిగ్రహస్యచ ప్రతీతి రుపపద్యతే.)

సర్వాంతర్యామిణో భగవతః. శిలాది భక్తాభిమతశరీరవిశేషవత్త్వా భావఇతి శంకానకయాచిదపి విధయా ఉపపత్తిమతీభవిష్యతి. విలక్షణ సంబంధస్యైవ శరీరవ్యవహార ప్రయోజకతయా తాదృశసంబంధ స్యార్చామూర్త్యాదిష్వపి సత్వాత్.

పరవ్యూహవిభ నాంతర్యామ్యర్చావతారరూపభేదాః భగవతః సలోకదృష్టానుపపత్తి లేశైః ప్రతిక్షేప్యాభవన్తి అతః కుత్రచిన్మూర్తౌ భగవత్సాన్నిధ్యం ప్రదేశాంతరేష్వవర్తమానత్వం నావగమయతి, భగవతః ప్రతిమానాస్తీత్యాది వాదాశ్చ సాదృశ్యాభావపరాః నవిగ్రహాభావపరాః శరీరాభావవాదాశ్చ కర్మకృతశరీరాభావపరాః నతుశరీరమాత్రా భావపరాః. భగవతశ్శరీరవత్వబోధకబహుశ్రుతివిరోధాత్. అతోభగవతఅర్చావతారవిషయే నకాచి దనుపపత్తిః. ఇయాంస్తు విశేషః దేవతాంతరాణాం ప్రతినిధిన్యాయేనప్రతిమాయంత్రాదిపూజా. భగవతస్తు సర్వాంతరత్వేన సర్వశరీరత్వేనచ తాదృశశరీరాంతర్యామి సాక్షాదారాధ్యతే.

కృష్ణాది విభవవిగ్రహే యద్యపి స్థూలదృష్ట్యా ప్రతినిధిన్యాయ ఉపపద్యతే తథాపి కృష్ణత్వదాశరథిత్వాదీనా ముపాధీనాంభగవచ్ఛరీరత్వవత్ శిలాదిశరీరత్వమపి భగవతో నానుపపన్నమితి శరీరశరీరభావేనైవ భగవత ఆరాధ్యమానత్వ ముపపద్యతే.

కేచిత్త్వాహుః - వేదేషు యాగాదిసంస్కారాః మంత్రైః ప్రతిపాద్యన్తే. కుత్రచిద్గార్హ్యాణి కర్మాణిచ. తథైవాపస్తంబాదిభిః శ్రౌత

గృహ్యాదిసూత్రాణి తత్తన్మంత్రవినియోగప్రదర్శకాని ప్రణీతాని భగవద్విగ్రహాద్యారాధనోపయోగితయా ప్రసిద్ధి ర్వేదమంత్రాణాం నదృశ్యతే. వేదమంత్రైరేవ క్రియమాణాని కర్మాణి సర్వైరపి పరిగ్రాహ్యాణీతి అపరేత్వేవం సమాదధతే. సర్వవిధాన్యపి కర్మాణి వేదమంత్రమూలాన్యేవ. తేషాం మంత్రాణాం వినియోగ ప్రకారస్తు తై స్తైర్మంత్రై రనేకధాన్యై ర్మహర్షిభిః క్రియతే. వేదేసర్వవిధాధికారిపరిగ్రహార్థం పశుపుత్రాదిఫలకర్మప్రతిపాదకమంత్రాది బాహుళ్యేపి వేదాంతేషు బ్రహ్మ తదుపాసనవిశేషప్రకార ప్రతిపాదకభాగాఅల్పతీయాపి ననసంతీతి వక్తుం శక్యతే. ఏవం భగవదర్చావిగ్రహాది ప్రతిపాదక మంత్రా వేదేషూపలభ్య స్తఏవ. శౌనకాదిభి స్తద్వినియోగప్రకారః కథితః. ఏకాయనశాఖా భగవదర్చామూర్త్యాదిప్రతిపాదనపరా. ఏకాయనశాఖాయాశ్చ వేదత్వం కాశ్మీరాగమప్రామాణ్యాదిషు ప్రపంచితమితి నేహప్రతన్యతే. (న్యాయపరిశుద్ధౌ) ఏకాయనభాగస్య ఛాందోగ్య భూమవిద్యాయాం (7-1-2) ఏకాయనం వేదవిద్యామిత్యాదినోల్లిఖితస్య వేదాత్పార్షక్యం నాశంకనీయం. బ్రహ్మవిద్యాపదవివక్షితోపనిషద్భాగస్యాపివేద బహిర్భావప్రసంగాత్.

మహాభారతకాలోత్తరాది వచనై రేకాయనశబ్దస్య వేదశాఖాపరత్వావగమాత్ సర్వజ్ఞ స్సర్వదర్శీత్యాదివాక్యానాంపరాశర బాదరాయణాదిభిః (విష్ణుపురాణే, 6-5-76 to 79) (భారత ఉద్యోగే 68-17-18) నఉపబృంహితత్వా చ్చైకాయనశాఖాయా వేదత్వ మవివాదం. ఏతేన శివార్కమణిదీపికాయా మప్ప దీక్షితేన కృతా తస్యా వేదత్వాశంకాపి నిరస్తా వేదితవ్యా. పాంచరాత్ర మిదం వేదోపబృంహణం. వేదార్థోయథా బ్రాహ్మణై రుపబృంహ్యతే తథాపురాణై రుపబృంహ్యతే. ఉపబృంహణంహినామ విదిత సకలవేదతదర్థానాం స్వయోగమహిమసాక్షా త్కృత వేద తత్వార్థానాం వాక్యై స్స్వవగిత వేదార్థవ్యక్తీకరణం. సకలశాఖాగతస్య వాక్యార్థ స్యాల్పభాగశ్రవణా ద్దురవగమత్వేన తేన వినా నిశ్చయా యోగా దుపబృంహణం కార్యమేవ. (శ్రీభాష్యపురాణఘట్టే) వేదవిహితసంస్కారేషు పుత్రపశ్వన్నస్వర్గాది కామ్యఫలవంతి కర్మా

ణ్యనాదృత్య నిత్యాని మోక్షోపయోగానిచ భగవదారాధనాదీని కానిచిత్కర్మాణ్యేకాంతిభి రాచరణీయాణీ త్యుపపత్తిసిద్ధాని. పురాణాని ధర్మశాస్త్రాణిచ విశేషేణ సకలఫలసాధనోపదేశక వేదోపబృంహణరూపాణి. తత్వప్రతిపాదక వేదాంతోపబృంహణరూపాణిచ. తథా పాంచరాత్రాగమోపి తత్వప్రతిపాదకోపనిషదంశ నిత్యాది భగవదారాధనరూప కర్మప్రతిపాదక వేదభాగ విశేషోపబృంహణ రూపః. ధర్మశాస్త్రేషు యథాకర్మాదీతి కర్తవ్యతాస్వరూపం తత్తత్ఫలానుగుణ్యేన వివిచ్య నిర్ణీయతే తథా వాసుదేవారాధనోపయోగి మోక్షఫలకం కర్మస్వరూపాదికం పాంచరాత్రశాస్త్రేణోపబృంహ్యతే విష్ణుపురాణభారతవరాహకూర్మపురాణాదిషు పాంచరాత్రీయకతిపయవిషయోపబృంహక కతిపయశ్లోకసద్భావేపి విశేషాకారేణ సమ్యగ్బోధనార్థం పాంచరాత్రాగమరూపేణాస్య శాస్త్రస్య సార్థక్య ముపపన్నం.

వేదోప బృంహణతయైవ త్రైస్తై ర్వాదిభి రభిధీయమానేషు నానావిధేషు దర్శనేషు కస్యదర్శనస్యోపాదేయత్వం కస్యనేత్యాశంకాయాం. యస్య యుక్తిప్రమాణసత్పరిగ్రహాది సమీచీనత్వం తస్యైవ పరిగ్రాహ్యత్వం, అన్యస్య నేతి సువచం. వేదాంతసూత్రేషు ద్వితీయాధ్యాయ ద్వితీయపాదే వేదవిరుద్ధానాం బహూనాం దర్శనానా మపరిగ్రాహ్యత్వ ముపవర్ణితం. తత్రాంతే పాంచరాత్రాగమస్య దోషాభావేన పరిగ్రాహ్యత్వ ముక్తం. యత్తు కైశ్చిత్పాంచరాత్రస్యాపి నిరాస స్సూత్రకారాభిమతఇతి వర్ణితం, తదసంగతం. సూత్రకారా నభిమతి గమకహేత్వభావాత్. చతుర్షువేదేషు నిష్ఠా మలభమాన శ్శాండిల్య ఇదంశాస్త్ర మధీతవానితి వేదనిందాప్రతీయతఇతి యదభిహితం తన్నసమీచీనం. ఇదం న వేదనిందాపరం. అపితు పాంచరాత్రశాస్త్రశ స్త్యపరం. నహి నిందానింద్యం నిందితుం ప్రవర్తతే. అపితు నిందితాదితరత్ప్రశంసితుమితి హి, న్యాయవిదః. యత్తు సంకర్షణోనామ జీవో జాయతఇతి జీవోత్పత్తిః పాంచరాత్రతంత్రే ఉచ్యతఇతి తదపి న. జీవోత్పత్త్యుక్తే శ్శరీరసంయోగాభిప్రాయకత్వాత్. యథా వేదేషు ప్రజాపతిః ప్రజాఅసృజత, యతోవా ఇమాని భూతాని

జాయన్తే (తైత్తి.) ఇత్యాదిషు జీవోత్పత్తిః. తథాత్రాపి పాంచ
రాత్రేఽపి జీవోత్పత్తి ర్నిషిధ్యత ఏవ. ఏతస్మాజ్జాయతే ప్రాణో మన
స్సర్వేంద్రియాణిచ. ఇతి పరమాత్మనో మన ఉత్పత్తి ప్రతిపాదక
శ్రుత్యా సంకర్షణా త్ప్రద్యుమ్నసంజ్ఞం మనో జాయతే ఇత్యేత ద్విరు
ధ్యత ఇతిచేత్ న సంకర్షణపరమాత్మనో రైక్యాత్, భేదాభావాత్.
యత్తు జ్ఞానాదీనాం గుణిత్వవర్ణనం పాంచరాత్రేఽస్తీతి తదపి నహృద
యంగమం. సత్యం జ్ఞానమనంతం బ్రహ్మేతివత్తాదృశసామానాధికరణ్య
ప్రయోగాదేః పరమాత్మనో జ్ఞానప్రధానత్వాభిప్రాయేణోపపత్తేః.
తంత్రాంతరేషు వేదవిరుద్ధప్రక్రియా విద్యతే. పాంచరాత్రేతు వేద
విరుద్ధ ప్రక్రియానాస్తీత్యుచ్యతే. పాంచరాత్రే వేదరుద్ధప్రక్రి
యాస్తీతి పరై ర్యదాశంక్యతే త న్నసమీచీన మితి. తత్పరిహార
ఉపవర్ణ్యతే సమర్థ్యతేచ వేదావిరోధః పాంచరాత్ర ప్రామాణ్య
వాదిభిః. నహి తంత్రాంతరే ష్వేవం వేదవిరుద్ధప్రక్రియానాస్తీతి
సాధ్యతే, త్తైస్తైర్వాదిభిః అసూయాళవః కేచిత్తు భ్రాంతాఃపాంచ
రాత్రతంత్రేఽపి వేదవిరుద్ధప్రక్రియాస్తీతి ఆక్షేపపురస్సరం అస
దేవాప్రామాణ్యం వర్ణయంతి నతావతా కాచిదపి క్షతిః. పాంచ
రాత్ర తంత్రప్రామాణ్యస్య వేదావిరుద్ధత్వేన వక్తృదోషరహిత
తయా పురాణాద్యాదృతత్వేన సత్పరిగ్రహేణచ పాంచరాత్రం సర్వా
దరణీయతాం విశేషేణ భజతే. పాంచరాత్రశాస్త్రం వేదవైదికరాపౌ
ణికసకల తంత్రాభ్యర్హిత విశేషాంశప్రతిపాదకం. సకలదేశవర్తిసకల
విధనారాయణార్చావతారారాధనా ద్యుపయోగితయానాది శిష్ట
దృతం ప్రథతే. ఈశ్వరసంహితాయాం వింశాధ్యాయే విష్ణుక్షేత్రా
ణ్యనేకా న్యుపవర్ణితాని తత్రసర్వత్రాపి పాంచరాత్రాగమోక్తేనైవ
విధినా భగవదారాధనం చిరాదపి నిరవర్త్యతేతి సంభావనాయాం
నకాచి దనుపపత్తిః. ఇదానీం ఉత్తరభారతే బహవః ఆలయా ఉత్ప
న్నాః. తత్రతత్ర తదారాధనాది ప్రకారశ్చ తంత్రాంతర సంకీర్ణోఽస్తు
ప్రాయశ్చ చైతన్యరామానందవల్లభాది సంప్రదాయా స్సర్వేఽపి వైష్ణ
వపారమ్యప్రకారాంగీకర్తృ మతవిశేషా స్తంత్రాంతరసంకీర్ణపాంచరా
త్రాంశయుక్తా ఏవ భగవదారాధనాద్యంశే ప్రతిపత్త్యాదిష్వితి సంభా

వ్య తే. దక్షిణభారతే మాధ్వమతస్థా అపి పాంచరాత్రాను సారిణ ఏవే త్యవగమ్య తే.

యేతు రామానుజీయా స్తే చిరా త్పాంచరాత్రప్రామాణ్యం స్వమతప్రధానాంశం అనుపాలయంతో దేవాలయాదీ౯ దక్షిణభారతాంతర్వర్తిన స్సదాచారేణానూచానేన చిరాత్సంరక్షంతో విశేషేణ నిరవద్య పాంచరాత్రావినాశ సంప్రదర్శన బద్ధాదరాః ప్రథన్తే. ఈశ్వరసంహితాయాం "సాత్వతం పౌష్కరంచైవ జయాఖ్యంచ తథై వచ" (1-64) ఏతత్తంత్రత్రయోక్తేన విధినా యాదవాచలే శ్రీరంగే హ స్తిశైలేచ క్రమాత్సంపూజ్యతేహరిః (1-67). ఇతిప్రధాన వైష్ణ వక్షేత్రాణి రామానుజీయ పరిగ్రహవంతి పాంచరాత్రప్రక్రియా సిద్ధార్చనాక్రమవంతిచ భవంతి. వైఖానసాఖ్యం తంత్రాంతరం చిరాదాలయనిర్మాణపూజాది ష్వాపయుజ్యమాన మాలోక్య తే. దక్షిణభారతేచ బహావ ఆలయా వైఖానసప్రక్రియయా సంచాల్యంతే. పరంతు వైఖానసతంత్రోల్లేఖః వేదాంతదేశికాత్ప్రాచీనగ్రంథేషు నోపలభ్య తే. పురాణేషు వేదాంతసూత్రేషు ఆగమప్రామాణ్య శ్రీ భాష్యాదిషు పాంచరాత్రసముల్లేఖఏవ దృశ్య తే. మహాభారతే (నిర్ణయసాగర ముద్రాలయముద్రితే) శాంతిపర్వణి. (342-1 to 35, 343-27 to 45 344-5 to 66, 347-348- 349-358) అధ్యాయేషు మోక్షధర్మే అశ్వమేధపర్వణిచ వరాహపురాణే కూర్మపురాణే విష్ణుధర్మోత్తరేచ పాంచరాత్రసముల్లేఖో దృశ్య తే.

ఈశ్వరసంహితాయాం ఆద్యో భాగవతధర్మ ఇతి (1-26). తత స్సాత్వత పౌష్కరజయాది భేదాఇతి (1-50) ప్రథమం సాత్వతం శాస్త్రం (1-53). ఏతత్తు త్రివిధం విద్ధి సాత్వికాదిప్రభేదతః (1-57) స్వవికల్పా త్ప్రణీతంతు తత్సర్వం రాజసంస్మృతం తత్సాన్య ద్ద్వేధా పంచరాత్ర వైఖానస విభేదతః (1-62). ఇత్యాద్యుక్తం అనేన వైఖానస మపి పాంచరాత్ర మిత్యేవ పూర్వం వ్యవహ్రియమాణ మాసీదితి విజ్ఞాయ తే. అష్టోత్తరశత పాంచరాత్రసంహితాసు వైఖానససంహితాప్యేకా కథితా. (కుత్రచిత్తు వైహాయసనామాస్తి). వైఖానసస్య పాంచరాత్రస్యచ తత్వవిషయే భేదో నాస్తీతి, భేదా అత్యల్పా ఇతి పర

స్పరనిందా అసూయాపరవశకృతేతి, తస్మాదుభయోపిపరస్పరాను గ్రాహ్యమితిచ వేదాంతదేశికాదిభిః పాంచరాత్రరక్షాన్యాయపరిశు ద్ధాదిషూక్తం.

పంచరాత్రసంజ్ఞా.

తత్వముక్తిప్రద భక్తిప్రద యౌగిక వైశేషిక జ్ఞానప్రతిపాద కత్వాత్పంచరాత్రమితి నారదీయే, అభిగమనాది పాంచకాలిక కర్మ ప్రతిపాదకత్వాత్పాంచరాత్రమితి శతపథబ్రాహ్మణోక్తరీత్యా (XIII 6-1)పంచరాత్ర సత్రప్రతిపాదకతయా మహానారాయణీయదీక్షాప్రతి పాదకం పంచరాత్రమితిచ, తథాఉచ్యతే, భగవదీయ పరవ్యూహ విభ వాంతర్యామ్యర్చావతారరూపప్రకార పంచకప్రతిపాదకతయా పం చరాత్రసంజ్ఞే త్యహిర్బుధ్న్యసంహితాయా ముక్తం (11 అధ్యాయే 63-64).

పాద్మసంహితాయాంతు (౧-౮౬) యోగంసాంఖ్యం బుద్ధ శాస్త్రం ఆర్హతం శైవమితి "పంచేతరాణి శాస్త్రాణి రాత్రియస్త్రేమహా న్త్యపి తత్సన్నిధౌ సమాఖ్యాసా తేనలోకే ప్రవర్తతే (౮౯) చంద్ర తారాగణం యద్వచ్ఛోభతేనైవవాసరే తథేతరాణి శోభన్తే పంచ నైవాస్యసన్నిధౌ (౭౦) పంచత్వమధవాయ ద్వద్దీప్యమానే దివా కరే బుచ్ఛంతిరాత్రియస్తద్వదితరాణి తదన్తికే (౭౧.) మీమాంసా దిషు శాస్త్రేషు యేసిద్ధార్థామనీషిణః తేషామంతేధికారోస్మిన్నితి సిద్ధాంతసంజ్ఞితం (౭౬) ఏకమూర్తిప్రధానంతు మంత్రసిద్ధాంతముచ్యతే చతుర్మూర్తిప్రధానంతు యత్తదాగమసంజ్ఞితం సిద్ధాంతముచ్యతే తద్వద్ద్వితీయం లోకవిశ్రుతం నవమూర్తిప్రధానంచ తంత్రసిద్ధాంత ముచ్యతే (౭౮) చతుర్వక్త్రే త్రివక్త్రేవా దేవే యత్రార్చనావిధిః తత్తంత్రాంతరమిష్టం స్యాత్తంత్రమేతచ్చతుర్విధం (౭౯.)" ఇతిమంత్రా గమతంత్రతంత్రాంతరభేదేన చత్వారస్సిద్ధాంతభేదా ఉక్తాః 1 తత్వ 2 మంత్ర 3 యంత్ర 4 మాయాయోగ 5 యోగ 6 మందిరనిర్మాణ 7 ప్రతిష్ఠా 8 సంస్కార 9 వర్ణాశ్రమధర్మ 10 ఉత్సవ 11 ప్రపత్త్యాది స్వరూప 12 ఔషధాదివిషయాః పాంచరాత్రతంత్రేషు సువిశద ముపపాద్యన్తే.

కపింజలసంహితా.

కపింజలసంహితాయా మస్యాం కర్షణాదిప్రతిష్ఠాంతవిషయా స్సంగ్రహేణ సమ్య గ్విశదీక్రియన్తే, యద్యప్యపనీయవిషయావబోధార్థం గ్రంథాన్తరాపేక్షా వ్యాఖ్యానాపేక్షాచవిద్యతే.తథాపిబహుస్థలేషు శైలీసుగమా నాతికఠినాచ. అయం గ్రంథః పాంచరాత్రశాస్త్రాధ్యేతౄణాం ప్రథమశ్రేణ్యాధ్యయనయోగ్యః. అస్మిన్ సంస్కరణే పాఠభేదాదయః ప్రదర్శితా ఇతి. అయం గ్రంథ స్సర్వసమాదరణీయో భూయాదిత్యాశా.

ఇతి విజ్ఞాపయితా దాసః పరవస్తూపపదో గార్గ్యో
గోవిందాచార్యః, విజయనగర సంస్కృతకళాశాలా.

ప్రకటనధరలు

		1 పుటకు	½ పుటకు	¼ పుటకు
సం 1 కి	రు	25—0—0	రు 15—0—0	రు 10—0—0
ఒక్కమారుకు		5—0—0	4—0—0	3—0—0

—సంపాదకులు.

ఆశీర్వాదము

శ్రీ శ్రీమాన్ దిట్టకవి వేంకటనరసింహాచార్యులుగారు, (తుమ్మూరు).

క॥ శ్రీ తరుణీమణిరమణుఁడు
బూతాత్మునిఁ బాంచరాత్ర♦పుణ్యాగమవి
ఖ్యాతునిఁ బొడిచే ట్యన్వయు
సీతారామానుజార్య♦ శేఖరు మనుచున్. 1

క॥
దిష్టం బగు పాంచరాత్ర♦దివ్యాగమముల్
శిష్టహితంబుగ ముద్రిణ
సృష్టిం జేయంగఁబూను ♦ శిష్టాచారా! 2

క॥ దేవరవా రంపిన శ్రీ
శ్రీవైష్ణవ పాంచరాత్ర♦సిద్ధాంతాంత
ర్భావితకపింజలాగమ
పావనతంత్రంబుఁ జూచు♦భాగ్యము గల్గెన్. 3

తే॥ గీ॥ ముద్రిణము లేక డాగి మా♦ర్మాల నుండు
పాంచరాత్రశాస్త్రగ్రంథ♦పటలమెల్ల
వెదకి సమకూర్చి పరిచరించి ♦ వెలువరించు
త్వత్ప్రయత్నంబు కొనసాగు ♦ దైవకృపను. 4

తే॥ గీ॥ అవధరింపుము దిట్టక ♦ వ్యన్వవాయ
జనిత "వేంకట నరసింహ♦సదభిధాన
కలితుఁడను విన్నపముఁజేయఁ♦గడఁగినాఁడ
పాంచరాత్రశాస్త్రోద్ధర♦ణాంచితజ్ఞ! 5

తుమ్మూరు,
26—5—31.

ఇట్లు విధేయుఁడు,
దిట్టకవి వేంకటనరసింహాచార్యులు.

సంపాదకీయ భూమిక.

పాఠక మహాశయులారా!

"శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రసర్వస్వ"మను మాసంస్థయొక్క పేరు వినినంతనే— "ఏమిది? ఇదియొక గొప్పశాస్త్రమా? ఇం దేమంతముఖ్యవిషయములు గలవు? ఈశాస్త్ర మెవ్వరి కుపయోగించును? ఇద్దాని నుద్ధరించుట కొకప్రత్యేకసంస్థ స్థాపించుట యావశ్యకమేనా? ఇట్టిసంస్థను సక్రమముగా నిర్వహించుటకై విశ్వప్రయత్న మొనరింపవలసియే యున్నదియా? ఎంతదూర మాలోచించినను యీవిషయ మంతటి మహత్తరమైనదిగా గన్పించుటలేదే? తెలిసియుండియు కొండను ద్రవ్వి యెలుకనుబట్ట దేశమంతయును బూనుకొని పనిచేయుట హాస్యాస్పదముగాదా?" యని పలువురు పలువిధంబుల బెద్దగా వింతజెందకపోవరు. కాని, జనసామాన్యమున నీవిషయమం దిట్టి విపరీతాభిప్రాయ మేర్పడుటకు ముఖ్యకారణము.

ఈ శాస్త్రవిషయికమగు నమూల్యగ్రంథసముదాయ మింతవర కెచ్చటగాని సమగ్రముగా బ్రకటింపఁబడుట కేమాత్ర మవకాశమును గలుగక పోవుటచేతనే యిద్దాని మహోత్కృష్టతయు, సర్వజనోపయోగ్యతయు, దేశౌన్నత్యప్రదాయకమహిమావిశేషమును యెల్లవారలకును దెల్లమగుట దటస్థింపలేదనియు, అందును, యీ శాస్త్రసంబంధములగు గ్రంథరాజములెన్నో స్వార్థపరులగు కొన్నికొన్నిప్రత్యేకసంఘములవారిచే నతిరహస్యముగాగూడ దాచిపెట్టఁబడి, యనన్యగోచరములై యిందుకు ఫలితముగా దుదకు నేటికాలవైపరీత్యముచేత ప్రతిపల్లెయందును పూరింటియటకలపై నిట్టి యుత్తమ గ్రంథములసంఖ్యాకములుగా ప్రాతవెదురుపేళ్లబుట్టలలోబడి తమపై బారిన దుబ్బదులుపుదిక్కైనను లేక, క్రిమికీటకాదుల కాహారముగా మారిపోవుచు, నిమ్మహాశాస్త్రము చూచుచుండగనే రోజురోజునకును జీర్ణించి సంపూర్ణముగా విస్మృతవాఙ్మయ మగుటకే సర్వసిద్ధమయి యున్నందుచేతను - ఇట్టి కారణములచేతనే ప్రస్తుత మీశాస్త్రమున

శ్రీ

మహాజనసంఘమున కభిరుచి తగ్గి యిట్టియభిప్రాయభేద మేర్పడుట తటస్థించినదే గాని, ఇంతటి మహోపయోగకరమైనట్టియు వేదము వలె నపౌరుషేయమై, శ్రుతి స్మృతీతిహాస పురాణాదులయం దత్యంతము కొనియాడఁబడియున్నట్టియు, మన భారతవర్షమునందలి హిందూమహాజనసంఖ్యలో సుమారు మూడవవంతుగల శ్రీవిశిష్టాద్వైత మతస్థుల కెల్ల ముఖ్యాధారమైనట్టియు, అతిచిర కాలానుగతముగా ననేక మహర్షులచేతను, ప్రముఖులగు యనేక ప్రాచీన నవీనవిద్వత్పుంగవులచేతను మహత్తరముగా విమర్శింపఁబడి యనుపమానమగు నుత్తమశాస్త్రముగా నిరూపింపఁబడి నట్టియు, యనేకవిదేశీయవిద్వత్ప్రముఖులదృష్టినిగూడ నాకర్షించి యట్టి వారలపొగడ్తలకున్ను పాత్రమైనది యునగు ఈ పాంచరాత్రాగమమువంటిమహోత్తమశాస్త్రము వేరొకటి కన్పించనే గన్పించదని ఘంటాపథముగా నొక్కి చెప్పవచ్చు, యింతటి యుత్కృష్టశాస్త్రమునం దిసుమంతయేని మన మభిమానము వహింపక యీప్రస్తుత శిధిలావస్థ నిద్దాని కంటగట్టుట మిక్కిలి యవివేక మనియు, నియ్యది మన దేశమున పూర్తిగా నశించుటయే తటస్థించునేని యంతటి యనర్థము వేరొక్కటి యుండఁబోవదనియు, కాననే ఈ యాగమశాస్త్రము నుద్ధరించి యథాశక్తి కృషిసల్పుట సర్వమానవసామాన్యధర్మనిర్వహణమాత్రమే యని భావించి, యట్టి మహత్తరోద్దేశ్యముతోనే ప్రస్తుత మీసంస్థ నీవిధముగా మేము స్థాపించి యుంటిమనియు, ఈ శాస్త్రపఠనముచే మానవజీవితరహస్యమెల్ల గరతలామలకమై లోకమున కంతటికిని మహామంగళ మాపాదింపబడుట నిశ్చయమనియు, ప్రతివ్యక్తిపరముగా గూడ నీశాస్త్ర మెంతో లాభకారియనియు, దేశాభ్యుదయసంధాయకములగు నుత్తమ మార్గములలో నింతటి ముఖ్యమగునది వేరొకటి యుండబోవదనియు, కాననే—తా మెల్లరును యీ మాయుద్యమమునం దత్యంతాభిమానమును వహించి తగు సహాయసానుభూతుల విరివిగా నొసంగి దేశభాషా భగవద్భాగవతసేవల నొనరించుటగా యీసంస్థ నుద్ధరింపక తీరదనియు మేమిప్పుడు విన్నవించుట మీకు మరియు నాశ్చర్య జనకము గాకపోవదు.

అయినను యీ మా విన్నపమందుగల సత్యమును రాను రాను తా మీ సంస్థమూలకముగానే స్వానుభవముపై గ్రహింపగలిగి తమతమ కర్తవ్యముల నిర్వర్తించి యశోవిలసితులై మిగిలిన దేశీయుల కందరకును యాదర్శకపాత్రయులై వెలయగల రనిగూడ త్రికరణశుద్ధిగా విశ్వసించియే సాహసించి, మహోదారహృదయులగు దమయభిమా నాదరణముల నాధారముగా జూచుకొనియే తమయందరిపక్షమునను మేమిపు డీకార్యరంగమున నడుగిడ నియ్యకొంటిమి.

పాంచరాత్రాగమము - దానిప్రశస్తత.

మాసంస్థయొక్క గ్రంథమూలశాఖలో నీగ్రంథమే ప్రథమప్రచురణమగుటవలన, నిందే యీ సంస్థయొక్కముఖ్యోద్దేశమును, అనగా యే పాంచరాత్రాగమము నుద్ధరించుటకై యీయుద్యమ మారంభింపబడినదో యట్టి యాగమప్రాశస్త్యమును విరళముగా మాపాఠకమహాజనుల కెల్లరకును విన్నవించుట మా ముఖ్యవిధాయకకృత్యమై యున్నది. కాని యద్దానిని సమగ్రముగా నెఱింగింప యత్నింతుమేని వేలపుటలుగల యెన్నిసంపుటములనో యిందులకై ప్రత్యేకముగా వెలువరించినగాని యిమ్మహావాఙ్మయమందలి యొకస్వల్ప విషయమును గురించియైనా సంగ్రహముగా నన్నివిషయములను వెల్లడించితి మనుట కవకాశము గలుగదు. నిజముగా నింతటి యమూల్యశాస్త్రమునుగురించి యిదమిత్థమని యేమో వ్రాయబూనుట యిద్దాని ప్రాముఖ్యతను కొంత తగ్గించుటకే హేతువగును. అందులోను నావంటి యల్పజ్ఞు డిట్టి యనిర్వాచ్యమగు విషయమును వర్ణింప దలపెట్టుటకన్నను జడత్వ మింకొకటి లేదనియే నిశ్చయముగా వచింపగలను. అయినను సంపాదకునియొక్క ముఖ్యధర్మమును మీరుట అతిసాహస మనిపించుకొనును గాన, "యవాఙ్మానసగోచరుండగు నప్పరమేశ్వరు నొక్కటి రెండక్షరముల సంపుటీకరణమగు నొక మంత్రముచే వ్యక్తపరుపదలంచినట్టుల," నాకు సాధ్యమగు నంతలో నాశక్తి ననుసరించియే యిం దీ శాస్త్రమును గురించి కొంత వ్రాయబూనుచున్నాడను. అందును శ్రీ పాంచ

రాత్రాగమ ప్రాముఖ్యతను గురించి నే నెఱింగినంతలో గూడ నొక సూచీపాత్ర మాత్రముగా నే యిందావిషయముల వివరింపుచు, పిమ్మట నాపరాత్పరుని యవ్యాజానుగ్రహవిశేషముచేతను, తమవంటి యుత్తమపురుషుల యమోఘాశీర్వాదసహాయములప్రభావముచేతను మా యా గ్రంథమాలశాఖ శాశ్వతముగా సాగుచుండు నేని మే మిందు ప్రకటించునట్టి ప్రతిగ్రంథమందును కొంతకొంతగా నీవిషయమును మా పాఠకలోకమునకు మనవిచేయుదుమని విన్నవించుచు నిక ప్రకృతి మునకు మఱలుచున్నారము.

ఈ శాస్త్రమునకు పాంచరాత్రాగమ మనుటయేగాక, ఏకాయనాఖ్యశ్రుతియనియు, సాత్త్వతవిధియనియు, మహోపనిషత్తనియు, భగవచ్ఛాస్త్రమనియు ననేకనామాంతరము లేర్పడియున్నవి. ఈ నామములన్నియు నీశాస్త్రముయొక్క ఆధిక్యమునే చెప్పక చెప్పుచున్నవి. ఇందలి మహత్తరములగు విషయముల ప్రశస్తత ననుసరించియే యీపై నుదహరించిన నామాంతరములన్నియు నిద్దాని కేర్పడుటకు ముఖ్యకారణమైనది. క్రమముగా మాపాఠకులకంతయును విన్నవించుకొనగలము.

పాంచరాత్రాగమముయొక్క పుట్టుక - ప్రవర్తనము.

మొత్తముమీద సృష్ట్యాదియందే లోకహితార్థమై, అనంతములగు వేదములందలి ముఖ్యభావము నెల్లవారలును సులభముగా గ్రహించి యాచరింప నవకాశముగల్గునట్లుల, లోకహితైకమతులగు అనంత, గరుడ, విష్వక్సేన, బ్రహ్మేంద్రులను నీయైదుగురును శ్రీవైకుంఠమున నా శ్రీమన్నారాయణమూర్తిని ప్రశ్నింప, శ్రీహరి ప్రసన్నుఁడై యైదురాత్రింబులలో వీరల సంశయంబుల నెల్లఁ దీర్చుట మూలముగా మొట్టమొదట నీశాస్త్రసాంప్రదాయములను సంగ్రహముగా బోధించెను. కాననే యిద్దానికి "పాంచరాత్ర"మను సార్థక నామ మేర్పడినది. ఇట్టి పాంచరాత్రశబ్దార్థమే యనేకసంహితలలో ననేకస్వారస్యములతో యిందలి విషయప్రాధాన్యమును నిరూపించునట్లుగా వివరింపబడినది. ఏది యెటులున్నను వివిధార్థప్రతిపాదకం

బగు నిమ్మహాశాస్త్రము మొట్టమొదట మోక్షోపాయప్రదర్శనముగా అనంత గరుడాదులకు బోధింపబడిన తదుపరి వారలు తమ శిష్యుల కీరహస్యము నుపదేశింప, నాశిష్యులు మరల వారివారి ప్రియశిష్యులకును యీ ముఖ్యసాంప్రదాయముల బోధింపుచు వచ్చినందున, తుద కీశాస్త్ర మనేకమహర్షులచే ఛందోనిబద్ధమగు ననుష్టుపు శ్లోకరూపకముగా, సార్ధకోటిసంఖ్యారూపకమై, యాయా మహర్షుల పేరిట ననేకసంహితలుగా విరచింపంబడి, ఉపదేశసౌలభ్యతచే దివ్యసిద్ధాంత (మంత్రసిద్ధాంత), ఆగమసిద్ధాంత, తంత్రసిద్ధాంత, తంత్రాంతరసిద్ధాంతంబు లను ముఖ్యభేదములతో పిమ్మట లోకమున వెల్లడి చేయబడినది. మొత్తముమీద ప్రతిసంహితయందును జ్ఞానయోగ క్రియాచర్యాపాదంబులగు నాలుగు ముఖ్యభాగములుగా వేదాంత, యోగ, ధర్మ, పాక, శిల్ప, జ్యోతిషాది యనేకయుత్తమశాస్త్ర విషయములచేతను, విష్ణ్వారాధనావిధాన, ఆలయనిర్మాణ, ఉత్సవ విశేష, ప్రతిష్ఠాకరణ, యంత్రోద్ధరణ, మంత్రపురశ్చరణ, ప్రాయశ్చిత్త, శాంతికర్మ, కామ్యక్రియలచేతను వీని కంగభూతముగా నవసరమగునట్టి తదితర భూగోళ, ఖగోళ, రత్నపరీక్షాది ప్రకృతిశాస్త్ర సంబంధవిషయములు పెక్కింటితోడను, ఈశాస్త్రము నేడు అమూల్యమై యలరారుచున్నది.

కొన్ని సంహితలలో పై నుదహరించిన విషయములన్నియు సంగ్రహముగాను, మరికొన్నింటిలో కొన్ని విరళముగను కొన్ని సంగ్రహముగను, యింకొక కొన్నింటిలో కొన్ని విషయములు మాత్రమే సంగ్రహముగానో లేక విరళముగానో వివరింపబడియును, యీవిధముగా మొత్తముమీద నన్నిగ్రంథములందును చేరి పై నుదహరించిన విషయములన్నియుం జక్కగా నీ శాస్త్రమునందుం బోధింపబడియున్నవి.

గ్రంథవిభజనము.

ఇట్టి మూలగ్రంథములు లేక సంహితలు పేరునకు మాత్ర మష్టోత్తరశతసంఖ్యాకము లని ప్రసిద్ధి నొందినను, యిప్పటివరకు జరిగిన పరిశోధనయొక్క ఫలితముగా సుమారు రెండువందల యేబది

సంహితలవరకును నీసంఖ్య బయలుపడినది. ఇంకను క్రమముగా నీ సంఖ్య యభివృద్ధి నొందుచునే యున్నది. ఇక నీతరగతి గ్రంథముల విషయ మటులుండ, నీశాస్త్రమునకు సంబంధించినవే మఱికొన్ని తరగతుల గ్రంథములుగూడ దేశమున గన్పించుచున్నవి. యామునాచార్యులు, రామానుజులు, వైదికసార్వభౌములు, నిగమాంత మహాదేశికులు, పిళ్లలోకాంజీయరు మున్నగు పూర్వవిద్వత్పుంగవులును; తాతాచార్య, రామానుజార్య, రంగభట్ట రాదిగాగల నవీనవిద్వాంసులును "డాక్టరు యఫ్. ఆటోస్క్రాడరు" మొదలగు విదేశీయమహాశయులును, నీశాస్త్రము నెంతగనో విమర్శించి ప్రత్యేకముగా తమ తమ యభిప్రాయముల బ్రకటించిన విమర్శనగ్రంథములున్ను, వరాహగురువు మున్నగు ఆగమవేత్తలైన మహాపురుషు లనేకులు చాల కాలము క్రిందటనే రచియించిన క్రియాకైరవచంద్రిక, ప్రయోగదీపిక, ప్రయోగమణిమాలిక, సాత్త్వతామృతసారచంద్రిక ఆలయనిత్యార్చనాపద్ధతి, పాద్మోక్తారాధనావిధి, విష్ణుపాద్మకపింజలోక్తప్రయోగవిధి మొదలగు ననేకప్రయోగగ్రంథములున్ను:— నృసింహాభట్టరు ఆళహసింగసూరీత్యాదులు రచించిన సంహితావ్యాఖ్యానములును— వైకుంఠదీక్షిత, వైద్యనాథదీక్షిత, వైదికసార్వభౌమాదులు రచించిన నిర్ణయగ్రంథములున్ను— ఇంకను, యీ శాస్త్రప్రాముఖ్యము నెఱింగిన మహాశయులెందరో విరచించిన దీపికలు, దర్పణములు, భాష్యములు, ప్రయోగసంగ్రహములు, యీ మొదలగు ననేక గ్రంథరాజములున్ను— పైనుదహరించిన విధముగా నే భాగమునకు జేరినవైననేమి, నేటివరకిమ్మహాశాస్త్రమునకు సంబంధించిన యన్నితరగతులందలి గ్రంథములసంఖ్యను బాగుగా నాలోచించిచూచిన, సుమారు పదునైదువందలకు తక్కువగా నుండనట్లుల గన్పించుచున్నది. ఈ గ్రంథము లన్నియుఁగూడ నేటిదనుకను యముద్రితములనియే చెప్పవచ్చును.

ప్రకటితగ్రంథములు.

పై నుదహరించిన యన్నిరకముల గ్రంథములలోను, మనదేశమున ముద్రణాసౌకర్య మేర్పడినదాది నేటివరకు అచ్చటచ్చట అనగా

మైసూరు, బెంగుళూరు, అనంతశయనము, బరోడా, మదరాసు, బొంబై, కలకత్తా, కుంభకోణము, కంచీ, కడప, కాశీ, ఫైజాబాదు, పూనా మున్నగు పలుప్రదేశములయందు, అప్పుడప్పుడు దేవనాగరము, తెలుగు, కన్నడము, గ్రంధాక్షరము మొదలగు లిపులలో గతించిన యేబదిసంవత్సరముల లోపునను ముద్రింపబడి ప్రకటింపఁబడిన గ్రంథములసంఖ్య సుమారు యిరువదియైదింటికి లోపుగా నుండును. మిగిలినవన్నియు నేటికిని అముద్రితములుగానే యున్నవి. ఈస్వల్ప సంఖ్యాకములగు ముద్రితగ్రంథములలో గూడ, యేరెండు మూడు పుస్తకములకోతప్ప మిగిలినవానికి ప్రస్తుతము ప్రతులు దొరుకుట లేదు. ఇవి ముద్రితమైనప్పటికిన్ని సర్వజనులకును సంతృప్తికరమగు విధమున నచ్చొత్తింపబడక యున్నందున ఈ గ్రంధములుగూడ ప్రస్తుత మన్నియును పునర్ముద్రణావశ్యకతను గలిగి యేయున్నవి.

ఏది యెటులున్నను, ఇంతకాలమునుండి మనదేశముయొక్క దురదృష్టహేతువుచేతనే జనసామాన్యమునం దీశాస్త్రవిషయమున దగు నభిరుచి గలిగియుండనందున, యీపై నుదహరించిన యనేకపట్టణములయం దెందరెందరో మహాత్ము లీయోగమును సమగ్రముగా ప్రకటించుటకై చేసినకృషియంతయును వృథాప్రయాసముగ నేమారిపోయి, అప్పటికిని యనేక వ్యయప్రయాసలకు లోఁబడి కొన్నికొన్ని యుత్తమగ్రంథములను వారు ముద్రించి దేశమున కమూల్యమగు మహోపకృతి నొనరించినను గూడ దేశీయులు వారలయుద్యమతత్వము నేమాత్రమును గ్రహింపజాలక, వారికి తోడుపడకున్నందువలన నిమ్మహాపురుషులు తమ సర్వస్వముల నిందుల కర్పించియును హతాశులై తప్పని సరిగా నీయుద్యమమును విరమించవలసివచ్చెను. ఔరా! ఇది యంతయు మన దేశముయొక్క దుర్దశాప్రభావమే యనుటకన్న వేరొకటిగలదా?

ఇంత యేల? మన భారతజాతిలో సుమారు మూడవవంతు జనసంఖ్యగల విశిష్టాద్వైతుల కాధారమై—నేటికిని యనేకముఖ్య పుణ్యక్షేత్రములయం దాచరణీయమై -మన హైందవవిఖ్యాతపూర్వదేవాలయములలో ననేకము లెద్దాని నాధారముగా గొని నిర్మింపబడి

యెనో—అతిచిరకాలమునుండి నేటిదనుకను మన భారతీయశిల్పచాతుర్యము ఖండఖండాంతరములయందును దిగంతవిశ్రాంతయశోవిలసితమై యద్వితీయముగా నలరారుట కేశాస్త్రములు మూలభూతమైనవియో యట్టి యుత్తమశాస్త్రంబులలో నొక్కటియగు నీ "పాంచరాత్రాగమ" విషయమున, యుచితజ్ఞతగల్గియు నేడు మనమందరమును యీవిధముగా తూష్ణీంభావమునే వహించి, స్వార్థపరులగు అర్చకులు, శిల్పులు, జ్యోతిష్కులు, మంత్రశాస్త్రవేత్తలు, యోగాభ్యాసపరులు మున్నగు ప్రత్యేకసంఘములవారిచే నియ్యది యతిగోప్యముగా దాచిపెట్టబడి, తుద కూరును పేరునుంగూడమాసిపోవునటుల, రాజావలంబనాదులు లేని యిక్కలికాలంబున దినక్రమముగా శిథిలావస్థను జెందుచు చూచుచుండగనే విస్మృతవాఙ్మయమున చేరిపోవుచున్నను మిన్నకుండి, మన మిద్దాని నుద్ధరింప దలంపకుండుట యేమంతభావ్యముగా నున్నదియో యొక్కింత విచారించిన మనకర్తవ్యము వెంటనే మనకు గోచరింపకపోవునా ? ఇట్టివిషయంబుల దరిచి వెన్నదీసి యనుభవించుటకు సులభముగా ననేక సౌకర్యము లేర్పడియున్న నేటికాలమునందు సైతము మన మూరకుండుట పరిహాసపాత్రత యే యగునుగదా ?

విదేశీయుల కృషి.

సోదరప్రముఖులారా !

ఇట్టి యమూల్యవిషయములో మన మింతటి యశ్రద్ధ జూపుచుంటిమేగాని యమెరికాదేశీయురాలగు 'అనిబిసెంటమ్మ' తా నీశాస్త్రవిషయమం దెంతటి శ్రద్ధనో వహించి, తనచే మదరాసునందు స్థాపింపబడిన "అడయారు లైబ్రరీ"లో. నీశాస్త్రగ్రంథములను అముద్రితములగువానినే యొకనూరు సాపుటములదనుకను యనేకకష్టనష్టములకు లోబడి సంపాదించియుంచుటయేగాక, "అహిర్బుధ్న్యసంహిత"యను నొక ముఖ్యగ్రంథమును బ్రకటించుటగూడ జరిపియుండెననియు, యీ లైబ్రరీ డైరెక్టర్లలో నొక్కడును, జర్మనుదేశస్థుడును నగు "శ్రాడరు"మహాశయుడు క్రీ॥ శ॥ 1916 సంవత్సరప్రాంతమున జరిగిన యైరోపా

మహాసంగ్రామసమయమందు తా నహమ్మదాబాదు చెరసాలలో సుమారు యేడుసంవత్సరములు బంధింపబడుట తటస్థింపగా, నావ్యవధి నూరకే పోనీయక నీయాగమగ్రంథములనెల్ల నెంతగనో విమర్శించి, తనయభిప్రాయముల నొక ప్రత్యేకగ్రంథముగా "శ్రీపాంచరాత్రాగమ ఉపోద్ఘాత"మను పేరిట నాంగ్లములో (Introduction to Pancharatragama)యను మున్నూరు పుటలగ్రంథమును రచియించి ప్రకటించి యుండుట తటస్థించెననియు, శ్రీత్రివేంద్రంగవర్నమెంటువారలు "శ్రీవిష్ణుసంహిత" యను నొక ముఖ్యగ్రంథముయొక్క వ్రాతప్రతులను "లండన్" నగరమందలి యొకరాజకీయకోశాగారమునుండియే రప్పించి ముద్రింపవలసివచ్చె ననియు తమకు మనవిచేయుచు, ఇట్టిస్థితిలో మన దేశీయప్రభువరులుగాని, జమీందారులుగాని, మఠాధిపతులుగాని, దేవస్థానములబోర్డువారలుగాని, సర్కారువారుగాని, దేవాలయాధిపతులు అర్చకులు మున్నగువారలుగాని, తదితరద్రవ్యవంతులుగాని, ప్రముఖులగు దేశీయనాయకులుగాని, విద్వాంసులుగాని, విమర్శకాగ్రేసరులుగాని, ముద్రాలయాధిపతులుగాని యీ విషయమున లేశమేనియు జోక్యమును గలిగించుకొనక, యీ మార్గమువంక తమదృష్టినే సారింపకయున్నారనియు వ్రాయవలసివచ్చినందుల కెంతయో సిగ్గిలవలసివచ్చుచున్నది. ప్రస్తుతము మన దేశమున నామమాత్రావశేషములగు గ్రంథములకొరకై అమెరికా జర్మనీ మున్నగు విదేశములను కేల్సాచి భిక్షమెత్తవలసివచ్చినప్పటికయినా మనకర్తవ్యము నాలోచించకపోవుట దుస్థితిగాదా ?

ఈశాస్త్రముయొక్క సర్వజనోపయోగత.

ముఖ్యముగా మన భారతీయశాస్త్రము లన్నిటికిని నడకలో నెట్టిభేదమున్నను తుదకు పరబ్రహ్మనిరూపణ మను యొకే గమ్యస్థానమును జేరుట వాని సాంప్రదాయమై యున్నదని యెల్లరు నెఱింగినవిషమేగదా ? మిగిలినశాస్త్రములవలె నీ పాంచరాత్రాగమమున్ను యెన్నివిధముల నడచినను తుదకా మెట్టుపైననే యెక్కుచున్నది. సాధారణముగా ప్రతిమానవుడును ప్రతిశాస్త్రసాంప్ర

దాయము ననుసరించియు పరబ్రహ్మము నంగీకరింపజాలడు. కాని యిన్ని శాస్త్రములలోను మతము పేరిట తనయుద్దేశముతో నేకీభవించు శాస్త్రప్రకారముమాత్రమే యీ బ్రహ్మస్వరూపము నంగీకరించును. అయినను యేశాస్త్రమున నేవిషయము తన కెంతవర కుపయోగకరమగునో యా శాస్త్రమునుండి యా విషయము నంతవరకు బరిగ్రహించుటలో నాతని కెట్టియభ్యంతరమును నుండబోదు. ఈ హేతువుచేతనే యన్ని శాస్త్రములును బ్రతివానికిని యాదరణీయములైయే యొప్పుచుండును. ప్రతిభారతీయుడును తన దేశమునందుగల యీ శాస్త్రముల నన్నిటిని అనుసరించియే తనజాతియొక్క యౌన్నత్యము నారసి గర్వించుచుండును. ఇట్టిసందర్భములో తర్క-వ్యాకరణాదిశాస్త్రములవలె నెంత యెక్కుడుగా నభ్యసించిన నంతటి వాద మొనర్చుటమాత్రమే ఫలితముగాక దేశాభివృద్ధికిని, జాతీయౌన్నత్యతకును మూలభూతములగు శిల్పమాదిగాగల యనేకమహత్తరవిషయములచే నిండియుండిన యీపాంచరాత్రాగమశాస్త్రము జీర్ణోద్ధరణ మొనరించుట యెవ్వని ముఖ్యకర్తవ్యము గాకుండును?

బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రాది చాతుర్వర్ణములవారికిని యీ శాస్త్రము ననుసరింప నధికారముగలదనియు, భారతీయధర్మశాస్త్రగ్రంథములకెల్ల నీ యాగమమే మూలకమనియు, పంచమవేదం బన నొప్పెడి శ్రీమహాభారతగ్రంథమునందలి శాంతిపర్వములో శ్రీ భీష్మాచార్యులవా రంపశయ్యపైనుండి ధర్మరాజాదుల కంత్యసందేశముగా నుపదేశించిన భాగమందు వేదవ్యాసమహర్షి యొక్క సూక్తుల నొక్కమారు బఠియించిన నే భారతీయుని హృదయ మానందనిమగ్నము గాకుండును? ఇంతేగాక వసిష్ఠ, యాజ్ఞవల్క్య, వృద్ధహారీతాది స్మృతులయందున్ను; మాత్స్య, వారాహ, బ్రహ్మకైవర్తాది సాత్విక పురాణాదులయం దనేకప్రదేశములయందున్ను, పలువిధములుగా గొనియాడబడియున్న యీ శాస్త్రము నుద్ధరింపదలపడుట తన కర్తవ్యము గాదనుట కెంతటి నీచహృదయుడగు భారతీయుడైనను యంగీకరించునా? ఇట్టి యుత్తమశాస్త్రములను మనపూర్వీకు లెంతటి కష్టసమయములందును తమప్రాణములకన్న మిన్నగా గాపాడి యున

మిందలి మహల్లాభముచే నభివృద్ధి జెందవలయుననియేగదా మన కొసంగిరి! పురాతనశాస్త్రగ్రంధము లనిన మన పూర్వీకు లగు మహర్షులయొక్క విజ్ఞానపునిధు లేగదా! కాని, యట్టి మహోత్కృష్ట శాస్త్రగ్రంధములనెల్ల మన మీనా డొకపూచికపుల్లమాత్రముగా గూడ భావింపక యన్యదేశములపాలు గావించుటగాని, పూర్తిగా నంతరింపజేయుటయేగాని యవివేక మనిపించుకొనదా? ఇప్పటికే యీ శాస్త్రగ్రంధము లెన్నో నామమాత్రావశేషముగా మన దృక్పథమునుండి మాటుబడిపోయినవిగదా? ఇంకను యెంతకాల మీరీతి మనము మనదేశము నధోగతిపాలుసేయ నూహించుట? ఇంతటనేని మన ముఖ్యకర్తవ్యము నారసి హతశేషములగు గ్రంథములైన నెల్ల వారలకును యందుబాటులోనుండి జగమంతయు నిందలి మహల్లాభము నొందునట్టిమార్గము నవలోకింపకుండుట ధర్మమే యగునా? ఇంతవర కీ పరిస్థితుల నెల్ల దెలిసికొనగలిగిన పిమ్మటనైనా యీ యుత్తమశాస్త్రమునకు దురదృష్టవశాత్తుగా మనదేశమున నేర్పడిన యీ యధోగతికి మీామీా శరీరము లొక్కమారుగా గంపించి హృదయములు నీరైపోయి మన భావికర్తవ్య మద్భుతకాంతితో దమ యెదుట ప్రత్యక్షమై గోచరించుటలేదా?

సంస్థయొక్క ప్రారంభము.

మహాత్ములారా!

ఇట్టి పరిస్థితుల నన్నింటిని యవలోకించియే యీ యుత్తమ శాస్త్రమును మనదేశమున బునరుద్ధరించుటకై యథాశక్తి కృషిసలుపుట యెల్లవారికిని ప్రస్తుత ముఖ్యకర్తవ్యముగాచి, నిశ్చయిం యీ స్థితిగతుల నన్నింటిని యాఘూలాగ్రముగా విన్నవించిన పిమ్మటనైన దమవంటి యుదారహృదయులగు దేశీయసోదరుల దోడ్పాటు మాకు విరివిగా దొరుకక పోవదనే సంపూర్ణవిశ్వాసముతోనే భగవత్సంకల్పానుసారముగా నేటి కీసంస్థను పావనగౌతమీతీరమందలి శ్రీరామచంద్రమూర్తి దివ్యసన్నిధానమున "శ్రీ పాంచరాత్రాగమశాస్త్ర సర్వస్వ"మనే పేరతో స్థాపించగలిగితిమి. ఆంధ్రదేశపుణ్యస్థల

రాజంబగు నిమ్మహాక్షేత్రమున నిట్టి మహత్తరోద్యమ మారంభింప బడుట యాంధ్రమహాజనుల కందరికిని యుక్తసరమగు విషయమే గదా ?

గ్రంథమాలశాఖ.

ఈ సంస్థపక్షమున గ్రంథమాలశాఖగా ప్రతిసంవత్సరము నకును పన్నెండువందలపుటలకు తక్కువగాని గ్రంథములను సర్వాంగసుందరముగాను సర్వజనోపయోగకరముగాను వెలువరింపదల చితి. తమ యనుగ్రహాప్రభావమువలన నీసంస్థయొక్క పేరుసంపూర్ణ శాస్త్రప్రకటనముచే సార్థకమగుసేని ధన్యుల మగుదుము.

గ్రంథనిలయము.

బహుద్రవ్యసాధ్యమనియు, యనేకశ్రమల కాలవాలమనియు గూడ దలంపక, యీ సంస్థయం దొక ముఖ్యశాఖగా గ్రంథ నిలయమునుగూడ స్థాపించియుంటిమి. ఈ శాస్త్రమునకు సంబంధించిన ముద్రితాముద్రితగ్రంథముల నన్నింటిని యిందొకచో జేర్చిపెట్టి ప్రస్తుత మీశాస్త్రవిషయములో విమర్శింపనెంచిన మహాశయులు గ్రంథసమార్జనమునకై పొందుచున్నట్టి దుర్భరములగు కష్టనష్టముల నెల్ల దొలగించి యట్టివారలకు సర్వసౌకర్యములను గలుగ జేయుచు, దేశాభివృద్ధికిన్ని జాతీయాన్యత్యతకును యథాశక్తి దోడుపడుటయే యిందు మాకుగల ముఖ్యోద్దేశమై యున్నది. ఇప్పటి వర కెట్టులో యభిమానవంతులగు పలువురు దేశీయప్రముఖుల తోడ్పాటుచేతను, ద్రవ్యము నొక లెక్కగాజూడక వెచ్చించుటచేతను, అనేకభాషలలో ముద్రితాముద్రితములగు గ్రంథరాజములను సుమా రొక యేబదింటిని సంపాదించి యిందు చేర్చగలిగితిమి. ఈ గ్రంథసంపాదనమునకై సుమారు మూడువత్సరంబులనుండియు మేము పొందుచున్నట్టి శ్రమలను, చేయుచున్నట్టి కృషిని యా భగవంతుడొక్కడు మాత్రమే తెలుసుకొనగలడు. ఇప్పటి కీయుద్యమమం దెంతలే దనినను సుమా రొక వేయిరూప్యములకైనను తక్కువ వ్యయపడి యుండెను. ఇంకను శ్రీ అడయారు లైబ్రరీ, మైసూరుస్టేటులైబ్రరీ,

మద్రాసు ఓరియంటల్ మాన్యుస్క్రిప్ట్సు లైబ్రరీ, తిరువాన్కూరు స్టేటులైబ్రరీ, కెనిమరాలైబ్రరీ, శ్రీ బరోడా మహారాజావారి స్వంత లైబ్రరీ, ఆంధ్రపరిషత్పత్రికాలైబ్రరీ మున్నగు ముఖ్యప్రదేశము లందుగల గ్రంథముల కన్నింటికిని ప్రతులు వ్రాయించుకొనుటకై గూడ విశ్వప్రయత్నముల నొనరించుచున్నారము. కొందరు దేశీయ సోదరులు విక్రయింపదలపెట్టిన గ్రంథములనుగూడ నీసంస్థపక్షమున కొనుటకును తీర్మానించుకొంటిమి. ఇట్టి పరిస్థితులలో నెంతటి ద్రవ్యమైనను బొత్తిగా సరిపోవుటయే లేదు. ఆభగవత్కృపచే నీ శాస్త్ర గ్రంథములన్నియు నెచ్చటనేని దొరకుటయే తటస్థించినచో నధమపక్ష మొక్కొక్కప్రతిని వ్రాయించి పుచ్చుకొనుట కొకయేబది రూప్యములైనను తప్పక కావలసియుండును. ఇట్లు లీ పదునైదు వందల గ్రంథములను సంపాదించుట కెంతటిమొత్త మవసరమో, పిమ్మట వాటిని ప్రకటించుట కేమికావలయునో సర్వజ్ఞమూర్తులగు మా పాఠకమహాశయులే యోచింప ప్రార్థితులు. అయినను "సంఘే శక్తిః కలౌయుగే"యను నార్యోక్తి ననుసరించి మా గ్రంథమాల గ్రంథము లెప్పటికప్పుడు ఖర్చుకుడుచుండునేని యందాదాయముగా వచ్చునట్టి ద్రవ్యమునందు ఖర్చులుపోగా మిగిలినదాని నీ గ్రంథముల వ్రాయించుటకై వినియోగించిన త్వరలోనే మే మిక్కార్యమున గృతకృత్యుల మయ్యెదము.

ప్రత్యేకపాఠశాలా మాసపత్రికా నిర్వహణశాఖలు.

ఇంకను యీ శాస్త్రసాంప్రదాయములను సాంగోపాంగముగా విద్యార్థులకు ప్రత్యేకముగా బోధించుట కొక పాఠశాలయును, యీ శాస్త్రవిషయములను విద్వాంసులచే నామూలాగ్రముగా జర్చింపించి జనసామాన్యమునం దీశాస్త్రప్రాశస్త్యమును వెల్లడింపజేయుట కనువగు నొక మాసపత్రికయును స్థాపించుట ప్రస్తుతము మన దేశమున చాల నవసరములై యున్నవి. దేశీయమహాజనుల కీమాయుద్యమమం దిసుమంతయేని యభిమాన మేర్పడి పోషకులు, సాధారణసభ్యులు మున్నగు ననేకతరగతులందుండియును [illegible] సభ్యు లేర్పడెదరేని

త్వరలోనే యతిసులభముగా నీశాఖలనుగూడ నేర్పాటుజేయ గలమని విశ్వసించుచున్నారము. తెనాలివాస్తవ్యులగు శ్రీ ధనకు ధరం రంగాచార్యస్వాములవారున్ను యిదివరలోనే యిట్టి పాఠ శాలను పత్రికను యేర్పరుప యత్నింపుచు మా యుద్యమతత్వము నాలించి గుంటూరులోగాని బెజవాడలోగాని యీశాఖల నేర్పాటు జేసినచో తాామున్ను తగువిధముగా సహాయభూతులమైయుండేద మని శ్రీ అకళంకం రంగభాష్యమయ్యంగారి (గుంటూరు) ద్వారాగా వాగ్దత్తము నొనరించి తమ యభిమానమును వెల్లడించియుండిరి. శ్రీరామచంద్రమూర్తి తప్పక మా యాశయమునుత్వరలోనే నెరవేర్చునుగాక యని మరివారి ప్రార్థించుచున్నారము.

మహాజనసహాయము.

ఈ మాకృషి నాలించినంతనే యత్యంతానుగ్రహముతో తమ వద్దగల ముద్రితాముద్రిత గ్రంథముల నుచితముగా నొసంగియు, తగువారల నుత్సహించి సభ్యులుగా జేర్పించియు, తమ తమ వార్తా పత్రికలలో (ఆంధ్ర, వైష్ణవ, వైఖానస, వైశ్య, అర్చకమున్నగునవి) నుచితముగా నీసంస్థవిషయములను బ్రకటించియు మాకు మిక్కిలి సహాయభూతులైయున్న మహాజనులకెల్లరకును మాహృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాభివందనముల నర్పించుచున్నారము. ఏనాటికేనియు మా యీ యుద్యమప్రారంభము చేత దేశమున కేమాత్రమేని యుపకృతి చేకూడినయెడల నా విశేషము తప్పక వీరలకే చెందగలదని నిశ్చ యముగా మనవిచేయుచు శ్రీమన్నారాయణమూర్తి వీరలకు సర్వ సౌఖ్యముల నొసంగి సర్వదా రక్షింప వేడుచున్నారము.

ప్రథమగ్రంథప్రచురణము – శ్రీకపింజలసంహిత.

ఎట్లైననేమి, మా యీ యుద్యమమున కెల్ల ప్రతిఫలముగా నేటికీ ప్రథమగ్రంథమగు శ్రీ కపింజలసంహితను వెలువరింపగలిగి తమ కిపు డీవిధముగా సమర్పించుకొంటిమి. ప్రప్రథమమందే యసం పూర్ణమగు గ్రంథమును బ్రకటించుట యనుచితమని, యెంతగనో వెదకి వెదకి యీ చిన్నిగ్రంథమును బ్రకటింప నుద్యమించితిమి;

అప్పటికిని రెండుమూడు మాసముల కిద్దాని నొక సంపుటముగా జేర్చియే వెలువరింపవలసివచ్చినది.

ఈ గ్రంథమునం దీశాస్త్రమునకు సంబంధించిన ముఖ్యవిషయములలో నొక్కటియగు శ్రీవిష్ణ్వాలయవిధానముమాత్రమే కొంత విరళముగా వివరింపబడియున్నది. శిల్ప, జ్యోతిష, పాక, మంత్ర, ధర్మశాస్త్రాదివిషయములును కొలదిగా గలవుగాని, యది మిక్కిలియు స్వల్పమైనందున పూర్తిగా నుదహరింపబడనే లేదనిగూడ జెప్ప నొప్పును. కాని యీగ్రంథమే యీసంస్థయొక్క ప్రథమప్రచురణ మగుట శిల్పాదివిషయములే బాగుగా వివరింపబడిన గ్రంథమునే మొదట ప్రకటించుట యుచితమనియు, నయ్యది యిమ్మహాశాస్త్ర ముయొక్క యాధిక్యమున కాదర్శప్రాయమై సర్వజనాదరణీయమగు ననియు పలువురు దలంపవచ్చును. కాని, యట్టివారలకు బ్రత్యుత్తర ముగా, ప్రస్తుతము ద్రవ్యలోపమువలన మేము పడుచున్నట్టి దుర్భర కష్టము ననుసరించి, మన యాంధ్రదేశమునం దీపాంచరాత్రాగమము ననుసరించునట్టి విష్ణ్వాలయములయం దన్నింటను సర్వసామాన్య ముగా ముఖ్యాధారములగు శ్రీ విష్ణుపాద్మకపింజలసంహితలు మూడింటిలోను, నీగ్రంథమే చిన్నదిగను ముఖ్యోపయోగకరమగు నదిగను నైయున్నందువల్ల ననేకవిధములుగా నీయాలయార్చనా విధానంబుల సక్రమముగా నిర్వర్తించుట కనేకప్రయత్నము లాచరింప బడుచున్న యీ దివసములలో, మే మీగ్రంథమునే ముందుగా ప్రచురించెద మేని, ప్రతివిష్ణ్వాలయార్చకులును నయభయములచే తప్పక నొక్కొక్క ప్రతిని కొనుటగాని లేక ఆలయముపేరిట యుత్త ముపై నొక గ్రంథమునైన తెప్పించుకొనుటగాని దటస్థపడగలదనియు అట్టివారలు సాధారణముగా పోషకులుగనో సామాన్యసభ్యులుగనో యేర్పడుటయే తటస్థించినచో నీసంస్థయొక్క పునాదులు గట్టిపడునవ కాశ మేర్పడి సక్రమాభివృద్ధినొందుచు సాధ్యమగునంత త్వరలోనే జగన్మంగళసంధానకరముగా, నీసంస్థయొక్క సంపూర్ణకార్యక్రమ మారంభింపబడగలదనియు, ప్రముఖులగువార లనేకు లభిప్రాయము నొసంగియుండుటచేతను; కొందరు అర్చకులు అధికారులు మున్నగు

వారలుగూడ నీ "కపింజలసంహిత" నే ప్రప్రథమమున నచ్చొత్తిం చుట యవసరమని గట్టిగా నొక్కి చెప్పినందునను యెక్కువమంది యభిప్రాయము ననుసరించుటయే శ్రేయస్కరమని భావించి యిపు డీ గ్రంథమును ముద్రించి ప్రకటింపగల్గితిమి.

ముద్రణాసౌకర్యములు బొత్తిగా తక్కువగానున్న యీ ప్రాంతములం దీమాత్రపు గ్రంథమును వెలువరించునప్పటికే తల ప్రాణము తోకకు వచ్చి, అప్పుడే స్వంతముద్రణాలయము లేని లోటు గన్పించుచున్నది. అయినను, దేశీయమహాజనుల తోడ్పాటు మా కిసుమంతయేని గలిగినయెడల నీ ముద్రణాలయసంపాదనముగూడ నొక గొప్పకార్యముగాదనియే తలంచుచున్నాము. కాని భగవత్కృప యెట్లున్నట్లు జరుగక తప్పదుగదా ?

ఈ గ్రంథమును ముద్రించుటలోగూడ, సాధ్యమగునంతవరకు సర్వాంగసుందరముగాను సర్వజనోపయోగకరముగాను ప్రకటించుటయే మేము ముఖ్యోద్దేశముగా గొనియున్నందున మార్చి మొదటి వారమునందే ప్రకటించవలసిన యీ గ్రంథ మొకప్రెస్సునుంచి వేరొక ప్రెస్సునకు మారవలసివచ్చి నేటి కెట్టులో విజయవాడ శ్రీ ఆంధ్రగ్రంథాలయముద్రాక్షరశాలను జేరుకొని, యీ ముద్రాలయాధిపతులగు మ॥ శ్రీ కర్లపాలెం కోదండరామయ్యగారి తోడ్పాటువలన మేము దూరస్థులమైయున్నను త్వరలోనే యీ గ్రంథముయొక్క ముద్రణకార్యము లుచితవిధమున నిర్వర్తింపబడుట తటస్థించి, శ్రీ బరోడా మహాసంస్థానమువంటి వారలే 'జయాఖ్యసంహిత' ముద్రణ మారంభించి నేటి కారుమాసములైనను యింకను మూడు నాలుగు మాసముల దనుక నద్దాని బ్రకటింపజాలని స్థితిలో నున్నప్పుడు, అన్నింటను గొరమాలి యింకను ప్రారంభదశయందేగల యీసంస్థయొక్క ప్రచురణమే ముందుగా దేశీయులహస్తముల నలంకరింప గలిగినందుల కెంతయు నానందించుచు, యిందుకు ముఖ్యకారణభూతులగు శ్రీ కోదండరామయ్యగారికిన్ని, మాసభ్యులకున్ను యీ శ్రీరామచంద్రమూర్తి సర్వదా సర్వమంగళము లొసంగి బ్రోచునుగాత యని హృదయపూర్వకముగా ప్రార్థించుచున్నారము.

కపింజలసంహిత కిది ద్వితీయముద్రణము ?

ఈగ్రంథ మిదివరలో సుమారు నలుబది సంవత్సరములకు మున్ను, చెన్నపురిలో శ్రీ యోగి శ్రీరంగపట్టణం పార్థసారథిఅయ్యం గారిచే తెలుగులిపిలో ప్రకటింపబడియుండెను. ఏకారణముచేతనో గాని యీగ్రంథము మిక్కిలి చిన్నచ్చులో, పీచుకాగితములపై విష యసూచికయేని లేకయే, లెక్కకు మిక్కిలియగు తప్పులతోడను కొన్నికొన్ని శ్లోకార్థంబులనే పూర్తిగా విడచిపెట్టబడియును ముద్రిం పబడినది. అట్టి గ్రంథమునకైనను ప్రస్తుత మెచ్చటగాని ప్రతులు చిక్కుటలేదు. ఈగ్రంథమును జూచినంతనే ప్రకాశకు లేయొక్క మాతృకనో యాధారముగాగొని యద్దాని ముద్రించినటుల గన్పించు నేకాని కొన్నిప్రతులను సంపాదించి తగు విమర్శనమొనరించియే వెలువరించినటుల దోచదు. కాన, నిట్టి పరిస్థితులలో మాసంస్థయొక్క యుద్దేశముల ననుసరించి యీగ్రంథమును ముద్రించుటకై దేశమునం దచ్చటచ్చటగల మరికొన్ని తాళపత్రప్రతులనుగూడ సంపాదించి, సాధ్యమగునంతవరకును తప్పులను దిద్దుబాటు చేయించియే పాఠాం తరములు, అధికపాఠములు, అనుబంధములు, అధ్యాయాంతర్గత విషయవివరణపట్టికలు మున్నగున వన్నియునుచేర్చి, యిప్పు డిద్దాని నెల్లరకును దృష్టికరమగు విధమున నచ్చొత్తింపించి ప్రకటించియుం టిమి. ఇంకను మున్ముం దీగ్రంథముయొక్క తాళపత్రప్రతు లేమై నను దొరకుట తటస్థించినచో పునర్ముద్రణమందు గాని లేక ప్రత్యే కానుబంధముగాగాని ముఖ్యములగు విషయము లేమైననున్నచో ప్రకటింప యత్నించెదము. ఈగ్రంథమునం దీశాస్త్ర ప్రాముఖ్యత ననుసరించిన చిత్రపటములనుగూడా కొన్నింటినిమాత్రమే జేర్చి యుంటిమి. ఇంకను విరివిగా నిట్టివి జేర్పదలచితిమి గాని యియ్యదియే మాకు ప్రథమప్రయత్నమగుటవలన నింత కన్నను సాహసింపజాలక పోతిమి. భగవత్కృపయు తమ యందరితోడ్పాటునుమాకు జక్కగా గలుగునేనిమాసంస్థయొక్క ద్వితీయగ్రంథమునే యింతకన్నను వేయి మడుంగులు మిన్నగా ప్రకటింతుమని మనవిచేయుచున్నాము.

మఱియొక్క పర్యాయము మాసంస్థ కనేకవిధములుగా తోడ్పాటు నొసంగిన మాసభ్యుల కందరకును యా పరమేశ్వరుడు సర్వదా ఆయురారోగ్యాద్యష్టైశ్వర్యముల నొసంగి రక్షించుగాకయని కోరుచు, మహోదారహృదయులగు దేశీయమహాజనుల యభిమానాదరణములచేత యీమాసంస్థ సత్వరమే సంపూర్ణాభివృద్ధినొందునని త్రికరణశుద్ధిగా విశ్వసించుచున్నారము. శ్రీమద్భద్రగిరి శ్రీసీతారామచంద్రమూర్తి మాయభీష్టమును వెంటనే సిద్ధించునట్లనుగ్రహించును గాక !

ఇట్లువిన్నవించు,

శ్రీపాంచరాత్రాగమశాస్త్ర
సర్వస్వము, భద్రాచలం.
తూర్పుగోదావరిజిల్లా.

పా. సీతారామానుజాచార్యులు,
ముఖ్యసంపాదకుడు.
గొట్టుపుళ్ళ చినశ్రీనివాసాచార్యులు,
సహాయసంపాదకుడు.

వివరణాపట్టికలు

ఈ గ్రంథమును బరిశీలించి ముద్రించుటలో మాచే యుపయోగింపబడిన ముద్రితాముద్రితగ్రంథములయొక్క వివరణపట్టిక.

A.—ముద్రితప్రతి-తెలుగులిపి-పీచుకాగితములు-సన్నని అచ్చున్ను గలది. టి. సుబ్బారావు (కలెక్టరుఆఫీసు, ఇంగ్లీషు హెడ్డు క్లార్కు) గారి పీఠిక గలిగియున్నది. సంపూర్ణగ్రంథము. కాని తప్పులు మిక్కుటము గనే గలవు. (కడపనుంచి శ్రీమయూరం అప్పలాచార్యులవారు జి. యల్ శాస్త్రిగారి ద్వారాగా పంపినది) ఈ గ్రంథము కొంతపాతప్రతియై పై కాగితములు కొన్ని ఊడిపోయినందున దీని నెవ్వరు ప్రకటించిరో యెచ్చట ముద్రింపబడినదో, యెచ్చట నేవిధముగా నెప్పుడు ప్రచురింపబడినదో తెలుసుకొనుటకు తగిన యాధారములు లేవు.

B.— మాతండ్రిగారగు శ్రీమాన్ చిన్నశాయన్నాచార్యులువారు శ్రీగొట్టుపుళ్ల సీతారామానుజాచార్యులుగారివద్ద గల పూర్వప్రతి ననుసరించి క్రీ. శ. 1917 వ సంవత్సరమున వ్రాసిపెట్టినవ్రాతప్రతి-కాగితములగ్రంథము - సమగ్రము - తెలుగులిపి - అంతపరిశుద్ధమయిన ప్రతి గాదు.

C.—మాతండ్రిగారే క్రీ. శ. 1916 వ సంవత్సరమందు తాళపత్ర కోశముల ననుసరించి వ్రాసియుంచిన "శ్రీవిష్ణుపాద్మకపింజలసంహితోక్తప్రయోగవిధి". భద్రాచలమహాక్షేత్రమునందున్ను తదితర స్థలములయందనేకచోట్లను చిరకాలమునుండియు ఆచరణమందుగల ప్రయోగగ్రంథము - తెలుగులిపి - కాగితములప్రతి - సమగ్రము - చాలవరకు పరిశుద్ధప్రతి యనియే చెప్పవచ్చును.

D.— తాళపత్రగ్రంథము - తెలుగులిపి - అసమగ్రము - సుమారు 100 సంవత్సరముల క్రిందట శ్రీ అమరవాది చెన్నకృష్ణమాచార్యులుగారు వ్రాసియుంచినది. చాలవరకు పరిశుద్ధప్రతియే. పైనుదహరించిన వారి ద్వితీయపుత్రులున్ను మా మామగారున్ను యగు శ్రీ అ. పెద్దశేషాచార్యులుగారొసంగినది.

E.—తాళపత్రప్రతి - కడపప్రాంతములయందు ఆచరణమందు గల శ్రీవిష్ణుపాద్మకపింజలసంహితోక్తప్రయోగవిధి - సమగ్రగ్రంథము - శ్లోకరూపము - తెలుగులిపి - కొంతవరకు పరిశుద్ధము - కడపనుండి శ్రీ మయూరం అప్పలాచార్యులువారు శ్రీ. జి. యల్. శాస్త్రిగారిద్వారా ననుగ్రహించినది.

F.— శ్రీరామోత్సవరత్నాకరము - ముద్రితప్రతి - తెలుగు లిపి - సమగ్రము - పరిశుద్ధము - కపింజలసంహితోక్త శ్రీరామకల్యాణోత్సవప్రయోగముగల గ్రంథము - మదరాసులో ముద్రింపబడినది.

మ. రా:—ఇం దుదహరించిన ఇంగ్లీషుఅక్షరములనే పాఠాంతరములు అధికపాఠములు వ్రాయుటలోగూడా గుర్తుగా నుంచి యున్నందున పాఠకులు గ్రహింప ప్రార్థితులు.

—సంపాదకుడు.

శ్రీ

కపింజలసంహితాయాం

అధ్యాయానుక్రమణికా.

ఇత్యధ్యాయానుక్రమణికా

స మా ప్తా.

శ్రీ

కపింజలసంహితాయాం

అధ్యాయాంతర్గతవిషయవివరణపట్టికా.

—♦ చతుర్థాధ్యాయే - సమయాచారవిధౌ ♦—

—♦ పంచమాధ్యాయే - నక్షత్రదివసాది నిరూపణే ♦—

—♦ షష్ఠాధ్యాయే - నిమిత్తపరీక్షాయాం ♦—

—♦ సప్తమాధ్యాయే - వసుధాలక్షణే ♦—

—♦ త్రయోదశాధ్యాయే - స్నపనవిధా ♦—

—♦ చతుర్దశాధ్యాయే - సాధకస్నానవిధిః ♦—

—♦ పంచదశాధ్యాయే - అర్చనావిధిః ♦—

— ఏకోనవింశాధ్యాయే - ద్రవ్యశుద్ధౌ —

— వింశాధ్యాయే - పుష్పవిధానే —

విషయవివరణం.	పుటసంఖ్యా.	విషయవివరణం.	పుటసంఖ్యా.

—♦ ఏకవింశాధ్యాయే - అంకురార్పణవిధౌ ♦—

—♦ ద్వావింశాధ్యాయే - ధ్వజారోహణవిధౌ ♦—

—♦ త్రయోవింశాధ్యాయే - ఉత్సవవిధౌ ♦—

—♦ చతుర్వింశాధ్యాయే - పుష్పయాగవిధౌ ♦—

—♦ అష్టవింశాధ్యాయే - స్వాపవిధౌ ♦—

—♦ ఏకోనత్రింశాధ్యాయే - పూరణవిధౌ ♦—

—♦ త్రింశాధ్యాయే - పత్రిచ్ఛేదవిధౌ ♦—

విషయవివరణం. పుటసంఖ్యా. విషయవివరణం. పుటసంఖ్యా.

—◆ ఏకత్రింశాధ్యాయే - ప్రాయశ్చిత్తవిధౌ ◆—

—◆ ద్వాత్రింశాధ్యాయే - పవిత్రారోపణవిధౌ ◆—

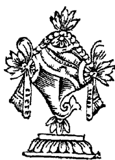
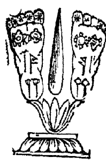
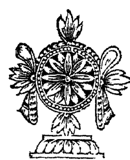
శ్రీ కపింజలసంహితాయాం
అధ్యాయాంతర్గతవిషయవివరణపట్టికా
సమాప్తా.

శ్రీ కపింజలసంహితాయాం

శ్లోక సంఖ్యా వివరణపట్టికా.

త్రయస్త్రింశాధ్యాయపరిమితసంహితాయాం	1530
అనుబంధేషు	$45\frac{1}{2}$
అధికపాఠశ్లోకాః	203
	$1778\frac{1}{2}$

N. B. :—పాఠాంతరములుగాను, ఉపోద్ఘాతాదులయందున్న గల శ్లోకము లిందు జేర్పబడలేదు. వానితో గూడ నీ సంపుటమందు సుమారు (2000) రెండు వేలశ్లోకములు గలవు.

శ్రీకపింజలసంహితా

(ద్వాత్రింశాధ్యాయపరిమితా)

ఓం

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే

శ్రీ కపింజలసంహితా.

ప్రథమోధ్యాయః.

తంత్రపారంగతకీర్తనం.

**

శ్రీ కపింజలాశ్రమవర్ణనం

మేరుశృంగే మహాపుణ్యే । నానారత్నోపశోభితే
సిద్ధవిద్యాధరాకీర్ణే । బహుగంధర్వశోభితే॥ 1
నానాదేవసమాకీర్ణే । గజసింహసమావృతే
యక్షకిన్నరనాగాఢ్యే । బహూదకసమావృతే॥ 2
కదళీ చూత పున్నాగ । దేవదారు సమావృతే
†భృంగషండసమాకీర్ణే । సువర్ణద్రుమమండితే॥ 3
పద్మషండసమాకీర్ణే । కాంచనస్థలశోభితే

కపింజలమహర్షి వర్ణనం.

తస్మిన్ దేశే సుఖాసీనం । ఉదయాదిత్యసన్నిభం॥ 4
కపింజలం మునిశ్రేష్ఠం । సర్వవిద్యావిశారదం
వేద వేదాంగతత్వజ్ఞ । మాత్మజ్ఞానపరాయణం॥ 5

A † ఈ శ్లోకార్థపాదము తాళపత్రప్రతిలో లేదు.

B ** గ్రంథారంభమందు మాయొద్దగల వ్రాతప్రతిలో నీదిగువ నుదహరించిన మంగళశ్లోకములు కానవచ్చెడిని.

శ్లో॥ లోకాభిరామ, భద్రాద్రి । ధామా, పావననామ, భో
శ్రీరామ, సద్గుణస్తోమ । నమస్తే స్తు సదా విభో॥

శ్లో॥ అయోధ్యరామ రాజేంద్ర । సీతాకాంత జగత్పతే
శ్రీరామ పుండరీకాక్ష । రామభద్ర నమోస్తు తే॥

వేదార్థవేదినం విప్రం। వాసుదేవపరాయణం

కాశ్యపాగమనం.

వినయే నోపసంగమ్య। కాశ్యపో వదతాం వరః॥ 6
ప్రణమ్య శిరసా భూమౌ। పప్రచ్ఛేదం జగద్ధితం

పాంచరాత్రాగమోపదేశార్థం కాశ్యపప్రశ్నః.

ఋగ్యజుస్సామవేదాశ్చ। న్యాయశాస్త్రాదికాః కలాః॥ 7
కపింజల మహాప్రాజ్ఞ। శ్రుతాః పూర్వం మయానఘః
నశ్రుతం పాంచరాత్రాఖ్యం। శాస్త్రంవిష్ణుముఖోద్గితం॥ 8
శ్రోతుమిచ్ఛామి విప్రేంద్ర। సాకారోపాసనం మహత్
తచ్ఛాస్త్రం విస్తరేణైవ। వక్తుమర్హసి మే నఘ॥ 9

కపింజలప్రతివచనం శాస్త్రావతరణం.

కపింజలః—
సాధుసాధు మహాప్రాజ్ఞ। కాశ్యప ద్విజసత్తమ
* { అష్టోత్తరశతం భేదం। శాస్త్రస్యాస్య స్వరూపతః॥ 10
మృకండుతనయో మహ్యా। మవదత్పూర్వకే యుగే।
శ్రుతం చైవం మయా తస్మా। త్సారముద్ధృత్య వక్ష్యతే॥ }
బుద్ధినా హ్యాద్య తే తంత్రం। సాధుసాధు శృణు ద్విజ।

తంత్రాణాం నామశ్రవణార్థం కాశ్యపప్రశ్నః.

కాశ్యపః—
కథం భిన్నాని తంత్రాణి। నామధేయాని కాని తత్॥ 12
వక్తుమర్హసి విప్రేంద్ర। యది తుష్టోసి మే ప్రభో।

కపింజలవచనం అష్టోత్తరశతతంత్రనామసంకీర్తనం

కపింజలః—
ఆచార్యా బహవో జ్ఞేయా। స్తంత్రాణాంచ పృథక్ పృథక్॥
తస్మాద్భేదా బహుప్రోక్తా। నామధేయానికథ్యతే।
ఆద్యం సనత్కుమారంచ। చతుర్మూర్తిశ్చసంహితా॥
నారదీయంచ కపిలం। వారాహం శౌనకంతథా।
పద్మపుష్కరహైరణ్యం। పారాశర్యం స్వకేసరి॥ 15
1. { కాశ్యపాగస్త్యకపిల। యాజ్ఞ్యవల్క్యత్రిసంభవం।
విష్ణుసిద్ధాంతతిలకం। జయసాత్త్వతసంహితా॥ 16
శ్రీపుష్కరమహాలక్ష్మీ। కుశలానందపావనా। }

B * అష్టోత్తరప్రభేదేన, మార్కండేనతు యత్పురా.
కీర్తితం తస్మిన్ మయాత్వద్య। సారముద్ధృత్యవక్ష్యతే॥ (ఇతిచపాఠాంతరః)
1. ఈమూడు శ్లోకార్థములున్ను వ్రాతప్రతిలో లేవు

గార్గ్యంబోధాయనంతంత్రం । ఆనందాఖ్యంచశంబరం॥
పంచప్రశ్నం శ్రియఃప్రశ్నం । ప్రహ్లాదం నళకూబరం।
మూల మాశనసంతంత్రం । మార్కండేయ మతఃపరం॥
మాయావైభవికం వ్యాసం । వాసిష్ఠం జైమినం తథా।
నారాయణంచ బ్రహ్మోక్తం । వైఖానస మతఃపరం॥
హిరమాంగళికంచైవ । తథావై పారమేశ్వరం।
జయోత్తరంచ శాండిల్యం । మారీచంచతతఃపరం॥ 20
పంచతత్వం మహాజ్ఞానం । వైజయంతంచ వైభవం।
విష్వక్సేనంతథాతార్క్ష్యం । పార్వతంభూమిసంహితా॥
సనకంచ సనందంచ । విశ్వామిత్రం తథాంగిరం।
ఐంద్రం దూర్వాసతంత్రంచ । కౌబేరం వారుణంతథా॥
పావకం పవనంచైవ । యామ్యంతు వసుసంహితా।
మౌద్గలం రోమశంచైవ। మైత్రేయం మాత్స్యమేవచ ॥
బ్రహ్మాండం చాపి కౌమారం । పద్మకూర్మే తథైవచ।
వామనం పూరుషం లైంగ్యం । శాతాతపమతఃపరం॥ 24
దత్తాత్రేయం తథాజ్ఞానం । భారద్వాజంచ గౌతమం।
[1] కుముదం జామదగ్న్యంచ । వాసుదేవం సుబోధకం॥
[2] మేరుగంగాచ సత్యోక్తం । గాంధర్వగణసహితా।
నారదోత్తరవిజ్ఞానం । గజేంద్ర మనుసంహితా॥ 26
పౌలస్త్యం పులహం తంత్రం।మాయాతంత్ర మతఃపరం।
విహగేంద్ర మహాతంత్రం । పురుషోత్తమ మేవచ॥ 27
ఏతాని నామధేయాని । అష్టోత్తరశతానిచ।
ఇత్యేవం కీర్తితం విప్ర।మార్కండేయేన మే పురా॥28

B 1 ముకుందం జామదగ్న్యంచ - వాసుదేవం సుబోధకం. (పాఠాంతరః.)

2 మత్స్యః కూర్మవరాహశ్చ, నారసింహశ్చ వామనః
రామశ్చ రామో రామశ్చ । కలికి ర్బుద్ధ మేవచ॥—ఈశ్లోకము వ్రాతప్రతిలో యెక్కువగా గలదు.

[3] అన్యతంత్రేషు సర్వేషు । సంక్షేపాద్వక్ష్యతేధునా।

పాంచరాత్రశబ్దార్థశ్రవణార్థం కాశ్యపప్రశ్నః.

కాశ్యపః :—

కర్షణాది ప్రతిష్ఠాంతం । సాకారస్యార్చనం కథం॥ 29
పంచరాత్రస్య శబ్దస్య । కశ్చార్థః ప్రతిపాదితః।
తత్సర్వం విస్తరేణైవ । వక్తు మర్హసి సువ్రత॥ 30

కపింజలవచనం. పాంచరాత్రశబ్దార్థనిర్వచనం.

కపింజలః :—

అథవక్ష్యామివిప్రేంద్ర । పంచరాత్రార్థ ముత్తమం।
పృథివ్యాదీని భూతాని । గుణాఃపంచ మహామతే॥ 31
రాత్రయోజంతవః ప్రోక్తాః । సర్వశాస్త్రేషు నిశ్చితాః
తద్భోగా ద్వినివృత్తిస్తు । పాంచరాత్ర మితి స్మృతం॥32
కర్షణాదిక్రియా స్సర్వాః । ప్రవక్ష్యామి సమాహితః।
ఆచార్యం వరయేత్పూర్వం । తతః కర్మాణికారయేత్॥

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే, కపింజల సంహితాయాం తంత్రపారంగత కీర్తనం నామ ప్రథమోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీ కపింజలసంహితాయాం

ద్వితీయోధ్యాయః.

ఆచార్యలక్షణం.

ఆచార్యస్య గుణగణనిరూపణం.

కపింజలః :—

ఆచార్యలక్షణం వక్ష్యే । సమాసా చ్ఛృణు సువ్రత ।
బ్రాహ్మణం యోగసంసిద్ధం । నియతం బ్రహ్మవాదినం॥
ఆత్మజ్ఞానపరం శాంతం । నారాయణపరాయణం ।
జగదుత్పత్తితత్త్వజ్ఞం । స్థితిసంహారవేదినం॥ 2

---

[3] ఏషు తంత్రేషు సర్వేషు(పాఠాంతరః).

శ్రద్ధాస్తిక్యయుతం సౌమ్యం। సర్వతంత్రార్థకోవిదం।
ప్రతిష్ఠాతంత్రకుశల। మనాచారేషు నిస్పృహం॥ 3
వ్యవసాయం సుశీలజ్ఞం। కృతహస్తం విచక్షణం।
చతుర్విధస్థానవిద। మాశ్రమాచారతత్పరం॥ 4
శ్రేష్ఠవంశసముద్భూతం। శ్రౌతస్మార్తక్రియాపరం।
వేదవేదాంగతత్వజ్ఞం। శ్రౌతపావకతత్పరం॥ 5
సర్వలక్షణసంపన్నం। సర్వావయవశోభితం।
యువానంకోమలం దాంతం। ఋతుగామిం ద్విజోత్తమం॥
ఏభిరేవ గుణైర్యుక్త। మాచార్యం వరయేత్సుధీః।
ఆచార్యవరణం. [1] సన్న్యాసినం వనప్రస్థం। బ్రహ్మచారిణ మేవచ॥ 7
దీక్షితం భగవద్భక్తం। సమయాచారతత్పరం।
ఆచార్యలక్షణం ప్రోక్తం। [2] దీక్షాంచకథయేశ్శృణు॥ 8
దీక్షావిధిః, స్థల నిర్దేశః. నదీతీరేషు తీర్థేషు। గ్రామేషు నగరేషుచ।
పర్వతేషు ప్రశస్తేషు। దేవతాయతనేషుచ॥ 9
పుణ్యోద్యానేషు రమ్యేషు। గోష్ఠేశుద్ధగృహేపివా।
మంటపనిర్మాణ విధిః. మంటపంకారయేద్ధీమాన్। చతురశ్రం సువిస్తరం॥ 10
చతుర్ద్వారసమాయుక్తం। చతుస్తోరణభూషితం।
దర్భమాలాపరిక్షిప్తం। పుష్పమాలోపశోభితం॥ 11
[3] ముక్తాదామైస్సువిస్తార। మష్టదిగ్గజసంయుతం।
దర్పణోదరసంకాశం। ఋత్విగ్విప్రగణైర్వృతం॥ 12
మంగళాంకురసంయుక్తం। ద్వారకుంభోపశోభితం।
చక్రాబ్జాదిమండలరచనాప్రకారః. తస్యమధ్యేలిఖేద్విద్వాన్। మండలం లక్షణాన్వితం॥ 13
భద్రకం స్వస్తికంవాపి। చక్రాబ్జం చేతరంతువా
సూత్రపాతం తతః కృత్వా। లిఖేచ్చక్ర మనుత్తమం॥ 14

B 1 సన్న్యాసినం కాననస్థం (పాఠాంతరః).
2 దీక్షాం వక్ష్యామి తచ్ఛృణు - (పాఠాంతరం).
3 ముక్తాదామైస్సువిస్తీర్ణం (ఋత్విగ్విప్రగణైర్వృతం) ఋత్విగ్భిర్జనసంయుతం। దర్పణోదరసంకాశం మండలాభ్యంతరం మునే (ఇతి చ పాఠాంతరః).

చక్రస్య మూలమంత్రేణ । తతశ్శంఖం నిఖాతయేత్
తతశ్చ వలయాన్యష్టౌ । లిఖిత్వా దేశికోత్తమః॥ 15
కర్ణికావలయం పూర్వం । మధ్యక్షేత్రం తదేవతు
దళాంతవలయాంతం వా।నాభిక్షేత్రం తదేవతు॥ 16
త్రిభాగీకృత్య నాభిస్తు । సూత్రపాతేన మంత్రవిత్
తత్కేసరాంతవలయం । పూర్వభాగే సమాలిఖేత్॥
నాభిక్షేత్రం బహిః పశ్చా।న్నాభిరేఖాత్రయం లిఖేత్
అరక్షేత్రాంతవలయం । నాభ్యక్షక్షేత్రయో సమం॥
నేమిక్షేత్రాంతవలయ। మక్షక్షేత్రసమం భవేత్
ఏవంతు వలయాన్యష్టౌ । లిఖిత్వా మునిసత్తమ॥ 19
పీతం రక్తం తథాశుక్లం । శ్యామం కృష్ణం న్యసేచ్ఛవై
[1] పంచవర్ణైస్తు కర్తవ్యం । చిత్రవర్ణేన పూరయేత్॥
ఇత్యేవం మండలం కృత్వా । అధివాసం సమారభేత్

అగ్నికుండ నిర్మాణం.

పశ్చిమేమంటపే విద్వా । నగ్నికుండంతు కారయేత్॥
హోమద్రవ్యాణి సర్వాణి । విన్యసేత్పావకోత్తరే
[2] కృత్వాచాగ్నేస్తుసంస్కారం।వైష్ణవాగ్నించకారయేత్

శిష్యస్య అధివాసః.

తతశ్శిష్యం సమానీయ । బధ్వా నేత్రేతు వాససా
ఆత్మనో దక్షిణే పార్శ్వే । కూర్చహస్తం సమాహితం॥
కూర్చైస్స్పృశంత మాసీనం । ప్రాఙ్ముఖం ద్విజసత్తమ
ఆత్మనా వాసుదేవేన । జితం తేనతు సంస్మరేత్॥ 24
తేనమంత్రేణ జుహుయా । దాజ్యేన ద్వాదశాహుతీః
తత్రైవ చరుణా హుత్వా । జపే దష్టాక్షరం తతః॥ 25

స్వప్నార్థ శయనం.

స్వప్నమాకాంక్షయేద్ధీమాన్।సుస్వప్నే శోభనంభవేత్
దుస్స్వప్నదర్శనేవాపి । ప్రాయశ్చిత్తంతు కారయేత్॥

ద్వితీయదివసే.

ప్రభాతాయాంతుశర్వర్యాం।స్నాత్వాజప్త్వాచతర్పయేత్
స్వయంచాహతవాసస్తు । నేత్రే బద్ధ్వాచ పూర్వవత్॥

B 1 పంచచూర్ణైస్తు కర్తవ్యం.
2 కృత్వాతు కుండసంస్కారం,

దుస్స్వప్నే శాంతిహోమః.
హుత్వాతుపూర్వవచ్చాగ్నౌ । మాజ్యేనచతిలైస్తథా
ఘృతేనమధునాహుత్వా । తస్య దుస్స్వప్ననాశనం॥ 28[1]

నామకరణం శిష్యస్య.
తతఃపుష్పాంజలిశ్శిష్యో । బద్ధోష్ణీష ఉపోషితః
మండలేవిసృజేత్పుష్ప। మాచార్యస్య సమాజ్ఞయా॥ 29
పుష్పపాత్రిం పతద్యత్రి । తన్నామా శిష్య ఉచ్యతే
నేత్రిబంధం విసృజ్యాథ । మండలం దర్శయేద్ద్విజః 30

శిష్యేన భగవద్దర్శనం.
మండలే పూజితం పూర్వం । వాసుదేవం జగత్పతిం
తత్కాలే పూజయేచ్ఛిష్యో । దైవంత్రైలోక్యకారణం॥

ఆచార్యార్చనం ఆత్మార్పణంచ
ఆచార్యసమయంచైవ । శిక్షయే త్తంత్రిపారగః
ఆచార్యం పూజయేత్పశ్చా । [2]ద్గ్రామాశ్వనగరాదిభిః॥
ఆత్మానంచ తథాభక్త్యా । గురుపాదే సమర్పయేత్

పునశ్శాంతి హోమం-దీక్షా పరిసమాప్తిశ్చ.
శాంతిహోమం తతః కృత్వా । గవ్యాదిమధునా శతం॥
కర్ణికస్థంతథాదేవ। మాచార్య స్స్వయ మర్చయేత్।
పూజయిత్వా యథాన్యాయం । తతశ్శిష్యం విసృజ్యచ॥
ఇతి సమ్యక్సమాఖ్యాతో దీక్షావిధి రనుత్తమః॥ 34½

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే కపింజల సంహితాయాం ఆచార్యలక్షణం నామ ద్వితీయోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రిదివ్యాగమే - శ్రీ కపింజలసంహితాయాం

తృతీయోధ్యాయః.

వైష్ణవసమయః.

(1) వైష్ణవనివాస యోగ్యదేశ నిరూపణం.
వైష్ణవాన్ సమయాన్వక్ష్యే।మార్కండేయేన భాషితాన్
శుచౌ దేశే వసే న్నిత్యం । విద్వజ్జననిషేవితే॥ 1

B 1 పద్మైశ్చైచరుణా జుహుయా । త్తస్య దుస్స్వప్న శాంతయే. (ఈ శ్లోకార్థము తాళపత్రిప్రితిలో యెక్కువగా గలదు).

2 రథాశ్వనగరాదిభిః.

ఆర్యావర్తే కురుక్షేత్రే। పాంచాలే బ్రహ్మసాహ్వయే।
[1] మత్స్యదేశే తథాశూరే। పుణ్యక్షేత్రే వసేత్సదా॥ 2
[2] నైవాన్యత్ర వసేన్నిత్యం । త్రీణిగాత్రిమేదినానిచ ।
అన్యస్మిన్ శుభదేశేతు । వైష్ణవో నివసేత్సదా॥ 3

వర్జనీయదేశాని

యత్రపాషండినస్సంతి । మ్లేచ్ఛాయత్రచతస్కరాః
వర్ణాశ్రమంవినాయత్ర । తద్దేశం పరివర్జయేత్॥ 4
[3] కళింగసింధుసౌవీరాః । కాశ్మీరప్రికరా స్తథా
కామరూపాశ్చయేదేశాః । వర్జయేద్వైష్ణవస్సదా॥ 5

భక్ష్యాభక్ష్య విరామ్య

[4] భిక్షాన్నం వైష్ణవస్యాన్నం । అన్యత్రాభక్ష్య ముచ్యతే
ఉచ్ఛిష్టాదీనసర్వాణి । నిర్మాల్యాని నభక్షయేత్॥ 6
అపక్వంచ విపక్వంచ । మాంస మన్యగృహాగతం ।
మద్యం పర్యుషితం చైవ । గంధం పుష్పంచవర్జయేత్॥
అభక్ష్యాణిచ సర్వాణి । శాకాదీని చ దేశికః ।
వర్జయిత్వా ప్రయత్నేన । సమయాచారతత్పరః॥ 8
పూజయిత్వాతథాదేవ । మతిథింపూజయేత్తతః ।
[5] భక్ష్యం భోజ్యంచ పేయంచ। నభుంజీయాదనర్పితం॥9

వందనభావనాది విషయాః.

వైష్ణవా న్భోజయే న్నిత్యం । దరిద్రోపిస్వశక్తితః ।
విష్ణుచిహ్నాంకితాన్ సర్వాన్ । భావయేద్ధరిరూపతః॥10
నమస్కుర్యాచ్చతాన్ సర్వాన్ । భక్తిభావసమన్వితః
స్వయంస్తమస్కృతోయేన। [6] నమస్కుర్యాత్ప్రవశ్చతం॥

B 1 మధ్యదేశే తథా శౌరే (పాఠాంతరః)
2 ఈ శ్లోకార్థము తాళపత్రప్రతిలో లేదు.
3 శిష్యాచార్య సమర్యాదా యత్రదేశే నదృశ్యతే । రాజాప్యధార్మికో యత్ర తద్దేశం పరివర్జయేత్॥ (ఇది యెక్కువగా గలదు).
4 కర్నాట పారసీకాశ్చ, కాస్యచాంద్యం సింధు కొంకణః । అన్యాన్యన్యధర్మదేశాని, వైష్ణవో వర్జయేత్సదా॥ (ఇదిన్ని యెక్కువ)
5 భక్ష్యం భోజ్యంచ లేహ్యంచ.
6 నమస్కుర్యాత్ప్రవశ్చ తం.

విష్ణ్వాచారపరా న్యస్తు । నాస్తికః ప్రహసేద్యది
సతుదండ్యోభవేల్లోకే । సర్వదా వైష్ణవోత్తమైః॥ 13

వైష్ణవస్యాపదే ప్రాప్తే । వైష్ణవశ్శరణం భవేత్ ।
సమర్థశ్చాప్యుదాసీనః । స్వయంవధ్యస్తువైష్ణవః॥ 14

హరితీర్థప్రసాదంవా।స్వీకుర్యాద్భక్తియోగతః
రసగంధాదిలోభేన । స్వీకర్తా విష్ణుకంటకః॥ 15

తాపసంస్కారాది-

యస్తప్తశ్శంఖచక్రాభ్యాం । విముక్తస్సర్వకిల్బిషైః।
ఉపవీతాద్యధావిప్రస్సభవేద్వైష్ణవద్విజః॥ 16

భ్రష్టాచార నిరూపణం.

అవైష్ణవగృహే యస్తు । భుంజీయాద్గతసాధ్వసః
భ్రష్టాచారస్సవిజ్ఞేయో । విష్ణులోకపరాఙ్ముఖః॥ 17

స్వార్జితద్రవ్య ప్రశంసా.

విష్ణువైష్ణవభోగార్థం । స్వార్జితం పరికల్పయేత్ ।
అవశిష్టం తృతీయాంశం । భుంజీయాద్విష్ణుముండకం॥18

విష్ణుముండం విజానీయా । ద్విష్ణురేవ నసంశయః।

భగవత్తీర్థప్రసాదస్వీకరణం

త్రిసంధ్యందేవదేవస్య । తీర్థం మాల్యంచనిత్యశః॥ 19
భూమావప్రచ్యుతంగృహ్య । ధారయేద్వైష్ణవోత్తమః।
శూన్యేన పాణినా దత్తం । తీర్థంయోవైష్ణవఃపిబేత్ ॥20

పురీషపాతోవిజ్ఞేయ । స్సవైష్ణవబహిష్కృతః।

వ్యర్థపూజావివరణం.

విష్ణులాంఛనశూన్యేన । పూజ్యతేయత్రికేశవః॥ 21

తత్రనిర్యాతిదేవస్య । కళాసన్నిహితాపురా।
[1]జపేదష్టాక్షరంమంత్రం । మాతృకాన్యాసపూర్వకం॥

పూజాయైదేవభవనం । ప్రవిశేత్పూజకోత్తమః।
హరేఃపాదోదకంయస్తు । శంఖేనపరిపూర్యచ॥ 23

వైష్ణవాన్ప్రాయయేన్నిత్యం । సవిష్ణుర్నాత్రసంశయః।

పరస్త్రీగమ నాదిపాతకాని.

పరనిందాపరోయస్తు । పరదారేషులోలుపః॥ 24
చక్రాంకితశరీరస్తు । సనపాపైఃప్రముచ్యతే।
నియతోవిష్ణుధర్మేపి । ననింద్యాద్దర్శనాంతరం॥ 25

B [1] జపన్నష్టాక్షరంమంత్రం (ఇతిపాఠాంతరః)

విష్ణుదర్శననిందాయాం । సహతేప్రహానస్యతి।
* తప్తలోహప్రసేకేన । కర్ణయోర్దండమర్హతి॥ 26
గంధపుష్పాదికం యత్తు । భోగాయ పరికల్పితం
తద్ధరేరర్పణంకృత్వా । స్వీకుర్యాద్యోషితంవినా॥ 27
శంఖచక్రప్రదాహేన । వైష్ణవో దగ్ధకిల్బిషః
భూయోపినార్జయేత్పాపం । వైష్ణవాచారగర్హితః॥ 28
మధుమాంసాది వర్జనం.
మధుమాంసాదికం యస్తు । భుంజీయాద్గతసాధ్వసః
సచక్రాంకితగాత్రోపి । ప్రాకృతాన్నాతిరిష్యతే॥ 29
తదితరనియమాని
కేశవాదీని నామాని । సర్వాంగేషు లిఖేత్సదా
విష్ణునామాని గీతాని । భక్తో గాయేదలజ్జితః॥ 30
సంహితాధ్యయనంచైవ । వ్యాఖ్యానశ్రవణంతథా
యజనాధ్యాపనంచైవ।జపహోమం సమాచరేత్ ॥ 31
మండలావర్తనం కుర్యా । చ్చక్రాబ్జం సర్వదాభవేత్
+ వైదికోక్తేన మార్గేణ । గర్భాధానాది సర్వశః॥32
[1] దేశికస్సతతం కుర్యా । ద్వైష్ణవానాంచ భాషణం
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తో । సమయో వైష్ణవస్యతు॥ 33

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
వైష్ణవసమయోనామ - తృతీయోధ్యాయః.

D. * తప్తలోహశలాకాద్యైః । కర్ణయోర్దండసంస్మృతం।
B. + వేదోక్తేనతు మార్గేణ -
D. 1- ఊర్ధ్వపుండ్రవిహీనేన । ముఖేనయదివర్తతే ।
సస్వపితౄంమహాఘోరే । రౌరవేప్రాపయిష్యతి ॥
ఊర్ధ్వపుండ్రాదికాన్ దృష్ట్వా - యోనిందతి ద్విజోత్తమ
స గచ్ఛతిధ్రువంఘోరం - నరకంనాత్రసంశయః ॥

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీ కపింజల సంహితాయాం

చతుర్థోధ్యాయః

సమయాచారవిధిః.

వర్ణభేదాని

ఆచార మథవక్ష్యామి। వైష్ణవస్య విశేషతః
బ్రాహ్మణాదీని వర్ణాని। చాచారం శృణు సువ్రత॥ 1

బ్రాహ్మణక్షత్రియోవైశ్యో। శూద్రో ప్రాప్యనులోమజః
అత్రానులోమజా శ్రేష్ఠాః। ప్రతిలోమేషు వర్జితః॥ 2

ప్రతిలోమేషు విప్రేంద్ర। సూతకస్తు న నిందితః
నచస్సంస్కార మర్హంతి। వర్ణాశ్రమబహిష్కృతాః॥ 3

ఆశ్రమభేదాని.

బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ। వానప్రస్థశ్చ భిక్షుకః
ఏకైకస్య చతుర్భేదై। రాశ్రమం భిద్యతే పురా॥ 4

బ్రహ్మచారి

దండాజినధరో యస్తు। దీక్షిత స్సకమండలుః
అష్టాక్షరపరో నిత్యం। భైక్షాహారో మితాశనః॥ 5

భూశాయీ చాగ్నిపూజాది। దేవతారాధనేరతః
గురుపాదరతో నిత్యం। బ్రహ్మచారీ స ఉచ్యతే॥ 6

లింగీ

శంఖాదిస్వేచ్ఛయా ధారీ। లింగీతి పరికీర్తితః

శిష్యః

భిక్షాశీ గురుశుశ్రూషుః। పఠేద్వై వేదసంహితాం॥ 7

ఛాయేవానుచరే న్నిత్యం। స శిష్య ఇతి కీర్తితః

ఉపాసకః

త్రిసంధ్యం పూజయే ద్దేవం। జపహోమపురస్సరం॥ 8

ఉపాసకఇతి జ్ఞేయ। స్సంహితాధ్యయనే రతః

గృహస్థః

వ్రతోపవాసనిరతో। ఋతుగామీద్విజోత్తమః॥ 9

సంప్రీతేన సముద్దిష్టో। దేవపూజనతత్పరః
పంచయజ్ఞరతో నిత్యం। శిష్యాణాం భరణే రతః॥ 10

స గృహస్థ ఇతి జ్ఞేయః। స్వదారనిరత స్సదా

ఆచార్యః

వీతరాగపరో నిత్యం। దేహోత్సవపరాయణః॥ 11

1 { ఆచార్య ఇతి విజ్ఞేయో । భక్తానాం భరణే రతః
యజనాధ్యాపనే యుక్త । శిష్యానుగ్రహకారకః॥ 12
ఆచార్య ఇతి విజ్ఞేయో । మంత్రతంత్రపరాయణః }
వైఖానసః — ఆశ్రమేవావనేవాపి । పుత్రదారసమన్వితః॥ 13

అష్టాక్షరపరో నిత్యం । స వైఖానస ఉచ్యతే
స్వతంత్రః- గ్రామ్యధర్మాణి సర్వాణి । వర్జ్యాని వనవాసినః॥ 14

వల్కలాజినశాయీచ । స్వతంత్ర ఇతి కథ్యతే।
గురుః- ఫలమూలాశనో దాంతః । త్రికాలస్నానతత్పరః॥ 15

ద్వాదశాక్షరతత్వజ్ఞో । గురు రిత్యభిధీయతే ।
నిష్కళః- తుల్యనిందాస్తుతి ర్మౌనీ । సమలోష్టాశ్మకాంచనః॥ 16

స నిష్కళ ఇతిజ్ఞేయః । త్రిసంధ్యారాధనే రతః ।
భిక్షుకః- శంఖచక్రధరోనిత్యం । ఏకదండీచ భిక్షుకః॥ 17

హంసః- కాషాయవసనో నిత్యం । స హంస స్సముదాహృతః।
భగవాన్- ఏకదండధరో నిత్యం । క్రోధలోభవివర్జితః॥ 18

శిఖాయజ్ఞోపవీతాని । పరిత్యజ్య యథేచ్ఛయా।
భిక్షాపాత్రం త్రిదండంచ । కర్మయష్టిం బృసీంతథా॥19

భగవా నితి విజ్ఞేయో । ఏతాని వహతేచ యః।
ప్రభుః- ఏతాన్యేవ వహ న్నిత్య । ముద్వహాన్ గరుడధ్వజం॥ 20

సర్వసామాన్యధర్మాణి- చక్రయోగేన దేవేశం । స ప్రభుః పరికీర్తితః।
ఆయనాదిషు సర్వేషు । గ్రామ్యధర్మం విసర్జయేత్ ॥21
పంచప్రాణాహుతీ ర్హుత్వా । ప్రాణాపానేతి మంత్రతః ।
కాలేగృహగతాన్ సర్వాన్ ।యథాభక్తిసుపూజయేత్ ॥

ప్రాతర్మధ్యాహ్నసాయాహ్నే ।స్నాత్వాజప్త్వాచతర్పయేత్ ।
త్రిసంధ్యే దేవదేవస్య । సూర్యమండలసన్నిధౌ॥ 23

A 1 ఈశ్లోకార్థములు మూడును వ్రాతప్రతిలో కన్పించవు.

[1]ఇతిసమ్యక్సమాఖ్యాతం। సమయాచారముత్తమం॥23½

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే కపింజలసంహితాయాం సమయాచారవిధిర్నామ చతుర్థోధ్యాయః.

ఓం.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

పంచమోధ్యాయః

నక్షత్రదివసాదినిరూపణవిధిః.

కాలవిచారణ సమయ నిరూపణం. కర్షణాది ప్రతిష్ఠాంతం। ఋక్షంవారంచ కథ్యతే
భూమిసంగ్రహణార్థంవై। ఖననప్రథమేష్టకా॥ 1
మూర్ధేష్టకాప్రతిష్ఠాచ। ఉత్సవేచవిశేషతః
ఏవమాదిషు కార్యేషు। కాలం ఋక్షం శృణుద్విజ॥ 2
అయనం. అయనం చోత్తరం శస్త। మప్రశస్తంతు దక్షిణం
×
మాసాని. ఉత్తరాత్రితయంసౌమ్యం। పౌష్ణమాశ్వయుజంతథా॥
నక్షత్రాణి- హస్త, మూలంతథాపుష్యం। మైత్రం శ్రేష్ఠతమంద్విజ
వారుణం శ్రవణం స్వాతి।ర్మధ్యమం పరిచక్ష్యతే॥ 4
వర్జయిత్వాతు శేషాణి। నక్షత్రాణి ద్విజోత్తమ
వారాదయః. సోమశుక్రబుధావారా। శ్శ్రేష్ఠావాచస్పతేస్తథా॥ 5
ముహూర్తాని. వృషంమత్స్యమృగేంద్రంచ। ముహూర్తంచోత్తమంభవేత్
కుంభకర్కటకౌవిప్ర। మిథునం మధ్యమం భవేత్॥ 6

B 1 సర్వకర్మాణి విప్రేంద్ర। నిష్కామేన తు కారయేత్।
హరిసేవాసమస్తంతు। ఇతిభావేన సర్వదా॥

D × మాఘాది పంచకే శస్తా। స్సర్వకర్మాణి కాశ్యప
ఆశ్వయుజంకార్తికంచైవ। శ్రావణం మధ్యమం స్మృతం॥
మార్గశీర్షం మధ్యమంస్యా। దధమం చేతరాణితు
అధమేషు న కర్తవ్యం। శుభకర్మ కదాచన॥

పక్షః । శుక్లపక్షః ప్రశస్తస్స్యా । దితరం వర్జయే ద్బుధః
లగ్నాని సైంహికేయార్కసౌరాశ్చ । రక్తోవాస్థాపనాత్పరే॥ 7

రాశౌతృతీయేషష్ఠేవా । స్థితాశ్చేద్దీర్ఘజీవినః
తృతీయేపంచమేషష్ఠే । ద్వితీయేసప్తమేద్విజ॥ 8

ఏకాదశ్యాంచ నవమే । స్థితశ్చంద్రస్సుఖావహః
సప్తమస్థానగశ్శుక్రః । ఆయుష్యం హరతేసదా॥ 9

అష్టమస్థోపి సంవర్జ్యే । ద్దేహమాత్రసుఖోదయే
శేషేసర్వత్ర శుభద । శ్శుక్ర స్సర్వసమ శ్శుభః॥ 10

గ్రహమాత్రేణ మూర్తిస్థా । స్సర్వకర్షణధారిణః
భయకృద్భాస్కరః ప్రోక్తః । షట్సప్తదశమస్థితః॥ 11

ద్వితీయే పంచమేచైవ । సోమస్సౌఖ్యం కరోతివై
సూర్యవార శ్శుభోయుక్తో । హస్తపౌష్ణోత్తరైర్ద్విజ॥ 12

మందవారో హితః ప్రోక్తో । రోహిణీస్వాతియోగతః
వర్జనీయ దినముహూర్తాని ద్వితీయా బుధయుక్తాచ । షష్ఠీనైవ సమాహితా॥ 13
సోమయేకాదశీయుక్తా । కరోతి ప్రాణసంకటం
పౌష్ణస్తు సప్తమీయుక్తో । దహత్యగ్నిరివప్రజాః॥ 14

ఉత్తరాషాఢనక్షత్రే । సోమవార స్సుశోభనః
వ్యతీపాతంచ సంక్రాంతిః । గురుశుక్రవిమూఢతా॥ 15

పరివేషోంధకారశ్చ దౌర్దినాన్యుపరాగతః
పాపగ్రహవినిర్ముక్తో । సుగ్రహాధిష్ఠితం తథా॥ 16

చంద్రేణాధిష్ఠితంచైవ । పాపగ్రహనిరీక్షితం
గండస్థానంచ నక్షత్రం । గుళికామపి సంత్యజేత్॥ 17

లగ్నాధిపబలేలోపే । శుభగ్రహానిరీక్షితే
షడ్దశమసంస్థేవా । ఖడ్గకేంద్రగ్రహేపివా॥ 18

ప్రతిష్ఠాకరణంశస్త । ముద్గతే సూర్యమండలే
శుభతిథయః ప్రతిపచ్చ ద్వితీయ్యాచ । పంచమీచ త్రయోదశీ॥ 19

దశమీ పౌర్ణమాసీచ । సప్తమీచ విశేషతః
ఏకాదశీ తృతీయాచ । శుక్లపక్షే శుభాన్వితాః॥ 20
[1]
ఇతిసమ్యక్సమాఖ్యాత। మృక్షవారం ద్విజోత్తమ॥ 20½

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం నక్షత్ర
దివసాదిర్నామ - పంచమోఽధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

షష్ఠోధ్యాయః

నిమిత్తపరీక్షా.

శుభాశుభ శకునాని.

నిమిత్తాన్యథవక్ష్యేహం । సాధకస్యశుభాశుభం।
మనోదిగ్బుద్ధివాతశ్చ । విమలంగగనంతథా॥ 1
శకునంజనచేష్టాచ । ఉపవాక్యంద్విజోత్తమ।
శకునానాంచసంపన్నం । లంఘనంరోదనంతథా॥ 2
నిత్రాణంచనిపాతంచ । రక్తబీజాంకురంతథా।
శల్యసందర్శనంవిప్ర । జలావర్తపరీక్షణం॥ 3
దీపప్రజ్వాలనంచైవ । పాంసుపూరణమేవచ।
అగ్నిరూపంతథాస్వప్నం । దంతకాష్ఠనిపాతనం॥ 4
నిమిత్తాన్యేవముక్తాని । సాధకస్యశుభాశుభం।
ఆచార్యస్యమనస్తుష్టి । రారంభేతువిశేషతః॥ 5

D. 1 తృతీయా పంచమీచైవ । దశమీచ త్రయోదశీ
తిథయశ్చోత్తమా ప్రోక్తా । మధ్యమాశ్శృణు సువ్రత॥
ప్రతిపచ్చద్వితీయాచ । పౌర్ణమాసీచమధ్యమం
ఏకాదశీ సప్తమీచ । ఉత్తమోత్తమమీరితం॥
అధమాన్యన్యతిథయః । నతదాకర్మసిధ్యతి॥-

శుభశకున ఫలాని-

[1]
దిగ్దాహధూమవర్జంతు । దిక్ఛుద్ధిశ్చ ముహూర్తకే।
ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు । కాలే వాయువివర్జితే॥ 6
తత్కాలే సర్వసంసిద్ధి । రాకాశం నిర్మలం తథా।
వామతో లంఘనం శస్తం । సృగాలాదిగణస్య చ॥ 7
భారద్వాజాదికానాంచ । దక్షిణే లంఘనం పరం
యజమానస్సమాలోక్య । తచ్చేష్టాముపలక్షయేత్॥ 8
దక్షిణే చ స్పృశేత్ విప్ర । కార్యసిద్ధిర్భవిష్యతి
ఇతరే చ స్పృశేద్వాపి । శుభం శీఘ్రమవాప్నుయాత్॥ 9
కాలే చాన్యతరా కేచి । త్పతనం రోదనం తథా
ఆరంభే శుద్ధతోయే చ । శుభాహ్లాదయనందకా॥ 10
కార్యానురూపత స్తస్మిన్ । సిద్ధి ర్భవతి శాశ్వతీ
పూర్ణకుంభం తథా వేశ్యా । సురామాంసం తథామిషం॥
దర్శనం యది తత్కాలే । నృణాం సిద్ధి ర్భవిష్యతి

అశుభశకున ఫలాని

దండపాణి స్తథా ముండో । రజ్జుహ స్తప్రకోపనః॥ 12
దర్శతే యది తత్కాలే । హ్యశుభం విందతే ద్విజాః
త్రిపంచసప్తదివసైః । ప్రభూతైశ్చ తిలాంకురైః॥ 13
భూమా శుభాశుభం బ్రూయా । దుత్తమాధమమధ్యమం
ఖనిత్రే పతతే మృత్యు । [1]ర్భిన్నే బంధుధనక్షయం॥ 14
[2] దుర్యోచనే క్రియాహాని । ర్జాయయా కలహం భవేత్
శంకుసంస్థాపనే కాలే । తథైవ ఫలమశ్నుతే॥ 15

భూఖననే శుభాశుభాని

సువర్ణరత్నతామ్రాని । ఖననే యది దృశ్యతే
కర్మసిద్ధి ర్భవత్యాశు । [3]రన్యథా వృశ్చికాదినా॥ 16
అవటే పూరితే మృద్భి । స్సమాహీనాధికా ద్విజ
ఉత్తమా మధ్యమా హీనా । త్రివిధా సా ప్రకీర్తితా॥

D. 1 మనస్తుష్టిస్తు దైర్యస్య । హేతుర్భవతి సర్వదా
మనోధైర్యం చైకమేవ । జయసాధనమీరితం।

B. 1 భిన్నే బధుజనక్షయం.
2 దుర్యోచనే క్రియాహాని । ర్వీక్ష్యతే కలహం భవేత్
3 రన్యథా హ్యాది వేదనా

గర్తే పుష్పోదకం క్షిప్తే । దక్షిణావర్తనం శుభం
వామేవర్తజలే త్యాజ్యం। స్థిరేమధ్యంతుగృహ్యతాం॥
స్నానే — ఏకబుద్బుదకం శ్రేష్ఠం । త్యాజ్యంతు బహుబుద్బుదం
అబుద్బుదజలం మధ్యం । స్నానం త్రివిధముచ్యతే॥ 19
దీపజ్వాలనే — ఆమకుంభముఖాద్దీప్తై । ర్వర్తి ర్వర్ణకైర్మోత్థితైః
జ్వలదూర్ధ్వముఖాదీపాః । కార్యసిద్ధి ర్భవిష్యతి॥ 20
హోమే — హోమకాలే తథాకుండే । అగ్ని రూర్ధ్వశిఖో భవేత్
[1] శుభంభవతిసర్వత్ర। హ్యశుభం విముఖంభవేత్ ॥ 21
సువర్ణవర్ణం వహ్నౌతు । సర్వకామఫలప్రదం
ఆత్మజ్ఞానం భవేచ్ఛ్వేతై । ర్నీలేమృత్యు ర్భవిష్యతి॥ 22
శుభంవైదక్షిణావర్తం। [2] అన్యాస్యా దపరేతథా
దంతకాష్ఠపతనే. దంతకాష్ఠనిపాతేన । జానీయాత్సర్వశోభనం॥ 23
వాయునైరుతియామ్యాగ్నే । శుభం భవతి సాధక
అన్యదిక్పతనం శాంతి । స్సర్వసిద్ధి రుదాహృతః॥ 24
స్వప్నే. — దీక్షాకాలేప్రతిష్ఠాయాం । స్వప్నమాకాంక్షయే ద్ద్విజ
సోమసూర్యకుజాదీని । ప్రదీప్తం చాగ్నిహోత్రికం॥25
ప్రదీప్తంబ్రాహ్మణాన్ జాయాన్ । పర్వతేగమనంతథా
స్వప్నం సందర్శతే విప్ర । శుభం భవతి మాచిరం॥ 26
భగ్నయానం తథా ముండ । మాత్మానం జీర్ణవాససం
[3]ఉష్ట్రమశ్వంగజంవిప్రం । చండాలం పతితంతథా॥ 27
[4]స్వప్నే సందర్శయే ద్ధీమా । నశుభం తద్భవేద్ధ్రువం
ఇతి సమ్యక్సమాఖ్యాతం । నిమిత్తం దేశికోత్తమ॥ 28

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం
నిమిత్తపరీక్షోనామ । షష్ఠోధ్యాయః॥

D. 1 శుభం భవతి వై శీఘ్రం । విముఖే త్వశుభం ధ్రువం॥
B. 2 అశుభం వామకం స్మృతం.
3 ఉష్ట్రమశ్వం గజంవిప్ర.
4 స్వప్నేదర్శయతే తేన । శుభంచ యశుభం భవేత్॥

ఓమ్

శ్రీ పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీ కపింజలసంహితాయాం

సప్తమో ధ్యాయః.

వసుధాలక్షణం.

కపింజలః :—

వసుధాభేద నిరూపణం.

అతఃపరం ప్రవక్ష్యామి । వసుధాలక్షణం పరం
వర్ణగంధరసోపేతా । పుణ్యతోయవతీ శుభా॥ 1

సుపద్మా భద్రికా పూర్ణా। ధూమ్రా చేతి చతుర్విధా
[1]తిస్రాద్యాతుపరిగ్రాహ్యా।త్యాజ్యాచాంత్యాద్విజోత్తమ॥

సుపద్మాలక్షణం.

కుశైర్దర్భైశ్చ పున్నాగైః । [2]కుముదై ర్నారికేళకైః
[3] నిత్యంతోయవ్రితాస్నిగ్ధా । సాసుపద్మేతి కీర్తితా॥ 3

భద్రికాలక్షణం.

ఆరామోపవనోపేతా । ఫలవృక్షసమాయుతా
పశ్చిమేయాజ్ఞికావృక్షాః । కుశక్షేత్రంతు దక్షిణే॥ 4
సాతుభద్రేతి విప్రేంద్ర । [4] పూర్వలక్షణముచ్యతే

సుపూర్ణాలక్షణం.

వృక్షరోపితకోపేత । మాధవీపరిమండితా॥ 5
సుప్రభూతోదకా విప్ర । గిరేశ్శిఖరమాశ్రితా
కుళుత్థతిలనిష్పావ । కోద్రివేక్షుసమావృతా॥ 6
గిరిపాదాశ్రితా వాపి । సా సుపూర్ణేతి కీర్తితా

ధూమ్రాలక్షణం.

వేణుబిల్వసమాకీర్ణా । శర్కరాపి సమావృతా॥ 7
వాయసానేకగృధ్రాద్యైః । గోమాయుగణసేవితా
సోషరాతిప్రకఠినా । సా ధూమ్రేతి ప్రకీర్తితా॥ 8

B. 1 త్రిష్వాద్యాతు గ్రాహ్యాస్యాత్ । అంత్యాత్యాజ్యా సునిశ్చితా.
2 క్రిముకై ర్నారికేళకైః.
3 నిత్యంతోయప్రదాస్నిగ్ధా.
4 పూర్ణాలక్షణ ముచ్యతే.

తేషాం ఫలాఫల నిరూపణం

[1] ప్రథమాశాంతిదాప్రోక్తా । ద్వితీయాసుఖదాభవేత్ ।
తృతీయాపుష్టిదావిప్ర । చతుర్థాక్షయదాస్మృతా॥ 9
చందేంద్రకో పరిజ్ఞాన । వర్ణయేద్బ్రాహ్మణాదిషు ।
మధురాచకషాయాభ్యాం । కళాభ్రిష్టరసాస్మృతా॥ 10
ఘృతరక్తాచమూత్రాచ । విడ్గంధాద్విజసత్తమ।
[2] వర్ణగంధరసైఃప్రోక్తా । సాధకైస్సిద్ధికాంక్షిభిః॥ 11
ఇత్యేవం కథితంవిప్ర । వసుధాలక్షణంమయా। 11½

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
వసుధాలక్షణంనామ సప్తమోధ్యాయః.

ఓం.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

అష్టమోధ్యాయః

భూసంగ్రహణం.

భూసంగ్రహణ విషయే కాశ్యప ప్రశ్నః.

కాశ్యపః :—
శ్రోతుమిచ్ఛామి విప్రేంద్ర। వసుధాసంగ్రహం పరం।
విస్తరేణ ద్విజశ్రేష్ఠ । బ్రూహి మే మునిసత్తమ॥ 1

కపింజః ప్రతివచనం భూసంగ్రహణవిధిః

కపింజలః :—
అథ వక్ష్యే విశేషేణ । వసుధాసంగ్రహం శృణు ।
ఉత్తమాంభూమిమాపాద్య।గృహ్ణీయాన్మూలవిద్యయా॥
ప్రాసాదాదీని విప్రేంద్ర । ప్రాకారాంతాని సంగ్రహే ।
అష్టదిక్షు యథాన్యాయం । శంకూనశ్వత్థవృక్షజాన్॥ 3
చతుర్దిక్షు ద్విజశ్రేష్ఠ । సూత్రపాతం తు కారయేత్ ।
అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । శంకూన్ స్థాప్యయథాక్రమం॥4

A. 1 అధికసారః.

B. 2 వర్ణగంధరసైర్యుక్తా.

ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోవాపి। ప్రాసాదేద్భిర్నిషిచ్యచ ।
అక్షతాన్విశ్వమంత్రేణ । విసృజే త్సర్వతో దిశి॥ 5

బలిప్రదానం.

* ప్రాగ్దిశాదిక్రమేణైవం । సర్వత్ర చ బలింక్షిపేత్।
పాయసాన్నం పూర్వభాగే । కృసరం దక్షిణే దిశి॥ 6

గుడాన్నం పశ్చిమే దేశే। ముద్గాన్నం చోత్తరేతథా ।
ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు । శుద్ధాన్నేనబలింక్షిపేత్॥ 7

గంధపుష్పాక్షతైర్ద్రవ్యైః। బ్రహ్మస్థానే బలి ర్భవేత్।
ఇత్యేవం పూజయేద్విద్వా। నిమంమంత్రముదీరయేత్॥

భూతాని రాక్షసాదీని । యత్రతిష్ఠంతి నిత్యశః ।
తే[1] సర్వే ప్యపగచ్ఛంతు । స్థానంకుర్యాన్మనోహరే॥ 9.

ఇత్యనుజ్ఞాప్య భూతాని । తతశ్శోధన మాచరేత్।
అప రేహానిదాతవ్యా । వాస్తుపూజాబలిక్రియా॥ 10

కర్షణాదౌ కర్తవ్య విధిః.

వృక్షమూలముపాశ్రిత్య । సమీకుర్యాత్ప్రయంతతః
పరివాసితగోభిశ్చ । మాసమేకం ద్విజోత్తమ॥ 11

అర్ధమాసంతు విప్రాణాం । పాదేనాధిష్ఠయేత్సదా
సమ్మార్జనంతథాలేపం । ప్రోక్షణం చాక్షతార్పణం॥

సశలాకైస్తతోదర్భైః । ర్మార్జనంతు సమారభేత్
గంధతోయేన చాభ్యుక్ష్య । వికిరేదక్షతాన్బహు॥ 13

ఇత్యేవం కారయే ద్విద్వాన్ । తతః కర్షణమారభేత్

కర్షణేవృషలక్షణం

వృషౌతుకపిలౌగ్రాహ్యౌ । సమాసంపన్నలక్షణౌ॥ 14

ఆసనం లాంగలం తత్ర । ఆసనేన యుగం తథా
దర్భేణ రజ్జునాబద్ధ్వా । ప్రాఙ్ముఖేనైవ దేశికః॥ 15

A * ఈ 6 మొదలు 10 వరకున్నగల శ్లోకములు వ్రాతప్రతులలో లేవు.

అధికపాఠః.

B 1 బ్రహ్మరాక్షసభూతాది - విఘ్నకర్తాశ్చ యే స్థితాః
తే సర్వేపి హరేరాజ్ఞాం - శ్రుత్వా గచ్ఛంతు సత్వరం॥

కర్షణవిధిః. ద్వాదశాక్షరమంత్రేణ । ప్రథమం కర్షయేద్భువిః
త్రిపంచసప్తమార్గేణ । కర్షణేచ ప్రదక్షిణం॥ 16

అశుభదర్శనం. అనడ్వాక్శయనాదీని । పాశాచ్ఛాదన మేవచ
తత్కాలేదృశ్యతేసర్వా । నశుభం విందతేబుధాః॥ 17

శాంతిహోమం. తద్దోషశమనార్థంవై । హోమకర్మసమారభేత్
అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । జుహుయాదష్టసహస్రికం॥ 18

సమిధాజ్యేన సర్వత్ర । సమంకుర్యాద్ద్విజోత్తమ
బీజావాపః. శాల్యాది సర్వ ధాన్యాని । యాజ్ఞికాని విశేషతః॥ 19

అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । వాపయేత్సర్వబీజకైః
త్రిరాత్రంపంచరాత్రంవా । సప్తరాత్రమథాపివా॥ 20

అంకురాయదిదృశ్యంతే । పూర్వాదీని క్రమాద్ద్విజ
ఉత్తమం మధ్యమం విద్ధి । అధమంచ యథాక్రమం॥ 21

దృశ్యతేచాంకురంవిద్వాక్ । అర్చయేచ్ఛతథామహీం
ఫలకాలేతు సంప్రాప్తే । గవార్థాయ సమర్పయేత్॥ 22

పునఃకర్షణం. పంచగవ్యేన విప్రేంద్ర । మాసే పూర్ణేచసేచయేత్
పునర్ద్వైకర్షణం కుర్యా । త్ఫలాశాశ్వత్థముద్గలైః॥ 23

స్థూలలోష్టాని సర్వాణి । చూర్ణీకుర్యాత్సమంతతః
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చాత్ । సప్తరాత్రమతః పరం

వర్షమేక ముపేక్షేత । ప్రారంభే ఖననే ద్విజ
ఇతిసంక్షేపతఃప్రోక్తం । వసుధాసంగ్రహం మయా॥25

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం.
భూసంగ్రహణం నామ అష్టమోధ్యాయః.

ఓం

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

నవమోధ్యాయః.

గ్రామవిన్యాసః.

గ్రామవిన్యాసావసరనిరూపణం.

ప్రవక్ష్యే తేసమాసేన । గ్రామవిన్యాసలక్షణం।
స్వర్గార్థంచయశోర్థంచ । ధనార్థంచజయాయచ॥ 1
దేవానాంపూజనార్థంచ । కుర్యాద్గ్రామంద్విజోత్తమ।

గ్రామభేదాః

గ్రామోగ్రహారస్థానీయో । నగరంపట్టణంతథా॥ 2
కుంభంఖర్వటనంఖేటం । [2] కేతద్రావణమేవచ।
కులహామాభికాచేతి । జలవాసంమహామతే॥ 3

భూసంగ్రహణవిధిః.

ప్రశస్తందేశమాసాద్య । [1]భూసంగ్రహామథారభేత్
దర్భోపరిసమావిశ్య । రాత్రౌస్వప్నాశయాబుధః॥ 4
అశుభేశాంతికంకుర్యా । త్సుస్వప్నస్తుశుభప్రదః
భేరీమృదంగవీణాద్యైః । పుణ్యాహంస్వస్తివాచకైః॥ 5
ఛత్రధ్వజవితానైశ్చ । దీపైర్వేశ్యాజనైస్తథా
పూర్ణకుంభగజైశ్చిత్రై । ర్వాద్యనృత్తైర్ద్విజోత్తమ॥6
కుర్యాత్సంగ్రహకాలేతు । గ్రామసీమాప్రదక్షిణం
ఇంద్రాదీనాంస్వమంత్రేణ । బలింకుర్యాద్విశేషతః॥7

గ్రామవిన్యాసవిధిః.

సూత్రపాతంతతఃకుర్యా । ద్గ్రామవిన్యాసమాచరేత్
శంకూన్సమంతతఃకుర్యా । త్సూత్రసంధిషువైభువి॥ 8
ఏవంమార్గేణసంగృహ్యా । గ్రామాదీనాంతురూపతః

గ్రామవిన్యాసభేదాః.

దండకంస్వస్తికంచైవ । ప్రస్తరంచప్రకీర్ణకం॥ 9
నంద్యావర్తంపతాకంచ । పద్మంవైశ్రీప్రతిష్ఠితం
ఏవమష్టవిధోప్రోక్తో । గ్రామవిన్యాసలక్షణం॥ 10

B. 1 భూసంగ్రహణమాచరేత్.
2 వాటికాద్రావటంతథా.

వీధీనిర్మాణాది. దక్షిణాభిముఖో భూత్వా । పూర్వవీధ్యాస్తునిర్గమః
పశ్చిమాభిముఖశ్చైవ । దక్షిణస్యాస్తు నిర్గమః॥ 11
ఉత్తరాభిముఖశ్చైవ । పశ్చిమాయాస్తు నిర్గమః
ప్రాఙ్ముఖస్తు మునిశ్రేష్ఠ । సౌమ్యవీధ్యాస్తు నిర్గమః॥ 12
ఏవంద్వారంచ సామాన్యం । స్వస్తికాదీన్విశేషతః
వీధీవిన్యాసమార్గేణ । ఉపద్వారస్య లక్షణం॥ 13
క్షుద్రవీధీప్రమాణంచ । సభాస్థానాది సర్వశః
వాస్తుశాస్త్రేషు సంప్రోక్తం । వాస్తువిద్యావిశారదైః॥
తన్మార్గేణ చ కర్తవ్యం । గ్రామాదీనాం విశేషతః
గ్రామమధ్యేదేవాలయనిర్మాణం. దేవాలయవిధింవక్ష్యే । గ్రామాదీనాంచ సర్వశః॥ 15
గ్రామమధ్యే హరేర్గేహం । చతుర్మూర్తి విధానతః
వాసుదేవాది పరితః । మధ్యే నారాయణస్థితః॥ 16
చతుర్దిక్షు భవేద్ద్వారం । గ్రామమధ్యేతు మందిరం
మూర్తిభేదేనఆలయదిగ్భేదముఖభేదాదినిరూపణం. ఐంద్రేతు భాస్కరస్థానం । ప్రత్యగ్ద్వారంతుకారయేత్॥
ఆగ్నేయాంతుమహామోహీంపూర్వద్వారంతుకారయేత్
సుబ్రహ్మణ్యంతుయామ్యాయాం।ప్రాగ్ద్వారంద్విజసత్తమ॥
[1] శస్త్రీతు నైరుతే కుర్యా । త్ప్రత్యగ్ద్వారం విశేషతః
విష్ణుస్థానంచ వారుణ్యాం। పూర్వద్వారంచ కారయేత్॥
దుర్గాస్థానంతుపవనే । ప్రాగ్ద్వారం ద్విజసత్తమ
మాతౄణాంచ తథాసౌమ్యే । ఉత్తరద్వారమేవచ॥ 20
ఈశాన్యామీశ్వరస్థానం। ముఖంపూర్వేతుకారయేత్
[2] ఐంద్రపావకయోర్మధ్యే । మదనం పశ్చిమంముఖం॥
వాయవ్యసోమయోర్మధ్యే।విఘ్నేశంపూర్వతోముఖం
అంతరాళేషు సర్వేషు । దిశాసువిదిశాసుచ॥ 22

D 1 శారదాం నైరుతేకుర్యాత్.
2 ఇంద్రాగ్ని మధ్యదేశేతు.

స్థిత్యాసనాదిభేదే నముఖభేదనిరూపణం.

సర్వతో వైష్ణవం గేహం । గ్రామస్య నగరస్యచ
ఆసనంపూర్వ దిగ్భాగే । [1] గేహం వై పశ్చిమాముఖం॥ 23
యానంచ దక్షిణే కుర్యా । దుత్తరాముఖమేవచ
శయనం వారుణే కుర్యా । త్ప్రాగ్ద్వారం ద్విజసత్తమ॥
ఉత్తరే స్థానకం కుర్యా । ద్దక్షిణద్వారమందిరం [2]

వాసుదేవాదిమూర్తిభేదేన విష్ణ్వాలయభేదాః.

వాసుదేవంతథా చాగ్నౌ । స్థాపయిత్వా విశేషతః॥25
పశ్చిమేచోత్తరేవాపి । ద్వారం కుర్యా [3]చ్ఛృణుద్విజ
[4]సంకర్షణం తు నైరుత్యే । స్థాపయేత్సుసమాహితః॥26
పూర్వద్వారం ప్రకర్తవ్య । [5] ముత్తరాముఖమేవ చ
ప్రద్యుమ్నంవాయుదిగ్భాగే । గేహంకుర్యాత్సువిస్తరం
పూర్వేతు దక్షిణేవాపి । ద్వారగే హానురూపతః
[6] అనిరుద్ధం చైశ్వరేభాగే । గేహం పశ్చిమతోముఖం॥
అథవా దక్షిణద్వారే । గేహం కుర్యాత్తు శాంకరీ
ఐంద్రీశానదిశోర్మధ్యే । లోకాక్రాంతం త్రివిక్రమం॥
మందిరంపూర్వవత్కృత్వా । ద్వారంకృత్వాతుపూర్వవత్
తోయనైరుతయోర్మధ్యే । లాంగలింపూర్వతోముఖం॥
ఉదకానిలయోర్మధ్యే । కృష్ణం వై పూర్వతోముఖం
వాయవ్యసోమయోర్మధ్యే । రాఘవం దక్షిణాముఖం॥ 31
ఈశానసోమయోర్మధ్యే । కూర్మం వై దక్షిణాముఖం
గ్రామాపేక్షాప్రయత్నేన । హరింకుర్యాత్తు సర్వతః॥

B 1 ప్రత్యఙ్ముఖ మనంతరః.

2 సర్వతోచముఖం పూర్వం । శాంతిదం శుభదం స్మృతం।
ఉత్తరం ధనదం ప్రోక్తం । హరిగేహస్య కాశ్యప॥

3 ద్యథావిధి.

4 సంకర్షణం తు నైరుత్యాం । స్థాపయేద్ద్విజపుంగవ.

D 5 ఉత్తరాభిముఖం సదా.

6 అనిరుద్ధం తు ఈశాన్యాం.

రాఘవం యాదవేంద్రంచ । సర్వత్రైవ తు కారయేత్

మూర్తిభేదేన ఫలభేదాః.

ఆసనం పశ్చిమద్వారే । సర్వశాంతికరం శుభం॥ 33
ఉత్తరాముఖగేహస్య । యానం పుష్టిఫలప్రదం
ప్రజావృద్ధికరం సిద్ధి । శయనం సర్వతోముఖం॥ 34
దక్షిణాముఖగేహస్య । స్థానం సర్వధనావహం
సర్వద్వారేషు గేహేషు । కర్తవ్యం నియతైర్నరైః॥
స్థానకాసనయానం తు । సర్వసంపత్సమృద్ధిదం
సుప్రశస్తం ద్విజశ్రేష్ఠ । దక్షిణద్వారవేశ్మని॥ 36
శయనం ద్రైవికాయుక్తం । సర్వభోగసుఖప్రదం
గ్రామాపేక్షం నకుర్వీత । ఉగ్రవిగ్రహకర్మణి॥ 37
విశ్వరూపం నృసింహంచ । వటశాయిన మేవచ
జామదగ్న్య మితిజ్ఞేయ । ముగ్రకర్మ ద్విజోత్తమ॥ 38

ఆలయముఖనిర్మాణే విశేషః.

[1] సజనాభిముఖం కుర్యా । న్నదీతీరేషు మందిరం
పర్వతాభిముఖం శ్రేష్ఠం । ప్రాసాదం కురుతే సదా॥39
దేవఖాతతటాకేచ । తీర్థేషుచ విశేషతః
తత్తదాభిముఖంకుర్యా। [2] ద్యథాకామంతు కారయేత్॥
పర్వతాగ్రేయథాకామం । ప్రాసాదం సాధకోత్తమ
[3] ఇతి సమ్యక్సమాఖ్యాతం । గ్రామవిన్యాసలక్షణం॥ 41

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
గ్రామవిన్యాసోనామ - నవమోధ్యాయః.

B 1 నద్యాశ్చాభిముఖం కుర్యా । న్నదీతీరేషు మందిరం. 2 ద్యథాకామంతు కానసే.
D 3 పర్వతేచవనేచాపి । ప్రాఙ్ముఖంతు శుభప్రదం । ఉత్తరాభిముఖంచైవ । సర్వసంపత్కరం ద్విజ॥ తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన । పూర్వోత్తరముఖం సదా । కుర్వతాం మాధవం గేహం । యథావిభవవిస్తరైః॥

ఓం.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

దశమోధ్యాయః.

ప్రాసాదవిధిః.

కపింజలః :—

భగవదాలయనిర్మాణఫలం.

ప్రాసాదలక్షణంవక్ష్యే । సమాసాచ్ఛృణుసువ్రత
దేవస్యమందిరంకృత్వా । ధూతపాపోనరోభవేత్ ॥ 1
యత్ఫలంప్రాప్యతేవిప్రై । ర్వాజపేయాదికర్మభిః
సర్వతీర్థఫలంయచ్చ । సర్వదానేషుయత్ఫలం॥ 2
[1] తత్ఫలంసమవాప్నోతి । యత్కర్తామందిరంహరేః

ఆలయభేదాః.

[2] శిలేష్టికాకాష్ఠమయ । ముత్తమాధమమధ్యమం॥ 3
ఉత్తమంతుశిలావేశ్మ । మధ్యమంచేష్టకాభవేత్
అధమందారుజంవిద్యా । న్మృదాద్యైఃక్షుద్రముచ్యతే ॥

ఆలయనిర్మాణవిధిః.

సంగృహ్యభూమిమాపాద్య । కృత్వాచైవప్రదక్షిణం
ఆజలాంతంఖనిత్వాతు । శల్యాదీంశ్చసముద్ధరేత్ ॥ 5
శుభశ్చదర్శయేద్విద్వాన్ । మృద్భిఃపాషాణవాలుకైః
ప్రాగుదక్ప్రవణంకృత్వా । దక్షిణోత్తరమేవహి॥ 6

ఆపోశాంతిహోమః.

తద్దేశంచసమంకృత్వా । తద్ధోమంచసమారభేత్
అష్టోత్తరశతంహుత్వా । సమిధాజ్యచరూన్పృథక్ ॥ 7
మూలమంత్రేణమంత్రజ్ఞః । [3] పుండరీకంజపేత్తతః
పుణ్యాహంవాచయేత్తత్ర । బ్రాహ్మణైస్స్వస్తిపాఠకైః ॥
స్థాపకఃసపతిఃప్రీతో । దైవజ్ఞైస్సహయోజయేత్

శంకుస్థాపనం.

శంకుంచైవస్థాపయేన్మధ్యే । అవక్రంగ్రంథివర్జితం॥ 9

B 1 జపహోమతపాదిభ్యః । సర్వసత్కర్మభిర్యుత్. D 2 సర్వేషు ధర్మశాస్త్రేషు । నిశ్చితోత్తమసత్ఫలాత్ । శతకోటిగుణాధిక్యం । ఫలం ప్రాప్నోత్యసౌ నరః। ముచ్యతేతస్యపాపేభ్యో । యఃకరోతిహరేర్గృహం. 3 పుండరీకాక్షవిద్యయా.

ఛాయామండల లేఖనం. శంకో ద్విగుణమానేన । తన్మధ్యే మండలం లిఖేత్
పూర్వాపరాహ్ణేచ్ఛాయాయాంమండలాంతేతు లేఖయేత్ ॥
[2]న్యసేద్బిందుద్వయంసూత్రంప్రాక్ప్రత్యక్సంస్థితంక్షిపేత్
బిందుద్వయాంతరాభ్రాంతం । పవనాననపుష్పకం॥ 11
జాతద్వయ మిదంప్రోక్తం । సూత్రమేవం సమీకృతం
[1] సోమసూత్రమిదంబృంద । ముత్తరాద్యపదంలిఖేత్ ॥

సూత్రస్ఫాలనం. త్రిపంచసప్తహస్తంవా । అధికంవా యథేచ్ఛయా
కుర్యాచ్చసూత్రవిన్యాసం। గ్రాహ్యస్థానంసముద్ధరేత్ ॥
దిక్సూత్రం భ్రమణేనైవ । కోణసూత్రేతు లాంఛయేత్
కోణసూత్రం క్షిపేత్తేషు । కోణదిక్షు ప్రసిద్ధయే॥ 14
జలేనసమతా భూమా । [3] వృత్తభ్రమణయోగతః
ఊర్ధ్వతాలంబసూత్రేణ । ద్విజాభ్యాం కోటినిర్ణయః॥ 15
ఏవం క్రమేణతంత్రజ్ఞః । దిశి చాష్టాని నిర్దిశేత్
వాస్తుశాస్త్రక్రమేణైవ । తక్షణేనద్విజోత్తమ॥ 16
చతురశ్రంతు జనయే । దష్టశంకూన్ వినిర్దిశేత్
శంకుస్థాపనకాలేతు । నిమిత్తానిచ లక్షయేత్ ॥ 17

దుర్నిమిత్తే శాంతి హోమః. శుభం చేచ్ఛిద్ధి మాప్నోతి । అశుభేహోమమాచరేత్
సుదర్శనేన మంత్రేణ । జుహుయా దష్టసహస్రకం॥18

క్షేత్రవిభజనం. ఏవంతుతక్షకైః కృత్వా । చతురశ్రం విభాజయేత్
చతురశ్రకృతేక్షేత్రే । నవభాగవిభాజితే॥ 19
దక్షిణోత్తరత స్తద్వ । దేకాశీతి విభాజయేత్
[4] మధ్యేనవపదం బ్రహ్మా।ఇతి శాస్త్రస్య నిశ్చయః॥ 20
ఈశానపావకాంతేతు । దైవికాని పదానితు
అగ్న్యాది నైరుతాంతేతు।ఏవం చాష్టౌ పదే స్థితాః॥ 21

B 1 సమసూత్రమిదం భ్రాంతం । ఉత్తరాద్యపదే లిఖేత్. 2 న్యస్యబిందుద్వయం సూత్రం । ప్రాక్ప్రత్యక్సంస్థితం క్షిపేత్. బిందుద్వయాంతరాభ్రాంతం । పవనాననపంచకం. 3 సూత్రభ్రమణయోగతః. 4 మధ్యే నవపదం గ్రాహ్యం.

నైరుతాది ద్విజశ్రేష్ఠ । అనిలాంతం తథైవచ
ఈశానవాయుపర్యంతం । పదేష్వష్టౌతు సంస్థితాః॥ 22
అష్టావేవ పృథివ్యాంతం । పదేష్వన్యేషు సంస్థితాః
పూజయిత్వా యథాన్యాయం। ఉక్తద్రవ్యైశ్చ దేశిక॥

వాలుకాపూరణాది.

తద్దేశంవాలుకైనైవ । పూరయిత్వా యథాక్రమం
పూజాంతేచారభేద్విద్వాన్। [1] ప్రథమంవరుణాలయం॥

ఆదౌ కృత్రిమ మందిరనిర్మాణం

ఆరంభస్థానపూర్వేవా । దక్షిణేచోత్తరేపివా
త్రిసప్తపంచహస్తంవా । కృత్రిమం మందిరం కురు॥25
తదగ్రేమంటపంకుర్యాత్। ప్రాకారం పరితః క్రమాత్
సౌవర్ణంరాజతంవాపి । తామ్రందారుమయంతథా॥ 26
చతుర్బాహుసమాయుక్తం । [2] అల్పకాయం మనోరమం

అధివాసాది మూర్తిహోమశాంతి హోమాః.

[3] జలవాసక్రమంకృత్వా । మంటపంచాధివాసయేత్ ॥
మూర్తిహోమంతతఃకుర్యాత్। శాంతిహోమంతతఃపరం

ఆలయప్రవేశ మూర్తిస్థాపనాది.

సుముహూర్తేసులగ్నేచ । ప్రభాతేవిమలేస్థితే॥ 28
గేహంప్రదక్షిణీకృత్య । అల్పగేహం ప్రవేశయేత్
ఏకహస్తప్రవిస్తారే । ఏకహస్త సముచ్ఛ్రితే॥ 29
వేదికోపరిసంస్థాప్య । [4] మూలమంత్రేణ మధ్యమే
నిశ్చలంకారయే ద్బింబం । దేవమావాహయేద్ద్విజ॥30
సూర్యమండలమధ్యస్థం । దేవం నారాయణం ప్రభుం
ఆవాహయేజ్జితంతేన । [5] ప్రతిమాహృదయంన్యసేత్ ॥
తతః ప్రభృతి సంపూజ్య । కాలంవిజ్ఞాపయేత్సుధీః
యావద్గేహసమాప్తిస్తు । తావత్కాలం నివేదయేత్ ॥
వస్తవ్యం దేవదేవేశ । అల్పగేహే జనార్దన
ఇతి విజ్ఞాపనం కృత్వా । ప్రణమ్యచ పునఃపునః॥ 33

B 1 ప్రథమం తరుణాలయం. 2 అల్పాకారం హరిం ద్విజ॥ 3 జలవాసాది సకలం । కృత్వా గేహాధివాసనం॥ D 3 జలవాసాదికం కృత్వా । బింబం గేహేధివాసయేత్॥ 4 మూలమంత్రేణ మాధవం. 5 ప్రతిమాహృదయే న్యసేత్॥

చతుర్థేహని ఉత్తమస్నపన మహోత్సవాది.

చతుర్థేహని సంప్రాప్తే । స్నపనం చోత్తమం ద్విజ
తదంతేచోత్సవంకుర్యా । త్తీర్థయాత్రాంచకారయేత్ ॥[1]

ప్రథమేష్టకా విధిః.

ప్రథమేష్టకమారభ్య । ప్రాసాదస్యవిశేషతః
శుచౌదేశేసమాసాద్య । హృది శుద్ధిందిరీక్ష్యచ॥ 35

అధివాసాది.

తత్రచాగ్నింసముజ్వాల్య । హోమకర్మసమారభేత్
[2]నారాయణాంతంసోమాదిస్వనామ్నైవచహోమయేత్ ॥
అశ్వత్థాదిసమిద్భిశ్చ । [3]పాయసాన్నేన దేశికః
అష్టోత్తరశతం హుత్వా । ద్రవ్యాణాంచపృథక్ పృథక్॥
తిష్ఠన్నైవ ప్రాఙ్ముఖోభూత్వా । యజ్ఞవాస్తుచకారయేత్
నారాయణమనుస్మృత్య । మంత్రమష్టాక్షరంజపేత్ ॥
తతఃపావకముద్వాస్య । [4]తత్ర దేశే ద్విజోత్తమ
ఇష్టకాసంగ్రహంకుర్యా । దిష్టకాలక్షణాన్వితాః॥ 39
ద్వాదశాష్టౌ చతస్రోవా । శిలావా కాష్ఠమేవవా
సంగృహ్యా తక్షకేనైవ । మంత్రేణ త్విష్టకాదయః। 40
ప్రక్షాళ్యపంచగవ్యేన । మంటపేచాధివాసయేత్
ఇష్టకాదక్షిణేపార్శ్వే । కలశాన్ ధాన్యరాశిషు॥ 41
స్థాపయిత్వాతథాచాష్టౌ । దిక్పతీనర్చయేత్క్రమాత్
తత్రమధ్యేన్యసేత్కుంభం । బ్రహ్మబీజేనపూజయేత్ ॥
ఇష్టకాకలశాన్ సర్వాన్ । వస్త్రైణైవసువేష్టయేత్
ఉత్తరేణాగ్నిమానీయ ।మూలమంత్రేణహోమయేత్ ॥
సమిధాజ్యచరూన్ లాజాన్ । అష్టోత్తరశతంపృథక్

ప్రథమేష్టకా స్థాపనవిధిః.

స్వోభూతేసమనుప్రాప్తే । ముహూర్తేశోభనేతథా॥ 44
సంకల్ప్యద్వారపార్శ్వేతు। దక్షిణేనతుసాధకః
ఇష్టకాంచాభిషిచ్యాథ । తన్మంత్రైః కుంభవారిణా॥45

---

1 బ్రాహ్మణాన్ భోజయే త్తత్ర । శత మష్టోతరం ద్విజ । ఆశీర్వాదాదిసకలం యథావిధి సమాచరేత్॥ D 2 నారాయణాదిసోమాని । స్వనామ్నాచైవ హోమయేత్. B 3 పాయసాజ్యాదిభిర్ద్విజ. 4 తస్మాద్దేశాద్ద్విజోత్తమ.

ప్రాసాదమధ్యేసంస్థాప్య । మంత్రమష్టాక్షరంజపేత్
ఆచార్యశ్శిల్పిభిస్సార్థం । స్మరన్నారాయణంప్రభుం॥ 46
నమస్కారంతతఃకృత్వా । ప్రణవేనచదేశికః
ద్వారస్యదక్షిణేపార్శ్వే । న్యసేచ్చప్రథమేష్టకాం॥ 47
ఆగ్నేయాది ద్విజశ్రేష్ఠ । ఐంద్రాంతంతు ప్రదక్షిణం
సుదర్శనేన మంత్రేణ । జపేదష్టోత్తరం శతం॥ 48

జపన్నష్టాక్షరం మంత్రం । రక్షాం కుర్యాద్విశేషతః
తోయేన శ్వభ్రమాపూర్య । సర్వధాన్యైస్సరత్నకైః॥
అక్షతైర్గంధసంయుక్తై । ర్నిక్షిపే దోమితిబ్రువన్
జలావర్తం సమీక్షేత । శుభంచాశుభమేవవా॥ 50

అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । జుహుయా దశుభేసతి
శాలిమృద్భిశ్చ తద్గర్తం । పూరయే న్మూలవిద్యయా॥
ప్రచ్ఛాదయిత్వా తద్దేశం । రక్షాంకుర్యాత్త్రిరాత్రికం
అతఊర్ధ్వ క్రియాస్సర్వాః । ప్రవక్ష్యామి సమాసతః॥

అంగుళాదిమానభేదాః.

త్రివిధంతు సమాఖ్యాత । మంగుళస్య ప్రమాణతః
మానాంగుళంతు ప్రథమం । మాత్రాంగుళ మతఃపరం॥
తృతీయంతు సమాఖ్యాతం । దేహాలబ్ధప్రమాణతః
[1] పరమాణుభి రష్టాభి । రేణురష్టాభి వాలుకః॥ 54

వాలుకాష్టాభిరక్షంచ । రక్షాష్టమయయూకశః
యూకాష్టౌతుతిలం చైవ । యవంచైవతుకీర్తితం॥ 55

యవోదరాణి చాష్టాభి । ర్మానాంగుళ మితి స్మృతం
మధ్యమాంగుళిమధ్యంతు। పర్వమాత్రాంగుళంస్మృతం॥
ప్రతిమాయాం విభాగేన । తాలగణ్యేన భాజితం
అంగుళంతు సమాఖ్యాతం । దేహాలబ్ధప్రమాణతః॥ 57

B 1 పరమాణుస్తథా రేణురష్టాభి ర్వాలుకా స్మృతాః.

వస్తుభేదేన అంగుళమానభేదః

1 { ప్రాసాదమంటపానాంచ । మానాంగుళవిధానతః
యాగోపకరణానాం తు । మాత్రాంగుళవిధానతః॥
దేహలబ్ధప్రమాణేన । ప్రతిమాం కారయే ద్బుధ *
అంగులై ర్నిష్కు రి త్యుక్తం । చతుర్వింశతిభి స్తథా
పంచవింశతిభి శ్చైవ । ప్రాజాపత్య ముదాహృతం॥
షడ్వింశతిధనుర్ముష్టిః । సప్తవింశ ద్ధనుర్గ్రహం॥ 60

ప్రాసాదాదిమాన విధిః.

హస్తానాంలక్షణం ప్రోక్తం । మానాంగుళవిధానతః
త్రిహస్తాది సమారభ్య । నవహస్తాంతమేవహి॥ 61
2 అయుగ్మంరథహస్తైస్తు । కుర్యా దేకతలం బుధః
ద్వితాలంతు తతః కుర్యా । త్స త్రయోదశహ స్తకైః॥
దశపంచాధికై ర్హస్తైః । ప్రాసాదస్య త్రిభూమికం
తాలపత్రాధికం కుర్యా । ద్ద్విహస్తంతు విశేషతః॥ 63
ఆద్వాదశతలం దేవం । కుర్యా ద్విస్తార మానతః
విస్తారద్విగుణోచ్ఛ్రేద । ముత్తమంతు ప్రచక్షతే॥ 64
విస్తారం సప్తధాకృత్వా । ద్వాదశేనతు మధ్యమం
ఏకాదశాంశ మధమం । విస్తారే సప్తధాకృతే॥ 65
ఆద్వాదశతలాదేవ । ముచ్ఛ్రిధం తు విధీయతే
ప్రాద్యుమ్నోదద్యుక్షిసూత్రైః । పదంకృత్వాతు షోడశైః॥

గర్భాలయః.

గర్భగేహం సమాఖ్యాతం । మధ్యమంతు చతుష్పదం
బాహ్యతో ద్వాదశపదం । భిత్త్యర్థ ముపకల్పయేత్॥67
షడ్భిఃషడ్భి స్తథా సూత్రైః । పదంవై పంచవింశతిః
నవగర్భగృహాంమధ్యే । భిత్త్యర్థం శేషముచ్యతే॥ 68

ప్రాసాదభేదాః.

త్రివిధంతు సమాఖ్యాతం । ప్రాసాదాకృతయ స్తథా
నాగరంద్రావిడంచైవ । వేసరంచత్రిధాభవేత్॥ 69

D 1 ప్రాసాదం మంటపంద్వారం । కవాటం గోపురం తథా । ప్రాకారంస్తంభమిత్యాదీని । మానాంగులవిధానతః॥ స్రుక్స్రువాదీని పాత్రాణి । కుండాని వివిధానిచ। సమిధాదీని యాగార్థం । మాత్రాంగులవిధానతః॥ ప్రతిమాదీని సర్వాణి। వస్త్రాలంకారమాలికాః । దేహలబ్ధాంగళేనైవ । కారయే ద్దేశికోత్తమః॥

B 2 అయుగ్మై రథవా హస్తైః । కుర్యా దేకతలం బుధః॥

స్థూపాద్యంతం చతురశ్రంస్యా। న్నాగరంసముదాహృతం
కంఠప్రభృతి రష్టాస్యః। ప్రాసాదం ద్రావిడం భవేత్॥
కంఠప్రభృతివృత్తం య। ద్వేసరం తత్ప్రకీర్తితం
ఆయతే చతురశ్రేచ। ఆయతేవృత్తమేవచ॥ 71
వృత్తంవాచతురశ్రంవా। ప్రాసాదంతుచతుర్విధం
ద్వారలక్షణం. [1] గేహవిష్కంభమానంతు। పంచభాగత్రిభాగికం॥72
సప్తభాగంత్రిభాగంవా। చతుర్భాగే నవాంశకైః
ద్వారవిస్తారమానంతు। కథితంశాస్త్రవిత్తమైః॥ 73
గర్భభాగంత్రిభాగైక। మథవా ద్వారవిస్తరం
చతుర్భాగంత్రిభాగంవా। పంచభాగమథాపిచ॥ 74
ద్వారవిస్తారమానంస్యా। దుచ్ఛ్రిథంద్విగుణంభవేత్॥
ఉపరిష్టాచతుర్దిక్షు। [3] దిఙ్మూర్తీనర్చయే త్క్రమాత్
దిఙ్మూర్తయః. వారాహంనారసింహంచ। శ్రీధరంహయశీర్షకం
పూర్వాదిక్రమయోగేన। కల్పయేత్సాధకోత్తమః॥76
కోణేషుగరుడంవాపి। [2] సింహంవాపి తు కారయేత్
అధస్తాచ్చ చతుర్దిక్షు। వాసుదేవాదికాన్క్రమాత్॥77
ఆగ్నేయే శంకరేకోణే। గణేశం చాంబికాంతథా
ప్రాసాదద్వారపార్శ్వే తు। నారసింహాసుతా పుభా॥78
స్నపనమంటపం. [4] ప్రాసాదమభితః కుర్యా। ద్భూళికాగేహవిస్తరా
తస్యాగ్రే మంటపంకుర్యా। త్స్నపనార్థం ద్విజోత్తమ॥
వైనతేయమంటపం. తద్భాగే పరితఃకుర్యా। త్ప్రాకారం లక్షణాన్వితం
గోపురాగ్రే తు కర్తవ్యం। వైనతేయస్య మంటపం॥
గోపురం. తద్భాగే తు విశేషేణ। ప్రాకారం తు సమంతతః
తస్యాగ్రే గోపురంకుర్యా। త్ప్రాసాదాద్ద్విగుణోన్నతం॥

B. 1 గేహవిష్కంభమానంతు। పంచభాగే త్రిభాగకం। సప్తభాగే త్రిభాగంవా। చతుర్భాగంనవాంశకైః॥ ద్వారవిస్తారమానాని। కథితానిబుధోత్తమైః. 2 సింహంవాపి యథా రుచి. 3 దిఙ్మూర్తీ నథ కల్పయేత్. 4 ప్రాసాదా దధికం కుర్యా। ద్మాలికాం గేహవిస్తరాం॥

బలిపీఠం. బలిపీఠం తు తద్భాగే । శాస్త్రమానానుసారతః
విష్వక్సేనమంటపం. ప్రాసాదద్వారవామే తు । విష్వక్సేనస్య మంటపం॥ 82
పచనాలయం. ప్రథమావరణేకుర్యా । దాగ్నేయ్యాం పచనాలయం
వస్త్రవాహనమంటపా పశ్చిమేవాహనస్థానం । వస్త్రస్థానంతువాయవే॥ 83
శయనపుష్ప దుందుభిమంటపాః ఉత్తరేశయనస్థాన । మీశాన్యేపుష్పమంటపం
తృతీయావరణేశానే । దుందుభిస్థాన ముచ్యతే॥ 84
ఆస్థాననృత్య విద్యామంటపాదీని నృత్యమంటప మాగ్నేయే । గానందక్షిణతోభవేత్
ఆస్థానమంటపం కుర్యాత్ । నైరుత్యాంతు విశేషతః॥
విద్యాస్థానంతు వారుణ్యాం । ధాన్యస్థానంతుమారుతే
ధాన్యస్థానమర గోమఠాది. మఠంవైసౌమ్యదిగ్భాగే । వైష్ణవార్థం విశేషతః॥ 86
సోమేశానాంతరే కుర్యాత్ । గోమఠం ద్విజసత్తమ
మాతృమంటప, కూపాదీని. ప్రాసాదదక్షిణే భాగే । మాతౄణాం చైవమంటపం॥
పచనాలయసౌమ్యేతు । కూపం కుర్యా ద్యథావిధి
గర్భన్యాసవిధిః [1] ఏవంప్రాసాదమిత్యుక్తం । గర్భన్యాసమథోచ్యతే॥
సౌవర్ణంరజతంతామ్ర । మాయసంపాత్రమేవవా
షోడశంద్వాదశంవాపి । చతురష్టాంగుళంతువా॥ 89
తదర్ధ ముచ్ఛ్రితంకుర్యా । చ్చతురంవృత్తమేవవా
చతస్రోపాదయుక్తంవా । విధానేన సమన్వితం॥ 90
తన్మధ్యే నవగర్తంవా । షోడశభ్రమమేవవా
అధివాసహోమా. తస్యాగ్రేవేదికాంకుర్యా । ద్గోమయాలేపనంతతః॥ 91
స్థండిలంకారయేత్తత్ర । అష్టద్రోణేనశాలినా
తదర్థంతండులైర్యుక్తం । వస్త్రైరాచ్ఛాదయేత్తతః॥ 92
తస్యమధ్యేన్యసేత్కుంభం । తోయపూర్ణం సరత్నకం
శంఖంచక్రం తథాశార్ఙ్గం । ఖడ్గం ముసలమేవచ॥ 93
ప్రతిరూపం సువర్ణేన । కృత్వాకుంభేవినిక్షిపేత్
బ్రీహ్యాబీజసుమస్మృత్యై । పూజయిత్వాసుగంధకైః॥ 94

B 1 ఏవం ప్రాసాదనిర్మాణం.

తద్బాహ్యేకలశాన్యష్టౌ । పూజయేదింద్రపూర్వకాన్
భాజనంపంచగవ్యేన । క్షాళయిత్వాసమాహితః॥ 95
కలశైః కుంభతోయైశ్చ । ప్రణవేనాభిషేచయేత్
పూర్వవత్ స్థండిలంకృత్వా । వస్త్రైర్దర్భైశ్చ వేష్టయేత్॥
భాజనంతస్యమధ్యేతు । న్యసేద్వస్త్రైశ్చ వేష్టయేత్
ఆర్ణవస్యతుదానంతు । సువర్ణాదీని దేశికః॥ 97
ఆవటేషోడశంన్యస్యా । దలాభేతు సువర్ణకం
బ్రహ్మాణంచతతోధ్యాత్వా।ప్రణవేనన్యసేత్క్రమాత్॥
నవగర్తే ద్రవ్యాణి నవగర్తే ప్రవక్ష్యామి । ద్రవ్యాణి చ యథాక్రమం
పర్వతాగ్రే మృదాదీని । వృషశృంగోద్ధృతం తథా॥99
ఇంద్రాది బ్రహ్మపర్యంతం । విన్యసేత్క్రమయోగతః
పద్మనీలోత్పలాదీని । సమూలాని చతుర్దిశి॥ 100
[1] ధాతూ నన్యశిలాదీని । గైరికాంతాని విన్యసేత్
పూర్వాదీశానపర్యంతం। మధ్యమే చాంతరం న్యసేత్॥
వజ్రాణి బ్రహ్మరాగాంతం । పూర్వాదీని యథాక్రమం
శాల్యాదిముద్గపర్యంతం । మధ్యమాదింద్రపూర్వకం॥
సువర్ణాదీని విన్యస్య । హంసచక్రాంత మేవచ
ఇంద్రాది బ్రహ్మపర్యతం । లోహాన్యేతాని విన్యసేత్॥
తస్మిన్నవపదేమధ్యే । నవఖండమహీం స్మరేత్
జపేదష్టాక్షరం మంత్రం । స్పర్శయేత్ప్రావృతేనవై॥
అపనీయజనాన్ సర్వాన్ । ఆచార్య శ్శిల్పిభిస్సహ
మూలమంత్రద్వయం జప్త్వా। ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోపివా॥
ద్వారస్య దక్షిణేపార్శ్వే । దిగ్భాగం పరిషేచయేత్
భాగేతృతీయేన్యస్తవ్యం। ద్వారమూలే విశేషతః॥ 106
బ్రహ్మక్షత్రియాదీనాం స్థానాని. పట్టికోపరి విప్రాణాం । కుముదోపరి భూభృతాం
జగత్యుపరివైశ్యానా । ముపానే శూద్రజన్మనాం॥ 107

B 1 ధాతూ న్మణిశిలాదీని.

హోమాదీని

సావిత్ర్యాచైవ సంప్రోక్ష్య। పశ్చిమేహోమమాచరేత్
కేశవాదీని నామాని। [1] జుహుయాద్దత్ర దేశికః॥ 108
ఇంద్రాది బ్రహ్మపర్యంతం। వ్యాహృత్యంతంక్రమేణవై
[2] ఏకేనాష్టాహుతిం హుత్వా। సంపాతేన విధానతః॥
సంపాతాజ్యం గృహీత్వాతు। భాజనేమూలవిద్యయా
సేచయిత్వా ద్విజశ్రేష్ఠ! పాతయేత్ప్రణవేనచ॥ 110
నిధాయభాజనం సద్యో। భాజనం దక్షిణేనవై
అంగుష్ఠేనస్పృశేత్తత్ర। మంత్రమష్టాక్షరం జపేత్॥
ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోభూత్వా। భూమాపంభాజనంస్మరేత్
కృతాంజలిపుటోభూత్వా। ఇమంమంత్రముదీరయేత్॥
సర్వభూతధరేకాంతే। పర్వతస్తనమండితే
సముద్రపరిధానీయే। దేవీగర్భంసమాశ్రయ॥ 113
ఏవంరాత్రౌతుకుర్యాచ్చ। గర్భన్యాసంవిశేషతః

మూర్ధేష్టకా విధిః.

మూర్ధేష్టకాప్రవక్ష్యామి। సమాసాచ్ఛృణుకాశ్యప॥
ప్రాసాదాగ్రేతుకర్తవ్యం। మంటపంలక్షణాన్వితం
వేదీద్వయంవిశేషేణ। తన్మధ్యేకారయేత్సుధీః॥ 115
శాలిభిస్తండులైర్వాపి। వేదికోపరిపూరయేత్
వస్త్రయుగ్మేనసంఛాద్య। ఇష్టకాంసన్నివేశయేత్॥
పంచేష్టకామునిశ్రేష్ఠ। వస్త్రైరాచ్ఛాదయేత్తతః
బ్రహ్మాణంమధ్యమేన్యస్య। ఇంద్రాదీంశ్చచతుర్దిశి॥

అధివాస హోమః.

పూజయేద్గంధపుష్పాద్యైః। స్వనామ్నాచైవపూజయేత్
దక్షిణేవేదికామధ్యే। పంచకుంభాన్నివేశయేత్॥ 118
హేమంరత్నం వినిక్షిప్య। పూజయేత్పూర్వవత్క్రమాత్
వస్త్రైరాచ్ఛాదయేత్కుంభాన్[3]। ప్రణవేనసమాహితః॥

D 1 హువేదాజ్యేన దేశికః. B 2 ఏతైరష్టాహుతీర్హుత్వా. B 3 మధ్యమే కలశేవాప్య। బ్రహ్మాణంచజగత్పతిం। ఆవాహయేచ్చతుర్దిక్షు। వాసుదేవాదివ్యూహకాన్॥ ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చ। తత్తన్నామైస్తు మంత్రవిత్.

ప్రాసాదస్య చతుర్దిక్షు। శాంతిహోమంతు కారయేత్
సమిధాజ్యచరూన్ సర్వాన్। మధుదధ్నాఘృతేనచ॥ 120
పూర్వాదిసోమపర్యంతం। ప్రత్యేకంషోడశాహుతీః
మూర్ధేష్టకార్థంజుహుయా। దుత్తరేమూలవిద్యయా॥121
సమిధాజ్యచరూన్ హుత్వా। [1]ప్రత్యేకంచశతంశతం
సప్తవ్యాహృతిభిర్హుత్వా। స్మరన్ నారాయణంప్రభుం॥
లోకపాలాదివిష్ణ్వంతం। [2]స్వనామ్నై కేనహోమయేత్
ఇష్టకాస్పర్శయేత్పశ్చాత్। మూర్తింవాద్విజపుంగవ॥
పుణ్యాహంవాచయేద్రాత్రౌ। సద్యోవాచ్చాధివాసనం
కుంభతోయేనమంత్రజ్ఞః। ఇష్టకాశ్చాభిషేచయేత్॥

మూర్ధేష్టకా స్థాపనం.

ప్రాసాదోపరివిన్యస్య। ఇష్టకామూలవిద్యయా
పూర్వాదిచోత్తరాంతాని। గేహమధ్యేనిధాపయేత్॥

స్థూపికావిధిః.

స్థూపికామథవక్ష్యామి। లోహజందారుజంతువా
ప్రాసాదస్యానురూపేణ। స్థాప్యమానంవిధీయతే॥ 126

అధివాసహోమః.

తస్యాగ్రేవేదికాంకుర్యా। త్పంచసప్తకరేణవా
పూర్వవత్ స్థండిలంకృత్వా। స్థూపికాంసన్నివేశయేత్॥
వస్త్రైరాచ్ఛాదయేత్సర్వాన్। అగ్రేసౌవర్ణవేష్టితాన్
కలశాన్విన్యసేద్విద్వాన్। ఇంద్రాదీనియథాక్రమం॥
[3]
హోమంకుర్యాచ్చతుర్దిక్షు। వృత్తం వాశ్రిం చతుర్దిశి
ఇంద్రాదినామమంత్రేణ। సమిధాదీన్ పృథక్ పృథక్॥
జుహుయాదష్టసహస్రంతు। స్పర్శయే త్తంభమూలతః
ప్రభాతేసమనుప్రాప్తే। ఉక్తే లగ్నే విశేషతః॥ 130
ప్రాసాదోపరిసంస్థాప్య। బ్రహ్మబీజేనమంత్రవిత్
సుదృఢంకారయేత్తత్ర। కారయిత్వాశిఖాంపటాం॥ 131

---

1 ప్రత్యేకంశతమష్టచ. 2 స్వనామ్నాజ్యేనహోమయేత్. B 3 అధివాస్యచ సంపూజ్య। యథోక్తవిధినా ద్విజ.

[1] పంచవర్ణైరలంకృత్వా । ప్రాసాదం సర్వతః క్రమాత్
ఆచార్య శిల్పి పూజాది. ఆచార్యంపూజయేత్పూర్వం । శిల్పినంపూజయే త్తతః॥
ఇతిసమ్యక్సమాఖ్యాతా । ప్రాసాదవిధిరుత్తమా॥ 132½

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ప్రాసాదవిధిర్నామ - దశమోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ఏ కా ద శో ధ్యా యః

ప్రతిమాలక్షణం.

మూర్తిద్రవ్య భేదాః కౌతుకస్య ప్రవక్ష్యామి । లక్షణం ద్రవ్యసంగ్రహం
రత్నజంమణిజం లోహం । శిలామృత్కాష్ఠజంతథా॥ 1
త్రివస్తుకం తథాభాసా । దష్టద్రవ్యాణి కథ్యతే
రత్నభేదాః వజ్రారాగాది వైడూర్యం । [2]గరుడం రత్నకంతథా॥ 2
పుష్యరాగం తథానీలం । [3] గోమేధం రత్నముచ్యతే
స్ఫటికం సూర్యకాంతంచ । చంద్రకాంతం మణిత్రయం॥
లోహభేదాః సువర్ణంరజతం తామ్రం। పైత్తళం లోహమేవచ
శిలాభేదాః శిలాచతుర్విధాజ్ఞేయా । వర్ణయోగాద్విశేషతః॥ 4
మృద్భేదాః పక్వాపక్వవిభాగేన । మృత్తికాద్వివిధా స్మృతా
దారుభేదాః దారులోహద్విధాప్రోక్తే । ప్రతిమాశూలసంగ్రహే॥ 5
మృద్దారులోహసంయుక్తం । త్రివస్తుసముదాహృతం
అభాసవర్ణయోగేన । పటకుడ్యాదిషు స్మృతం॥ 6
ఖాదిరంపనసశ్చైవ । మధుకం చందనద్వయం
[4] సరళో దేవదారుశ్చ । జాతి ర్బిల్వం శమీతథా॥ 7

---

1 పంచవర్ణై రలంకృత్య । ప్రాసాదం సర్వతో దిశి. B 2 గారుడంచప్రవాళకం॥
3 గోమేధంమౌక్తికంస్మృతం॥ D 4 చంపకో దేవదారుశ్చ॥

కదంబః కుటజశ్చైవ । ఆసనశ్చాగరుస్తథా
తిమిరాళస్సాలశాఖాశ్చ । పిచుమందస్తథైవచ॥ 8
కాశ్మీరస్తిలకశ్చైవ । తమాలో వేత్రమేవచ
ఫలినీచంపకశ్చైవ । స్తంభకశ్శింశుపాతథా॥ 9
పాటలో రాజవృక్షశ్చ । ఇత్యేతే వృక్షజాతయః
దారుసంగ్రహణ విధిః
దారుసంగ్రహకాలేతు । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః॥
ఆశిషో వాచయిత్వాతు । సాధకస్తు సమారభేత్
మంత్రమష్టాక్షరం జప్త్వా । నిర్గచ్ఛేత్కాననం ప్రతి॥ 11
వృక్షాధివాసః
కార్తికాద్యష్టమాసేషు । ప్రశస్తం దారుసంగ్రహం
నిర్దోషదేశే వృక్షేషు । అధివాసనమారభేత్॥ 12
ఆచార్యో మండలం కుర్యాత్ । వస్త్రేణాచ్ఛాదయేత్తరుం
[1] గంధపుష్పైశ్చ సంపూజ్య । ఓదనేన బలిం క్షిపేత్॥ 13
హోమం
కుశానాస్తీర్య సర్వత్ర । హోమం కుర్యాచ్చతుర్దిశి
క్షీరవృక్షసమిద్భిశ్చ । అష్టోత్తరసహస్రకం॥ 14
అష్టోత్తరశతం వాపి । మంత్రేణానేన హోమయేత్
పరమం వైష్ణవం తత్వం । యచ్చ భాగవతం పునః॥ 15
తత్సర్వమేతదఖిల । మస్మిన్దేహే విదీప్యతాం
ధర్మే పుణ్యే తదాసమ్య । క్సర్వమేవ ప్రవర్తతాం॥ 16
ప్రార్థయేత్సాంత్వతైర్వాక్యైర్వృక్షమూలే సమాహితః
గంధపుష్పాదినా పూజ్య । [2] కుఠారాదీన్ సమర్పయేత్॥
దారుసంగ్రహః
ప్రభాతే పూజయేద్వృక్షం । పుణ్యాహం వాచయేత్తతః
అష్టదిక్ష్వష్టశాఖా వై । ఛిత్వా పూర్వం ద్విజోత్తమ॥ 18
వృక్షమూలే కుఠారేణ । ప్రాఙ్ముఖశ్ఛేదనం కురు
శాంతిహోమం
నిర్దోషపతనాదీని । దారుసంగ్రహణే శుభం॥ 19
[3] అష్టోత్తరశతం వాపి । మంత్రేణానేన హోమయేత్

---

1 గంధపుష్పాదిభిః పూజ్య॥ (పాఠాంతరః) 2 కుఠారాదీన్ సమర్పయేత్॥ (పాఠాంతరః).
D 3 అష్టోత్తరశతం వాపి । మూర్తిమంత్రేణ హోమయేత్॥

ఏవం దారుసమాదాయ । ప్రతిమాంకారయే త్తతః॥
శిలాసంగ్రహణే స్థలభేదాః — దారుసంగ్రహణంప్రోక్తం। శిలాసంగ్రహముచ్యతే [1]
వారుణాగ్నేయమాహేంద్రవాయవ్యేషుశిలాస్స్మృతాః
వాయవ్యంవర్జయేద్విద్వాన్ । గర్భాదీనివివర్జయేత్
పూర్వవద్భాజనాదీని । శైలందృష్ట్వాధివాసయేత్॥
శైలాధివాసః — శైలస్యచచతుర్దిక్షు । పతాకం బంధయే త్క్రమాత్
మంటపంగోమయేనైవ । తస్మిన్విష్ణుంసమర్చయేత్ ॥23
తస్యాగ్రేస్థండిలంకృత్వా । న్యసేత్కుంభంసమంత్రకం
పరితఃకలశాన్యష్టౌ । దిక్పతీనర్చయేత్క్రమాత్॥ 24
హేమరత్నానివిన్యస్య । నవవస్త్రేణవేష్టయేత్
బ్రహ్మాణమర్చయేత్కుంభే । కూరభూతబలింక్షిపేత్॥
అధివాసహోమః — హోమంకుర్యాచ్చతుర్దిక్షు । అష్టోత్తరశతంక్రమాత్
సమిధాజ్యచరూన్హుత్వామూలమంత్రేణమంత్రవిత్॥
పుణ్యాహంవాచయేత్పశ్చా। దిమంమంత్రముదీరయేత్
ఓన్నమస్సర్వలోకాయ । విష్ణవేప్రభవిష్ణవే॥ 27
విశ్వాయ విశ్వరూపాయ । స్వప్నాధిపతయేనమః
అపనీయచ తాన్ సర్వాన్।ఇమంమంత్రముదీరయేత్ ॥
యక్షరక్షఃపిశాచాశ్చ । యత్ర తిష్ఠంతి నిత్యశః
సర్వే తేప్యనుగచ్ఛంతు । సన్నిధత్తాం సదాహరిః॥ 29
స్వప్నదర్శనం — ఇత్యుక్త్వాస్వప్నమాకాంక్ష్య । పశ్చిమేశాయయే ద్ద్విజ [2]
శుభం చేత్సంగ్రహేద్విద్వా । నశుభంయదివర్జయేత్॥
అదర్శనేపి గృహ్ణీయా । దాచార్యః ప్రీతబుద్ధితః
శిలాయాఃఅగ్రభేదేనఫలభేదాని — భూమింఖాత్వా శిలాంపశ్యే। దాచార్యః శిల్పిభిస్సహ॥
ఐంద్రాగ్రంచతథాశ్రేష్ఠం। మధ్యాగ్రంచోత్తమంభవేత్
కోణేషు వర్జయే ద్ధీమాన్ । లక్షణాదీని దేశికః॥ 32

B 1 పుణ్యక్షేత్రే నదీతీరే పర్వతే కాననేపివా। అన్యేషుచోక్తదేశేషు శిలాసంగ్రహముచ్యతే॥ (ఇత్యధికఃపాఠః). B 2 దర్భైరాస్తరణం కృత్వా-ఉ రాభిముఖో ద్విజః.

శిలాసంగ్రహణం

ఉక్తలక్షణసంయుక్తాం । శిలాం సంగృహ్య బుద్ధిమాన్
అన్యాంశ్చవర్జయే చ్ఛైలాన్ । కాశ్యపద్విజపుంగవ॥ 33
శిలాముత్పాటయే ద్విప్ర।లక్షణాదీన్ (సమీక్షయేత్)
పరీక్షయేత్
కలశై రభిషిచ్యాథ । స్నాపయేత్కుంభవారిణా॥ 34
గంధపుష్పాక్షతైఃపూజ్య।వస్త్రేణాచ్ఛాదయేద్ద్విజ
మూలమంత్రేణ మంత్రజ్ఞః।ఋత్విగ్భి స్స్వస్తివాచకైః॥
ఇత్యేవంలక్షణోపేతం । శిలాంసంగృహ్య దేశికః

శిలాయాం స్త్రీ పున్నపుంసక భేదాః.

స్త్రీపున్నపుంసకంచేతి । శిలాత్రివిధముచ్యతే॥ 36
పుంలింగేనతథా బేరం । స్త్రీశిలాపీఠికాభవత్
ఇత్యేవంకారయేద్బింబం।రత్నార్థమితరంభవేత్॥ 37

ప్రతిమామాన విధిః.

ప్రమాణంసంప్రవక్ష్యామి।ప్రతిమాయాంవిశేషతః
కౌతుకస్యవశెందేహం । కుర్యాత్తంత్రవిచక్షణః॥ 38
తత్ప్రమాణంప్రవక్ష్యామి । యజమానానురూపతః
హాటకంరాజితంరూపం । కాంస్యంరజతముచ్యతే॥ 39
తామ్రందారుశిలాశ్చైవ । లోహంషడ్విధముచ్యతే
మాత్రాదికాసమారభ్య । ఉచ్ఛ్రితంచతురంగుళం॥ 40

మణిబింబమానం.

షడంగుళంవాకర్తవ్యం । మణిజంబింబముచ్యతే
చతురష్టాంగులంవాపి । ద్విషట్కాంగులమువచ॥ 41

సువర్ణబింబం.

చతుర్దశాంగులంవాపి । ద్వాత్రింశాంగుల మేవవా
చతురష్టమశీతిర్వా । శతమష్టోత్తరంతువా॥ 42
ఏవంసౌవర్ణకంవిద్ధి । అతఊర్ధ్వంనకారయేత్

శిలాదారుతామ్ర ప్రతిమామానాని

కాంస్యంతామ్రంశిలాదారు।ప్రతిమాంకారయేత్సుధీః॥
ఏకహస్తాదినారభ్య । యావత్కామ్యంచకారయేత్
కేచిత్షడంగులంవిప్ర । లోహదారుమయానిచ॥ 44
తదూర్ధ్వమితికర్తవ్య । మితిగార్గ్యేణభాషితం
మాత్రప్రమాణమారభ్య।ద్విగుణంత్రిగుణంతువా॥ 45

మునే పంచదశ ప్రోక్తా । కనిష్ఠానా మనుక్రమాత్

పాసాదమానే న ప్రతిమామాన విధిః.

[1] ప్రాసాద ద్వాదశాద్బింబం । ప్రినమ్యామిసమాసతః॥
గర్భమానపరిమాణేన । ప్రతిమా చోత్తమాభవేత్
నవభాగవిహీనంతు । మధ్యమంబింబముచ్యతే॥ 47

పంచభాగైకహీనంతు । అధమంపరిచక్షతే
గర్భవిస్తారమానంతు । సప్తభాగం విభాజయేత్॥ 48

[2] పంచభాగం గృహీంత్వాతు । పంచభాగత్రిభాగకం
త్రిభాగస్యద్విభాగంవా । ఉత్తమాధమమధ్యమం॥ 49

ద్వారమానేన ప్రతి మామాన విధిః

ఉత్తమం ద్వారతుల్యంవా । పాదాధిక్య మథాపివా
అధ్యర్ధమపివాకుర్యా । దుత్తమాధమమధ్యమం॥ 50
శుద్ధద్వారసమంవాపి । పాదాధిక్యం ద్విజోత్తమ
ద్వారంతదర్థమిత్యుక్త । ముత్తమాధమమధ్యమం॥ 51

శుద్ధద్వారం ద్విజశ్రేష్ఠ । షోడశైనైవభాజయేత్
ఏకద్విత్రి విహీనేతు । శ్రేష్ఠం మధ్యే కనిష్ఠకం॥ 52

స్తంభమానేన ప్రతి మామానవిధిః

స్తంభమానపరిమాణేన । అథవా కారయేద్ద్విజ
స్తంభంతదర్థమానంవా । ప్రతిమాంకారయేత్సుధీః॥ 53

ప్రతిమాభేదేన మానభేదాః.

ద్వారమానసమంవాపి । నవభాగైకహీనకం
పంచభాగైకహీనంవా । స్థానకోచ్ఛ్రయ ముచ్యతే॥ 54

ద్వారంతదర్థమిత్యుక్తం । ఆసనస్య విశేషతః
పాదాధిక్యం ద్విజశ్రేష్ఠ । శయనంచ నిబోధత॥ 55

ద్వారస్యద్విగుణంవాపి । అధ్యర్థంకారయేద్బుధః
న్యూనాధిక్యం నకర్తవ్యం । శయనస్య విశేషతః॥ 56

కర్మార్చా లక్షణం.

ఆసనస్థానయానాని । యథాకారం పరికల్పయేత్
మూలబేరానురూపేణ। కర్మార్చాంకారయేత్సుధీః॥ 57

B. D. 1 ప్రాసాదస్యానురూపేణ బింబమాన మిహోచ్యతే॥ (పాఠాంతరః)
D 2 పంచభాగం గృహీత్వాతు । పంచభాగేత్రిభాగకం । త్రిభాగేతు ద్విభాగంవా । ఉత్తమాధమమధ్యమం॥ (పాఠాంతరః)

ద్వాదశాష్టాంగులంవాపి । కర్మార్చాంలక్షణాన్వితాం
బలిబేరం. బలిబేరంతుకర్తవ్యం । యాత్రాబేరంతథైవచ॥ 58
కృత్రిమాలయకౌతుకం. అష్టాంగులప్రమాణేన । కృత్రిమాలయకౌతుకం
యాగబింబం. చతుస్తాలంత్రితాలంవా । కారయేద్యాగకౌతుకం॥ 59
స్నానబింబం. స్నానబింబంద్వితాలేన । కల్పయేత్తంత్రవిత్తమః
శంఖచక్రగదాపద్మై । శ్చతుర్భిఃకృతలక్షణైః॥ 60
సర్వత్రకర్మార్చాస్థానకమేవ [1]పీఠికోపరివిన్యస్య । యథాలక్షణసంయుతం
సర్వాసామేవమూర్తీనాం।కర్మార్చాయ చతుర్భుజం॥
ప్రసన్నంసంస్థితంబింబం । సాపూజార్హాంసముచ్యతే
శయనాసనయానేషు । కర్మార్చాస్థానకంభవేత్॥ 62
మృణ్మయబింబస్య వర్ణలేపనవిధిః. మృణ్మయప్రతిమాకార్యం । శూలదండాత్త్రయోదశ
శ్యామాదిసర్వవర్ణైస్తు । లేపయేత్సాధకోత్తమః॥ 63
శిలాయామపికర్తవ్యం । వర్ణాలంకారలేపనం
శిలామృణ్మయబింబానాంస్థాపనే స్థానభేదాః. గ్రామేషుమృణ్మయంశ్రేష్ఠం । ప్రజావృద్ధికరంశుభం॥
సర్వభోగప్రదంనిత్యం । మృణ్మయంసర్వకామదం
గ్రామాదన్యత్రసర్వేషు । శిలాస్థాపనముత్తమం॥ 65
అపవర్గప్రదం నిత్యం । శిలా జ్ఞానవివర్ధనం
[2] ఏకబేరేప్రశస్తంహి । తంత్రేస్మిన్ శైలజంపురా॥ 66
బహుబేరవిధానేన । శైలజం కించిదుచ్యతే
చిత్రార్ధచిత్రచిత్రాభాసాదిబింబలక్షణాని. చిత్రంచైవార్ధచిత్రంచ । చిత్రాభాస మతఃపరం॥ 67
త్రివిధం బింబముద్దిష్టం । తంత్రేస్మిన్ పరమేష్ఠినా
కేశవాద్యాహిసర్వత్ర।మూర్తయోద్వాదశస్మృతాః॥
షోడశభేదాదిమూర్తిభేదాః. వాసుదేవాదయః ప్రోక్తా । మూర్తయఃషోడశస్మృతాః
అన్యాశ్చమూర్తయస్సర్వే । కథితాః పీఠికాస్తథా॥ 69

D B 1 స్నానయాగాదిసర్వేషు । బింబేషుద్విజపుంగవ । మూలబేరానుసారేణ । మూర్తిభేదం నకారయేత్॥ (అధికఃపాఠః).

D. 2 ఏకబేరవిధానేతు । శిలాబింబం ప్రశస్యతే॥ (పాఠాంతరః)

దేవమానుషభాగశ్చ । వర్ణయోగక్రమస్తథా
ఇతికాశ్యపసంప్రోక్తం । ప్రతిమాలక్షణం మయా॥ 70
ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ప్రతిమాలక్షణం నామ - ఏకాదశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీ కపింజలసంహితాయాం

ద్వాదశోధ్యాయః.

ప్రతిమాలక్షణం.

ప్రతిష్ఠావిధాన శ్రవణే కాశ్యప ప్రశ్నః

కాశ్యపః :
ప్రతిష్ఠాలక్షణంబ్రూహి । జలవాసం ద్విజోత్తమ
తత్సర్వం విస్తరేణైవ । యదితుష్టోసి మే ప్రభో॥ 1

కపింజః ప్రతివచనం ప్రతిష్ఠా సంగ్రహః.

కపింజలః:—
అథవక్ష్యేద్విజశ్రేష్ఠ । ప్రతిష్ఠావిధిముత్తమం
మంటపం ప్రథమం కుర్యా । ద్ద్వితీయం జలవాసకం॥ 2
తృతీయం స్నపనం కుర్యా । చ్చతుర్థం శయనం తథా
పంచమం చాగ్ని విన్యాసం।షష్ఠం బ్రాహ్మణభోజనం॥
సప్తమం శాంతిహోమంచ । అష్టమం స్పర్శనం తథా
నవమం గేహశుద్ధిస్తు । దశమం రత్నముచ్యతే॥ 4
ఏకాదశం ద్విజశ్రేష్ఠ । పూర్ణాహుతి మథాచరేత్
స్థాపనం ద్వాదశం కుర్యా । ద్బాలగేహేత్రయోదశ॥
న్యాసం చతుర్దశం కుర్యా । త్పరివార మతఃపరం
షోడశీ:దక్షిణా ప్రోక్తా । క్రియాసూచన ముత్తమం॥6

ప్రతిష్ఠామంటప నిర్మాణక్రమః.

మంటప పూర్వదిగ్భాగే । దక్షిణేచోత్తరే పివా
కోణేషుంపశ్చిమేవాపి । అంతరాళేషు వర్జయేత్॥ 7
షోడశస్తంభసంయుక్తం । షట్త్రింశస్తంభమేవచ
చతుర్ద్వారసమాయుక్తం । [1] దర్భమాలాసమావృతం॥

B, 1 దర్భమాల్యైరలంకృతం (పాఠాంతరః)

వితానవస్త్రసంఛన్నం । ముక్తాదామైరలంకృతం
నారికేళఫలైర్యుక్తం । [1] పూగీకదళిశోభితం॥ 9
ద్వారకుంభసమాయుక్తం । [2] దీపకుంభైర్విరాజితం
దీపమాలాసమాయుక్తం । వైష్ణవైరుపశోభితం॥ 10
ద్వారశాఖాసమాయుక్తం । ఘంటాచామరశోభితం
మంటపాభ్యంతరేధీమాన్ । ఏకాశీతివిభాజయేత్॥ 11

కుండనిర్మాణం.

[3] మధ్యేనవపదాం వేదిం । కల్పయేద్ద్విజసత్తమ
పరితశ్శ్రోణిభాగేతు । అగ్నికుండానిమధ్యమే॥ 12
ఆశ్రంచాపంతథావృత్తం । పద్మంపూర్వాదితఃక్రమాత్
హస్తమాత్రేణవిస్తార । మవటంతత్సమంభవేత్॥ 13

చతురశ్రకుండలక్షణం.

చతురశ్రీకృతక్షేత్రే । ఖాతయిత్వాసమంతతః
మేఖలాత్రియసంయుక్తం । ఏకైకంచతురంగులం॥ 14
[5] ఆసాంపార్శ్వేతుకుర్వీత । యోనిమశ్వత్థపత్రవత్

చాపకుండం.

[4] ద్విభాగంవిభజేత్కుండే । ఏకభాగంవిసృజ్యచ॥ 15
కోణభాగంతదర్ధంతు । కుండభాగేన్యసేద్బుధ
తత్సూత్రంభ్రామయేద్విద్వాన్ । మధ్యేస్థిత్వాతుపూర్వవత్॥
ఏతత్త్రిభ్రామితంచాపం । మేఖలాంతద్వదేవహి

వృత్తకుండం.

చతుర్దశాంగులంసూత్రం । మధ్యేస్థిత్వాతుదేశిక॥ 17
సూత్రేణభ్రామయేద్విద్వాన్ । వృత్తలక్షణముచ్యతే
వృత్తవన్మేఖలంకుర్యా । ద్యోనింపూర్వవదుచ్యతే॥ 18

పద్మకుండం.

వృత్తవద్భ్రామయేదబ్జం । పద్మాకారంతుమేఖలాం
[6] అష్టపత్రంలిఖేచ్ఛ్వభ్రే । యోనింపూర్వవదాచరేత్॥

వేదికాలక్షణం.

ఏకహస్తప్రమాణేన । వేదికాయామముచ్యతే
దర్పణోదరసంకాశం । వేదికోపరికారయేత్॥ 20

B. 1 ఘంటాచామరశోభితం। (పాఠాంతరః) 2 దీపస్తంభైరలంకృతం॥ (పాఠాంతరః)
3 మధ్యేతుమంటపేవేదిం॥ (పాఠాంతరః) B & D. 5 తేషాంపార్శ్వేతుకుర్వీత॥ (పాఠాంతరః) 4 ద్విభాగంవిభజేత్కుండం॥ (పాఠాంతరః)
6 అష్టపత్రంలిఖేత్వబ్జే॥ (పాఠాంతరః).

స్వస్తికాదీ౯ లిఖిత్వాతు । పూజయేన్మార్జయేత్తతః
ద్వారపరిమాణమార్గేణ । తోరణానిచ కారయేత్ ॥21

స్రుక్స్రువాది లక్షణాని.

పట్టికోపరి కుర్వీత । త్రిశూలం తాలసమ్మితం
తాలద్వయసమాయామం । [1] తంపుచ్ఛాకృతివత్తథా॥
గోపదాకృతివచ్ఛాగ్రే । ఏతదేవస్రువం భవేత్
యాజ్ఞికంకాష్ఠమాదాయ।హోమార్థంకారయేత్స్రువం॥
సప్తాంగులంతు విస్తారం । చతుర్వింశాంగులోచ్ఛ్రితం
చతుర్వింశాగులాదూర్ధ్వం । చతురశ్రింతుకారయేత్ ॥
తత్త్రిభాగైకభాగార్థం । మధ్యేశ్వభ్రంతుభ్రామయేత్
అవటంతత్సమంకుర్యా । [2] త్తస్యార్థంమేఖలాభవేత్ ॥25
అర్ధాంగులపరిమాణేన । శ్వభ్రాకారంతుమేఖలాం
తత్ప్రమాణే తదంతే చ । మేఖలా చతురశ్రికం॥ 26
అష్టపత్రం లిఖేచ్ఛేషం । కంఠ మంగుష్ఠమాత్రికం
పంచతీరిణి ద్వివిస్తారం।అంగులంతు ముఖం భవేత్ ॥ 27
చతురశ్రిస్యపృష్ఠేతు । పద్మాకారంతు కారయేత్
శేషంతు దండవత్కుర్యా । చ్చతుర్వింశాంగుళంమునే॥

తదితరయాగోపకరణాని.

ద్వాదశాంగులవిస్తార । మష్టమంగళలక్షణం
అష్టాదశాంగుళోపేతం । ఘనంకుర్యాద్ద్వ్యంగులం॥ 29
భేరీవృషభనాదంచ । చామరం కేసరిం తథా
కుంభం పతాకం దీపంచ।మంగళాని యథాక్రమం॥ 30
పద్మంఛత్రంతథాదీపం। పార్శ్వయోర్లాంఛనంక్రమాత్
ఏతా౯ సర్వా౯ సమానీయ । స్వస్థానేమంటపేన్యసేత్ ॥

జలాధివాసవిధిః

జలవాసమథోవక్ష్యే । బింబశుద్ధ్యర్థకారణాత్
గేహప్రాసాదశుద్ధ్యర్థం । బేరకర్మార్చనార్థకం॥ 32

శిల్పిశాలా గమనం

జలవాసమథారభ్య । శిల్పిశాలాం ప్రవేశయేత్
పరీక్ష్యలక్షణాన్సమ్య । గ్బింబమాదాయ పాణినా॥33

B. 1 గోపుచ్ఛాకృతివత్తథా॥ పాఠాంతరః, 2 తస్యోర్ధ్వంమేఖలాభవేత్ ॥ పాఠాంతరః

శుచౌదేశేతుసంస్థాప్య । దృష్టిముద్ఘాటయేత్క్రమాత్
శిల్పినంపూజయేత్కాలే । ధనధాన్యగవాదిభిః॥ 34
తూళయేత్పంచగవ్యేన । కౌతుకంద్విజసత్తమ
జలాధివాసః. అపరాహ్ణేతుసంప్రాప్తే । [1] మృదంగాదిచనిస్వనైః॥ 35
జలపార్శ్వంసమాసాద్య । స్నాపయేత్కలశేనవై
సదశైర్భిరాహతైర్వస్త్రైర్బింబమాచ్ఛాద్యసర్వతః॥ 36
పుణ్యాహంవాచయేత్పశ్చా । ద్బ్రాహ్మణైస్సహదేశికః
బింబంసంహారమార్గేణ । న్యస్త్వాతోయేప్రవేశయేత్॥
మధ్యమేశాయయేద్బింబం । [2]ప్రోక్షితేద్విజసత్తమ
అనంతంభావయేత్తత్ర । [3] కలశాష్టావినిక్షిపేత్॥ 38
దక్షిణేతుమహాకుంభం । విన్యసేజ్జలమధ్యమే
రత్నసౌవర్ణవస్త్రాదీన్ । కుంభాన్వేష్ట్యావినిక్షిపేత్॥
ఇంద్రాదీనర్చయిత్వాతు । కలశేషుపృథక్పృథక్
బ్రహ్మాణంపూజయేత్కుంభే । రక్షాంతంత్రవిధాయచ॥
వైష్ణవాదీన్దేశికాదీన్ । తోయమూలేసమావిశేత్
నృత్తగీతాదివాద్యేన । ఘోషయేత్తదహర్నిశం॥ 41
ఏకపంచత్రిరాత్రంవా।నవసప్తాధివాసయేత్
ప్రభాతేగేహమాసాద్య । స్నపనాయసమారభేత్॥ 42
ధాన్యాధివాస విధిః. తోరణాన్పూజయేత్తత్ర।ద్వారకుంభాంశ్చపూజయేత్
దీపకుంభాంస్తథాభ్యర్చ్య । అగ్నిబీజేనసాధకః॥ 43
వేదిమధ్యేతువిప్రేంద్ర । స్థండిలంకారయేత్తతః
నవభారప్రమాణేన । శాలీంతత్రవినిక్షిపేత్॥ 44
పర్యంకంవిన్యసేదూర్ధ్వ।మధస్తాత్తండులంన్యసేత్
పర్యంకోపరివిన్యస్య । రత్నకంబళమేవచ॥ 45
వ్యాఘ్రచర్మతదూర్ధ్వేతు । క్షౌమంతస్యతతోపరి
చతుర్వస్త్రైస్తథాచిత్రైర్విన్యసేచ్ఛతతోపరి॥ 46

D 1 శంఖభేర్యాదినిస్వనైః॥ పాఠాంతరః B 2 ప్రాక్శిరస్కంద్విజోత్తమ॥ పాఠాంతరః 3 కలశాన్యష్టౌతువిన్యసేత్॥ పాఠాంతరః

శిరోపధానసంయుక్తం । పాదగండూపశోభితం
సకపోలతలం న్యస్య । వికిరేద్గంధపుష్పకైః॥ 47
ధూపయిత్వాతుశయనం । కర్పూరాగరుభిస్సహ
ఏవంతు శయనం విప్రి । కల్పయిత్వాసమంత్రికం॥ 48
[1] పాలికాః పరితస్స్వప్తా । మంగళానిచ విన్యసేత్
అష్టాదిగీశ్వరాన్ కుంభాన్ । పూర్వాదీనియథాక్రమం॥
సువర్ణవస్త్రరత్నాని । ప్రత్యేకంతు వినిక్షిపేత్
పూజయేన్మంగళాన్కుంభాన్ । తత్తన్మంత్రేణమంత్రవిత్
మంటపేశానకోణేతు । స్నానవేదీం ప్రకల్పయేత్
ఏకహస్తప్రమాణంతు । విస్తారం తావదేవతు॥ 51

కలశస్థాపనవిధిః

వేదికాపశ్చిమేభాగే । కలశస్థాపనం భవేత్
సూత్రిపాతం తతఃకుర్యా । న్నవకానివిభాజయేత్॥ 52
కలశాన్ సాదయిత్వాతు । దక్షిణేతు విశేషతః
పూరయేత్కలశాన్సర్వాన్ । [2]నవకేనపృథక్పృథక్॥

కలశేషు ద్రవ్యభేదః

గోమూత్రంకుశసంయుక్తం । మధ్యమేకలశేన్యసేత్
తత్పూర్వేగోమయంన్యస్య । నాకవగ్రిమృదసంయుతం॥
యామ్యేక్షీరంవినిక్షిప్య।నదీతీరమృదంతథా
గజోద్ధృతమృదందధ్నా । పశ్చిమేకలశేన్యసేత్॥ 55
ఘృతముత్తరతఃకుర్యా । ద్వృషశృంగమృదంతథా
ధాన్యోదకంతథాగ్నేయే।నైరుతేపుష్పతోయకం॥ 56
వాయవ్యేమార్జనంతోయం।[3]ఈశాన్యేపల్లవోదకం
ఐంద్రేతునవకేమధ్యే।[4]సమంత్రిజలముచ్యతే॥ 57
తైలమాగ్నేయనవకే । యామ్యేవర్షజలంతథా
ఇక్షుతోయంచనైరుత్యాం । వారుణ్యాంరత్నముచ్యతే॥
ఫలోదకంతువాయవ్యే।సౌమ్యేచైవకషాయకం
ఈశాన్యేమధువిన్యస్య । అర్చయిత్వాయథాక్రమం॥59

B 1 పాలికాఃపరితఃస్థాప్య॥ పాఠాంతరః. 2 నవకేషుయథావిధి॥ పాఠాంతరః. D. 3 ఈశాన్యాంతుఫలోదకం॥ పాఠాంతరః. B & D. 4 సముద్రజలమీరితం॥ పాఠాంతరః.

వస్త్రైరాచ్ఛాదయేత్సర్వాన్ । నవకాని పృథక్ పృథక్
కలశాభిషేకవిధిః సాయంకాలేతుసంప్రాప్తే । బింబమాదాయ యత్నతః॥
1
ఉద్ధృత్యకలశాన్ కుంభాన్ । స్థాపయేద్దేవసన్నిధౌ
తత్తన్మంత్రమనుస్మృత్య । అభిషేచనమారభేత్ ॥ 61
పూజయిత్వా యథాన్యాయ । మలంకృత్యయథావిధి
[2] యానమారోప్యతద్బింబం। మంటపంతు ప్రవేశయేత్ ॥
దృష్ట్యుద్ఘాటనం వేదికోత్తరపార్శ్వేతు । స్థాపయేద్బింబమాత్మవాన్
ఘృతేనమధునాచైవ । సువర్ణేనశలాకయా॥ 63
దృష్టిముద్ఘాటయేత్తత్ర । [3]గాం సువర్ణం నివేశయేత్
వేదికోపరిసంస్థాప్య । రక్షాబంధంతుకారయేత్ ॥ 64
అష్టమృద్భిర్యథాన్యాయం । క్షాళయేత్ప్రణవేనహి
ఆశిషోవాచయేత్తత్ర । స్థాపయేత్కలశాన్ పృథక్ ॥65
స్నపనం. ఆగ్నేయనవకం పూర్వం । వాయవ్యం తదనంతరం
తృతీయం నైరుతేస్థాప్య । ఈశాన్యే తదనంతరం॥ 66
పశ్చిమే నవకం పశ్చా । దైంద్రం షష్ఠం తథోచ్యతే
యామ్యంతుసప్తమంవింద్యా। దష్టమంసౌమ్యముచ్యతే॥
[4] ఆనీయకలశానన్యా । నభిషిచ్యయథావిధి
ఆగ్నేయం నైఋతంచైవ । వాయవ్యంచయథాక్రమం॥
ఇంద్రాదిబ్రహ్మపర్యంతం । కలశానభిషేచయేత్
చూర్ణస్నానం. చూర్ణస్నానంతథాకుర్యా। [5]న్మంగళానిచదర్శయేత్ ॥
ఛత్రచామరదీపంచ। దర్శయిత్వావిచక్షణః
శయ్యాధివాసః. బింబమాదాయమంత్రజ్ఞః। శయనేసన్నివేశయేత్ ॥ 70
ఆత్మనిప్రతిమాయాంచ। న్యాసంకృత్వావిశేషతః
పూజయిత్వాయథాశాస్త్రం । గంధపుష్పాక్షతాదిభిః॥

B. 1 శంఖభేర్యాదివాద్యైశ్చ । వేదమంగళపాఠకైః॥ అధికఃపాఠః. 2 యానమారోప్యతద్బింబం । గ్రామంనీత్వాప్రదక్షిణం । ఆలయంసమ్యగాసాద్య-మంటపేవినివేశయేత్॥ పాఠాంతరః. 3 గాం సువర్ణంచ దర్శయేత్॥ పాఠాంతరః.
D. 4 ఆనీయకలశాన్సర్వా॥ పాఠాంతరః. 5 న్మంగళస్నానమేవచ॥ పాఠాంతరః.

వస్త్రై రాచ్ఛాదయేద్దేవం । శాయయేత్పూర్వశీర్షకం
శాయయిత్వాప్రణమ్యాథ। అగ్నిసంస్కారమారభేత్ ॥
అగ్నికార్యం. మూర్తిపావకయోః పశ్చా। చ్చతుర్ష్వగ్నీంశ్చ విన్యసేత్
ఋగ్వేదం పూర్వదిగ్భాగే । యజుర్వేగం తుదక్షిణే॥ 73
పశ్చిమేసామవేదంతు । అధర్వం చోత్తరేతథా
దైవజ్ఞం పావకేచైవ । ఇతిహాసంతు నైఋతే॥ 74
వాయవ్యేశానకోణేషు । స్తోత్రాణి సముదీరయేత్
మృదంగపటహాదీని । ఘోషయేచ్చ చతుర్దిశి॥ 75
నృత్తం గీతం చతుర్దిక్షు । జయశబ్దం తువాచయేత్
అరణౌజన్మబీజం వా । అగ్నికుండముఖం భవేత్ ॥ 76
[1]భూమిప్రకృతిరూపాం తాం । కుండమధ్యే విశేషతః
ఋతుస్నాతా మనుస్మృత్య।దేవంనారాయణంస్మరేత్ ॥
గ్రామ్యయోగేన భావేన । అగ్నిముత్పాటయేత్తతః
గర్భాధానాదికర్మాణి । కుండమధ్యేజుహోతిచ॥ 78
షోడశసంస్కారహోమః. త్రీణిత్రీణిచహోతవ్యం । గర్భాధానాదికర్మసు
ప్రణవేనైవమంత్రేణ । ఆజ్యేనద్విజసత్తమ॥ 79
పూర్ణాహుతింతతోహుత్వా । సృజ్మలేనైవసాధకః
పాత్రాసాదనం ప్రణీతాదీనిసర్వాణి । సాదయిత్వాతుదేశికః॥ 80
చతురగ్నయః. ఆశ్రాగ్నౌవాసుదేవంచ । చాపేసంకర్షణం తథా
ప్రద్యుమ్నం వృత్తకుండేతు । అనిరుద్ధంతుపంకజే॥ 81
[2]అగ్నింప్రణీయకుండేషు । ఆశ్రాదిషుయథాక్రమం
కుండేషుసమిధః పాలాశంఖాదిరం బిల్వం । ఔదుంబర మతఃపరం॥ 82
పూర్వాదిసోమపర్యంతం । సమిధ స్సముదాహృతాః
మూర్తిహోమః సమిధాజ్యచరుంహుత్వా । పృథగష్టసహస్రకం॥ 83
అష్టోత్తరశతంవాపి । వాసుదేవాది విద్యయా
జగదుత్పత్తిసంస్థానం । మాయాభాసంచ సర్వశః॥ 84
సదసద్భావభావంచ । చింతయేద్దేవసన్నిధౌ

B 1 శ్రీ భూప్రకృతిరూపాం తం॥ 2 అగ్నిం ప్రదీప్య కుండేషు॥ పాఠాంతరః.

అర్చయిత్వా విధానేన । పాయసంతు నివేదయేత్ ॥ 85
బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చాచ్ఛాంతిహోమమథాచరేత్
శాంతిహోమః మధునా పయసా దధ్నా । ఘృతేనచ యథాక్రమం ॥ 86
పురుషసూక్తేన పూర్వాది । ప్రత్యేకం షోడశాహుతీః
స్పర్శయేద్ధోమకర్తారం । పాదాదీన్ ప్రణవేన వా ॥ 87
కుంభోదక ప్రోక్షణం. ఋత్విజః స్వేషుకుంభేషు । వారిణా దేవమూర్ధని
సేచయేత్కూర్చహస్తేన । [1]దేశికః కోష్టవారిణా ॥ 88
అష్టదిక్షు బలిం కుర్యాత్ । మంటపస్య సమంతతః
అంగవైకల్యాది హోమాని. అంగవైకల్యహోమంతు । [2]స్థానహోమంచ దేశికః ॥ 89
ప్రతిమాశుద్ధి పూర్వంతు । కర్తవ్యం తంత్రపారగైః
గర్భగేహం సమాసాద్య । మార్జనం ప్రోక్షణం తథా ॥
[3] గోమయే నానులేపేన । ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా
[4] కుశై రక్షతదూర్వాభి । ర్వికిరేద్గంధపుష్పకైః ॥ 91
లోకపాలాన్ బహిఃపూజ్య । దీపాన్ ప్రజ్వాలయే త్తతః
కౌతుకబంధనం. బహుబేరవిధానంచ । కౌతుకం మూలబేరకం ॥ 92
బంధయిత్వాజితంతేన । వాస్తుహోమంతు కారయేత్
మూర్తిహోమః ఆజ్యేన పంచమంత్రైస్తు । సహస్రం శత మేవవా ॥ 93
అపామార్గం శమీంచైవ । ఖాదిరంచతథైవచ
యక్షరక్షఃపిశాచానాం । శాంత్యర్థం జుహుయాద్ద్విజః ॥
అష్టావష్టౌతు జుహయా । త్సమిధాజ్యం పృథక్పృథక్
అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । జుహుయాత్స్థాపకోత్తమః ॥ 95
అథవాకారయేద్విప్ర । అపామార్గం శమీం తథా
సమి ధేకోనపంచాశ । ద్ద్వాస్త్రింశతి రితి త్రిభిః ॥ 96
శమీంచ ఖాదిరంచైవ । క్రమేణ జుహుయా ద్ద్విజః
అష్టోత్తరశతం హుత్వా । ఆజ్యేన ద్విజసత్తమః ॥ 97
మూర్తిస్థాపనే స్థానవిభజనం. గర్భగేహంవిభజ్యాథ । స్థాపనార్థంతు దేశికః
సప్తసప్తవిభాగేన । గర్భాగారంవిభాజయేత్ ॥ 98

B 1 దేశికః కోణవారిణా ॥ పాఠాంతరః. 2 స్నానహోమంచ దేశికః ॥ పాఠాంతరః.
D 3 గోమయేనానులిప్యాథ ॥ B 4 కుశదూర్వాక్షతాదీని ॥ పాఠాంతరః.

1 బ్రాహ్మంతుమధ్యమేభాగే । దైవికంతదనంతరం
తృతీయంమానుషంభాగం । పైశాచంతుచతుర్థకం॥ 99
సూత్రసంధింతతఃకృత్వా । కించి దీశానతోగ్రతః
2 ఏకబేరంతుసంస్థాప్య । బ్రహ్మభాగేవిశేషతః॥ 100
బహుబేరవిధానే విశేషః.
అర్చనాపీఠకేబ్రహ్మే । దైవికే బహుబేరకే
మానుషంకించిదాశ్రిత్య । మానుషంతువిచక్షణః॥101
దేవమానుషయోర్మధ్యే । శయనంతత్రకారయేత్
పైశాచేయానకంకుర్యా । త్కించిన్మానుషముచ్యతే॥
అత్రపైశాచమార్గేషు । పైశాచేతుప్రకల్పయేత్
బలియాగంతథాయాత్రా । బాలకౌతుకమేవచ॥ 103
ఏకబేరంతుకర్తవ్యం । లక్షణేనసమన్వితం
కర్మార్చాబలిబేరంచ । యాగస్నానంచకౌతుకం॥ 104
యాత్రాబేరంచకర్తవ్యం । బహుబేరవిధానకే
రత్నన్యాసవిధిః
రత్నానిపీఠికాంచైవ । నపుంసకశిలాంతథా॥ 105
అధివాస్యతథారాత్రౌ । పూజయేద్గంధపుష్పకైః
వస్త్రైరాచ్ఛాదయేత్సర్వాన్ । స్థండిలోపరి విన్యసేత్ ॥
ప్రాసాదస్యోత్తరేపార్శ్వే । రత్నార్థంకుండమారభేత్
కుండాగ్రేస్థాపయేద్రత్నా । న్యగ్నింప్రజ్వాలయేత్తథా
అష్టోత్తరశతంహుత్వా । ఆజ్యేనాదిత్యసంఖ్యయా
ఉపస్పృశ్య తతో రత్నం । ప్రతిద్రవ్యంతదేవతు॥ 108
3 చతురశ్రం భవేద్గర్తం । నపుంసకశిలోపరి
ఏకబేరవిధానేతు । నవగర్తం శిలోపరి॥ 109
పంచగవ్యేన సంప్రోక్ష్య । మంత్రేణాష్టాక్షరేణవై
న్యాసంకుర్యాద్యథాయోగం । బీజాదీనాంతుసర్వశః॥
ప్రథమావరణే బీజం । ద్వితీయే రత్న ముచ్యతే।
ధాతూనాంచ తృతీయేతు । చతుర్థేలోహమేవచ॥111

B 1 బ్రాహ్మ్యంతుమధ్యమంభాగం॥ పాఠాంతరః. B & A 2 100 లగాయతు 103 వరకు గలశ్లోకములు యిందు అధికపాఠము. B 3 చతురంశ్రవైద్యక్త్రం। చతుర్ద్ధియుద్విజోత్తమ॥ అధికపాఠః.

సర్వద్రవ్యాణి సంయోజ్య । బ్రహ్మస్థానేతునిక్షిపేత్।
మూలమంత్రేణ మంత్రజ్ఞః। సర్వద్రవ్యాణి నిక్షిపేత్॥
రత్నవిన్యాస హోమః- [1]జుహుయాన్మూలమంత్రేణ । సమిధాష్టోత్తరంశతం।
అభిమంత్ర్య తతో ద్రవ్యం । నిక్షిపేదక్షతాంక్షిపేత్॥
నమస్కృత్య తతో విద్వాన్ । బహుబేరేకబేరయోః
నవగర్తక్రమః- నవగర్తక్రమంవక్ష్యే । విన్యాసంచ ద్విజోత్తమ॥ 114
తీర్థకూలమృగాదీని । గజదంతాంతమేవచ।
పూర్వాది బ్రహ్మ పర్యంతం । విన్యసేన్మూలవిద్యయా॥
కుముదాది కంజపర్యంతం । మూలానిచవిమిశ్రయేత్
పూర్వాదిబ్రహ్మపర్యంతం । విన్యసేత్సుసమాహితః॥
మనశ్శిలాపారదాంతం । విన్యసేన్మధ్యమాంతతః।
వజ్రాదిబ్రహ్మరాగాంతం। విన్యసేత్పూర్వవత్క్రమాత్॥
శాల్యాదిముద్గ పర్యంతం । పూర్వవద్విన్యసేద్ద్విజ।
సువర్ణంరజతంతామ్రం । ఆయసంత్రపుకంతథా॥ 118
బ్రహ్మాదిసోమపర్యంతం । విన్యసేన్మంత్రవిత్తమః।
శంఖంచక్రంతథాశార్ఙ్గం । ముసలంకూర్మమేవచ॥ 119
శ్రీవత్సంగరుడంపద్మం । సువర్ణేనైవకారయేత్।
ఇంద్రాదిపూర్వవత్కృత్వా । కాశ్యపప్రవదాంవర
సమిధోమూలమంత్రేణ । గవ్యేన చరుణాసహ।
అష్టోత్తరశతంహుత్వా । ద్రవ్యాణిత్వభిమంత్రయేత్॥
గ్రామేతుగ్రామబీజాని । ఆరణ్యే వనజంతథా।
గర్తస్యన్యాసమధికం । వర్జయేచ్చప్రయత్నతః॥ 122
బీజాయథోక్తాలాభేతు । శాలయస్సముదాహృతాః।
[2]లోహానామప్యలాభేతు । మౌక్తికంతువినిక్షిపేత్॥
ధాతూనామప్యలాభేతు । హరితాళంప్రశస్యతే।
ద్రవ్యాణామప్యలాభేతు । హాటకంసముదాహృతం॥

D&B 1 సమిధోమూలమంత్రేణ।అష్టోత్తరశతంహునేత్॥ పాఠాంతరః. B 2లోహానామప్యలాభేతు । సువర్ణంపరికీర్తితం॥ పాఠాంతరః. రత్నాదీనామలాభేచ।మౌక్తికం సంప్రకీర్తితం॥ పాఠాంతరః.

పుణ్యాహం తత్రకుర్వీత । రత్నన్యాసంతు కారయేత్
ఏకబేరవిధానేతు । తస్మిన్కాలే వినిక్షిపేత్॥ 125
బహుబేరవిధానేతు । పురస్తాద్రత్నముచ్యతే
తోయవాసాది సకలం । కూలేస్థిత్వాధివాసయేత్॥

శూలాదిషుఅక్షి మోక్షవర్జనం.

అక్షిమోక్షంతథాన్యాసం । శూలస్తంభేషువర్జయేత్
కేవలంస్థాపయేచ్ఛూలం । రత్నోపరియథాక్రమం॥127
శూలమేకేన మంత్రేణ । స్థాపనీయం విధానతః

చలబింబేషు రత్నన్యాస వర్జనం.

చలబింబేషు సర్వేషు । రత్నన్యాసంతు వర్జయేత్॥128
ప్రాసాదందేహవద్ధ్యాత్వా । ప్రతిమాం జీవవద్భవేత్
లోకపాలాన్ సమభ్యర్చ్య । ప్రాసాదేషుయథాక్రమం॥
త్రిగుణీకృత్యసూత్రేణ । ప్రాసాదం వేష్టయేత్తథా
నవవస్త్రేణసంవేష్ట్య । ప్రాసాదంతు సమంతతః॥ 130
ప్రాసాదంపురుషంవింద్యా । న్మూలమంత్రేణమంత్రవిత్

బలిప్రదానం.

స్థాపయిత్వాసమభ్యర్చ్య । బలింకుర్యాత్సమంతతః॥131
పూర్వాదిషుయథాన్యాయం । ఇమంమంత్రముదీరయేత్
ఆద్యాశ్చకర్మజాశ్చైవ । యేభూతాప్రాగ్దిశిస్థితాః॥132
ప్రసన్నాపరితుష్టాశ్చ । తేపిగృహ్ణాంత్విమం బలిం
[1]ఇంద్రాదిసోమపర్యంతం । బలింకుర్యాద్విశేషతః॥ 133
ఆగ్నేయాదిషు కోణేషు । ఇమంమంత్రముదీరయేత్
వృక్షేషు పర్వతాగ్రేషు । యేవిదిక్షుచసంస్థితాః॥ 134
భూమావ్యోమ్నిస్థితాయేచ । తేపిగృహ్ణంత్విమాంబలిం
వినాయకఃక్షేత్రపాలో । యేచాన్యేబలికాంక్షిణః॥
పూతనాద్యాఃపిశాచాశ్చ । తేపిగృహ్ణంత్విమాంబలిం

బలిహోమః.

బలిహోమంసమారభ్య । ప్రాసాదస్యసమంతతః॥ 136
పాలాశాశ్వత్థఖదిర । ప్లక్షన్యగ్రోధయేవచ
బిల్వోదుంబరకాశ్మీర్యా । స్సమిధాష్టాప్రకీర్తితాః॥ 137
పూర్వాదీశానపర్యంతం । అష్టోత్తరసహస్రకం
అష్టోత్తరశతంవాపి । హోమంకుర్యాద్యథావిధి॥ 138

A [1] ఇచ్చటనుంచి అనగా 133 లు॥ $135\frac{1}{2}$ వరకుగల శ్లోకములు అధికపాఠము.

ఇంద్రాదిలోకపాలానాం। స్వస్వనామ్నా చమంత్రవిత్

బాలస్థానేకంకణం.

బాలస్థానంసమావిశ్య। అర్చయిత్వాయథావిధి॥ 138
కార్యంవిజ్ఞాపయేత్తత్ర। కంకణంబంధయేద్బుధః

స్వప్నార్థంశయనం,

మంటపేపశ్చిమేభాగే। దర్భోపరిచశాయయేత్॥ 139
శుభంయదితథాస్వప్నే। [1]సీమామాయాతిసాధకః
అశుభేశాంతికంకుర్యా। దుత్తరాగ్నౌవిశేషతః॥ 140

ప్రాయశ్చిత్తహోమః.

ప్రభాతేసమనుప్రాప్తే। నిత్యకర్మాణి కారయేత్
ప్రాయశ్చిత్తంతుజుహుయా।త్పశ్చిమాగ్నౌవిధానతః॥
మూలమంత్రేణమంత్రజ్ఞః। అష్టోత్తరశతాహుతీః
శాంత్యర్థముత్తరేహుత్వా। మధురత్రయద్రవ్యకైః॥

ఆచార్యదక్షిణా.

దక్షిణాందాపయేత్తత్ర। గ్రామాశ్వనగరాణిచ
త్రింశన్నిష్కంతూత్తమంచ। వింశతిర్మధ్యమంస్మృతం
అధమందశనిష్కంతు। ఆచార్యాయసమర్పయేత్

స్నపనం.

[2]పూర్వవత్స్నాపయేద్దేవం। ఈశాన్యాంకుట్టిమోపరి॥

పూర్ణాహుతిః.

పూర్ణాహుతింతతోహుత్వా। వృత్తకుండేతుపావకే
కుండస్థంచార్చయేద్ధీమాన్। బ్రహ్మకుంభంసముద్ధరేత్॥

బ్రహ్మకుంభేన సాకందేవస్య ఆలయప్రవేశః

అష్టాదిగీశ్వరాన్కుంభాన్। మంగళానితథైవచ
ఆచార్యోబింబమాదాయ। గేహంకృత్వాప్రదక్షిణం॥
పాద్యమర్ఘ్యంతతోభ్యర్చ్య। విశేదభ్యంతరంతథా
పీఠంప్రదక్షిణంకుర్యా। ద్బ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా॥

మూర్తిస్థాపన విధిః.

[3] ముహూర్తేసమనుప్రాప్తే। ద్విజస్థాపనమాచరేత్
ప్రతిష్ఠాప్యచమార్గేణ। స్థాపయిత్వాపృథక్పృథక్॥
పురుషాదీతిమంత్రేణ। ప్రతిష్ఠా పంచకంక్రమాత్
స్థాపనాస్థాపనేచైవ। తథాసంస్థాపనేతిచ॥ 149
ప్రస్థాపనప్రతిష్ఠాచ। ప్రతిష్ఠాపంచకంస్మృతం
యోగపీఠంతు సంకల్ప్య। స్థాపయేత్కర్ణికోపరి॥ 150

B 1 సిద్ధిమాప్నోతిసాధకః॥ పాఠాంతరః. B 2 వస్త్రాభరణపుష్పాద్యైః। గంధమాల్యాదిభిస్తదా। యానాద్యైర్నగరాద్యైశ్చ। ఆచార్యంపరితోషయేత్॥ అధికపాఠః.
B & D 3. ముహూర్తేశోభనేవిద్వాన్। బింబస్థాపనముచ్యతే॥ పాఠాంతరః.

మహాకుంభజలేన పరిషేచనం.
దాతావరిష్టతాం విప్ర। శరావేతు వినిక్షిపేత్
పరిషేకం తథాకుంభం। బింబస్య పరితః క్రమాత్॥
బాలస్థానం సమాసాద్య। పూజయే ద్దేవ మవ్యయం

బాలబింబగత శక్తేః కుంభావాహనం.
విన్యసేత్పురతః కుంభం। నిర్దోషం సూత్రవేష్టితం॥ 152
హేమరత్నే వినిక్షిప్య। సంవేష్ట్యాహతవాససా
పరితః కలశా న్యష్టౌ। పూజయే దింద్రపూర్వకాన్॥
బాలబింబగతాం శక్తిం। కుంభమధ్యే న్యసే త్సుధీః
మూలమంత్రేణమంత్రజ్ఞః।కర్మాణ్యేవంసమాపయేత్॥
అభ్యంతరం తతో గత్వా। స్థాపయే త్కుంభ మగ్రతః

శాంతిహోమాదీని.
శాంతిహోమంతుకర్తవ్యం।ప్రాసాదాగ్నేయథాక్రమం॥
కుంభమేకంతు సంస్థాప్య। రత్నాని చ వినిక్షిపేత్
సుతిథౌసుముహూర్తేతు।హోమంచుత్వాపృథక్పృథక్॥
పంచవింశాహుతీర్హుత్వా। సంపాతేన విధానతః

కుంభాభిషేకం
సంపాతాజ్యం ఘటేసిచ్య। ఘట మాదాయ దేశికః॥
అభిషిచ్య తతో దేవం। వారిణా శాంతిసంజ్ఞయా
ప్రాణాయామం తతః కృత్వా। రేచకాది యథాక్రమం॥
హృత్పద్మే భావయే ద్విద్వాన్। శరీరం లింగసంజ్ఞయా
ఏవంచకౌతుకంధ్యాత్వా।మంత్రన్యాసంతుకారయేత్॥

మంత్రన్యాసవిధిః
స్థితేభవే స్థితిన్యాసం। ఆసనే సృష్టిసంజ్ఞికం
యానకేతు యథారుచ్యా। మూలమంత్రేణ సాధకః॥

బాలకుంభగతశక్తిం భగవన్నివేశనం.
బాలకుంభగతాం శక్తిం। న్యసే త్కౌతుక మధ్యమే
ఈశం పురుషభావంచ। విశ్వభావ మతఃపరం॥ 161
సర్వజ్ఞం శాంతిభావంచ। పంచమంత్రేణ కారయేత్

ముద్రాప్రదర్శనం.
మూలమంత్రేణకర్తవ్యం।ముద్రాః సర్వాః ప్రదర్శయేత్
పరీక్ష్య సన్నిధిం లింగం। ఆచార్య స్తంత్రపారగః
సన్నిధింప్రార్థయేత్పశ్చా।త్ప్రతిమాం నతుకారయేత్॥

పరివారప్రోక్షణవిధిః.
ప్రోక్షయేత్పరివారాంశ్చ। అవశిష్టేనవారిణా।
ఏకబేరవిధానేతు పరి। వారా న్నకల్పయేత్॥ 164

B 1 ధారావశిష్టకం తోయం। చరబింబే వినిక్షిపేత్॥ అధికపాఠః.

బహుబేరవిధానేతు । పరివారాన్ప్రకల్పయేత్ ।
ఉభయత్రప్రదాతవ్యం । చండాదీనాం ప్రపూజనం ॥
బ్రహ్మాణం దక్షిణే పార్శ్వే । త్రినేత్రం చోత్తరే తథా ।
చంద్రాదిత్యౌ తథా పృష్ఠే । శాంతిం చైవ సరస్వతీం ॥ 166
పార్శ్వయోరుభయోః కుర్యాత్ । శ్రీం మహీం సన్నివేశయేత్
అన్యాని పీఠపార్శ్వే తు । మార్కండేయభృగుస్తథా ॥ 167
పరివారకల్పన భేదాః ॥ ఉత్తమం తత్సముద్దిష్టం । మధ్యమం శృణు సువ్రత ।
బ్రహ్మశంకరహీనం తు । మధ్యమం తదుదాహృతం ॥ 168
ఇందుసూర్యవిహీనం తు । అధమం పరిచక్ష్యతే ।
ఆశీనస్య పరివారః ఆశీనస్యాథ వక్ష్యామి । దక్షిణే దక్షముచ్యతే ॥ 169
మనుస్తథోత్తరే పార్శ్వే । రతిం చైవ సరస్వతీం ।
పృష్ఠభాగే తు కర్తవ్యం । చంద్రాదిత్యౌ తథైవ చ ॥ 170
అర్చనాపీఠపార్శ్వస్థౌ । భృగుశ్చైవ తు నారదః ।
ఉత్తమం పరివారస్తు । మధ్యమస్తు తథోచ్యతే ॥ 171
మనుర్దక్షవిహీనస్తు । మధ్యమం సముదాహృతం ।
ఇందుసూర్యవిహీనం తు । అధమం పరిచక్ష్యతే ॥ 172
శయానస్య పరివారః శయనం సంప్రవక్ష్యామి । బ్రహ్మాణం చ తతోఽపరే ।
దక్షం దక్షిణపార్శ్వే తు । నారదం చోత్తరే తథా ॥ 173
చంద్రాదిత్యౌ తథా పృష్ఠే । కుర్యాత్తంత్రవిచక్షణః ।
కూర్మం చ దక్షిణే పార్శ్వే । వరాహం కల్పయేత్సుధీః ॥ 174
ఉత్తరే నారసింహం చ । కర్తవ్యం ద్విజపుంగవ
శ్రీభూమీ పాదపార్శ్వే తు । శయనస్య విశేషతః ॥ 175
శ్రీభూమీభ్యాం విహీనం తు । మధ్యమం పరిచక్ష్యతే
నారసింహవిహీనం తు । అధమం తదుదాహృతం ॥ 176
పరివారకల్పనే విశేషః ఏతే చ యానకస్యోక్తా । ఉత్తమాధమయోగతః
స్థానకే స్థానకం కుర్యా । దాసనే స్థానకాసనం ॥ 177
యానకే శయనే చైవ । స్థానకం చాసనం తు వా
[1] సమానం తు న కర్తవ్యం । ఇతి నిశ్చిత్య కారయేత్ ॥

B 1 సమమానం న కర్తవ్యం । అతినీచం న కారయేత్ ॥ పాఠాంతరః

ఆవరణేషు పరివారపరికల్పనవిధిః. కించిత్సింహాసనం ప్రాహు । ర్న్యాసం కించిత్ప్రచక్షతే
బాహ్యానాంతుతథావక్ష్యే । పరివారంవిశేషతః॥ 179
చండప్రచండౌ ద్వారస్య । దక్షిణోత్తరపార్శ్వతః
విఘ్నేశంచాగ్నిభాగేతు। మాతౄణాందక్షిణేతథా॥ 180
అనంతంపశ్చిమేభాగే । [1] ఈశాన్యా మిందవాసినీం
మాళికాద్వారపార్శ్వేతు। శంఖంచక్రంప్రతిష్ఠయేత్॥
మంటపస్యైంద్రభాగేతు। మాహేంద్రంకల్పయేత్సుధీః
ఇంద్రాదీశానపర్యంతం। లోకపాలాన్ ద్వితీయకే॥ 182
ద్వారేతృతీయేకర్తవ్యం । [2] పంచవిఘ్నవినాయకం
కుముదాదీన్యథాన్యాయం।[3] ఇంద్రాదీశాన్ప్రకల్పయేత్॥
తృతీయేవరుణంహ్యత్ర। స్థాపయేత్ స్థాపకోత్తమ
తద్బాహ్యేశానభాగేతు। క్షేత్రపాలం సుపూజయేత్॥
తద్బాహ్యేగోపురేపార్శ్వే। భానుమిందుంసుపూజయేత్
బాహ్యేతుబలిపీఠేతు। న్యసేత్పార్షదేశ్వరం॥ 185
విష్వక్సేనం తథాతార్క్ష్యం । స్వగేహేస్థాపయేత్సుధీః
పరివారాస్తథా ప్రోక్తాః । బాహ్యే కాశ్యపపుంగవ॥
కేచిన్ముఖ్యవిషయాః. బహుబేరేకబేరంతు। చండాదీనాం స్వనామకం
అవతారేషు సర్వేషు । పరివారాస్తదేవహి॥ 187
బాహ్యమభ్యంతరంచైవ । వ్యతిరిక్తం న కారయేత్
[4] కుంభకుంభైకసంప్రోక్ష్య । సర్వదేవాన్స్వమంత్రకైః॥
భగవదర్చనం. అభ్యంతరం సమావిశ్య । పూజయేద్గరుడధ్వజం
సాంగోపాంగేనకర్తవ్యం । అర్చనావిధిముత్తమం॥ 189
హవిర్నివేదయేత్పశ్చా । దాద్మానంతుసమర్పయేత్
నిత్యార్చనాగ్నికార్యప్రారంభః. నిత్యాగ్నికార్యంకుర్వంతు । బలికర్మసమారభేత్॥
అష్టాదిగీశ్వరాన్కుంభాన్ । ప్రోక్షయేద్దేవమూర్ధని
మంగళాన్దర్శయిత్వాతు । నీరాజనమథాచరేత్॥
ప్రణమ్యదండవద్భూమౌ । ఋత్విగ్భిస్సహ దేశికః

B 1 ఈశాన్యాంవింధ్యవాసినీం॥ D 2 అంబికాం విఘ్ననాయకం. 3 ఇంద్రాదీంశ్చ ప్రకల్పయేత్. B 4 కుంభతోయేనసంప్రోక్ష్య. పాఠాంతరః.

దక్షిణాదానాది. భక్తానాం పరివారాణాం । విత్తరూపేణ దాపయేత్॥
త్రిరాత్రికవాట బంధనం. కవాటం బంధయే త్తత్ర । యత్రయోగాసు నిశ్చలం
త్రిరాత్రం బంధయే ద్ద్వారం । మన్యథాదోషకృ ద్భవేత్॥
చతుర్థేహని స్నపనం. [1] త్రిరాత్రేపిచసంయత్నాత్ । స్నపనాయసమారభేత్
చతుర్థేహని సంప్రాప్తే । స్నపనం తత్ర కారయేత్॥
చతుర్థదివసాదూర్ధ్వం । నిత్యపూజాం సమారభేత్
నవగేహాం ప్రతిష్ఠాప్య । కవాటం నచబంధయేత్॥
అతః ప్రభృతి సంపూజ్య।ఆచార్య స్స్వేచ్ఛయా భవేత్
కర్మార్చాయాం విశేషః. అవతారేషు సర్వత్ర । కర్మార్చాయాం చతుర్భుజః॥
ప్రతిష్ఠాచైవ మేతేషాం । మత్స్యాదీనాం ద్విజోత్తమ
అన్యథాదోష మాప్నోతి । ఇతి భూసురనిశ్చయః॥197
ఇతి సమ్య[3] క్సమాఖ్యాతం । [2] ప్రరహాస్యాధివాసనం॥

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ప్రతిష్ఠాలక్షణం నామ - ద్వాదశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

త్రయోదశోధ్యాయః.

స్నపనవిధిః.

స్నపనవిధౌ కాశ్యపప్రశ్నః కాశ్యపః:—
[4] స్నపనం శ్రోతు మిచ్ఛామి । కాల మస్య ద్విజోత్తమ
వక్తుమర్హసి విహేంద్ర । విస్తరేణ నిబోధ మే॥ 1

B 1 త్రిరాత్రిం బంధయిత్వాతు॥ D త్రిరాత్రం బంధయే ద్యత్నాత్॥ పాఠాంతరః. 2 ప్రతిష్ఠావిధి ముత్తమం॥ 3 యస్య శ్రవణమాత్రేణ । ధూతపాపోనరో భవేత్॥ అధికపాఠః. B 4 స్నపనం శ్రోతు మిచ్ఛామి । కాలం ద్రవ్యం ద్విజోత్తమ॥ పాఠాంతరః.

(శ్రీ) కపింజలః :—

కపింజలప్రతివచనం - స్నపనావసరకాలనిరూపణం.

అథవక్ష్యే విశేషేణ । స్నపనస్య విధిం పరం
అయనే విషువేచైవ । గ్రహణే తు విశేషతః॥ 2
వ్యతీపాతే తథా చైవ । ఉపరాగే స్వజన్మని
ఉత్సవాధ్యయనేకాలే । శ్రవణేచ విశేషతః॥ 3
ప్రాయశ్చిత్తే ప్రతిష్ఠాంతే । దుర్నిమిత్తే తథైవచ॥
దుర్భిక్షే వ్యాధిపీడాయాం । శత్రూణాంచసమాగమే॥ 4
పూజనేచిరలుప్తేచ । చండాలస్పర్శనే తథా
ఏవమాదిషు చాన్యేషు । నిమిత్తేషు తథైవచ॥ 5
స్నపనం దేవదేవస్య । కర్తవ్యం సిద్ధికాంక్షిభిః

స్నపనమంటపలక్షణం.

మంటపం పూర్వవత్కృత్వా । చతుస్తోరణభూషితం॥
దర్భమాలాపరిక్షిప్తం । పుష్పమాలోపశోభితం
వితానధ్వజసంఛన్నం । ముక్తాదామై రలంకృతం॥ 7
దర్పణోదరసంకాశం । మంటపాభ్యంతరం తథా

కుండప్రకల్పనం.

మంటపస్యోత్తరే భాగే । కుండంకుర్యాత్సువృత్తకం॥

కుంభస్థాపనం.

[1] తస్యచోత్తరదిగ్భాగే । స్థాపయే జ్జలభాజనం

స్నానవేదీపరికల్పనం.

మంటపే పశ్చిమే భాగే । స్నానవేదీంతు కారయేత్॥ 9
చతుస్తాలసముచ్ఛ్రేదం । విస్తారంతు త్రితాలకమ్
కర్ణికావలయైర్యుక్తం । ద్వారంకుర్యాత్సమన్వితం॥ 10
దక్షిణే చోత్తరేవాపి । ప్రాచ్యేవాపి తథైవచ
వేశ్మద్వారానురూపేణ । వేదికామంటపేతథా॥ 11

జలభాండలక్షణం.

[2] లోహజం దారుజంవాపి । మృణ్మయం వాపికారయేత్
లోహజం మృణ్మయంవాపి । జలభాండంతదుచ్యతే॥ 12

కలశాని.

సౌవర్ణం రాజితంవాపి । తామ్రం మృణ్మయమేవవా
కలశాన్ కారయే ద్విద్వాన్ । యథావిత్తానుసారతః॥ 13
శ్వబింబఫలాకారాన్ । మాలామండలవర్జితాన్
నిర్దోషాన్ కలశాన్ సమ్యక్ । క్షాళయే చ్ఛుద్ధవారిణా॥ 14

D 1 తస్య నైరుతిదిగ్భాగే॥ పాఠాంతరః.

A 2 (ఈశ్లోకము అధికపాఠము.)

సూత్రేణ వేష్టయిత్వాతు । సాదయేత్కలశాం తతః
కలశక్షేత్రప్రకల్పనం.
మధ్యమేకలశక్షేత్రం । పశ్చిమే నతుసాదయేత్॥ 15
[1] శాలిభిశ్చ తిలైఃకృత్వా । దర్భానత్ర పరిస్తరేత్
కలశాం విన్యసేత్పశ్చా । దర్చయేత్ప్రణవేనచ॥ 16
కలశస్థాపనప్రోక్షణాది.
అధోముఖాన్యసేత్తత్ర । [2] కలశాన్విద్యయాంతయా
దర్భానుపరిసంస్తీర్య । ప్రాఙ్ముఖఃపరమేష్ఠినా॥ 17
[3] సంప్రోక్ష్యపౌరుషేణైవ । విశ్వేనాక్షత ముచ్యతే
నివృత్త్యాచోత్తర స్తత్ర । సర్వేణపృథగుద్ధరేత్॥ 18
నవవస్త్రేణ పూతేన । గంధతోయేన పూరయేత్
త్రీణి పంచనవంవాపి । దశసప్తాధికంతువా॥ 19
కలశసంఖ్యాయాంద్వాదశభేదాని.
పంచవింశ స్తథైకోన । పంచాశత్కలశాంస్తథా
ఏకాశీతితథాచైవం । పంచాశీతి స్తథైవచ॥ 20
నవసప్తాధికం వాపి । అష్టోత్తరశతం తువా
శతద్వయంచతుర్హీనం । [4] కుంభోత్తరసహస్రికం॥ 21
ఏవంద్వాదశభేదేన । స్నపనంసంప్రకీర్తితం ।
యథావిత్తానుసారేణ । స్నపనం కారయేద్ద్విజ॥ 22
కలశస్థాపనమండలరచనా.
సూత్రపాతం తతః కుర్యా । త్కలశ స్యానుపూర్వతః
చతురశ్రీకృతక్షేత్రే । త్రయోదశ విభాజితే॥ 23
[5] మధ్యమే పంచవింశాంతం । పీఠమేకంతు మార్జయేత్
ఇంద్రాదీశానపర్యంతం । నవకాని యథాక్రమం॥ 24
మార్జయేచ్ఛేషకోష్ఠాని । ప్రోక్షయేద్గంధవారిణా
కోష్ఠేషు ద్రవ్యభేదః
శాలిభిః పూరయేత్కోష్ఠం । ప్రస్థేనైవ ద్విజోత్తమ॥
తదర్థం తండులైర్యుక్తం।తదర్థం తిలసంయుతం
అర్చయిత్వాతుగంధాద్యైః। పుష్పధూపైఃపృథక్పృథక్

B 1 శాలిభిస్థండిలంకృత్వా । దర్భాంస్తత్రపరిస్తరేత్ ॥ (పాఠాంతరః) 2 కలశాన్విశ్వవిద్యయా॥ (పాఠాంతరః.) B & D 3 సంప్రోక్ష్య ప్రణవేనైవ । గంధపుష్పాక్షతాదిభిః॥ (పాఠాంతరః). 4 కుంభాం రత్నసహస్రికం॥(పాఠాంతరః).
B 5 మధ్యమే పంచవింశంతు॥ పాఠాంతరః.

కలశేషు ద్రవ్యాణి

మధ్యమే రత్నకుంభంతు। పూరయే ద్గంధవారిణా
తత్రప్రాచ్యాం మౌక్తికంన్యస్య।ఆగ్నేయేవజ్రముచ్యతే॥
యామ్యే గోమేధికంవింద్యా। న్నైరుత్యామింద్రనీలకం
వారుణ్యాంపుష్యరాగంతు। బ్రహ్మరాగంతువాయవే॥
చంద్రకాంతంన్యసేత్సౌమ్యే। ఈశాన్యేవిద్రుమంక్షిపేత్
తత్రప్రాచ్యాంతున్యసేదాజ్యం।ఆగ్నేయంచోపమానికం॥
క్షీరం వై దక్షిణే చైవ। నైరుతే మార్జనం తథా
పశ్చిమే తు దధి న్యస్య।వాయవ్యే గంధ ముచ్యతే॥30
సౌమ్యేతుమాక్షికంన్యస్య। కషాయంశాంకరేన్యసేత్
ఐంద్రేతు నవకే చార్ఘ్యం।ఆగ్నేయే తైలముచ్యతే॥31
పాద్యం యామ్యేతు విన్యస్య। నైఋతేతు గుడోదకం
వారుణే నవకే మధ్యే। [1] న్యసే దాచమనీయకం॥ 32
తిలోదకంతు వాయవ్యే।[2] పంచగవ్యంతు సౌమ్యకే
ఈశాన్యే చాక్షతం న్యస్య। శేషం గంధోదకేనచ॥33

*కలశారాధనం.

పూరయిత్వాయథాన్యాయ।మర్చయిత్వాయథాక్రమం

కలశకూర్చ లక్షణం.

కూర్చాంతు విన్యసే త్తత్ర। అధస్తాదగ్రముచ్యతే॥34
సప్తపంచత్రిదర్భైర్వా। గ్రంధి రేకాంగులం భవేత్
అగ్రం త్రియంగులం చైవ।ఉచ్ఛ్రేధం తాల ముచ్యతే॥

మహాకుంభకూర్చలక్షణం

ద్విగుణం కుంభకూర్చంతు। కూర్చ మి త్యభిధీయతే

కలశావాహనహోమః

వస్త్రైరాచ్ఛాదయే త్తత్ర। నవకాని పృథక్ పృథక్॥
తతో హోమంప్రకుర్వీత। ఆచార్యో మూలవిద్యయా
అష్టోత్తరశతం హుత్వా। సమిధాదీన్ పృథక్ పృథక్॥

కలశాభిమంత్రణం

పూర్ణాహుతిం తతో హుత్వా। కలశా నభిమంత్రయేత్

భగవత్సన్నిధౌ నిత్యకృత్యాని-కౌతుకబంధనాదీనిచ.

ద్వారమాసాదయేత్పశ్చా।త్కవాటంతువిమోచయేత్
[3] ప్రణమ్య దేవం సహసా। నిర్మాల్యాదీన్ విసర్జయేత్
పూజయే ద్గంధపుష్పాద్యైః। కౌతుకం బంధయేద్ద్విజ॥

---

1 న్యసే దాచమనోదకం॥ D 2 పంచగవ్యానిచోత్తరే॥ పాఠాంతరః.

B 3 ప్రణమ్య దేవం శిరసా॥ పాఠాంతరః.

అన్యేషాం స్నపనానాంచ। పూర్వరాత్రౌతు బంధయేత్
అధివాసంతు తదా రాత్రౌ। స్నపనార్థం విశేషతః॥ 40
ఆచార్యో బింబ మాదాయ। దక్షిణేనతు పాణినా
తద్వేద్యోపరి సంస్థాప్య। పుణ్యాహం తత్ర కారయేత్॥
దంతధావనాదీని
చూతదండేన దేవస్య। దంతధావన మాచరేత్
జిహ్వానిర్లేఖనం కుర్యా। త్తైలం మూర్ధ్ని నిషేచయేత్॥
పిష్టచందనకల్కేన। దేవ ముద్వర్తయే త్సుధీః
రజనీకర్పూరసంమిశ్రం। లేపయే త్కౌతుకం తథా॥
గంధామలకతోయేన। దేవమూర్ధ్ని విశేషతః
క్షాళయే ద్గంధతోయేన[1]। వస్త్ర మేతేన పూజయేత్॥
రాజవ ద్వ్యుపచారాణి। [2] నీతియుక్తేన దేశికః
అభిషేకక్రమః
అభిషిచ్య యథా న్యాయం। అర్ఘ్యాదీన్ మూలవిద్యయా
ప్రథమంతు భవే దర్ఘ్యం। ద్వితీయం పాద్య ముచ్యతే
ఆచామంతు తతః పశ్చా। త్పంచగవ్య మతఃపరం॥ 46
తైలంతు పంచమం విద్యా। ద్గుడం వై షష్ఠ ముచ్యతే
తిలోదకం తతః పశ్చా। దష్టమం చాక్షతం భవేత్॥
ఆజ్యంతు నవమం దద్యా। చ్ఛోపమాన్య మతఃపరం
క్షీర మేకాదశం విద్యాత్। మార్జనంద్వాదశంభవేత్॥
త్రయోదశం దధిం దద్యా। ద్గంధతోయం చతుర్దశం
[3] క్షాళనంతు తతః పశ్చా। త్స్నాత్త్రికం తదనంతరం॥ 49
వజ్రాదిసర్వరత్నాంతం। పంచవింశతి తత్వకం
స్నపనమంత్రాణి.
ఆదిదేవం సముద్దిష్టం। మంత్రై స్త్రైవాభిషేచయేత్॥
అథవా పురుషసూక్తేన। మూలమంత్రేణ వా పునః

B & D 1 శాంతిసూక్తేనతత్పశ్చాత్పం చవైష్ణవసూక్తకైః॥ అధికపాఠః. పురుషసూక్తప్రకారేణ। శ్రీసూక్తంతుతతఃపరం। భూసూక్తం మేదినీసూక్తం। హరిసూక్త మతంపరం॥ దేవీసూక్తం పరిత్యాతు పవమానం తతోచ్చరేత్॥ మహాశాంతిప్రకారేణ। అభిషేచనముచ్యతే॥ B 2 మహాభీతేన చేతసా॥ పాఠాంతరః.
D 3 కషాయంతు తతఃపశ్చాత్. (పాఠాంతరః.)

రజనీచూర్ణ మాదాయ । కుంభే షిచ్య సమర్చయేత్ ॥
ఉద్ధృత్య స్నాపయే ద్దేవం । [1]అన్యపీఠేన భ్రామయేత్

స్నపనానంతరోపచారాణి.

మంగళా న్దర్శయేత్పశ్చా । త్కుంభ మేకం సమానయేత్ ॥
అభ్యుక్ష్య పురతో న్యస్య । సూత్రవస్త్రైశ్చ వేష్టయేత్
అష్టవర్తిసమాయుక్తం । శరావం కుంభమూర్ధని ॥ 53
దీపా న్ప్రజ్వాలయే త్తస్మి న్। అర్చయే ద్గంధపుష్పకై
[2] పావకేనైవ బీజేన । తద్దేవం పావకం స్మరేత్ ॥ 54
అచార్యో కుంభ మాదాయ । భ్రామయే ద్దేవమూర్ధని
ప్రాకారబాహ్యే నిక్షిప్య । దీర్ఘవాదిత్రనిస్వనైః ॥ 55

ఆశీర్వాద, గేహప్రదక్షిణాదీని.

ఆశిషో వాచయే త్తత్ర । నమస్కృత్వా తు దండవత్
దర్శయే చ్చామరం ఛత్రం । తాళయే త్తాతుకంతథా ॥
వస్త్రేణాచ్ఛాదయే ద్బింబం । పూజయిత్వా యథావిధి
గేహం ప్రదక్షిణం కృత్వా । కర్ణికోపరి విన్యసేత్ ॥ 57

నైవేద్యాంతకలాపాని.

అర్చనక్రమమార్గేణ । పూజయే త్పావకోత్తరే
[3] ముద్గాన్నం పాయసం చైవ । ప్రణవేన నివేదయేత్ ॥
ముఖవాసం తతో దద్యా । త్ప్రణమ్య చ పునః పునః
[4] ఏవమేవ క్రమం ప్రోక్త । మన్యేషు స్నపనేషు చ ॥ 59
ఇతి సమ్య క్సమాఖ్యాతం । స్నపనం శార్ఙ్గధన్వనః ॥ 59½

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
స్నపనవిధి ర్నామ - త్రయోదశో ధ్యాయః.

B 1 అన్నపిండంతు భ్రామయేత్ ॥ పాఠాంతరః. A 2 ఇచ్చటనుండి 56 శ్లోకాంతమువరకున్న అధికపాఠము. B—D 3 శుద్ధాన్నం పాయసం చైవ । ముద్గాన్నం చ నివేదయేత్ ॥ పాఠాంతరః. 4 ఏవమేవ ప్రకారంతు । అన్యేషు స్నపనేషు చ । ఇతి సమ్య క్సముద్దిష్టం । స్నపనం కాశ్యప ద్విజ ॥ పాఠాంతరః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

చతుర్దశోధ్యాయః

సాధకస్నానవిధిః.

కపింజలః:—

సాధకస్య స్నాన ప్రాముఖ్యతా.

సాధక స్యాథ వక్ష్యామి । స్నానకర్మ యథావిధి
దేవదేవస్య కర్మాణి । స్నానపూర్వాణి కారయేత్ ॥ 1
తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన । స్నానంతు ప్రథమంహితం
దర్భాన్ తిలాన్ తథామృచ్చ । గృహీత్వా దేశికోత్తమః॥
ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోవాపి । తీర్థపార్శ్వం సమాశ్రయేత్

నద్యాదిస్నాన ప్రదేశ భేదాః.

నదీషు దేవఖాతేషు । నిర్ఝరేషు తథా వ్రజే॥ 3
పూతేషు పుణ్యతీర్థేషు । ప్రస్నాయా ద్దేశికోత్తమః

స్నానవిధిః.

మృదమాదాయమతిమాన్ ।పిండాన్ కృత్వాద్విజోత్తమః
పిండ మేకంతు శౌచార్థం । ఆలేపం చోత్తరేణతు
తీర్థ మేకంచ సంకల్ప్య । నిమజ్యే ద్దేశికోత్తమః॥ 5
ఆచామంతు తతః కృత్వా । ప్రణమ్యచ పునఃపునః
న్యాసంకృత్వాయథాశాస్త్రం । మంత్రయుక్తేనదేశికః॥

స్నానమంత్రాణి.

వారుణేనైవ సూక్తేన । కృత్వా చై వాఘమర్షణం
ఉత్తీర్య[1] పరిధాయాన్య । దంబరం శుచినిర్మలం॥ 7

సంధ్యావందన గాయత్రీజపాది.

ఆచమ్యతు విధానేన । సావిత్రీంతు తతో జపేత్
అష్టోత్తరసహస్రంవా । శత మష్టోత్తరంతువా॥ 8
ఉపస్థానం తతః కృత్వా । ప్రణమ్యచ పునఃపునః

దేవర్షి తర్పణం.

బ్రహ్మాదీన్ తర్పయే త్పూర్వం। పుష్పతోయేన దేశికః॥
కుశయుక్తేన తోయేన । ఋషీణాం తర్పణం తతః
పితౄణాం తిలయుక్తేన । తర్పయా మీతి తర్పయేత్ ॥

D 1 ఊర్ధ్వపుండ్రాన్ ధరిత్వాతు । కేశవాదిసునామకైః।తులసీనళినాక్షాది । మాలికాభి రలంకృతః॥ పాఠాంతరః.

బ్రహ్మయజ్ఞ-అష్టాక్షరమంత్ర జపాదీని.

బ్రహ్మయజ్ఞం తతః కృత్వా। మంత్ర మష్టాక్షరం జపేత్
సూర్యమండలమధ్యస్థం । దేవం నారాయణం విభుం॥ 11
మనసా చార్ఘ్య ముద్దిస్య । విసృజ్యాంజలినా జలం.
కూలమాసాదయేద్విద్వాన్। నమస్కృత్వాతుదండవత్॥
వస్త్రం నిష్పీడయే త్పశ్చా । దాచమ్య చ పునః పునః
తీర్థం విసర్జయే త్పశ్చా । దాచామం పున రుచ్యతే॥ 13
స్వగృహంతుసమావిశ్య। శ్రోత్రాగ్నింసంప్రపూజయేత్
స్మార్త మగ్ని మథావాపి। గృహే విష్ణుం సమర్చయేత్॥
యాగదేశం సమాసాద్య । యామ్యత స్సాధకోత్తమః
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం । స్నానకర్మ ద్విజోత్తమ॥ 15

* ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
సాధకస్నానవిధి ర్నామ-చతుర్దశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

పంచదశోధ్యాయః

అర్చనావిధిః.

కపింజలః:—

అర్చనాఫలం.

అథ వక్ష్యే విశేషేణ । అర్చనావిధి ముత్తమం
అర్చనం సర్వసంసిద్ధి । స్సర్వకామఫలప్రదం॥ 1

ఆలయప్రవేశః.

పాదప్రక్షాళనం కృత్వా । ఆచమ్యచ జితేంద్రియః
గేహంప్రదక్షిణంకృత్వా। ద్వారపార్శ్వంసమాశ్రయేత్॥

సమ్మార్జనం.

మంటపాదిబహి స్సర్వాన్ । మార్జనంప్రోక్షణంతథా
పరిచారై స్తు కర్తవ్యం। బలిపీఠాంతమేవహి॥ 3

కవాటోద్ఘాటన విధిః.

ద్వారపార్శ్వేతు మతిమాన్। పునరాచమ్యపూర్వవత్
కుంచకోణప్రకారేణ । మన్మథ శ్చాధిదైవతం॥ 4

---

* B లో ఈ యధ్యాయము పూర్తిగనే లేదు. ఇందుకు మారుగా ప్రాయశ్చిత్త శాంతిహోమ మను నధ్యాయము గలదు. ఇది గ్రంథాంతమందు 1 వ అనుబంధములో ప్రత్యేకముగా ముద్రింపనైనది.

తాళం లింగం నాళం శక్తిః । వామదక్షిణతాడనం
కవాటోద్ఘాటనం కృత్వా । వాయుమంత్రేణ దేశికః ॥
తదనంతరముఖ్య విషయాః. నమస్కారం ద్విజశ్రేష్ఠ । దండవన్మూలవిద్యయా
దీపం ప్రజ్వాల్య సహసా । నిర్మాల్యంతు విసర్జయేత్ ॥
సమ్మార్జ్యా లేపయే త్తత్ర । ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా
× × × కర్మార్చా దక్షిణే పార్శ్వే । ఆసనేతు సమావిశేత్ ॥ 7

C × × × భూమిం సంప్రార్థయిత్వాతు । సంప్రోక్షణ మథాచరేత్ ॥ అధికపాఠః. విష్ణుశక్తి సముద్భూతే శంఖవర్ణ మహీతలే । అనేకరత్నసంభిన్నే - భూమిదేవి నమోస్తుతే॥ పృథ్వీ త్వయా ధృతా లోకా - దేవి త్వం విష్ణునా ధృతా॥ త్వంచ ధారయ మాం దేవి - పవిత్రం కురు చాసనం॥ అపసర్పంతు తే భూతాః। యే భూతా భూమిసంస్థితాః । యేభూతా విఘ్నకర్తార - స్తే నశ్యంతు తవాజ్ఞయా । ఉగ్రభూతపిశాచాశ్చ । యే భూతా భూమిపారగాః । ఏ తేషా మవిరోధేన - బ్రహ్మకర్మ సమారభేత్॥ ఏకం సిద్ధాసనం ప్రోక్తం । ద్వితీయంకమలాసనం॥ ఆచాంత మనుతిష్ఠాయ - ఉపవిశ్య యథాసనే । బద్ధపద్మాసనో మౌనిః - ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో పివా॥ కృతాంజలిపుటో భూత్వా - నమస్కారం సమాచరేత్ ।షడక్షరకరన్యాసం కృత్వా తాళత్రయం తతః । నారసింహేతి మంత్రేణ - దిగ్బంధం కారయే త్తతః॥ ఉగ్రం వీరం మహావిష్ణుం । జ్వాలాంతం సర్వతోముఖం । నృసింహం భీషణం భద్రం- మృత్యోర్మృత్యు ర్నమా మ్యహం॥ పద్మాసనే సమావిశ్య సమకాయశిరోదరః । నాసాగ్రదృష్టి రేకాకీ - జపే దోంకార మక్షరం॥ సవ్యాహృతించ ప్రణవం - గాయత్రీం శిరసా సహ । త్రిః పఠే దాయతః ప్రాణః - ప్రాణాయామ స్స ఉచ్యతే॥ రేచకే శ్వాస నిశ్వాసా - పూరకం పరిచక్షతే । తతాంధ కుంభక శ్చైవ - ప్రాణాయామ స్స ఉచ్యతే॥ పూరకే ద్వాదశ శ్చైవ - కుంభకే షోడశం జపేత్ । రేచకే దశఓంకారాః - ప్రాణాయామ స్త దుచ్యతే॥ ఇడాచ వాయు మాపూర్య । పూరయుక్తోధరస్థితం। తతోగ్నిం దేహమధ్యస్థం । ధ్యాయే జ్జ్వాలావళీకృతం॥ పునః పింగళయాపూర్య । ఘ్రాణదక్షిణత స్సుధీః । ముఖనాసికయో ర్మధ్యే । ప్రాణసంచార గోచరం॥ హృల్లేఖం పరమానందం । తాలుమూర్ధ్ని వ్యవస్థితం। అధఊర్ధ్వం నిరోధేన। మంత్రికం మధ్యతారకం।।ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా రేచకాది క్రమేణతు నాసికాపుట మంగుళ్యా।నిష్పీ డ్యైవం క్రమేణచ॥ఉదరాగ్రే దరో ద్వాయుం । రేచనా ద్రేచకం స్మృతం॥

N. B. 7 శ్లోకము మొదలుకొని 11 వ శ్లోకమువరకును గల 4 శ్లోకములకు మారుగా యీ పైనుదహరించిన శ్లోకములన్నియును పాఠాంతరముగాను అధికపాఠము గాను C లో కన్పించుచున్నవి. కొన్నిమాత్రమే E లో గలవు. ఆ వివరము గూడా గుర్తులవల్ల గ్రహింపనగును.

ద్వారపూజా — ద్వారంప్రపూజయేత్పూర్వం। ద్వారమాచ్ఛాద్య వాససా

ఘంటానాదం. — ఘంటానాదం ప్రకుర్వీత[1] । నృత్యగీతాదిబాహ్యతః॥ 8

నృత్తగీతవేదాధ్యయనాది. — నృత్తగీతాదిసకలం[2] । మంటపేతు విశేషతః
అధ్యయనాది సమారభ్య । ప్రాసాదస్య సమంతతః॥ 9
ఋగ్వేదం పూర్వదిగ్భాగే । యజుర్వేదంతు దక్షిణే
పశ్చిమే సామవేదంతు । అధర్వం చోత్తరే తథా॥ 10
[3] కోణేషుచ జపం స్తోత్రం । బ్రాహ్మణై ర్వేదపారగైః

ప్రాణాయామవిధిః — ప్రాణాయామత్రయం కృత్వా । రేచకాదిక్రమేణతు॥

రేచకం. — నాసికాపుట మంగుళ్యా । నిష్పీడ్యైకం పరేణతు
ఉదరా ద్రేచయే ద్వాయుం। రేచనా ద్రేచకం స్మృతం॥

పూరకం. — బాహ్యేనవాయునా దేహం। దృతిమాన్పూరయేద్భృశం
తథా పూర్ణం చ సంతిష్ఠే । పూరణా త్పూరకస్స్మృతః॥

కుంభకం. — నముంచతి నగృహ్ణాతి । వాయు మంత ర్బహిస్థితం
సంపూర్ణకుంభవ త్తిష్ఠే । దచలస్యతు కుంభకం॥ 14
వామనాసాపుటం విద్యా । ద్దక్షిణేన విరేచయేత్
వామేన పూరయే ద్వాయుం। హరిసన్నిధిగో భవేత్॥

C & E 1 అర్చనాదిక్రియాకాలే । ప్రచ్ఛన్నపట ముత్తమం । పాపీరోగీవ్రతభ్రష్టః। నాస్తికాచ్ఛేదదూషకః॥ దుర్మదశ్చదురాచారో । మూర్ఖశ్చ గురునిందకః । ప్రమాదా ద్దర్శనంయాంతి । తత్పూజా నిష్ఫలంభవేత్॥ అధికపాఠః.

C 2 ఘంటాయాంబ్రహ్మదైవత్యం । ముకుళంరుద్రమేవచ। నాదంసరస్వతీంతత్ర। నాళం వాసుకిదైవతం॥ సదానీంవామపార్శ్వేతు। విన్యసేద్వామపార్శ్వతః॥ ఆగమార్థం తుదేవానాం । గమనార్థంతురాక్షసాం॥ ఘంటానాదంప్రకుర్వీత । దేవస్థానేషు లాంఛనం॥ అధికఃపాఠః.

C & D 3 ఇతిహాసం చాగ్నికోణే । నైరుత్యాం స్తోత్రముచ్యతే । ధర్మశాస్త్రంతు వాయువ్యాం । ఈశాన్యాం మంత్రపాఠకం॥ పాఠాంతరః. కర్మారంభే పుండరీకాక్ష మాద్యం। శ్రియఃపతిం శంఖగదాద్యపాణిం । యో వందతే తస్య నయంతి దోషా । శుభోత్తరం తస్యచ కర్మసిద్ధిః॥ బ్రహ్మచారి గృహస్థశ్చ । వానప్రస్థశ్చ భిక్షుకః । శ్రీవైష్ణవ ప్రపన్నశ్చ కారయే ద్దేవపూజనం॥

C విష్ణో సాత్త్వత శాస్త్రేణ - భూశుద్ధిర్భూతశుద్ధిచ । న్యాసధ్యానాదిసకలం - శోషణాదీన్ విధానతః॥ పంచకాలవిధానేన నిత్యనైమిత్తికాదిషు॥ తదేవలగ్న మిత్యాది - విష్వక్సేనంతు పూజయేత్॥ అధికపాఠః.

దిగ్బంధః

నారసింహస్య మంత్రేణ । దిగ్బంధం కారయే ద్ద్విజః

భూతశుద్ధిః

దేహం విశోషయే త్తత్ర । వాయుమంత్రేణమంత్రవిత్ ॥
దాహయే దగ్నిమంత్రేణ । స్థూలదేహం సమాధినా
వారుణేనైవ బీజేన । [1] సేచయే దమృతేన వై॥ 17
సర్వావయవసంపూర్ణం । భావయిత్వా స్వదేహకం

దేహస్య అంగన్యాసః.

అంగన్యాసం సమారభ్య । కరన్యాసం తథైవచ॥ 18
సృష్టిన్యాసం స్థితిన్యాసం । సంహృతిన్యాస మేవచ
ద్వాదశాష్టాక్షరేణైవ । న్యాసమంత్ర ముదీరయేత్॥

అష్టాక్షరన్యాసస్థానాని.

శిఖా మధ్యే తదాక్ష్ణౌచ । ఆస్యేచ హృది చోదరే
గుహ్యేజానౌచ పాదౌచ । స్థానా న్యష్టాక్షరస్యతు॥

ద్వాదశాక్షరన్యాసస్థానాని.

మూర్ధ్ని పూర్వే తథాయామ్యే।పశ్చిమేచోత్తరేపివా
అన్యేచ పూర్వవ త్కుర్యా।ద్ద్విషట్కాక్షరముచ్యతే॥

సృష్ట్యాదిన్యాసభేదాః.

శిఖాదిపాదపర్యంతం । సృష్టిన్యాసః ద్విజోత్తమ
విపరీతేన యోగేన । విపరీత ముదాహృతం॥ 22
ఉదరాదిచ హృద్యంతం । స్థితి రేవం ప్రకీర్తితం

కరన్యాసేపి సృష్ట్యాదిభేదాః.

పాణిన్యాసం తతో వక్ష్యే।తర్జన్యాదియథాక్రమం॥ 23
వామాంతం సృష్టిసంజ్ఞాతం । సంహారం విపరీతకం
తర్జన్యాదికనిష్ఠాంతం । స్థితిరేవం ప్రచక్ష్యతే॥ 24

కరన్యాసే బీజస్థానాని.

మధ్యరేఖాసు సర్వాసు । బీజస్థాన మితి స్మృతం

కరన్యాసే అష్టాక్షరద్వాదశాక్షరన్యాసభేదాః.

అష్టాక్షర స్సముద్దిష్టం । కుర్యా త్ప్రణవసంపుటం॥ 25
సవ్యహస్తతలాదీని । అపసవ్యతలాంతకం
ద్వాదశాక్షరబీజానాం । సృష్టిన్యాసం తదుచ్యతే॥ 26
పూర్వవత్ స్థితిసంహార । న్యాసయోగం ప్రకీర్తితం

యోగపీఠపరికల్పనం తదర్చనంచ.

వాసుదేవేన కవచం । యోగపీఠం ప్రకల్పయేత్॥ 27
ఆగ్నేయాదిషుకోణేషు । ధర్మాదీనాం ప్రకల్పనం
ఇంద్రాదిసోమపర్యంతం । అధర్మాదిప్రకల్పనం॥ 28
అధస్తా న్మధ్య మైశ్వర్యం । పంకజోపరి విన్యసేత్
గుణత్రయం తదూర్ధ్వేతు । తదూర్ధ్వే మండలత్రయం॥

B 1 సించయే దమృతం తథా॥ పాఠాంతరః.

1 ఆసనం పూజయే త్పశ్చా ద్గంధపుష్పాదిభిః క్రమాత్
పాత్రశుద్ధిః. తోయభాండం తతో వామే । అన్యద్రవ్యం తుదక్షిణే॥
శోధనం క్షాళనం కుర్యా । చ్ఛంఖాదీనాంచ పాత్రకం
ప్రణవే నార్చయేద్భూమిం । పూజాద్రవ్యం సమస్తకం॥
ప్రోక్షయే ద్గంధతోయేన । పూజయే జ్జలభాజనం
కలశస్థాపనాది. పంచపాత్రం సమాదాయ । నిక్షిపే ద్దేవసన్నిధౌ॥ 32
పాత్రమేకం జలైః పూర్య । గంధపుష్పాదిభిః క్రమాత్
ఆవాహయే త్తతో దేవం । జితంత ఇతి మంత్రతః॥ 33
× మూలబేరం ద్విజశ్రేష్ఠ । పాత్రమధ్యే సమాహ్వయేత్
సేచయే త్ప్రతిమా మూర్ధ్ని । తేన మంత్రేణ దేశికః॥
అంతర్యాగవిధిః కేవలం ధ్యానమాత్రేణ । మంత్రేణచ ద్విజోత్తమ
ఆవాహనాద్యు ఆవాహన మిదం జ్ఞేయం । దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః॥ 35
పచారక్రమః. స్వాగతం ప్రణవేనైవ । ఆసనంతు సమర్పయేత్
× × అర్ఘ్యం పాద్యం తథాచామం । గంధం పుష్పంచ ధూపకం॥

B 1 ఆనా సంపూజయే త్పశ్చాత్॥ (పాఠాంతరః)

C × మూలబేరా ద్విజశ్రేష్ఠ । (దీపాదపికృతం యథా) దీపా దుత్పన్న దీపవత్
మూర్తిమంత్రేణ దేవేశం । పాత్రమధ్యే సమాహ్వయేత్॥

× × స్వాగతంప్రణవేనైవ । ఆసనే సన్నివేశయేత్
యాగావసానకం తత్ర । ప్రార్థయేత హరిం స్థితం॥
సమ్ముఖీకరణం కుర్యా । త్పుండరీకాక్షవిద్యయా
యథా దేహే తథార్చాయాం । మంత్రన్యాసం సమాచరేత్॥
దేహన్యాసం వినా శంఖ । చక్రముద్రాః ప్రదర్శయేత్
అర్ఘ్యం పాద్యం తథా చామం । గంధం పుష్పంచ ధూపకం
దీపం చైవ యథా యోగ్యం । మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్॥

C - E బింబం లింగం చ బేరంచ । ప్రతి మేతి చతుర్విధం
మూర్తికళావిభజన బహుబేరేచమూర్తీనాం । షడ్భాగం భాగనిర్ణయః॥
మిత్యాదిముఖ్య మూలబేరే చతుర్భాగం । కర్మార్చాయాం ద్విభాగకం
విషయాని అష్టోత్తరశతం దర్భా । స్సర్వ్య క్సంబంధకూర్చకం॥
ఏకబేరేచ మూర్తీనాం । పాత్రమధ్యే సమాహ్వయేత్॥
ఏకబేరం సమావాహ్య । బేర మూర్తి ర్విభజ్యచ
తత్కాలే బలియాగంచ । యాత్రాబేరంచ లింగకం॥
పాత్రోదకే సమావాహ్య । జితంత ఇతి మంత్రతః

దద్యాద్వై మూలమంత్రేణ । ప్రణమ్యచ పునఃపునః
మంత్రాసనం బింబదేహే న్యసే న్మంత్రం । స్వదేహేపూర్వవద్యథా॥
న్యాసాదయః తత్పాత్రజల మాదాయ । పరివారా న్ప్రకల్పయేత్
పరివారప్రకల్పనం పూర్వేతువాసుదేవంచ । యామ్యే సంకర్షణం తథా॥
ప్రద్యుమ్నంతు ప్రతీచ్యాంచ । అనిరుద్ధం తథోత్తరే
ఆగ్నేయేతు శ్రియంస్థాప్య । నైఋత్యాంతు సరస్వతీం॥
వాయవ్యేతు రతీం న్యస్య । సర్వశాంతీం తదఃశకే

69వ పేజీ తరువాయి.

"జితం తే పుండరీకాక్ష । నమ స్తే గరుడధ్వజ
నమ స్తే స్తు హృషీకేశ । మహాపురుష పూర్వజ॥
నమ స్తే పక్షిరాజాయ । నమ స్సౌందర్యనాయచ
నమ స్తే నౌమి నాథాయ । పవిత్రవపుషే నమః॥
పరాయచ నమ స్తుభ్యం । బృహన్నాథ నమో నమః
నమ స్తే వాసుదేవాయ । నారాయణ జగత్పతే॥"
ఇతి చావాహ్య మూర్తించ । ధ్యాత్వా నత్వా ద్విజోత్తమ
కర్మాంతే పున రారోప్య । యథా స్థానే యథావిధి
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తో । హరే రావాహనం ద్విజ.
రహస్యవిధి మేవంతు । జ్ఞాత్వావైపూజనం చరేత్॥

N. B - ఈ శ్లోకముల పిమ్మటనే మంత్రాసనాదివిధుల నుదహరించు గ్రంథముగా పాఠకులు భావించెదరుగాత !

C. లోని అధికపాఠములు.

స్నానలక్షణం. సంకల్పసూక్తపఠనం । మార్జనం చాఘమర్షణం
దేవర్షితర్పణంచైవ । స్నానం పంచాంగలక్షణం॥
స్నానార్థం జలే గంగాదిపుణ్య తీర్థావాహనం ఆవాహయామి త్వాం దేవీ । స్నానార్థమిహసుందరీ
దేవీగంగే నమ స్తుభ్యం । సర్వతీర్థసమన్వితే॥
విష్ణో ర్వామపదాంగుష్ఠే । మునిశ్రోత్రవినిర్గతే
త్వద్భక్తిం దేహి మే దేవి । గంగే పాపై ర్విమోచ మాం॥
పూర్ణకుంభలక్షణం కుంభ (మంబుధరాకారం) మంబుజ మాకారం । బింబశక్తిసమన్వితం
తత్కుంభం బింబసామీప్యే । విన్యసే ద్ద్విజపుంగవ॥
ముక్తామాణిక్యవైడూర్య । మింద్రనీలం ప్రవాళకం
పంచరత్నాని పుణ్యాని । మహాకుంభే వినిక్షిపేత్॥
ఔదుంబరంతు ఖదిరం । అశ్వత్థం చాబ్జజం శుభం
ఏతాని పంచమం జ్ఞేయం । పంచత్వక్ చ వినిక్షిపేత్॥

ప్రథమావరణే.	ప్రథమావరణే న్యస్య। అష్టావిశ్వేశ్వరాన్క్రమాత్॥
ద్వితీయావరణే.	ప్రాచ్యా మాదివరాహంచ। నారసింహం తు దక్షిణే
	ప్రతీచ్యాం శ్రీధరం న్యస్య। హయగ్రీవం తథోత్తరే॥
	ఆగ్నేయే భార్గవం రామం। నైఋత్యాం రాఘవం తథా
	వాయవ్యే వామనం విన్ద్యా। ఈశాన్యే వాసుదేవకం॥
తృతీయావరణే.	ద్వితీయావరణే పశ్చా। త్పరివారాన్ప్రకల్పయేత్
	పాంచజన్యంతు పూర్వేచ। దక్షిణే చక్ర ముచ్యతే॥
	గదాంతు పశ్చిమే భాగే। ఉత్తరే చాబ్జ ముచ్యతే
	ఆగ్నేయే ముసలం చైవ। నైరుత్యాం ఖడ్గముచ్యతే॥
	వాయువ్యేతు భవే చ్ఛార్ఙ్గం। వనమాలాం తదంశకే
	తృతీయావరణే ప్రోక్తం। చతుర్థావరణే శృణు॥ 45
చతుర్థావరణే.	కుముదః కుముదాక్షశ్చ। పుండరీకోథ వామనః
	శంఖుకర్ణ స్సర్వనేత్ర। స్సుముఖ స్సుప్రతిష్ఠితః॥ 46

(70వ పేజీ తరువాయి.)

అర్ఘ్యే ద్రవ్యాణి.	సిద్ధార్థ మక్షతం చైవ। కుశాగ్రం తిల మేవచ
	యవం గంధం ఫలం పుష్పం। అర్ఘ్యే ద్రవ్యాణి నిక్షిపేత్॥
పాద్యే ద్రవ్యాణి	పాద్యే దూర్వాం విష్ణుపర్ణీం। శ్యామాకం పద్మమేవచ
ఆచమనీయే ద్రవ్యాణి.	ఏలాలవంగతక్కోలా। జాజీ రాచమనీయకే॥
స్నానీయే ద్రవ్యాణి.	కోష్ఠ మాంజీహరిద్రే ద్వే। మురాశ్శైలేచ (పంకజం) చంపకం
	వసాకచూరలాజాంశ్చ। స్నానీయేష్వౌషధినిక్షిపేత్॥
అభావే.	ఏతా న్యౌషధిద్రవ్యాణి। తత్త త్పాత్రేషు నిక్షిపేత్
	అభావే తులసీపత్రం। మూలమంత్రేణ సర్వతః॥

పరా:—ఈ పైనుదహరించిన శ్లోకములేగాక, ఇంకను యనేకములగు శ్లోకములు ధ్యానాదిరూపకములుగా నున్నవి. కాని యిట్టి ధ్యానాదు లీప్రకృతగ్రంథ ముద్రణోద్దేశ్యమున కంతగా నవసరము గానందున వాటి నిం దుదహరింపక విడువబడినది. అదిన్నీగాక యీప్రయోగగ్రంథమును ప్రత్యేకముగా మరియొక పర్యాయము ప్రకటించుటకున్ను దలంచియున్నారము.

ఈ ప్రయోగగ్రంథము (C) అనునది "శ్రీవిష్ణు పాద్మ కపింజలసంహితలు" మూడింటిని యనుసరించునట్టిదే అయినను అందలి అర్చనావిధానము చాలవరకు శ్రీకపింజలసంహితనే యనుసరించుచుండుటవలన నీగ్రంథమునుండిగూడా కొన్ని పాఠాంతరములను అధికపాఠములను యీ సంపుటమునందు స్వీకరించడమైనది.

ఇంద్రాదీశానపర్యంతం । న్యసేద్దైవం పూర్వవద్యథా
చతుర్థావరణే పశ్చా । త్పంచమే వక్ష్యతేఽధునా॥ 47

పంచమావరణే. ఇంద్రాదిలోకపాలాంశ్చ । తత్తత్స్థానేషు దేశికః
గరుడః. కల్పయిత్వా యథాన్యాయం । గరుడం చైంద్రబాహ్యతః॥
విష్వక్సేనః. సోమేశానద్వయోర్మధ్యే । తృతీయావరణాద్బహిః
విష్వక్సేనం న్యసేత్ప్రార్థ్య । సర్వేషాంపద్మమానసం॥
బ్రహ్మస్థానే స్థితం దేవం । తద్బాహ్యే తు సమంతతః
బ్రాహ్మ్యదైవికయోర్మధ్యే । పరివారాన్ప్రకల్పయేత్॥
1
స్నానాసనం. స్నానవేదీం సమాదాయ । న్యసేద్దేవస్య సన్నిధౌ
స్నానార్థం ప్రార్థయేద్దేవం । వేదికోపరి విన్యసేత్॥

C. 1 అధికః పాఠః. చండప్రచండౌ ధ నేమిః పాంచజన్య । దుర్గాగణేశరవిచంద్రసుహా సుభావాః । సర్వేశ్వరస్సురపతిస్సురధిపజేతి । ప్రాకారపంచముఖగోపుర కల్పనీయాః॥ చండప్రచండౌ ప్రాగ్ద్వారే- యామ్యే భద్రసుభద్రకౌ । వారుణ్యాం జయవిజయౌ - సౌమ్యే ధాతృవిధాతృకౌ॥ ప్రథమం పరివారేషు వాస్తునాథం తదంతరే । అథరోదుంబరస్యాంతాం - క్షేత్రపాలౌ క్షితాక్షితౌ॥ ఊర్ధ్వోదుంబరమధ్యస్థాం- దేవీ మంభోరుహాసనాం । ద్వారదక్షిణవామస్థౌ - వజ్రనాభహరీశ్వరౌ॥ చండప్రచండౌ తిష్ఠేచ ద్వితీయద్వారపార్శ్వయోః । తత్ర చాభ్యంతరగతౌ - మూలతః పార్శ్వశాఖయోః॥
వామా దక్షిణతో న్యస్య । శంఖపద్మనిధీ ఉభౌ॥
గంగాకాళిందితనయౌ । శంఖాయుగళిమధ్యమే
జయంచ విజయం చోభౌ । తృతీయద్వారపార్శ్వయోః॥
కల్ప్య ధాతృవిధాతారౌ । చతుర్థద్వారపాలకౌ
అథ భద్రసుభద్రాఖ్యౌ । పంచమద్వారపార్శ్వయోః॥
అమరేశవిరూపాక్షౌ । షష్ఠద్వారే ప్రతిష్ఠితౌ
ఏతైశ్చ నామభి ర్మంత్రైః । ప్రణవాదినమోంతకైః॥
అర్ఘ్యాదిధూపపర్యంతం । అర్చయేచ్చ పృథక్ పృథక్
(ప్రక్షాళ్యసలిలై ర్దివ్యైః । భావసంభావనోత్థితైః
ధ్యాత్వా మా మపి సంప్రోక్ష్య । అర్చయే న్మూలవిద్యయా॥)

C-E. ప్రతుల ననుసరించిన మరికొన్ని యధికపాఠములు.

న్యాసవిషయకము. ముముక్షూణాంతు ఉత్పత్తి । స్సంహితి బ్రహ్మచారిణాం
గృహస్థానాంచ సర్వేషాం । స్థితిరేవ విధీయతే॥

దంతధావనం. చూతదండేన దేవస్య । దంతధావన మారభేత్
జిహ్వా నిర్లేఖనాదీని । ఉపచారాణి పూర్వవత్॥ 52
కలశావాహనం. అరమంటపమధ్యేతు । కలశానాం త్రియం న్యసేత్
[1] సూత్రివస్త్రాది సంవేష్ట్య । ధాన్యరాశిషు దేశికః॥
కలశేషుద్రవ్య భేదః. కుశతోయం భవే న్మధ్యే । పశ్చిమే చాక్షతోదకం
పుష్పతోయంమహేంద్రేతు।త్రిమూర్తి శ్చాధిదైవతం॥
స్నపనం. పూజ్య యత్నేనమంత్రైశ్చ।స్నాపయే త్ప్రరుషేణవా
గంధామలకతోయేన । స్నాపయే ద్దేశికోత్తమః॥ 55
అలంకారాసనం ఆభరణసమర్పణం. అలంకృత్య యథాన్యాయం । వేదికోపరి విన్యసేత్
మకుటం కుండలంచైవ । కేయూరంకంటకంతథా॥ 56
హార మంగుళికం చైవ । ఛన్నవీరం తథైవచ
నూపురం కటిసూత్రించ । పాదకింకిణి మేవచ॥ 57
ఉపవీతాది నైవేద్యాంతోపచారాణి. ఉపవీతం ప్రదద్యాద్వై । మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్
అర్ఘ్యంపాద్యంతథాచామం ।గంధంపుష్పంచధూపకం॥
దీపం చైవ యథా యోగ్యం। మూలమంత్రేణ దేశికః
పరివారార్చనం. గంధాదిదీపపర్యంతం । పరివారాన్ సమర్చయేత్॥ 59
నైవేద్యం చరుం నివేదయే త్పశ్చా । త్పుండరీకాక్షవిద్యయా
పరివారనివేదనం. చరుదానం ప్రకుర్వీత । పరివారేషు దేశికః॥ 60
ముఖవాసం అగ్నికారంచ. ముఖవాసం తతో దద్యా।దగ్నికార్యం సమారభేత్
ఏకబేరే విశేషః ఏకబేరవిధానేతు । పరివారా న్నకల్పయేత్॥
నమస్కారణ స్తోత్రాదీని. పుండరీకాక్ష మంత్రేణ । స్తుత్వా దేవం ప్రణమ్యచ
బలిహారణ కవాట బంధనాదీని. బలికర్మ తతః కృత్వా । నిత్యోత్సవ మథాచరేత్॥62
మూలమంత్రేణ మంత్రజ్ఞః । ధృవబేరంసమర్చయేత్
కవాటం బంధయే త్పశ్చా। ద్గేహంకృత్వా ప్రదక్షిణం॥
[2] సంధ్యాకాలే ప్రసక్తేతు । కవాటంనవిమోచయేత్

B. 1 సూత్రైర్వస్త్రాదిభిర్వేష్ట్య - ధాన్యరాశిషునిక్షిపేత్॥ పాఠాంతరః॥
B 2 సాయంకాలాంతరే కాలే । కవాటం నవిమోచయేత్॥ పాఠాంతరః.

అకాలకవాటమోచనేప్రత్యవాయః — అకాలే బింబసేవాం యః । కుర్యాత్స వినశ్యతి॥ 64

గృహార్చాయాం విశేషః. — గృహార్చా మర్చయే ద్దేవం । బలిహోమవిహీనకం
రవిమండలమధ్యాత్తు । ఆవాహ్యాచ విసృజ్యచ॥ 65
ఏవం గృహార్చా కర్తవ్యా । బ్రాహ్మణై ర్వేదపారగైః
షడ్ద్వాదశాంగుళం వాపి । అష్టాంగుళ మథాపివా॥ 66
న్యూనాధిక్యం నకర్తవ్యం । బింబమానం ప్రచక్షతే
శంఖచక్రగదా పద్మం । దర్శనీయం మనోరమం॥ 67
సువర్ణాదీని లోహాని । అన్యద్రవ్యం వివర్జయేత్
శయనాసనయానాని । గృహేషుచ విసర్జయేత్॥ 68
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం । అర్చనం వైష్ణవం ద్విజ॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
అర్చనావిధి ర్నామ పంచదశోధ్యాయః.

ఓమ్.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

షోడశోధ్యాయః

అగ్నికార్యవిధిః.

I

కపింజలః:—

అగ్నికార్యావసరకాలనిరూపణం. — అగ్నికార్యవిధిం వక్ష్యే । దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః
దీక్షాయాం ప్రోక్షణేచైవ । ప్రతిష్ఠాయాం విశేషతః ॥1
స్నపనే చోత్సవే చైవ । ప్రాయశ్చిత్తేషు సర్వశః
అన్యేషు సర్వకార్యేషు । కాశ్యప ద్విజసత్తమ॥ 2

B & D 1 కాశ్యపః:—అగ్నికార్యవిధానం కిం । శ్రోతు మిచ్ఛామి తత్పరః । తత్సర్వం విస్తరేణైవ । బ్రూహి మే మునిసత్తమ॥ (అధికపాఠః)

సామాన్యకార్యస్యలక్షణం. సామాన్యేనైవ మార్గేణ । లక్షణం వక్ష్యతే ధునా
పచనాలయ మాపాద్య । పరితో ప్యాచమ్య దేశికః॥
కుండనిర్మాణం. పచనాలయయామ్యేతు । అగ్నికుండంతు కారయేత్
ఏకహస్తప్రమాణేన । చతురశ్రం త్రిమేఖలం॥ 4
యోనినాభిసమాయుక్తం । పూర్వోక్తం లక్షణాన్వితం
కుండస్య పశ్చిమే భాగే । ఆసనంతు విశేషతః॥ 5
ఉత్తరాసంగసంయుక్తః । ప్రాఙ్ముఖ శ్చాగ్నిమారభేత్
కుండసంస్కారః. సమ్మార్గా లేపనం తత్ర । కృత్వా కుండస్య దేశికః॥ 6
కుశేన మార్జయేత్కుండం । తేనైవ ప్రోక్షయేత్తతః
[2] పూర్వాగ్రై స్త్రిభి రుల్లేఖై । రుత్తరాగ్రై స్తథైవచ॥
గుణమంత్రేణ మతిమాన్ । శకలంతు విసర్జయేత్
హస్తప్రక్షాళనం కృత్వా। వహ్ని మాదాయ సాధకః॥
అగ్నికార్యసంగ్రహః. ఉల్లేఖనం తథా చాగ్నిం । ప్రాణాయామం పరిస్తరం
పాత్రాణ్యాసాదనంచైవ । పవిత్రం ప్రోక్షణీం తతః॥
ప్రణీతాం బ్రహ్మకూర్చంతు । ఆజ్యందర్వీంచమార్జనం
పరిధించ ద్విజశ్రేష్ఠ । పరిషేచన మేవచ॥ 10
ఊర్ధ్వం చైవానుయాజంచ । ఇధ్మ మాఘార మేవచ
అగ్నే ర్ముఖం చరుం చేతి । పురస్తాత్తంత్ర ముచ్యతే॥
కుండమధ్యే లక్ష్మీనారాయణావాహనం. కుండమధ్యే మహాలక్ష్మీం । సర్వాభరణభూషితాం
సర్వావయవసంపూర్ణాం।ఋతుస్నాతాం విచింతయేత్॥
దేవం నారాయణం ధ్యాత్వా । సర్వలక్షణసంయుతం
చతుర్బాహుం విశాలాక్షం । కోమలం పీతవాససం॥
శంఖచక్రగదాపద్మై । శ్చతుర్భిః కృతలక్షణం
కంజపాణిం తథా పాదం । శ్రీవత్సాంకితవక్షసం॥ 14
కాలమేఘనిభం శాంతం । చంద్రబింబనిభాననం
హారకేయూరసంయుక్తం । కిరీటే నోపశోభితం॥ 15
ఏవం ధ్యాత్వా సమభ్యర్చ్య । కుండమధ్యే విశేషతః
గ్రామ్యధర్మప్రకారేణ । చింతయే ద్దేశికోత్తమః॥ 16

---

2 పూర్వాగ్రైశ్చ త్రిభి ర్దర్భైః॥ (పాఠాంతరం.)

అగ్నిజననాదీని. తతోగ్నిం జనయేత్తత్ర। అగ్నిబీజేన సాధకః
కుశేన ప్రోక్షయేదగ్నిం। కుండమధ్యేతు విష్టరే॥ 17
ప్రజ్వాలయిత్వా కాష్ఠేన। ప్రాణాయామంతు కారయేత్
ద్వాదశపాత్రాసాదనం. [1]ఆజ్యస్థాలీం చరుస్థాలీం। ప్రణీతాం ప్రోక్షణీం తథా॥
స్రుక్స్రువౌచ తథా దర్వీం। ఇధ్మం పరిధి మేవచ
భృంగారం వ్యజనం దర్భా। నగ్నే రుత్తరపార్శ్వతః॥
దర్భైః పరిస్తరైస్తత్ర। పాత్రద్వంద్వేనసాదయేత్
ప్రోక్షయిత్వాతథాసర్వాణ్। ప్రోక్షణీంపురతోన్యసేత్
పాత్రసంస్కారః వాసుదేవాదిభి ర్మంత్రై। ర్దర్భాన్ దిక్షు నిపాతయేత్
కమండలుం సమాదాయ। పూరయే త్ప్రోక్షణీంతదా॥
ఉత్పూర్య సహసా తత్ర। ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా
ప్రణీతాం పురతో న్యస్య। పవిత్రం తత్ర నిక్షిపేత్॥
పూరయిత్వా తతో త్పూర్య। అగ్నే రీశానపార్శ్వతః
ఉత్తానయిత్వా పాత్రాణి। ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా॥
స్థాపయిత్వా తతో భ్యర్చ్య। దర్భేణచ పిధాయచ
కుండస్య దక్షిణే పార్శ్వే। బ్రహ్మకూర్చం వినిక్షిపేత్॥
[2]ఆజ్యపాత్రే న్యసే దాజ్యం। అంగారా నుత్తరే న్యసేత్
దర్భా నుద్దీపయేత్తత్ర। దర్శయిత్వా విసృజ్యచ॥
[3] దర్భాగ్రే తత్ర నిక్షిప్య। పున రుద్దీప్య దర్శయేత్
ఆజ్య మాదాయ మతిమా। నగ్నే రుత్తరతో న్యసేత్॥
ఆదాయ పురతో న్యస్య। అంగారం సహ యోజయేత్
[4] కూర్చే నోత్పవనం కుర్యా। దగ్నౌ కూర్చం వినిక్షిపేత్
దర్భా నాదాయ సవ్యేన। అపసవ్యేన స్రుక్స్రువౌ

B 1 పాత్రాణి ద్వాదశాగ్రాహ్యా। ఆసాదన మ థాచరేత్॥ (అధికః పాఠః.)
B 2 ఆజ్యపాత్రే న్యసే దాజ్యం। కాపిలం గోఘృతం ద్విజ। మూలమంత్రేణ గాయత్ర్యా। విష్ణునా దేశికోత్తమ॥ ఆజ్యసంపూర్ణపాత్రస్య। అంగారా నుత్తరే న్యసేత్॥ (పాఠాంతరః). B & D 3 దర్భాగ్రే ద్వేతు విన్యస్య। అంగుష్ఠస్య ప్రమాణతః। పునరాదీప్య దర్భాణి। ఆజ్యపాత్రేతు దర్శయేత్॥ పాఠాంతరః.
B 4 దర్భేణోత్పవనం కుర్యా। దగ్నౌ దర్భాన్ వినిక్షిపేత్॥ (పాఠాంతరః)

సమ్మార్జ్యదర్భయే దగ్నౌ। దర్భా నగ్నౌ వినిక్షిపేత్॥
[1]పరిధీం పశ్చిమే భాగే। విన్యసే త్సుసమాహితః
దక్షిణోత్తరపార్శ్వేతు। విన్యసే త్పరిధీన్ క్రమాత్॥
పరిషేకంక్రమాత్కృత్వా।ఊర్ధ్వంవిన్యస్య కోణయోః

ఇధ్మహోమం.

ఇధ్మ మాదాయ హస్తేన। అనుయాజం సమారభేత్॥
ప్రణీతాముఖమధ్యేతు। అనూయాజం తు విన్యసేత్
[2] ఇధ్మ మగ్నౌ వినిక్షిప్య। హుత్వా చైవ ప్రజాపతిం॥

ఆఘారహోమం.

[3] నైరుత్యాదీశపర్యంతం। ఆఘారం ప్రథమం హునేత్
అనిలా ద్యగ్నిపర్యంతం। ఆఘారంతు ద్వితీయకం॥ 32
అగ్నే రుత్తరయామ్యేతు। అగ్నిం సోమేన హూయతే
మధ్యమేతు ముఖే హుత్వా।అగ్నిమంత్రేణ మంత్రవిత్॥

చరుసంస్కారః.

స్రువే ణాజ్యం చరౌ సించే। చ్చరు ముద్వాసయే దుదక్

షోడశసంస్కార హోమః.

వైష్ణవాగ్నించ కర్తవ్యం। గర్భాధానాదికం క్రమాత్॥
అగ్నౌచ కల్పయే ద్దేవం। యోగపీఠాదికం క్రమాత్
షోడశీ స్సమిధో హుత్వా।మూలమంత్రేణ మంత్రవిత్॥
జుహుయా త్ప్రణవే నాజ్యం।చరుంవై మూలమంత్రతః
షోడశాహుతయో హుత్వా।పరివారాన్ పృథక్ పృథక్॥

పరివార దేవతా హోమః.

ధర్మాదిగరుడాంతంతు। స్వస్వమంత్రైశ్చ దేశికః
త్రీణి త్రీణ్యేవ జుహుయా। దాజ్యేన ద్విజసత్తమః॥ 37

శేష హోమం. పూర్ణాహుతిః.

త్రిసంధ్యంజుహుయాద్ధీమాన్। ద్విసంధ్యంవాద్విజోత్తమ
వేళయో రుభయోః కుర్యా।దన్యథాదోషకృద్భవేత్॥
అన్యేషు చాగ్నికార్యేషు। యుక్తమార్గేణ కారయేత్
స్రుచంనిధాయ పురతః। తస్యపార్శ్వే వినిక్షిపేత్॥ 39
ఆజ్యస్థాలీం తథా యామ్యే। స్రువంవై చోత్తరే తథా

B 1 మూలమంత్రేణ మతిమాన్। దర్భా నగ్నౌచ నిక్షిపేత్॥ (అధికపాఠః)
2 ఇధ్మ మగ్నౌతు నిక్షిప్య। అయం తేధ్మేతి మంత్రితః। ఆఘారహోమ మారభ్య। హుత్వా చైవ ప్రజాపతిం॥ (పాఠాంతరః) B & D 3 అనిలా ద్యగ్ని పర్యంతం। ఆఘారం ప్రథమం హునేత్। నైరుతాదీశానపర్యంతం। ఆఘారంతు ద్వితీయకం॥ పాఠాంతరః.

ఉపయుక్తకుశాన్ సర్వాన్ । హస్తే నాదాయ దేశికః॥
హస్తయో రుభయోర్గృహ్య।ఉత్తరాగ్రేణ బంధయేత్
ఆజ్యపాత్రే తథా మూలం। మధ్యమం స్రువ మధ్యమే॥
అగ్రేణ స్రుచగర్తంతు । స్పర్శయిత్వా యథాక్రమం
త్రిఃకృత్వాతుయథాన్యాయం।దర్భానగ్నావినిక్షిపేత్॥
అనుయాజం తతో హుత్వా। పరిధీ నేవ మేవహి
ఊర్ధ్వే హుత్వా ద్విజశ్రేష్ఠ।ప్రణీతాం పురతోన్యసేత్॥
ప్రోక్షణీం జల మదాయ । సేచయే త్ప్రణితాజలం
పూర్వాదిసోమపర్యంతం । సేచయే త్ప్రణీతాజలం॥ 44
పశ్చిమే తద్వినిక్షిప్య । ప్రోక్షయే దాత్మన స్తనుం
ఇధ్మప్రవ్రశ్చనంహుత్వా।బ్రహ్మోద్వాసనం చరేత్॥
పరిషేకం తతః కృత్వా । పూర్ణాహుతి మథా చరేత్

1

ఆత్మసమారోపణం అగ్నిమధ్యగతం దేవం। హృదయేతు సమర్పయేత్॥46
ఇతి సమ్య క్సమాఖ్యాతం । అగ్నికార్యం ద్విజోత్తమ॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
అగ్నికార్యవిధి ర్నామ - షోడశో ధ్యాయః.

ఓమ్.

శ్రీపాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

సప్తదశో ధ్యాయః

నిత్యోత్సవవిధిః.

కపింజలః:—

నిత్యోత్సవభేదాః. నిత్యోత్సవం ప్రవక్ష్యామి । సమాసా చ్ఛృణు సువ్రత
త్రివిధం చోత్సవం ప్రోక్తం।తం తేస్మిన్ ఋషినాపురా॥

B 1 సర్వధాన్యాని రత్నాని । పుష్పాణిచ ఫలానిచ । గంధద్రవ్యాణి వస్త్రాణి । లోహాని వివిధానిచ॥ సర్వద్రవ్యాణి సంయోజ్య । సంపూర్ణాహుతి మాచరేత్ । ఆజ్యధారాహుతీం హుత్వా । అగ్నిం సంతృప్య పూజ్యచ॥ (అధికపాఠః.)

బింబం చాన్నంచ పుష్పంచ త్రివిధం తదుదాహృతం
పాత్రలక్షణం. సౌవర్ణం రాజితంతామ్రం।పాత్రం సర్వత్ర యోజయేత్॥
వృత్తాకారంతు కర్తవ్యం। మధ్యే పద్మం సులక్షణం
అష్టపత్రసమాయుక్తం। కర్ణికావిమలాకృతిం॥ 3
అష్టావింశాంగులం విప్ర। విస్తారం సముదాహృతం
అన్నపీఠలక్షణం. అన్నపీఠం తతః కృత్వా। షోడశాంగుళవిస్తరం॥ 4
చతురంగుళ మాయామం। అన్నపీఠస్య లక్షణం
కర్మార్చా పురతో న్యస్య। పటం చోపరి విన్యసేత్॥
బలిబింబార్చనం. బలిబింబం సమాదాయ।విన్యసేచ్చ పటోపరి
ఆవాహ్యచ తతో దేవం। బలిబింబే నియోజయేత్॥
అర్చయిత్వా యథాన్యాయం।అర్ఘ్యాదిభిరనుక్రమాత్
అష్టపత్రేషు విన్యస్య। [1] వాసుదేవాదితః క్రమాత్॥ 7
బలిదానవిశేషః. రథంవా కుంజరంవాపి। శిబికాం చాశ్వమేవవా
శకటం బ్రాహ్మణం వాపి। వాహయే ద్గరుడధ్వజం॥ 8
ఉష్ణీషేణోత్తరీయాద్యై। రలంకృత్య యథార్హతః
సపాత్రం దేవ మాదాయ। విన్యసేచ్చ శిరోపరి॥ 9
కమండులుం తథా పుష్పం। ధారయే ద్వైష్ణవోత్తమః
అగ్రతో ధారయే త్పాత్రం। బలిద్రవ్యేణసంయుతం॥
బలిహరణవిధిః. ద్వారపార్శ్వం సమాసాద్య। చండంచైవ ప్రచండకం
పూజయే ద్గంధపుష్పాద్యై।[2] రన్నపీఠంతు దాపయేత్॥
దీక్షితైః పరిచారైస్తు। కుర్యా ద్బాహ్యప్రపూజనం
ప్రథమం ద్వార మారభ్య। బలిపీఠాంత మేవహి॥
నృత్యగీతసమాయుక్తం। వీణావేణుసమన్వితం
స్వనామేనైవ మంత్రేణ।బలిం కుర్యా ద్యథాక్రమం॥
ఛత్రచామరసంయుక్తం। వితానధ్వజశోభితం

D 1 వాసుదేవాదికాన్ క్రమాత్॥ పాఠాంతరః.

B & D 2 రన్నపిండంతు దాపయేత్॥ పాఠాంతరః.

మృదంగపణనాదాని । శంఖభేర్యాది ఘోషయేత్ ॥ 14
[1] ద్వితీయావరణే కుర్యాత్ । గోపురంతు శనైర్వ్రజేత్
తృతీయేతు తథా భ్రామ్య । బలిం దద్యాత్స్వమంత్రతః ॥

చతుర్థావరణపీఠే బలిపరిసమాప్తిః.

తుర్యద్వారం సమాసాద్య । రవిచంద్రౌ చ పూజయేత్
పీఠస్య చేంద్రదిగ్భాగే । స్థిత్వా వై బింబధారకః ॥ 16
పీఠస్య దక్షిణే పార్శ్వే । ఉత్తరాభిముఖస్స్థితః
పూజయిత్వా యథాన్యాయం । పీఠే పారిషదేశ్వరం ॥
ద్రవ్యాన్ సర్వాన్ వినిక్షిప్య । బలిశేషం సమాపయేత్
పీఠప్రదక్షిణం కృత్వా । బింబేన సహ దేశికః ॥ 18

బలిహరణసమయే కౌతుకబింబాభావే ప్రత్యవాయః.

బలికర్మతు కర్తవ్యం । కౌతుకస్యైవ సన్నిధౌ
అన్యథా దోష మాప్నోతి । తస్మాద్యత్నేన సన్నిధౌ ॥

బలిహరణానంతరం.

ద్వితీయావరణం ప్రాప్య । శీఘ్రం గచ్ఛేత్ప్రదక్షిణం
మాళికాద్వారమాసాద్య । పాదప్రక్షాళనం కురు ।
దేహద్వారం సమాసాద్య । అర్ఘ్యం దత్వా యథావిధి
సపాత్రం దేవమాదాయ । కర్మార్చాపురతో న్యసేత్ ॥
పూర్వవత్పూజయిత్వా తు । కర్మార్చాయాం సమర్పయేత్
కర్మార్చా దక్షిణే పార్శ్వే । తద్బింబ ముపసాదయేత్ ॥
కర్మార్చా మర్చయేత్తత్ర । [2] గంధపుష్పాదినా సహ
[3] శిష్యాత్పాత్రస్థమాదాయ । మూర్ధ్ని మధ్యే తు విన్యసేత్
విష్వక్సేనాలయం ప్రాప్య । పుష్పం తస్మై వినిక్షిపేత్

బలిపీఠే అన్నశేష నిక్షేపణం.

తతః పశ్చాద్ద్విజశ్రేష్ఠ । బలిపీఠం సమాశ్రయేత్ ॥ 24
[4] అన్నపీఠం తతో ధృత్వా । ప్రదద్యాత్పీఠమూర్ధని

B & D [1] సూతమాగధవంద్యాద్యై । ర్వైష్ణవై రుపశోభితం । బ్రాహ్మణై ర్యతిభి శ్చాపి । నానాజనసమావృతం ॥ ఉత్సవంతు పరిభ్రామ్య । ప్రథమావరణం శనైః । ద్వారదేశే వినా శబ్దం । శంఖే నైకేన ఘోషయేత్ ॥ (ఇత్యధికః పాఠః)

B & D [2] గంధపుష్పాక్షతాదిభిః ॥ (పాఠాంతరః.) B [3] శిష్యాత్పాత్రస్థమాదాయ । మూర్తిమధ్యేతు విన్యసేత్ ॥ (పాఠాంతరః.) B [4] అన్నపిండం తతో కృత్వా । నిక్షిపే త్పీఠమూర్ధని ॥ (పాఠాంతరః).

పాత్రం ప్రక్షాళయే త్తత్ర। గేహ మాసాద్య ధారకః॥25

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే[1] - కపింజలసంహితాయాం
నిత్యోత్సవవిధి ర్నామ - సప్తదశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

అష్టాదశోధ్యాయః

హవిర్లక్షణం.

కపింజలః:—

హవిః ప్రాముఖ్యతా. అథ వక్ష్యే విశేషేణ । హవిర్లక్షణ ముత్తమం
సర్వలోకగురో స్తుష్టి । ర్దేవాదీనాం ప్రహర్షణం॥ 1
సర్వభూతజగద్వృద్ధి । ర్జనారోగ్యవివర్ధనం
తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన । నైవేద్యం సముదాహృతం॥
ద్రవ్యాణి. తిలవ్రీహియవామాషా । గోధూమాశ్చ ప్రియంగవః
వేణుస్యామాకనీవారా । జర్తిలాశ్చ గవేధుకాః॥ 3
మర్కటాః కృతకాశ్చైవ । వనజా స్సముదాహృతాః
రక్తశాలి మహాశాలి । కలమా గండశాలయః॥ 4
శ్వేతశాలి సమాఖ్యాశ్చ । హరోమార్హా హ స్తశాలయః
సుకుమారాశ్చ సూక్ష్మాశ్చ । శాలయ స్సంప్రకీర్తితాః॥
అన్యేచ వ్రీహయ శ్శస్తా । శ్శాల్యాలాభేతు దేశికః
యాజ్ఞికా న్సర్వబీజాంశ్చ । గృహ్ణీయా ద్ధవికర్మణి॥6
ధాన్యశుద్ధిః. భూమే రాలేపనం కృత్వా ।[2] ప్రోక్షయే త్కుశవారిణా
ధాన్యం తత్ర వినిక్షిప్య । శోషయిత్వా ప్రయత్నతః॥

B & D. 1 ఇతి సమ్యక్సమాఖ్యాతో ।నిత్యోత్సవవిధిః పరః॥ (అధికపాఠః.)

B 2 ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా। పాఠాంతరః.

శోషణావఘాతాది.

తద్ధాన్యం సమ్యగాదాయోలూఖలేతు వినిక్షిపేత్
ఆలేపనం తథాభ్యుక్ష్య । ముసలం తత్ర నిక్షిపేత్ ॥8
అవఘాతం తతః కృత్వా । [1] భార్యయా సాధుశీలయా
బ్రాహ్మణాదిషు వర్ణేషు । జాతా నారీతు సా భవేత్ ॥
తుషాః పృథక్ప్రశూర్పేణ । కణాదీంశ్చ విసర్జయేత్
తండులాంశ్చాపి గృహ్ణీయా। ద్దీక్షితః ప్రస్థసంఖ్యయా॥

ధాన్యమానభేదాః

గుంజద్వయేన మాషం స్యాత్ । నిష్కం మాషస్య వింశతిః
నిష్కాష్టకే ఫలం వింద్యా । త్రిముష్టిః పరిచక్ష్యతే॥11
చతుర్ముష్టిస్తు కుడుపం । ప్రస్థం తస్య చతుర్గుణం
తద్ద్వయం చతురిత్యుక్తం।ఆఢకంతు చతుర్ద్వయం॥12
తద్ద్వయం శివ మిత్యుక్తం। ద్రోణితస్య శివద్వయం
ద్రోణిద్వయం తథా ఖారీ। భారం ఖారిత్రయం భవేత్ ॥

నివేదనార్థం ధాన్య పరిమితిః.

2
త్రివిధంతు సమాఖ్యాత । ముత్తమాధమమధ్యమం
ఉత్తమం చాష్టభారంతు । తదర్థం మధ్యమం భవేత్ ॥
తస్యార్థ మధమం ప్రోక్తం । త్రికాలేతు విశేషతః
ఆఢకం తండులం గ్రాహ్యం।ప చయిత్వా నివేదయేత్ ॥
ఏకకాలేతు మధ్యాహ్నే । క్షుద్రకం తం ప్రకీర్తితం
ఉత్తమాదిక్రమేణైవ । త్రికాలం నిత్య మాచరేత్ ॥

A. D. 1 ఆర్యావై సాధుశీలయాః (పాఠాంతరః.)

B 2 అధికపాఠః:—-యమేకం క్రమం ప్రోక్తం । ద్వితీయం శృణు కాశ్యప। కుంజద్వయం తు మాషం స్యాత్ । నిష్కం మాషస్య వింశతిః॥ నిష్కాష్టకే ఫలం ప్రోక్తం । శతంతస్య తులా ద్వి॥ ...మష్టభిః ప్రోక్తా । సూర్యస్య రథరేణవః। రేణుభి శ్చాష్టభి ర్లోకే । తూలికాగ్ర మితి స్మృతః॥ తస్యాష్టప్ట ద్విజశ్రేష్ఠ । కథ్యతే సాత్మవాలకా॥ అథ తస్య సముద్దిష్టం । ...ష్టభిస్తు తిలంద్విజ॥ ...ష్టభిస్తు తిలై ర్లోకే । శాలి రిత్యభిధీయతే॥ అష్టశాలి ప్రమాణేన । ద్విషతా ప్రాప్యతే బుధ॥ తాభి రష్టాభి రాఖ్యాతం । ముష్టిద్వయ మితి ద్విజ॥ తే ద్వయం కుడుపం ప్రోక్తం । చతుర్భిః ప్రస్థ ముచ్యతే॥ తే ద్వయం చతురిత్యుక్తం । ఆఢకంతు చరుద్వయం॥ తద్ద్వయం శివ మిత్యుక్తం । ద్రోణం తస్య శివద్వయం॥ ద్రోణద్వయంతు భారం స్యాత్ । త్రిగుణం భార ముచ్యతే॥

పాచనవిధిః. [1] షడ్భిః ప్రక్షాళనం కృత్వా। తండులాన్ తారకోపమాన్
చరుపచనపాత్ర లక్షణం. చరుపాత్రం ద్విధా ప్రోక్తం। తామ్రం మృణ్మయమేవవా॥
పాత్రం ప్రక్షాళయేద్విద్వాన్। తండులాన్ తత్ర నిక్షిపేత్
జలప్రమాణం. తోయం తదర్ధమధికం। తండులస్య ప్రమాణతః॥ 18
పాచనం. సేచయిత్వా సమారోప్య। చుల్లీమధ్యే సమాహితః
అగ్నిం సమింధయేత్కాష్ఠైః। శరావేణ పిధాయచ॥
అభిఘారం. అభిఘార్య తతస్సర్వా। న్మూలేనై వావతారయేత్
బహిశ్శుద్ధిం తతః కృత్వా। గంధతోయేన దేశికః॥ 20
పాచకలక్షణం. ఊర్ధ్వపుండ్రం తతః కృత్వా। [2] మృత్స్నయాథ చతుర్దిశి
శుక్లవస్త్రధరశ్చైవ। కుర్యాద్యజ్ఞోపవీతకః॥ 21
కృతస్నానో ద్విజశ్రేష్ఠ। ఉద్ధరేత్పరిచారకః
హవిర్నిక్షేపణపాత్రాలక్షణం తత్సంఖ్యాది. ద్వారస్యోత్తర పార్శ్వేతు। స్థాపయిత్వా చరుం క్రమాత్॥
సౌవర్ణం రాజతం తామ్రం। అలాభే కాంస్యమేవవా
పాత్రం శతపలేనైవ। కారయిత్వా సువృత్తకం॥ 23
పంచాశత్పంచవింశద్వా। షోడశం ద్వాదశంతువా
పాత్రసంఖ్యా ఇతి ప్రోక్తా। యథాకామ మథాపివా॥
ప్రత్యేకం పాదసంయుక్తం। త్రిపాదం వలయం భవేత్
దర్వీహస్తసమాయామం। అగ్రపుచ్ఛం సువృత్తకం॥
అథవా మృణ్మయం పాత్రం। కదళీపత్రమేవవా
ప్రక్షాళయిత్వా పాత్రాణి। పీఠస్యోపరి విన్యసేత్॥
దధ్యాజ్యగుడాది నిక్షేపణం. అన్నం వికీర్య పాత్రేషు। పూర్ణచంద్రాకృతిం యథా
గుడఖండసమాయుక్తం। కదళీఫలసంయుతం॥ 27
ముద్గాదీన్యుపదంశాంశ్చ। తత్పాత్రేషు వినిక్షిపేత్
లవణాదిరసాంశ్చైవ। ఉపదంశేషు సేచయేత్॥ 28
ధూపితాంశ్చాపి తాన్ సర్వా।నుపదంశాంస్తదాపయేత్
ఆజ్యేన దధిసంయుక్తం। పాత్రమాదాయ దేశికః॥ 29
భగవతో నివేదనం. బింబాగ్రేతు వసేద్విద్వాన్। [3] నత్వాధోపరి విన్యసేత్

D 1 అద్భిః ప్రక్షాళనం కృత్వా॥ 2 భస్మనా దేశికోత్తమః। పాఠాంతరః.
D 3 నత్వా పీఠోపరి న్యసేత్॥ (పాఠాంతరః.)

నివేదయే త్తస్మై దేవాయ । పానీయంతు సమర్పయేత్॥

విష్వక్సేననివేదనం జలమధ్యే వినిక్షిపేత్.

పాత్రమేకంసమాదాయ । విష్వక్సేనాయదాపయేత్
విష్వక్సేన నివేద్యంతు । జల మధ్యే వినిక్షిపేత్॥ 31
అశ్నీయా త్పూజకో నాన్నం । విష్వక్సేననివేదితం
సకలం పూజకో శ్నీయా । దచ్యుతస్య నివేదితం॥ 32

విష్ణుప్రసాదంవైష్ణవాయదాతవ్యం.

తద్భోజ్యం యతిభి ర్ముఖ్యైః । మునిభిర్బ్రహ్మచారిభిః
నివేదితంతు యద్ద్రవ్యం । వైష్ణవాయ సమర్పయేత్॥

ప్రసాదభక్షణ ఫలం.

తద్ద్రవ్యం భోజయే ద్విప్ర । మహాపాతకనాశనం
ఆత్మజ్ఞాన మవాప్నోతి । మనస శ్శుద్ధిహేతుకః॥ 34
హవి శ్శేషం ప్రశంసంతి । మునయ స్తత్త్వదర్శినః

ప్రసాదే ఆచార్య భాగః.

పాత్రమేకంతదర్థంవా । ఆచార్యాయ ప్రదాపయేత్॥

బలిహోమాదిషు ప్రత్యేకహవిఃపచనం.

[1]హోమార్థం బలిదానార్థం । హవిరన్యంతుపాచయేత్
శుద్ధాన్న మితి విజ్ఞేయం । పాయసాదీన్ శృణు ద్విజ॥

పాయసాన్నం.

తండులాన్ ద్విగుణాన్ క్షీరాన్ ।తండులార్ధంతుముద్గకం
పాచితం పాయసం విద్ధి । గుడాన్నం చోచ్యతే ధునా॥

గుడాన్నం.

క్షీరాదీన్ పూర్వవత్కృత్వా । గుడ మర్ధం వినిక్షిపేత్
గుడార్ధం ప్రక్షిపే దాజ్యం।[2]గుడాన్నంతు త దుచ్యతే॥

ముద్గాన్నం.

తండులార్ధంతు ముద్గంస్యాత్ ।ముద్గాన్నమితిపాచయేత్

హరిద్రాన్నం.

మరీచిం రజనీం చైవ । జీరకం సర్షపం తథా॥ 39
ఆలోఢ్యపచితం త్వేత । ద్ధారిద్రాన్న ముదాహృతం

కృసరాన్నం.

తండులార్ధం తిలద్రవ్యం।చూర్ణయిత్వాతు పాచయేత్॥
చతుర్భాగం క్షిపే దాజ్యం । కృసరాన్నం ప్రకీర్తితం

పచనకర్మణి వర్జనీయకాష్ఠాని.

ఏవ మన్నం మయా ఖ్యాతం । వర్జనీయం తు వక్ష్యతే॥
పిపీలికాశ్రితై ర్వాపి । క్రిమికీటయుతై రపి
విస్ఫులింగయుతైశ్చాపి । కాష్ఠై రగ్నిం నదీపయేత్॥

వర్జనీయహవిః.

[3] ఆమగంధపరిక్లిన్న । మాఘ్రాత మపిపక్వకం

B.D 1 అపరార్ధం ప్రసాదంతు ।అతిథిభ్యః ప్రదాపయేత్॥ (అధికపాఠః)
B 2 పచితంతు గుడాన్నకః॥ (పాఠాంతరః) 3 రోమగంధపరిక్లిన్న॥ (పాఠాంతరః)

శీతలం చాతిపక్వంచ । స్విన్నం క్లిన్నం తథైవచ॥ 43
కేశకీటాదిభి స్పృష్టం । త్యజే త్పర్యుషితం తథా
ఫలాదీని. ఉపదంశా నథో వక్ష్యే । ఫలాదీంశ్చ ద్విజోత్తమ॥ 44
కదళీపనస శ్చామ్రం । కూష్మాండం బృహతీం తథా
[1] క్రపుకం కారవల్లీంచ । కర్కట్యం చైవ తు తింత్రిణీం॥
ఉర్వారుకంచ కుంభాండం।ఫలాన్యేతాన్యుదాహృతాః
మధురఫలాని. నారికేళంచ ఖర్జూరం । ద్రాక్షాజంబూఫలం తథా॥ 46
కపిత్థం కర్కటీంచైవ । మాతులుంగంచ దాడిమం
తథా చామలకం గోధం । ఫలేషు మధురం స్మృతం॥47
మూలాని. గంగాచైవ మహాగంగా। వనవల్లీ తథైవచ
వల్లీచైవ మహావల్లీ । మధువల్లీ తథైవచ॥ 48
పిండాచ క్షుద్రపిండాచ । ఏతాసాం మూల ముత్తమం
అలాభే శేషమూలాని । వర్జయిత్వాతు సూరణం॥ 49
త్యాజ్యఫలాదీని. మహాకోశాతకీంచైవ । శిశుబృహతికంతథా
రాజముద్గంమహాముద్గం। శింబాంశ్చామృతమూలకాన్॥
తాళం ఫలేషు సంత్యాజ్యం సర్వదా మునిపుంగవ
[2]
ఇతి సమ్యక్సమాఖ్యాతో నైవేద్యస్య విధిః పరః॥ 51

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
హావిర్లక్షణం నామ - అష్టాదశోధ్యాయః

B & D 1 త్రిపుసం రాజవల్లీచ (క్రముకం రాజవల్లీచ)॥ (పాఠాంతరాః)
B 2 యో మోహా త్కురుతే విష్ణోః । తాళస్య ఫల మర్పణం । తస్య వంశక్షయం సిద్ధం । కాస్యప ద్విజపుంగవ॥ (అధికపాఠః)

ఓమ్

పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ఏకోనవింశోధ్యాయః

ద్రవ్యశుద్ధిః.

కపింజలః :—

సాధకాదీనాం శుద్ధిః.	[1]శుద్ధిం సమ్యక్ప్రవక్ష్యామి । దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః సర్వేషాం సాధకాదీనాం । ద్రవ్యాణాంచ విశేషతః॥ స్నానాచమనశౌచేన । ప్రాణాయామేన దేశిక అంతర్బహిశ్శరీరస్య । సాధకస్య విశుద్ధ్యతి॥ 2
మనశ్శుద్ధిః.	ప్రసాదజ్ఞానసంతోషా । న్మనస శ్శుద్ధి రుచ్యతే
వచశ్శుద్ధిః.	సత్యం భూతహితంచైవ । ప్రియాలాపం తథైవచ॥ 3 వచసశ్శుద్ధి రిత్యుక్తా । సాధకస్య విశేషతః
స్థానశుద్ధిః.	మార్జనం లేపనం చైవ । ప్రోక్షణం చాక్షతార్పణం॥ 4 స్థానశుద్ధి రితి ప్రోక్తా । ద్రవ్యశుద్ధి రిహోచ్యతే
ద్రవ్యశుద్ధిః.	తింత్రిణీఫలతోయేన । తామ్రం హేమంచశోదయేత్॥ గృహధూమేన కల్కేన । శాంతాంగారేణ రాజితం శంఖశుక్త్యోశ్చ శుద్ధిస్తు । తుషతక్రేణ దేశిక॥ 6
పాత్రశుద్ధిః.	మృజ్జలేన ద్విజశ్రేష్ఠ । ఫలపాత్రం విశుద్ధ్యతి
దీపపాత్రశుద్ధిః.	అత్యుష్ణేనతు తోయేన । దీపపాత్రం విశుద్ధ్యతి॥ 7
మృణ్మయపాత్ర శుద్ధిః.	మృణ్మయానాంచపాత్రాణాం। దాహనాచ్ఛుద్ధిరుచ్యతే
వస్త్రాదీనాం శుద్ధయః.	వస్త్రాణాం ధూపనా చ్ఛుద్ధిః । పటాదీనాం తదేవచ॥8 శైలజం శర్కరాచూర్ణ । జలేనచ విశుద్ధ్యతి
రత్నాదీనాంశుద్ధిః	రత్నజా మణిజా శ్చైవ । క్షాళనా త్కుశవారిణా॥ 9
ద్విజశుద్ధిః పుష్ప శుద్ధిః.	ప్రోక్షణం ద్విజజాతీనాం। పుష్పాణాం ప్రోక్షణా చ్ఛుచిః
దీపశుద్ధిః- స్తంభ శుద్ధిః.	దీప స్యోజ్జ్వలనా చ్ఛుద్ధిః । స్తంభానాంక్షాళనాచ్ఛుచిః॥

B 1 ద్రవ్యశుద్ధిక్రమం వక్ష్యే । సమాసా చ్ఛృణు కాశ్యప॥ (పాఠాంతరః)

దారుశుద్ధిః. పరిభూతానాంచ దారూణాం । తక్షణాచ్ఛుద్ధి రిష్యతే
సంప్లావనే త్వనర్హాణాం । సంప్రోక్షణ ముదాహృతం॥
హవిశ్శుద్ధిః. హవిషాం దోషయుక్తానాం । పరిత్యాగ ఉదాహృతః
కాంస్యశుద్ధిః. తుషభస్మస్తు కాంస్యానాం । ఉచ్యతే శుద్ధి రుత్తమా॥
మంత్రశుద్ధిః. వేదాది మాదిమం కృత్వా । నమస్కారపరిపూర్వకం
మంత్రేమంత్రేప్రయుంజీయా।న్మంత్రశుద్ధిరుదాహృతా॥
బేరశుద్ధిః. కుశేన గంధతోయేన । బేరశుద్ధి రుదాహృతా
తోయశుద్ధిః. నిర్దోషతోయ మాదాయ । నవపాత్రేషు పూరయేత్॥
నవవస్త్రేణ పూతేన । తోయశుద్ధి రుదాహృతా
ద్రవ్యశుద్ధి రితి ప్రోక్తా । సంక్షేపేణ ద్విజోత్తమ॥ 15

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ద్రవ్యశుద్ధివిధి ర్నామ - ఏకోనవింశోధ్యాయః.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

వి ం శో ధ్యా యః.

పుష్పవిధానం.

కపింజలః :—

పుష్పపరిగ్రహణ విధిః. అథవక్ష్యామి పుష్పాణి । గ్రాహ్యాగ్రాహ్యాని వై ద్విజ
పాత్రేపుష్పాణిగృహ్ణీయా।[1]ద్వారిణా ఋష్య వాగ్యతః॥
విధాయస్థాపయే ద్విద్వా।న్ఏకాంతేచ వనే బుధః
ఆరాధనార్హా పుష్పాణి. మల్లికాజాతి వకుళా । నిర్మలా శతపత్రికా॥ 2
పున్నాగక్షుద్రపున్నాగో । వంశపున్నాగఏవచ
కుందః కురవకోనామ । తమాల శ్చంపక స్తథా॥ 3
మాలతీ శ్వేతకుముదా । స్థలపద్మోత్పలద్వయం
ప్రియం గ్వశోకపద్మాని । కేతకీ క్షుద్రకేతకీ॥ 4

B 1 వారిణాఋష్య కాశ్యప॥ (పాఠాంతరః.)

యూధికా కరవీరాశ్చ । కన్యాశ్చైవ తదాసనం
కర్ణికారశ్చ విప్రేంద్ర । బాణశ్చైవ కురంటకః॥ 5
అశోకం శంఖపుష్పంచ । నంద్యావర్తద్వయం తథా
గోరంట శ్వేతమందారో । నవమాలాంకురా మపి॥
కోవిదార మహాపీతం । పాలాశః కదళీవరా
ద్రోణి నీవార శ్యామాకం । తథైవ నవమల్లికా॥ 7
దక్షకో ధాతకీచైవ । శమీ శమ్యాకయేవచ
పుష్పాణ్యేతాని విప్రేంద్ర।సంగృహ్యైవచపూజయేత్॥

అర్చనాయోగ్య పత్రాణి.

తులసీగంధపర్ణాశ్చ । ధాతకీ విష్ణుపర్ణికా
బిల్వాశ్వత్థతమాలశ్చ । మరువం దమనకంతథా॥ 9
వన్యాపమార్గకశ్చైవ । సమాభద్రాహ్వయం తథా
ఖదిరం సహదేవాచ । శమీబ్రాహ్మీ పలాశకః॥ 10
భూస్తృణం చైకపత్రంచ తథా కర్పూరమల్లికా
ఏత త్పత్రం సమాదాయ । పూజయే ద్గరుడధ్వజం॥

పూజార్హాణ్యంకురాణి.

దూర్వాచణకనిష్పావా।ముద్గా న్యామలకం స్తృణం
ఇంద్రవల్ల్యంకురంచైవ । ప్రియంగూమాషకం తథా॥
ఏతేషా మంకురా శ్శ్రేష్ఠా । పూజాకాలే ద్విజోత్తమ

తిథిపుష్పవిశేషాః.

తిథిపుష్పం విశేషేణ । వక్ష్యతే క్రమశః శృణు॥ 13
లక్ష్మీసిందూరదూర్వాచ । ప్రియంగూ మాలతీ తథా
పాటలీ కేతకీ జాజి। మల్లికా చ తథైవచ॥ 14
మహాజాజిపలాశశ్చ । ఏకపత్రం తథైవచ
విష్ణుక్రాంతం తథాద్రోణం।చూతపుష్పంయథాక్రమం॥
ప్రథమా వినిర్దిష్టం । పంచదశ్యాంత మేవహి

పుష్పేషుసాత్త్వికాదిభేదాః.

త్రివిధం పుష్ప ముద్దిష్టం । సాత్వికాదిగుణత్రయం॥ 16
సాత్త్వికం శుక్లపుష్పంతు । రాజసం రక్తపుష్పకం
తామసం కృష్ణపుష్పంచ । పీతం మిశ్రమ ముచ్యతే॥

పంచభేదాః-తారతమ్య విచక్షతా చ.

ప్రతిగ్రహాగతం క్రీతం । స్వారామజ మరణ్యజం
అయాచితంచ కుసుమం । పంచభేదం ప్రకీర్తితం॥ 18

స్వాగామ ముత్తమం విద్యా। దారణ్యంమధ్యమంభవేత్
విక్రీత మధమం జ్ఞేయం । కాశ్యప ద్విజపుంగవ॥ 19
లబ్ధ త్వయా చితంచేతి । క్షుద్రం చైవ ప్రకీర్తితం
రత్నాదిషునిర్మాల్య వినా చంపకపుష్పంచ । రత్నాని కనకానిచ॥ 20
తాదోషనివృత్తిః. నైవనిర్మాల్యతాం యాంతి।పునఃప్రక్షాళ్య దాపయేత్
వర్జనీయ పుష్పాదయః. భక్షితం లూనసీతంచ । గళితం పతితం తధా॥ 21
వివర్ణం వస్త్రబద్ధంచ । దుర్జనైః స్పృష్టమేవచ॥
ఆఘ్రాణితం కరానీతం । విగంధంచ తథైవచ॥ 22
అతిపక్వం విపక్వంచ । ముకుళానిచ వర్జయేత్
పద్మాది జః పుష్పాణా మాధిక్యతా. పద్మాదిజలపుష్పైస్తు । త్రిరాత్రం పూజయే ద్ధరిం॥ 23
నచ పర్యుషితం జ్ఞేయం । తస్యోర్ధ్వంతు విసర్జయేత్

* ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
పుష్పవిధానో నామ - వింశోధ్యాయః.

* ఈ అధ్యాయము B–D గ్రంథములలో సరిగా వ్రాయబడియుండలేదు. శ్లోకములనేకములు మొదలు చివరలు మాత్రమే వ్రాయబడినవి ఇట్లు చేయుట కేమి కారణమో తెలియదు. బహుశః మొట్టమొదట నీమాతృకను వ్రాసికొన్న వారికి యీ శ్లోకములు నోటికే వచ్చియుండవచ్చును. కాన జ్ఞాపకార్థమై మాత్రమే మొదళ్లున్ను చివరలున్ను వ్రాసికొనియుండిరేమో ?

ఇట్టిపద్ధతియే క్రిందటి ఏకోనవింశాధ్యాయమునం దొక కొన్ని శ్లోకములకున్ను, యింకను అచ్చటచ్చట కొన్నికొన్ని శ్లోకములయందున్ను B & D గ్రంథములందు విరివిగా గన్పించుచున్నది.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ఏకవింశోధ్యాయః

అంకురార్పణవిధిః.

‘పింజలః-

అంకురార్పణకాల నిరూపణం. అథాంకురార్పణం వక్ష్యే । సర్వకార్యప్రసిద్ధయే
స్నపనే చోత్సవే చైవ ప్రోక్షణే స్థాపనే తథా॥ 1
భూసంగ్రహాదిసర్వేషు । అంకురార్పణ మారభేత్ [1]
పాత్రలక్షణం-భేదాని. సౌవర్ణం రాజితం తామ్రం । మృణ్మయంపాత్రమేవవా
పాత్రంతు త్రివిధం ప్రోక్తం । మంగళాంకురకర్మణి
పాలికా ఘటికా చైవ । శరావా స్త్రివిధా స్మృతాః
పాలికాలక్షణం. పాలికా వక్త్రవిస్తారం । షోడశాంగుళ ముచ్యతే
కంఠమష్టాంగుళం ప్రోక్తం। పాదం చాష్టాంగుళం భవేత్ ॥
వింశత్యంగుళ మాయామం। రూపంచోన్మత్తపుష్పవత్
ఘటికాలక్షణం. ఘటికా పంచవక్త్రాచ । ఊర్ధ్వభాగే ఘటాకృతిః॥ 5
అధస్తా త్పాలికాకారం । ముఖంవై ద్వాదశాంగుళం
ఘటస్యచ చతుర్దిక్షు । ఆననం చతురంగులం॥ 6
శరావలక్షణం. విస్తారం తత్సమం కుర్యా । దాయామం వింశదంగులం
శరావస్య ముఖం కుర్యా। ద్విస్తారం ద్వాదశాంగులం॥
పాదం షడంగులం కుర్యా । దున్మత్తకుసుమాకృతిః
ఉచ్ఛ్రిదం పాలికోచ్ఛ్రిదం । ఏవం లక్షణ ముచ్యతే॥8
పాలికాదిషుత్రిమూర్తినిరూపణం పాలికా వైష్ణవీ జ్ఞేయా । బ్రాహ్మీతు ఘటికా స్మృతా
శరావం శైవ మిత్యుక్తం । త్రయమేతత్తు దైవికం॥ 9

B 1 అంకురార్పణహీనేతు । తత్కర్మ విఫలం వ్రజేత్ । తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన । అంకురార్పణ మాచరేత్. (అధికపాఠః)

మంటపనిర్మాణ. ప్రాసాదాగ్రేతుకర్తవ్యం। మంటపంపూర్వవత్ క్రమాత్
పాలికాస్థాపన మండలరచనా. తన్మధ్యే పాతయేత్సూత్రం। ప్రాగగ్రం సమసూత్రకం॥
దక్షిణోత్తరసూత్రాణి। తావదేవ వినిర్దిశేత్
కోష్ఠకాని భవంత్యత్ర। చతుష్షష్టి ద్విజోత్తమ॥ 11
బాహ్యే హ్యగ్న్యాదీశానపర్యంతం। కోష్ఠకాని చతుశ్చతుః
మార్జయేచ్ఛేషకోష్ఠాని। ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా॥ 12
కోష్ఠద్రవ్యాణి. కోష్ఠాని పూరయేద్ధాన్యైః। ప్రస్థైరేవ పృథక్పృథక్
పాలికాస్థాపనం. పాలికాదీని విన్యస్య। ప్రత్యేకం ద్వాదశక్రమాత్॥
మధ్యమేతుచతుష్కోష్ఠే। ఘటికాస్విన్యసేత్క్రమాత్
ఐంద్రేతు ఘటికాస్తత్ర। పాలికాః పావకే న్యసేత్॥
యామ్యేతుపాలికాస్తద్వ। న్నైరుత్యాంపాలికాభవేత్
వారుణే ఘటికా న్యస్య। వాయవ్యేతు శరావకం॥ 15
సౌమ్యే శరావమిత్యుక్తం। ఈశాన్యేతు శరావకం
పాలికాప్రక్షాళనం, అర్చనాదయః. పాలికాః క్షాళయేత్తత్ర। అర్చయేత్స్వస్వమంత్రకైః
శిరీషసుమదూర్వాభి। రలంకృత్య యథావిధి
హోమవిధిః. తస్యాగ్రేజుహుయాద్వహ్నిమా। సమిధాజ్యైర్యథాక్రమం॥
సోమమంత్రేణ మతిమా। నష్టోత్తరశతం క్రమాత్
బీజాని విన్యసేదగ్రే। సంపాతాజ్యేన సేచయేత్॥ 18
ఘృతారోప పుణ్యాహాది. ఘృతారోపం తతఃకృత్వా। పాలికాదీ న్యథాక్రమం
పుణ్యాహం వాచయేత్తత్ర। శంఖభేర్యాదినిస్వనైః॥
నవధాన్యాని. ముద్గసర్షపనీవారా। సింబమాషయవ స్తథా
ప్రియంగుశ్యామనిష్పావా। కుళుద్ధాశ్చ తథా తిలాః॥
ప్రక్షాళనం. వ్రీహివేణూచ ధాన్యాని। పయోభిః క్షాళయేత్తుష్ణీః
బీజానామ ప్యలాభేతు। ముద్గమేకం ప్రశస్యతే॥ 21
బీజపాత్రస్థాపనం. పాలికాక్షేత్రపూర్వేతు। బీజపాత్రంతు విన్యసేత్
స్థండిలం తత్ర కుర్వీత। తండులే నాఢకేనతు॥ 22
తస్యోపరి న్యసేద్బీజాన్। పూరయేత్సోమవిద్యయా

B & D 1 షోడశస్తంభసంయుక్తమలంకారై రలంకృతం। అధికపాఠః

రాత్రౌ బీజావాపః బీజానా మధిప స్సేచు । స్తస్మాద్రాత్రౌ తు వాపయేత్
జితం తేనైవ మంత్రేణ । పాలికోపరి నిక్షిపేత్
బలిప్రదానం. అష్టదిక్షు బలిం దద్యా । త్కుముదాదీ న్స్వవిద్యయా॥
[1] జలేన ప్రోక్షయే ద్విద్వా । న్ఛరావేణ పిధాయచ
ప్రాగ్యాహ్య్రాదీశానపర్యంతం । బీజావాపన ముచ్యతే॥
మంటపేశానకోణేతు । సుగుప్తం స్థాపయే ద్బుధః
ఈశాన్యకోణేపా లికాస్థాపనం. యాగపూర్వేషు సర్వేషు । నవమే సప్తమే తథా॥ 26
పంచమేవా ద్విజశ్రేష్ఠ । మంగళాంకురకర్మణి
ఉద్వాసాంతంకర్తవ్య విధయః. దీపం ప్రజ్వాలయే న్నిత్యం । బలిం కుర్యా ద్దినేదినే॥
ఉచ్ఛిష్టాదీని సర్వాణి । దూరతః పరివర్జయేత్
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం । అంకురార్పణముత్తమం॥ 28

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
అంకురార్పణవిధి ర్నామ - ఏకవింశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ద్వావింశోధ్యాయః

ధ్వజారోహణవిధిః.

కాశ్యపః :—

మహోత్సవవిధిశ్రవణే కాశ్యపప్రశ్నః. భగవన్ శ్రోతు మిచ్ఛామి । విష్ణో రుత్సవ ముత్తమం
కస్మిన్ కాలేతు కర్తవ్యం। తీర్థయాత్రావిధి ర్ద్విజ॥ 1
విష్ణో ర్యాగం కథం ప్రోక్తం పుష్పయాగః కథంభవేత్
విస్తరేణ ద్విజశ్రేష్ఠ । వద త్వం వదతాంవర॥ 2

శ్రీ కపింజలః :—

కపింజలప్రతివచనం ఉత్సవత్రివిధం తన్నిరూపణంచ. విష్ణో ర్యాగవిధిం వక్ష్యే । యథావ దనుపూర్వశః
నిత్యం నైమిత్తికం కామ్యం । ఉత్సవం త్రివిధం భవేత్
వర్షేవర్షే కృతం యత్తు । మాసపక్షవ్యవస్థయా

D 1 జలే నాభ్యుక్ష్య తాన్ విప్ర॥ (పాఠాంతరః.)

నిత్యం తదుత్సవం జ్ఞేయం ।*నిమిత్తాత్క్రియతే యది॥
ప్రతిష్ఠాంతోత్సవం యస్తు । నైమిత్తిక ముదాహృతం
కాముకాః కర్తు మిచ్ఛంతి।ప్రార్థితార్థస్య సిద్ధయే॥ 5

తీర్థోత్సవనిర్ణయః.

జన్మర్క్షేషుచ సర్వేషు । అయనే గ్రహణే తథా
పునర్వసౌచ పుష్యేచ । పర్వయో రుభయోరపి॥ 6
ద్వాదశ్యాం శ్రవణేవాపి । ప్రతిష్ఠా ఋక్షకేపివా
అన్యేషు సర్వకార్యేషు । తీర్థయాత్రాంచ కారయేత్॥

ఉత్సవదివస సంఖ్యా.

ఏకాహం త్ర్యహంచైవ । పంచసప్తనవాహ్నికం
ద్వాదశం చార్ధమాసంచ । ఏకవింశదినం తథా॥ 8
సప్తవింశత్యహం మాసం । షణ్మాసం చాబ్ద ముచ్యతే
ఏవం ద్వాదశభేదేన।ఉత్సవం పరిచక్షతే॥ 9

ధ్వజకర్మావసర కాలనిరూపణం.

ఉత్సవార్థం ధ్వజం వక్ష్యే । దేవతావాహనాదికం
ఏకాహ్నిత్ర్యహ్ని వా ధీమాన్।ధ్వజకర్మ నకారయేత్
ఉత్సవం త్రిగుణీకృత్య । ధ్వజారోహణ మాచరేత్
షణ్మాసే ష్వబ్దయాగేచ । ప్రారంభదివసే ద్విజ॥ 11
ధ్వజారోహంతు కర్తవ్య । మితి తంత్రేషు కీర్తితం
ఏకవింశద్దినే పూర్వం।ధ్వజ ముద్ధాపితం యదా॥ 12
తదైవకారయే ద్యాగం । ఆవాహ్య ద్విజసత్తమ

ధ్వజపటలక్షణం.

పటస్య లక్షణం వక్ష్యే । ధ్వజదండస్య లక్షణం॥ 13

దుకూలపటదేవాంగైర్చిత్రిక్షౌమై రథాపివా
అథ కార్పాసకంవాపి । హస్తమాన మిహోచ్యతే॥14

పటప్రమాణః.

ఉత్తమం నవహస్తంతు । సప్తహస్తంతు మధ్యమం
అధమం పంచహస్తంతు । త్రివిధం పట ముచ్యతే॥ 15
తదర్థంచైవ విస్తారం । తదర్థం శిఖరం భవేత్
తత్సమం పుచ్ఛ మిత్యుక్తం।కర్ణపుచ్ఛం తథైవచ॥ 16

---

* B రాజారాష్ట్రాభివృద్ధయే - C నైమిత్తంతు నిమిత్తతః॥(పాఠాంతరాః.)

C 1 52 లగాయతు 60 వరకున్నగల శ్లోకములు C ప్రతిలో 13, 14 శ్లోకములమధ్యభాగమునందు గలవు.

ధ్వజపటచిత్రణం. సులక్షణాం దృఢం స్నిగ్ధం । శిలరోమాదివర్జితం
పటం విచిత్రయే ద్ధీమాన్ । శిల్పినా కుశలేనవై॥ 17
పటమధ్యే గరుడ లక్షణం. ఛత్రచామరదీపాని । లేఖయే ద్వయపార్శ్వయోః
ఛత్రం చోపరి కర్తవ్య । [1] మధస్తా త్తక్షకోత్తమః॥ 18
[2] పటమధ్యే లిఖే ద్దేవం । గరుడం సర్వభూషణం
గగనే గమనారంభ । పక్షవిక్షేపణాన్వితం॥ 19
కుంచితం వామపాదంచ । దక్షిణం పృష్ఠతోత్థితం
కించిదాయతవృత్తాక్షం । నీలాగ్రోన్నతనాసికం॥ 20
శాంతం ప్రహసితం దేవం । మకుటేనచ శోభితం
హారకేయూరసంయుక్తం । కుక్షిబంధేన బంధితం॥ 21
పాదకింకిణిసంయుక్తం । గుల్ఫబంధేన బంధితం
[3] అంగుళీయప్రకోష్ఠేన । కుండలేన విరాజితం॥ 22
కరవీరసమాయుక్తం । పుష్పమాల్యై రలంకృతం
తప్తకాంచనవర్ణాభం । [4] పింగళాక్షం బృహద్భుజం॥ 23
సువర్ణగిరిసంకాశం । [5] దీర్ఘబాహుం మహోదరం
గరుడస్య అనంతాది నాగాభరణాని నాగాభరణసంయుక్తం । గరుడం నవతాలకం॥ 24
అనంతో వామకటకం । యజ్ఞసూత్రంతు వాసుకిః
తక్షకః కటిసూత్రంతు । హారః కర్కోటక స్తథా॥ 25
పద్మం దక్షిణకర్ణేతు । మహాపద్మంతు వామతః
శంఖః శిరః ప్రదేశేతు । కులికస్తు భుజాంతరే॥ 26
ఏవం లక్షణసంయుక్తం । గరుడం పటమధ్యమే
వర్ణలేఖనాది. పంచవర్ణై ర్లిఖే త్తత్ర । దేవం పంచాయుధానిచ॥ 27
పట మన్యత్ర కర్తవ్యం । శ్యామవర్ణేన బుద్ధిమాన్

C 1 మధస్తా త్పాదుకా న్యసేత్॥ పాఠాంతరః.

B & D 2 పూర్ణకుంభ మధస్తాచ్చ । అమృతేన ప్రపూరితం । ఫణీంద్రం తస్యపార్శ్వేతు । లేఖయే ద్దేశికోత్తమః. అధికపాఠః.

C 3 అంజలీయప్రకోష్ఠేన॥ 4 కపిలాక్షం బృహద్భుజం॥ 5 దీర్ఘబాహుం కృశోదరం॥ (పాఠాంతరః.)

ద్వావింశోఽధ్యాయః.

గరుడాధివాసమంటపనిర్మాణం.

అధివాసం తతః కుర్యా। ద్గరుడస్యతు శాస్త్రతః॥ 28
ప్రాసాద స్యాగ్రతః కుర్యా। న్మంటపం లక్షణాన్వితం
నానాలంకారసంయుక్త। మలంకారై రలంకృతం॥ 29
మధ్యే వేదీం ప్రకుర్వీత। చతుర్భాగేణ శాలినా
వృత్తంవా చతురశ్రంవా। కుండం సర్వత్ర కారయేత్
స్థండిలం తత్ర కుర్వీత। అగ్నికుండం చతుర్దిశి
పటమానీయసౌమ్యేతు। పుణ్యాహంతత్ర కారయేత్॥

అధివాసవిధిః.

గేహం ప్రదక్షిణం కృత్వా। శాయయే స్థండిలోపరి
శిఖరం చైంద్రదిగ్భాగే। పుచ్ఛం పశ్చిమతః క్రమాత్॥

కుంభస్థాపనం.

మహాకుంభంతు నిర్దోషం। హేమరత్నసమన్వితం
పట స్యోత్తరపార్శ్వేతు। కుంభం తత్ర నిధాయవై॥ 33
పరితః కలశా న్యస్ట్వా। ఇంద్రాదీని యథాక్రమం
ఇంద్రాదీ౯ పూజయేద్విద్వా౯। దేశికస్స్వస్వనామభిః॥
అవాహయే త్తతో దేవం। గరుడం కుంభమధ్యమే

గరుడప్రార్థనా.

పూర్వవ ద్భజయిత్వాతు। మంత్రేణానేన దేశికః॥
'ఏహి దేవ మహాభాగ। వైనతేయ మహాబల
సాన్నిధ్యం కురు పక్షీంద్ర। ప్రసీదార్య మమాధునా॥'
అనే నావాహయిత్వాతు। అర్చయిత్వా యథాక్రమం
సన్నిధిం ప్రార్థయేత్పశ్చా। దిమం మంత్ర ముదీరయేత్॥
'ఆహూతః కర్మణాం సిద్ధిం। కురుష్వ వినతాసుత
ఆహూతాస్యుస్త్రయీలోకా। స్త్వయిసన్నిహితేవిభో॥'
అనేనప్రార్థయే ద్దేవం। తన్ముముద్రాంశ్చ ప్రదర్శయేత్
పాలికోపరి సంస్థాప్య। మంగళానిచ దర్శయేత్॥ 39

C 1 అధికపాఠః॥ ఛాయాధివాసం కుర్యాచ్చ। జలంసంహృత్య దేశికః। ఆపోవా ఇదగ్ం సర్వ। మితి మంత్రం సముచ్చర౯॥ శాయయిత్వా తతో వేద్యాం। సంప్రోక్ష్యాస్యచ తత్వతః। నయనోన్మీలనాద్యత్ర। విష్ణుబింబ మివాచరేత్॥ శుక్రమస్యేతి మంత్రేణ। మధువా తేతిమంత్రతః। చిత్రం దేవేతి మంత్రేణ। నయనోన్మీలనం చరేత్॥ కుంభైష్షోడశభి శ్ఛాయా। స్నపనం దర్పణే చరేత్। పౌరుషేణైవ సూక్తేన। గాయత్ర్యాచైవ పూజయేత్॥

వేదికాకలశే ష్వష్టా । అనంతాదీంశ్చ పూజయేత్
అధివాసహోమః. హోమకర్మ సమారభ్య । పూర్వాదౌతు చతుర్దిశి॥
మంత్రేణ వైనతేయస్య। సమిధాజ్య చరూన్ క్రమాత్
[1]అష్టోత్తరశతం హుత్వా। దిమం మంత్ర ముదీరయేత్॥
గరుడస్యమూల మంత్రోద్ధారః. పూర్వం ప్రణవ ముచ్చార్య। నమస్కారం సముచ్చరన్
చతుర్వింశత్తృతీయేచ । ఊనత్రింశ తతఃపరం॥ 42
[2]ఆదివర్ణసమాయుక్తం । షోడశం తదనంతరం
స్వరమేకాదశంయుక్తం। మంత్రముద్ధారయేత్క్రమాత్॥
వైనతేయపదం పశ్చా । చ్చతుర్థంతు సమన్వితం
వైనతేయస్య మంత్రేణ। స్వాహాంతేనైవహోమయేత్॥
మూలమంత్ర మితి ఖ్యాతం । గరుడస్య విశేషతః
తేన మంత్రేణ పూర్వాది । హోమయే ద్ద్విజసత్తమ॥
హోమ మేక మథావాపి। కేవలం స్థండిలేన వా
[3]
కుండస్య పూర్వభాగేతు । ప్రతిమాం తత్రవిన్యసేత్॥
ద్విభుజం తాలమాత్రంతు । అల్పకాయం మనోరమం
నైవేద్యాది. అర్చయిత్వా యథా దేవం। ముద్గాన్నంతునివేదయేత్॥
ప్రోక్షయే న్మూలమంత్రేణ । పటం కౌతుకమేవచ
కుంభతోయేన మతిమాన్ । ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోపివా॥
ప్రతిమేన వినా వాపి । అధివాసం ప్రచక్షతే

B 1 అష్టోత్తరశతం హుత్వా । మంత్రేణానేన దేశికః॥ (పాఠాంతరః.)
C 2 ఆద్యస్వరేణ సంయుక్తం॥ (పాఠాంతరః.)
C 3 అధికపాఠః. స్పర్శనం శాంతిహోమంచ । సేచనంచ యథాపురా । మధునా భూ రితి ప్రాచ్యాం - కుండే హుత్వా శతాహుతీః॥ సంపాతాజ్యం న్యసేత్పాదౌ - దేవస్య ధ్రువఇత్యతః । దక్షిణాగ్నౌ తతో హుత్వా - పయసా జఠరం స్పృశేత్॥ దధ్నాతు పశ్చిమే కుండే । హుత్వాతు ధ్రువ ఇత్యతః । వక్త్ర మాస్యంచ సంస్పృశ్య - హుత్వోదీచీన పావకే॥ శిరస్పృశే త్తు సంపాతం - రంగంచ సకలం స్పృశేత్ । సంస్పృశ్య తత్త్వాని తతః - క్రమా దుత్పాద్యపక్షిణం॥ ప్రోక్షయే న్మూలమంత్రేణ - పటం కౌతుక మేవచ । కుంభతోయేన మతిమాన్ - ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోపివ॥ పూర్వాదికలశే ష్వష్టా - అనంతాదీంశ్చ పూజయేత్ । ప్రణవాదినమోంతైశ్చ - కుశైస్సంమార్జయేత్క్రమాత్॥

ప్రతిమాహోమవి హీనేపి కేవలాధి వాసం కర్తవ్యం. హోమకర్మ విహీనేన । కేవలం చాధివాసయేత్ ॥ 49

ప్రభాతేగ్రామ ప్రదక్షిణాది ప్రభాతే విమలే శుద్ధే । గ్రామం కృత్వా ప్రదక్షిణాం
వస్త్రాభరణపుష్పాద్యై । రలంకృత్య ధ్వజం తథా॥ 50
ఛత్రచామరసంయుక్తం । శంఖభేర్యాది నిస్వనైః
గ్రామంపరిభ్రమేద్విద్వాన్ ।ఆలయంసంప్రవేశయేత్ ॥
బలిపీఠస్య చాగ్రేతు । ధ్వజస్థానం విధీయతే

ధ్వజారోహణ సమయః. పూర్వాహ్ణే వాధమధ్యాహ్నే।ధ్వజారోహణమాచరేత్ ॥

ధ్వజస్తంభభేదాః అంతస్సారః. అంతస్సారం బహిస్సారం । ద్వివిధం స్తంభముచ్యతే
చంపకో దేవదారుశ్చ । చందనః ఖదిర స్తథా॥ 53
అఞ్జన స్సాలవృక్షశ్చ । బిల్వః పనసఏవచ
ఏవమాదీని వృక్షాణి । అంతస్సార ముదాహృతం॥ 54

---

96 వ పేజీ తరువాయి.

తత స్సంపూజయే త్సర్వై-రుపచారై ర్ఖగేశ్వరం । మహాబల మహాభాగ - వైన తేయ ధ్వజాధిప॥ సాన్నిధ్యం కురు పక్షీంద్ర - నమః ప్రణవమూర్తయే।అర్చ యిత్వా తతో దేవం - ముద్గాన్నంతు నివేదయేత్॥ కుంభాయచ నివేద్యాంతే-స్తోత్రై ర్గరుడతోషణం । వాహనాయ మహావిష్ణో - స్తార్క్ష్యాయామితతేజసే। గరుడాయ నమ స్తుభ్యం - సర్వసర్పేంద్రమృత్యవే । నమో నమ స్తే పక్షీంద్ర-స్వాధ్యాయ వపుషే నమః॥ ఆహృతామృతకుంభాయ - జననీ దాస్యమోచనే । సురాసురేంద్రజననీ - నాగేంద్రాభరణాయ తే॥ య దాధార మిదం సర్వం త దాధారపతేర్నమః । పక్షౌ యస్య బృహత్సామం - రథంతర మపి ద్వయం॥ పక్షిరాజాయ గాయత్రీ - త్రివృత్సామశిరః స్మృతం । సోమ ఆత్మా నమ స్తే స్తు । మహాదేవాంగసంపదే॥ నమః ప్రాణాది వాయూనాం - ఈశానాయ గరుత్మతే । దోషాణాం వరయిత్వం మే - గుణానాం వహ సర్వదా॥ విఘ్నాన్ సంజహి సర్వాంశ్చ - అవధ్యం కురు మా మపి॥ స్తుత్వైవం గారుడం మంత్రం - జపే దేకాగ్రమానసః। పూర్వఘోషై ర్వేదఘోషై - ర్జాగ్రయే ద్విజ త న్నిశి॥

నోటు:—ఈ పై నుదహరించిన శ్లోకములు C ప్రతిలో మాత్రమే అధికపాఠముగా నున్నవి. మరిన్ని 46 మొదలు 49 వ శ్లోకమువరకున్న గల $3\frac{1}{2}$ శ్లోకములను పాఠాంతరముగా గూడ నగుపించు చున్నవి.

బహిస్సారః. క్రముకం నారికేళంచ । వేణుహింతాల మేవచ
బహిస్సార మితి ప్రోక్తం । తస్య లక్షణ ముచ్యతే॥ 55
స్తంభపరిమాణం. శతతాలసమాయామం । తదర్థం వా ద్విజోత్తమ
అశీతితాల మథవా । ప్రాసాదోచ్ఛ్రయ మేవవా॥ 56
గోపురోచ్ఛ్రయ మాత్రంవా । ఛేదభిత్తి వివర్జితం
స్తంభలక్షణం. అవక్రం నిర్వ్రణం స్నిగ్ధం । గ్రంథిరంధ్రవివర్జితం॥ 57
ఏవం లక్షణసంయుక్తం । ధ్వజదండ మిహోచ్యతే
ధ్వజదండలక్షణం. పంచహస్తపరిమాణంవా । సప్తహస్త మథాపివా॥ 58
నవద్వాదశహస్తంవా । కుర్యాద్దండానురూపతః
ధ్వజయష్టిలక్షణం. ధ్వజయష్టి ప్రకర్తవ్యం । సుషిరత్రయసంయుతం॥ 59
దండాగ్రే యోజయే ద్యష్టిం । రజ్జునాసహ దేశికః
*ప్రథమే సుషిరం బధ్వా । కౌతుకం దారుజం తథా॥
స్తంభాలంకరణం. [1] దర్భమాలాసుసంవేష్ట్య । స్తంభ మాపాదతః క్రమాత్
[2] యష్ట్యగ్రే యోజయేద్దర్భాన్ । పటంతత్రసుబంధయేత్॥
ధ్వజపటబంధనం. ఘంటాపింఛసమాయుక్తం । తంతుసూత్రేణ బంధయేత్
కౌతుకేన వినా వాపి । ధ్వజ ముత్థాపయే త్క్రమాత్॥
గరుడకుంభజలేన ధ్వజప్రోక్షణాది. [3] సాదిత్రాన్ కలశాన్సర్వా । నుద్ధరేత్పూర్వవత్క్రమాత్
గారుడం కుంభ ముద్ధృత్య । ప్రాసాదంతు ప్రదక్షిణం॥
[4] ధ్వజస్థానం సమాసాద్య । ప్రోక్షయే త్కలశాంభసా
ఇంద్రాదీశానపర్యంతం । దేశిక స్స్వస్వనామభిః॥ 65

C * 53 వ శ్లోకము మొదలుగా 60 వ శ్లోకమువరకున్నగల గ్రంథభాగము 14 వ శ్లోకమునకు వెంటనే గలదు 1 స్తంభం ప్రక్షాళ్య తోయేన । పుణ్యాహం తత్రకారయేత్॥ అధికపాఠః. 2 యద్వామన్యే దర్భమాలాన్ । విష్ణుసూక్తేన బంధయేత్॥ అధికపాఠః. 3 క్షీరస్యదక్షిణే స్థిత్వా । ధ్వజారోహణ మాచరేత్ । ధ్వజ ముత్థాపయేత్తత్ర । శంఖదుందుభినిస్స్వనైః॥ ప్రాసాదాభిముఖం స్థాప్య । ఖగేంద్రం పటసుస్థితం । కుర్యా ద్ఘోషం తథామ్నాయై । స్తూర్యై ర్దిక్షుచ ఘోషయేత్॥ నమస్తే వైనతేయాయ । నమస్తే గరుడాయచ । పన్నగాశ నమస్తేస్తు నమస్తే విహగాయచ॥ 4 ధ్వజస్థానం సమాసాద్య । ఇంద్రాదీంశ్చ యథాక్రమం । తత్తన్మంత్రేణ మంత్రజ్ఞః । ప్రోక్షయే త్కలశాంబునా॥ పాఠాంతరః.

ధ్వజోపరి వైనతేయమంత్రన్యాసః — మంగళానీ దర్శయేత్పశ్చాత్ప్రోక్షయేద్గంధవారిణా
వైనతేయస్య మంత్రేణ న్యాసం కుర్యాద్ధ్వజోపరి॥ 66
ధ్వజముత్థాపయేత్తత్ర శంఖదుందుభినిస్స్వనైః
ధ్వజోత్థాపనం — తత్కాలేచ జపేద్ధీమాన్ వాయుమంత్రేణ దేశికః॥ 67
కాలాదివిజ్ఞాపనం. — కాలం విజ్ఞాపయేత్తత్ర తీర్థాంతం భ్రామయేద్ధ్వజ
[1] ఉత్సవారంభదివసే ధ్వజస్థాపనమేవచ॥ 68
ధ్వజస్తంభస్య వేదికానిర్మాణం. — స్తంభమూలం దృఢీకృత్య వేదీం కుర్యాత్సమంతతః
పంచసప్తాష్టహస్తం వా ఉత్తమాది యథాక్రమం॥ 69
ఏకహస్తసముచ్ఛ్రిదం చతురశ్రాంతు వేదికాం
వేదికా త్రిగుణీకృత్య మధ్యభాగేతు కారయేత్॥ 70
మేఖలాత్రియసంయుక్తమేకైకం చతురంగులం
తస్యోర్ధ్వే పంకజం కుర్యాత్తత్త్రిభాగైకభాగికం॥ 71
అష్టపత్రసమాయుక్తం దండమూలేన కర్ణికం
మంటపనిర్మాణ శిల్పివిసర్జనాది — మంటపం తత్ర కుర్వీత షోడశస్తంభసంయుతం॥ 72
చతుర్ద్వారసమాయుక్తం దర్భమాల్యైరలంకృతం
శిల్పిం విసర్జయేద్ధీమాన్ పుణ్యాహం తత్రకారయేత్॥
పుణ్యాహవాచన ముద్గాన్ననివేదనాది — అర్చయిత్వా చతుర్దిక్షు ముద్గాన్నంతు నివేదయేత్
నైవేద్యం సకలం గ్రాహ్యం కబళానిచ కారయేత్॥
అప్రజాయై ప్రజార్థే తన్నివేదనకబళాని దాతవ్యం. — అప్రజాయై ప్రజార్థంతు పిండాన్సమ్యక్ప్రదాపయేత్
యా స్త్రీ పిండం సమశ్నీయా త్సద్యః పుత్రమవాప్నుయాత్॥ 75
దేవతావాహన-బలిప్రదానాది. — తదారాత్రౌ బలిమారభ్య దేవానావాహయేత్క్రమాత్
ప్రదీపశంఖభేర్యాద్యైః గ్రామంరాత్రౌ పరిభ్రమేత్ ॥76
* ఇంద్రాదీన్ కుముదాదీంశ్చ దేశిక స్స్వస్వనామభిః
అష్టదిక్షు యథాన్యాయమావాహనమథాచరేత్॥
పాయసేన బలిం దద్యాద్గ్రామమధ్యే చ కారయేత్

A 1 ఈమొదలు 73 వరకుగల శ్లోకములు A ప్రతిలోనధికపాఠము.

C-B * ఇంద్రాదికుముదాదీంశ్చ స్వస్వమంత్రేణ దేశికః॥ (పాఠాంతరః)

[1]బ్రహ్మపారిషదం పూజ్య । గ్రామమధ్యే విశేషతః॥
గేహాది గ్రామమధ్యాంతం । బలిం కుర్యా ద్విశేషతః
ఆలయం సమ్యగాసాద్య । నైవేద్యాంతం సుపూజయేత్॥

ధ్వజస్థాపనకాలే భేరీనినాదః.

[2]ధ్వజస్థాపనకాలేతు । భేరీం తత్రైవ కారయేత్

భేరీపూజావిధిః.

పటస్య పశ్చిమే భాగే । విన్యసేత్ స్థండిలోపరి॥ 80
నవవస్త్రేణ సంవేష్ట్య । వాయుమంత్రేణ పూజయేత్
భేరీమధ్యే తతో ధ్యాత్వా । అనిలం ప్రాణనాయకం॥

భేరీతాడనం.

ఘోషయే ద్గరుడం తాళం । తతః పార్శ్వేతు వేణునా
బలిం కుర్యా ద్యథాన్యాయం । మంటపస్య సమంతతః॥
ఇత్యేవం ధ్వజ ముత్థాప్య । పశ్చా దుత్సవమాచరేత్॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ధ్వజారోహణవిధి ర్నామ - ద్వావింశోధ్యాయః.

ఓమ్.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం.

త్రయోవింశోధ్యాయః

ఉత్సవవిధిః.

[3]శ్రీకపింజలః:—

ఉత్సవకరణేఫలవిశేషః.

ఉత్సవం సంప్రవక్ష్యామి । ఏకాహాది యథాక్రమం
ఆయురారోగ్యఫలదం । పుత్రశ్రీకీర్తివర్ధనం॥ 1
ఉత్సవం కారయే న్నిత్యం । దేశిక స్తంత్రపారగః

గ్రామాలంకరణం.

వీథీసమ్మార్జనం కృత్వా । గ్రామాదీనాం ద్విజోత్తమ॥

C 1 బ్రహ్మణాం పార్షదాన్ పూజ్య॥ (పాఠాంతరః.) A 2 ఈమొదలు 82 వరకున్న గల శ్లోకములు A గ్రంథమునందు అధికపాఠము. B 3 వధూప్రవేశేన నిశి ప్రశస్తం । రాజప్రవేశేచ దివా ప్రశస్తం। దివా చ రాత్రౌ చ గృహప్రవేశః । పూర్వే ధ్వజారోహణ మర్ధరాత్రౌ॥ ఇతి విష్ణుసంహితాయాం (అధికపాఠః).

త్రయోవింశోధ్యాయః.

సేచయే ద్గంధతోయేన । అలంకృత్య యథావిధి
హార్మ్యే హర్మ్యేచ కర్తవ్యం । తోరణానిధ్వజానిచ॥
ఆలయాలంకరణం. దేవాగార మలంకృత్య । తోరణాద్యై స్తు దేశికః
ఆస్థానమంటపాగ్రేతు । ప్రపాం కుర్యా ద్విశేషతః॥ 4
మంటపనిర్మాణం. పచనాలయసామీప్యేతు । మంటపం పూర్వవ ద్యథా
కారయిత్వాతు తన్మధ్యే । వేదీం తత్రైవ కల్పయేత్॥
ఏకతాలసముచ్ఛ్రిదం । [1] సప్తహస్తసమన్వితం
తన్మధ్యే కారయేత్కుండం।చతురశ్రంతు పూర్వవత్॥
పూర్వరాత్రి రక్షాబంధనం. [2]దేశికః పూర్వరాత్రేతు । రక్షాబంధన మాచరేత్
ప్రాసాదాగ్రేతు కర్తవ్యం । స్థండిలం ప్రాగుదీరితం॥ 7
పర్యంకం తత్ర విన్యస్య । సోపధానాదికం క్రమాత్
యాగకౌతుక మాదాయ। కర్మార్చాపురతోన్యసేత్॥
ప్రస్తాతే భగవతో జ్ఞాపనం. ఆవాహ్యపూజయేద్ధీమా౯ । కార్యంవిజ్ఞాపయేచ్ఛనైః
బింబ మాదాయ మంత్రజ్ఞః । పర్యంకోపరివిన్యసేత్॥
[3] మాంగళ్యపాలికా న్న్యస్య । పర్యంకస్యసమంతతః
పుణ్యాహవాచనాదీని. పుణ్యాహంవాచయిత్వాతు।పూజయేన్మూలవిద్యయా॥
రక్షాసూత్రబంధనం. సువర్ణేన కృతం సూత్రం । తండులోపరి విన్యసేత్
మంత్రయిత్వాతు తత్సూత్రం।దక్షిణే భగవత్కరే॥ 11
బంధయిత్వా జితం తేన।అనుజ్ఞాం తత్ర వాచయేత్
ప్రభాతే సమనుప్రాప్తే । స్నపనార్థం సమారభేత్॥
కలశస్థాపనస్నపనం. తస్యాగ్రే మంటపే మధ్యే।కలశా౯ తత్ర నిక్షిపేత్
కలశా౯ పూర్వవత్ స్థాప్య।స్నాపయిత్వాయథాక్రమం॥
మహాహవి ర్నివేద్యాథ । దేవం గేహే నివేశయేత్
రాత్రౌఅంకురార్పణం తదారాత్రౌ ప్రథమేయామే।అంకురార్పణమాచరేత్॥
పాలికాః పూర్వవత్కృత్వా।పూరయిత్వామృదాదిభిః
బీజాని వాపయిత్వాతు।సుగుప్తేతు పిధాయచ॥ 15

B 1 సప్తహస్తవిస్తరం॥ పాఠాంతరః. 2 దీక్షితః పూర్వరాత్రేతు-పాఠాంతరః.
B-D 3 పాలికా న్మంగళా న్యస్య॥ పాఠాంతరః.

అగ్నికార్యం.

తదంతే హోమమారభ్య।హోమమంటప మావిశేత్
అష్టకుంభాన్ సమానీయ।సూత్రైశ్చైవ సువేష్టయేత్॥
అగ్నిమానీయసంప్రోక్ష్య।కుండమధ్యే వినిక్షిపేత్
ఉల్లేఖనాది కార్యాణి।పూర్వవద్ద్విజసత్తమ॥ 17
ఇంద్రాదీశానపర్యంతం । కుండస్యచ సమంతతః
కుంభాంశ్చ విన్యసేత్తత్ర।ధాన్యరాశిషు దేశికః॥ 18
ఇంద్రాదిప్రతిమాన్ కృత్వా।సువర్ణేనచ నిక్షిపేత్
పూజయిత్వా స్వనామ్నైవ। ఆవాహ్యచయథాక్రమం॥
సమిధాజ్య చరూన్ హుత్వా।కాశ్యప ద్విజపుంగవ
1 సమిధో మూలమంత్రేణ।ఆజ్యం వై విష్ణుసంజ్ఞయా॥
ప్రత్యేకంతుశతం హుత్వా।ధ్యాయేద్దేవం సుకోమలం
చరుమష్టాక్షరేణైవ । 2జుహుయాచ్ఛత మాహుతీః॥ 21
చరుణా పరివారాణాం।స్వస్వమంత్రేణ హోమయేత్
బలిద్రవ్యం సమాదాయ।హోమయేద్ద్విజసత్తమ॥22
అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । ద్వాత్రింశత్పరిసంఖ్యయా
ఏవం ప్రతిదినం కుర్యా । త్సాయంప్రాత ర్విశేషతః ॥

ఏకాహోద్యుత్సవభేదేన అగ్నిభేదః.

ఏకాహేత్ర్యహకే చైవ । నిత్యాగ్నౌహోమయేత్పృథః
3ఉత్సవాగ్ని స్సముద్దిష్ట । ఆలయం సమ్య గావిశేత్ ॥

వీధ్యుత్సవః.

యాగబేర మలంకృత్య । యాన మారోప్య దేశికః
రథంవా కుంజరంవాపి । శిబికాంవా యథారుచి॥ 25
శకటం బ్రాహ్మణంవాపి । భ్రామయేద్గరుడధ్వజం
4వర్ణే వర్ణేతు కర్తవ్యం । నచ కర్మ మనోరమం॥ 26
హావభావవిలాసైశ్చ । శిల్పినా కుశలేనవై
కర్తవ్యం వాహనంచైవ । యథావిత్తానుసారతః॥ 27
శంఖదుందుభినిర్ఘోషై । ర్జయశబ్దసమాకులైః

B 1 సమిధో మూర్తిమంత్రేణ॥ 2 జుహుయాత్ షోడశాహుతీః॥ పాఠాంతరాః.
3 ఉత్సవాగ్ని స్సముద్దిష్టో । పంచసప్తాహ్నికాదిషు । ఏవం తు (హోమంకృత్వాథ) హోమం సప్త్యాథ । ఆలయం సమ్య గావిశేత్॥ పాఠాంతరః. A 4 ఇచ్చట నుంచి 27 శ్లోకము చివరవరకును గలభాగము A గ్రంథమున అధికపాఠము.

వీణా వేణుమృదంగైశ్చ । నృత్తగీతసమన్వితైః॥ 28
గణికాదేవదాసీభి । రథకుంజరవాజిభిః
బ్రాహ్మణైశ్శైవవైష్ణవైశ్చాన్యై । స్సూతమాగధవందిభిః॥
ఛత్రధ్వజవితానైశ్చ । చామరాదిభి రావృతైః
ప్రదీపశతసంయుక్తం । భ్రామయే త్ప్రథమే దినే॥ 30
ఏవ మేవ ప్రకారేణ। తీర్థాంతం భ్రామయే త్క్రమాత్
ప్రథమరాత్రౌ బలిప్రదానం. తిలైశ్చ రజనీచూర్ణై । [1]స్సలాజై ర్దధిసక్తుభిః॥ 31
చరుణాసహ దాతవ్యం । ప్రథమే భూతరాత్రికే
ద్వితీయే. తండులేన తిలేనైవ । చరుణా పైతృకే దినే॥ 32
తృతీయే. వ్రీహిలాజాం స్తతో దద్యా । చ్చరుణా సహ దేశికః
యక్షరాత్రౌ తతో దద్యా । త్తృతీయాయాం విశేషతః॥
చతుర్థే. నారికేళపయ స్సక్తు । శాలిపిష్టై ర్విమిశ్రితం
చరుణాసహ వై దద్యా । చ్చతుర్థే నాగరాత్రికే॥ 34
పంచమే. కంజాక్షతం చరుంచైవ । పంచమే బ్రాహ్మికే దినే
షష్ఠే. చరుణాపూపసంయుక్తం । శాల్యోదనసమన్వితం॥ 35
షష్ఠే చైవ బలిం దద్యా । త్కాశ్యప ద్విజసత్తమ
సప్తమే. గుడాన్నం చరుసంయుక్తం । వైష్ణవే స్సప్తమేహని॥
అష్టమే నవమేచ. పాయసం కృసరంచైవ। చరుయుక్తేన దేశికః
అష్టమే నవమే దద్యా । చ్ఛైవ్యష్ణవై స్సంప్రచక్షతే॥ 37
బలిప్రదానవిధిః ఏవం యథాక్రమేణైవ । తీర్థాంతం బలి మాచరేత్
ప్రాసాదద్వార మారభ్య । గ్రామమధ్యాంతమేవహి॥
బలిం కుర్యా ద్యథాన్యాయం । దినం ప్రతిదినం ప్రతి
ప్రత్యేకంచాష్టకంగృహ్యాం। బలిద్రవ్యంతు దాపయేత్॥
[2] అష్టదిక్షు బలిం దద్యా । ద్దేశిక స్స్వస్వనామభిః
ఏవంక్రమాత్పరిభ్రామ్య । ప్రాసాదంతుప్రవేశయేత్॥

B 1 సలాజై ర్మధుసర్పిభిః॥ 2 అష్టదిక్షు బలిం దద్యా- త్తత్త న్మాన్త్రై స్తు దేశికః॥
పాఠాంతరాః.

ఆస్థానమంటపే మధ్యే । స్నపనం తత్ర కారయేత్
గంధపుష్పాదిభిః పూజ్య । మహాహవి ర్నివేదయేత్॥
సాయం ప్రాత శ్చ కర్తవ్యం । స్నపనాదియథాక్రమం

సప్తమేహని మృగయార్థం కౌతుకబంధనం.

సప్తమే హని కర్తవ్యం । [1] మృగయార్థై సకంకణా॥
మూలమంత్రేణ బధ్నీయా। త్పూర్వవచ్చాధివాసయేత్
సీమాంతంచ తథాన్యోన్యం। భ్రామయే త్తంత్రపారగః॥

అష్టమేహని తీర్థార్థ మధివాసనం.

అష్టమే హని శర్వర్యాం । తీర్థార్థ మధివాసయేత్
ప్రాసాదద్వారపూర్వేతు । దండవ త్ప్రణమే ద్ద్విజః॥
అంతర్గృహంసమావిశ్య । అర్ఘ్యాద్యైశ్చ ప్రపూజయేత్
[2] దేవం ప్రణమ్య శిరసా। ప్రార్థయే ద్వైష్ణవై స్సహ॥ 45
దేవం ప్రణమ్య మనసా । ఇమం మంత్ర ముదీరయేత్
తీర్థయాత్రా త్వయా దేవ । శ్వః కర్తవ్యా సురేశ్వర॥
తత్ర ప్రతిసరారంభే । అనుజ్ఞాం దాతు మర్హసి
ఏవం దేవంతుసంప్రార్థ్య। యాత్రాకౌతుక మాచరేత్॥
కర్మార్చాం పురతః స్థాప్య । ఆవాహ్యచసుపూజయేత్
పూర్వవ న్మంటపం కృత్వా । ప్రాసాదాగ్రవిశేషతః॥
స్థండిలాది సమారభ్య । శయనోపరి విన్యసేత్
కోణేషు ఘటికా న్న్యస్య । శరావాణి చతుర్దిశి॥ 49

ఘృతారోపణం.

దేవ మారాధయే త్తత్ర । ఘృతారోపణ మారభేత్
దేవస్య పురత స్థాప్య । ఘృతపాత్రం సలోహకం॥ 50
ఆజ్యం నిక్షిప్య తత్రైవ। దేశికః పరమార్థవిత్
ఉభాభ్యాంచైవహస్తాభ్యాం। దూర్వామాదాయమూలతః॥
ఘృతే నాగ్రేషు సంమృజ్య। సించయే ద్దేవపాదయోః
విసృజ్య క్షాళయే త్పాణిం।కంఠపార్శ్వేతుపూర్వవత్॥
[3] విసృజ్య క్షాళయిత్వాతు । సించయే ద్దేవమూర్ధని
హస్తవ్యత్యాసమారేణ । ఘృతసేచన ముచ్యతే॥ 53

B 1 మృగయాత్రార్థకంకణం॥ B & D 2 యజమానేన సహితః। ప్రార్థయేద్గరుడధ్వజం॥
B 3 పూర్వవ త్క్షాళయిత్వాతు॥ పాఠాంతరాః.

పాదా సుమంగలీచేతి । కంఠే భద్రమితి ద్విజ
సుశోభనంతు శిరసి।మంత్రాన్యేతా నుదీరయేత్ ॥ 54

అక్షతార్పణం.

అన్యైతు మంగళై స్తద్వా।దక్షతార్పణ మేవచ
పుణ్యాహశంఖనిర్ఘోషై।ర్బధ్వా ప్రతిసరం తతః॥ 55
చామరై స్తాలవృంతైశ్చ।మంగళానిచ దర్శయేత్
[1]

పరేహాని తీర్థోత్సవః.

అనిర్వాణైః ప్రదీపైశ్చ। రాత్రిశేషం సమాపయేత్॥
ప్రాత గ్రామం పరిభ్రామ్య।ఆలయంతు సమావిశేత్
పూజాంతుపూర్వవ త్కృత్వా। గేహమధ్యేనిధాయచ॥
తీర్థకౌతుక మాసాద్య । మంటపాగ్రే ప్రణమ్యచ
దేవ ముత్థాపయే ద్విద్వాన్। శయనా ద్ద్విజోత్తమ॥
పూజయిత్వా యథాన్యాయం। మంగళానిచ దర్శయేత్
పురతః స్థండిలం కృత్వా । లూఖలం తత్ర[2] విన్యసేత్॥
ముసలాది చతుర్దిక్షు । లూఖలోపరి విన్యసేత్
ముసలోలూఖలంతుల్యా।దూర్వాంచ ద్విజబంధయేత్॥
నవవస్త్రేణ సంవేష్ట్య । చూర్ణం తత్రైవ నిక్షిపేత్
ముసలాదిచ బేరాంతం। ఘృతారోపణ మాచరేత్॥
సౌవర్ణం రజనీచూర్ణం । మిశ్రయిత్వా సుగంధకైః
చతుర్భి ర్వైష్ణవై ర్విప్రై । రవఘాతంతు కారయేత్॥

చూర్ణకుంభస్థాపనం.

పురతః స్థండిలం కృత్వా । తండులై ర్ద్విజసత్తమ
కుంభంతు సూత్రసంయుక్తం।తండులోపరి విన్యసేత్॥
తత్ర చూర్ణం వినిక్షిప్య । నవవస్త్రేణ వేష్టయేత్
అర్చయిత్వాతు మూలేన।మంత్రేణా వాభిషేచయేత్॥

గ్రామోత్సవః.

పూర్వవ త్పూజయే ద్దేవం।మంగళానిచ దర్శయేత్
ఉద్ధృత్యారోపయే ద్దేవం । గ్రామం తత్రపరిభ్రమేత్॥

B & D 1 ఛత్రంచ చామరంచైవ । ముఖవాసం సమర్పయేత్ । పాయసాన్నం నివేద్యాథ । నానాపూపసమావృతం ॥ దేవం ప్రణమ్య శిరసా । శయనే సన్నివేశ్య చ। గుగ్గుల్వాగరుధూపాభ్యాం । శయనంతు సుధూపయేత్॥ అధికపాఠః.
B 2 పూజయేత్ ॥ పాఠాంతరం.

తీర్థోత్సవం. తీర్థపార్శ్వం సమాసాద్య । స్థాపయే ద్వేదికోపరి
చతుస్తంభసమాయుక్తం । మంటపం తోరణాన్వితం॥
ఏకహస్తసముచ్ఛ్రిధం। తావ ద్విస్తారసంయుతం
వేదికా మధ్యమస్థానే । కుర్యా త్తంత్రివిచక్షణః॥ 67
తోరణద్వారకుంభాదీ౯।పూర్వవత్పూజయేత్క్రమాత్
వేదికాపూర్వభాగేతు । కలశా౯ పంచవింశతిం॥ 68
నవవా విన్యసే త్తత్ర । పూరయే చ్ఛుద్ధవారిణా
నవవస్త్రేణ సంవేష్ట్య । బ్రహ్మాణం చాధిదైవతం॥ 69
పూజయిత్వాతుగంధాద్యైః। కౌతుకంచార్చయేద్బుధః
జిహ్వా నిర్లేఖనాదీని । ఉపచారాణి పూర్వవత్॥ 70
చూర్ణస్నానం. స్నాపయేత్కలశా౯ సర్వా౯।మూర్ధ్నస్నానంసమాచరేత్
అర్చయిత్వా యథాయోగం। దేవమాదాయ పాణినా॥
జలమధ్యే సమావిశ్య । తీర్థా న్యావాహ్య పూజయేత్
జలావగాహనం. [1] గంగేచ యమునేచైవ । మూలమంత్ర మనుస్మర౯॥
[2] కౌతుకేనసహ స్నాత్వా । సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే
బ్రహ్మలోక మవాప్నోతి । ఇతిశాస్త్రస్య నిశ్చయః॥
స్నపనం. ఉత్తీర్య వేదికామధ్యే । న్యసే ద్దేవం చతుర్భుజం
స్నాపయే చ్ఛుద్ధతోయేన।గంధపుష్పైస్తుపూజయేత్॥
ఆలయప్రవేశాదికః పూర్వవ ద్ధ్యాన మారోప్య।దేవం గేహే సమావిశే౯
ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా । గర్భద్వారం సమావిశేత్॥
అగ్రేణ పూజయే ద్దేవం । అస్యపీఠే సమర్చయేత
కర్ణా శ్రోత్రరసాన్నేత్ర । తస్మిం ... స్నాపనమాచరేత్॥
అర్చయిత్వాయథాన్యాయం । కర్మార్చామాంత్ర మేంతు
కర్మార్చాం పూజయిత్వాతు।పాయసాదీన్ని వేదయేత్॥

---

1 ఈశ్లోకార్ధము A లో అధికపాఠము. B 2 కౌతుకేనసహ స్నాత్వా-మూల మంత్ర మనుస్మర౯ । పురుషసూక్తేన విధినా - శ్రీసూక్తేన విధానతః। అష్టాంగ... స్నానమంత్ర న్యనుస్మర౯ । సహ స్నానంతు య త్కుర్యా-త్సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే॥ D & B ల కర్మార్చాయాం సమర్పయేత్. పాఠాంతరాః

	ప్రణమ్య దండవ ద్భూమౌ। క్షమ స్వేతి సముచ్చరః
	తదా రాత్రౌ స్నపనం కుర్యా।త్పూర్వోక్తేన విధానతః
రాత్రౌ పూర్ణా హుతిః.	పూర్ణాహుతిం తతః కుర్యా। దుత్సవాగ్నౌ విశేషతః
	అష్టకుంభాన్ సమానీయ। స్నపనాం తేభిషేచయేత్॥
అవరోహణపుష్ప యాగాదీని.	తత్ర స్మంత్రేణ మంత్రజ్ఞః। అవరోహణ మాచరేత్
	పుష్పయాగం తతః పశ్చా। త్తదా రాత్రౌ ద్విజపుంగవ॥
ఉత్సవభేదేన బలి ద్రవ్యభేదః	షణ్మాసా ద్యేషు యాగేషు। శుద్ధాన్నేన బలింక్షిపేత్
	ఏకవింశ త్తథా మాసే। సప్తవింశాద్యశేషుచ॥ 81
	పాయసేన బలిం దద్యా। ద్దినం ప్రతిదినం ప్రతి
	ద్వాదశే చార్ధమాసేతు। ముద్గాన్నంపాయసైర్యుతం॥
	ఏకాహ్ని త్ర్యహకేవిద్వాన్। పాయసంతుబలింక్షిపేత్
	పంచాహేచైవ సప్తాహే। గుడాన్నబలి రుచ్యతే॥ 83
	[1] ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తో। ఉత్సవస్య విధిఃపరః॥ 83½

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ఉత్సవవిధి ర్నామ - త్రియోవింశోధ్యాయః.

B 1 యః కరోతి హరే ర్యేవ। ముత్సవం భక్తిభావతః। తస్యాయుః శ్రీశ్చ సంతాన మారోగ్యం చ (లభి్ష్యతి) భవిష్యతి॥ అశ్వమేధసహస్రేణ। యత్ఫలం లభతే నరః। తత్ఫలం సమవాప్నోతి। యః కరోతి హరే స్సవం॥ అభీష్టసిద్ధి ర్లభతే। యజమానస్య నిశ్చయః। నిష్కామో మోక్ష మాప్నోతి।యోగినాం చైవ దుర్లభం॥ అధికపాఠః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

చతుర్వింశోధ్యాయః

పుష్పయాగవిధిః.

కపింజలః:—

పుష్పయాగోత్సవ హేతుః.

పుష్పయాగం ప్రవక్ష్యామి । సమాసాన్మునిపుంగవ
ధ్వజారోహణతీర్థాంతం। ప్రాయశ్చిత్తంతు యద్భవేత్॥
తస్య దోషవిఘాతార్థం । పుష్పయాగంచ కారయేత్

మంటపనిర్మాణాది

ప్రాసాదస్యాగ్రతః కుర్యా।ద్దక్షిణే పశ్చిమేపివా॥ 2
ఉత్తరేవా ద్విజశ్రేష్ఠ।మంటపం పూర్వవత్క్రమాత్

మండలరచనావిధిః

తస్య మధ్యే లిఖేద్విద్వా । మండలం లక్షణాన్వితం॥
భద్రకం స్వస్తికం వాపి । [2]చక్రాబ్జం చతురంతువా
మండలస్య విధిం సర్వం। ప్రవక్ష్యామి యథాక్రమం॥ 4

పాలికాదిస్థాపన విధిః.

ద్వారే ద్వారేతు ఘటికా।ద్వేద్వేచైవతు విన్యసేత్
శరావా విన్యసేత్తద్వ। త్పూర్వాదిషు యథాక్రమం॥
ఇంద్రాదీశానపర్యంతం। [3]పాలికా విన్యసేత్క్రమాత్
తత్ప్రాగ్వ మంగళాస్యస్య।శంఖాదీనాం యథాక్రమం॥

మండలపూరణార్థం పుష్పాణి.

మండలం పూరయేత్పుష్పైః । కర్ణికాదీ యథావిధి
పంచవర్ణాని పుష్పాణి । పుష్పయాగే శుభానిచ॥ 7
శ్వేతం రక్తంచ పీతంచ । కృష్ణం హారిత మేవచ
శుద్ధవర్ణాని చైతాని । మిశ్రితా న్యపరాణితు॥ 8

మండలే పుష్పైః పూరణం.

పుష్పేషు వర్గవర్గేషు ।[4] పూరయిత్వా విచక్షణః
పీతేన కర్ణికాం పూర్య । రక్తం వై కేసరస్యతు॥ 9

B 1 కాశ్యపః — పుష్పయాగోత్సవం కీదృ।గ్విధానంచ కథంమునే । కిమర్థంచ కదా కార్యం । వక్తుమర్హసి మే ప్రభో॥ అధికపాఠః. 2 చక్రాబ్జ మితరంతువా॥ 3 పాలికాదీ న్యసేత్క్రమాత్॥ 4 భేదయిత్వా ద్విజోత్తమః॥ పాఠాంతరాః.

కర్ణికావలయంర క్తం । హరితంవా ద్విజోత్తమ
కేసరాంతేన వలయం । శ్వేతపుష్పాణి పూరయేత్॥
దళేషు మూలభాగేషు । శ్వేతర క్త విమిశ్రితైః
దళాగ్రే ర క్తపుష్పాణి । పూరయే ద్దేశికోత్తమ॥ 11
దళానాం సంధిదేశేషు । శ్యామపుష్పాణి పూరయేత్
[1] అంతర్రేఖాంతు మంత్రజ్ఞః।కుసుమైః ఫూరితైస్తథా॥ 12
[2] పూరయే న్నాభిరేఖాయాం। శ్వేతపుష్పై ర్మనోరమైః
నేమ్యాదిరేఖాం కృష్ణేన । నేమ్యంతం సితపుష్పకైః॥
నేమిం ర క్తేన సంపూర్య । పీతపుష్పైస్తు వా ద్విజః
పుష్పమండల ముద్దిష్టం । పుష్పయాగే విశేషతః॥ 13

అర్గళావిధిః.

ప్రవక్ష్యామి ద్విజశ్రేష్ఠ।బహిరావరణార్గళాం
ఏకహ స్త మతిక్రమ్య । మండలస్య సమంతతః॥ 15
అర్గళాం కారయే ద్విద్వాన్ । ఏకహస్తం ప్రతిప్రతి
మండలం వృత్తమార్గేణ । [3] అష్టరేఖాంచ కారయేత్॥
మధ్యమే చతురేఖాయాం। పూర్వోక్తం లక్షణాన్వితం
బహిరేఖా సితైః పుష్పైః । ద్వితీయే పీతపుష్పకైః॥
హరితేన తృతీయేచ । చతుర్థే ర క్తపుష్పకైః
ప్రథమావరణే కృష్ణం । [4] పద్మం చాష్టదళేనవై॥ 18
వాసుదేవాదిమూర్తీనాం । ప్రాచ్యాదిక చతుర్దిశి
శ్రీయాదికోణపద్మేషు । కుర్యా త్పద్మమయానితు॥ 19
అర్గళేచ ద్వితీయేచ । ముద్రాణామపి పూర్వవత్
తృతీయేచార్గళే కుర్యా । ల్లోకపాలాన్ యథాక్రమం॥

ఆవరణపద్మలక్షణం.

కర్ణికార్థప్రమాణేన । మూర్తీనాం పద్మ ముచ్యతే
తదర్థ మపి శంఖాదీన్ । పద్మం లక్షణ ముచ్యతే॥ 21
తావత్ప్రమాణ బంధాద్రే । స్తదేవ గరుడస్యతు
విష్వక్సేనస్య తావత్తు । పద్మం పుష్పమయం ద్విజ॥

B 1 దళాంతరాఖాంవిహేంద్ర॥ 2 అరాణ్యంతరరేఖాసై । ర క్తై ర్వాహరితైస్తువా॥
3 చతురేఖాంచ కారయేత్॥ 4 ర క్తంచాష్ట దళేనవై॥ పాఠాంతరాః.

ఇందరిబాహ్యాంగమత్యాంతం। విష్వక్సేనం వదామ్యహం
సోమేశానకయో ర్మధ్యే । విష్వక్సేనస్య పంకజం॥ 23
యామ్య నైరుతయోర్మధ్యే। ద్వారం కుర్యా ద్విచక్షణః
ఏకహ స్తప్రమాణేన । ద్వారవిస్తార ముచ్యతే॥ 24
పరిధమార్గళపర్యంతం । ఇందరిద్వారం ప్రకల్పయేత్
ఏవం సంక్షేపతః ప్రోక్తం । పుష్పయాగస్య మండలం॥

కుండనిర్మాణాది. మండల స్యోత్తరే పార్శ్వే । అగ్నికుండం సువృత్తకం
ద్వారకుంభాది సర్వేషాం। కర్ణికాంతం సుపూజయేత్॥

మండలారాధనం. తత్తన్మంత్రేణ మంత్రిజ్ఞః । యధాయోగక్రమేణతు
అంతరావరణా న్సర్వాన్ । దీక్షితేన ప్రపూజయేత్॥

మండలం పంచభూతాఖ్యం. [1] మండలం పంచభూతాఖ్యం । కర్ణికాది యధాక్రమం
ఆకాశం కర్ణికాచైవ । కేసరా వాయవ స్తథా॥ 28
దళేషు ఓజో విన్యస్య । నేమ్యాంచాతు కదా భవేత్
నేమిమధ్యే తధా భూమిం । పూజయిత్వా సమంతతః॥

పుష్పయాగవిధిః. గేహ మాసాదయే ద్విద్వాన్।ప్రణామే ద్దండవ త్క్షితౌ
యాగకౌతుక మాదాయ।కర్మార్చా గేరి నిధాయవై॥
ఆవాహ్య పూజయే ద్దేవం।మహాశేరా ద్విజోత్తమ
బింబ మాదాయ మంత్రజ్ఞః। కర్ణికోపరి విన్యసేత్ ॥31
కర్ణికాయాం న్యసే ద్వస్త్రం । నీలరోమాదివర్జితం॥

వేదాదులు. ఋగ్వేదం పూర్వదిగ్భాగే । యజుర్వేదంతు దక్షిణే॥
వారుణ్యాం సామవేదంతు । అధర్వం చోత్తరే తథా
ఇతిహాసం చాగ్నికోణే। నైరుత్యాం స్తోత్ర ముచ్యతే॥
ధర్మశాస్త్రంతువాయువ్యే । ఈశాన్యాంమంత్రపారకం
[2]
చతు స్తవం చతుష్కోణే । నృత్తగీతాస్తు సర్వతః॥ 34

A 1 ఈ మొదలు 30 వరకున్న గల శ్లోకములు A గ్రంధమందు అధిపాఠము.

B 2 శ్రీసూక్తం పూర్వభాగేతు – పురుషసూక్తంతు దక్షిణే । పశ్చిమే మేదినీ సూక్తం – పవమానం తథోత్తరే॥ భూసూక్తం పూర్వదిగ్భాగే – హరిసూక్తంతు దక్షిణే । పశ్చిమే విష్ణుసూక్తంచ – నీళాసూక్త మథోత్తరే॥ అధికపాఠః.

1 శంఖభేర్యాది వాద్యైశ్చ మృదంగపణవైస్తథా
వీణావేణుముఖైశ్చైత్తైః । స్తోత్రయుత్వాచతుర్విధైః॥ 35
అర్చనం. అర్చయేద్దేవదేవేశం । శంఖచక్రగదాధరం
అర్చనావిధిమార్గేణ । పూజయేద్దేశికోత్తమః॥ 36
2 అర్ఘ్యాంప్రతి విప్రేంద్ర । ప్రోక్షమాదీ న్యథాక్రమం
పూజయేద్దేవదేవేశం । అర్ఘ్యాదీనాం పృథక్పృథక్॥
హోమః. 3 హోమమారభ్య తత్కాలే । సమిధాదీ న్యథాక్రమం
అష్టోత్తరసహస్రంతు । జుహుయాన్మూలవిద్యయా॥ 38
అష్టోత్తరశతైర్వాపి । సమిధాదీ న్యథాక్రమం
నివేదనం. పాయసం కృసరంచైవ । హరిద్రాన్నం గుడోదనం॥ 39
ముద్గాన్నంచైవ శుద్ధాన్నం । ప్రణవేన నివేదయేత్
నివేదనక్రమః. మూర్తీనామపి దేవానాం । గుడాన్నంతు నివేదయేత్॥
శంఖాదేః కృసరం దద్యా । 4 త్పాయసంచ ప్రదీయతే
సర్వేషాం పరివారాణాం । హరిద్రాన్నం నివేదయేత్॥
5 మిశ్రయిత్వాన్నసూపాది । గ్రహేభ్యోపి నివేదయేత్
దిగ్భేదేన ముఖభేదాః (నైవేద్య సమయే) ప్రాచ్యాంతు ప్రాఙ్ముఖోభూత్వా । నైవేద్యంతు నివేదయేత్
ఆగ్నేయ్యాం ప్రాఙ్ముఖశ్చైవ । యామ్యాయాం దక్షిణాముఖః
నైరుత్యాంచ ప్రతీచ్యాంచ । పశ్చిమాభిముఖో భవేత్॥

B 1 నాపినామక్రియా [illegible] । [illegible] సన్నిభం । యామ్యాం [illegible] [illegible] । [illegible] నైరుత్యం తథా॥ [illegible] నారుణ్యాం । [illegible] వా [illegible] చ । శ్రీకాంతం చ కుబేరాఖ్యం । ఈశాన్యాంచైవ శంకరం॥ ముఖారి [illegible] [illegible] । [illegible] అధికపాఠః. 2 అర్ఘ్యాంతం [illegible] ప్రేంద్ర॥ పాఠాంతరం. 3 హోమ మారభ్య తత్కాలే - యథోక్తవిధినా ద్విజ । అష్టోత్తరసహస్రంతు - సమిధాదీ న్యథాక్రమం । మూలమంత్రేణ మంత్రజ్ఞః - [illegible] హుయా చ్ఛుద్ధికాంక్షిణః । అష్టోత్తరశతంవాపి-మధ్వాజ్యై పాయసేనచ । ఘృతాప్లుత్యాజ్యేన సమ్మిశ్ర్య-ఖర్జూరాది ఫలానిచ । గాయత్ర్యాచ తతోహుత్వా - స్విష్టకృజ్జుహుయా ద్ద్విజ॥ ఇతి అధికపాఠః, పాఠాంతరంచ. 4 పాయసంచ ప్రదీయతే॥ (పాఠాంతరం) 5 అన్నసూప మిశ్రితం [illegible] । గ్రహేభ్య [illegible] నివేదయేత్॥ (పాఠాంతరం)

ప్రత్యఙ్ముఖస్తు పవనే । సౌమ్యేచై వోత్తరాముఖః
ప్రాఙ్ముఖశ్చ తథా సర్వాన్ । పూజయే ద్దేశికోత్తమ॥
భగవదారాధనం. దేవం ప్రపూజయేత్పశ్చా । న్నైవేద్యాంతం విశేషతః
మంగళం చామరం ఛత్రం । అక్షతాదిసమర్పణం॥ 45
భ్రామయే చ్చాన్నపీఠేన । నీరాజన మథాచరేత్॥
సౌవర్ణం రాజితం తామ్రం। పాత్రంకృత్వాసువృత్తకం॥
షడ్వింశాంగులవిస్తారం । మధ్యే పద్మంచ కర్ణికం
అష్టపత్రం యథాన్యాయం। దీపగర్తం సులక్షణం॥ 47
కర్ణికోపరి కుర్వీత । పూర్వవ ల్లక్షణాన్వితం
దీపం ప్రజ్వాలయే త్తత్ర । దీపో చ్ఛ్రేధం షడంగులం॥
[1] సిద్ధార్థం దధిసమ్మిశ్రం । దూర్వాలాజై రలంకృతం
అగ్నిబీజేన సంపూజ్య । గంధపుష్పాదిభిఃక్రమాత్॥49
ఏవం సమర్పితం పాత్రం । మంత్రేణాదాయ మూర్ధని
త్రిఃప్రదక్షిణ మావర్త్య । తూర్యవాదిత్రనిస్వనైః॥ 50
జయమంగళవాద్యేన । నాదయిత్వా దిశో దశ
దీపా న్నిక్షిప్య సౌమ్యేతు । ప్రాకారావరణా ద్బహిః॥
రక్షాం దేవస్య కుర్వీత । ధూపపాత్రస్య భస్మనా
కుంభజలేన ప్రోక్షణం. అగ్నే ర్దక్షిణభాగస్థం । బ్రహ్మకుంభం సముద్ధరేత్॥
[2] ప్రోక్షయే త్తేన బీజేన । మండలస్థం జగద్గురుం
సమా ప్యార్ఘ్యం ప్రకుర్వీత । గంధపుష్పాదినా సహ॥
యజమాన స్తతః కుర్యా । త్పుష్పాంజలి మతఃపరం
దీపమాదాయ మంత్రజ్ఞో। బ్రహ్మకుంభంసముద్ధరేత్॥
గేహం ప్రదక్షిణం కృత్వా। ఆలయం సమ్య గాపిశేత్
గర్భాగార్చాభిముఖ సైవ । స్థాపయే ద్బింబ మగ్రతః॥ 55
[3] పాద్యకుంభం వినిక్షిప్య। పూజయే త్సు సమాహితః
కర్మార్చాంప్రతిసంయోజ్య।తద్బింబంచోత్తరేన్య సేత్॥

B 1 సిద్ధాన్నం దధిసమ్మిశ్రం॥ 2 ప్రోక్షయే త్తేన తోయేన. 3 మధ్యే కుంభం విని క్షిప్య। పూ శాంతరాః.

కుంభతోయేనసంప్రోక్ష్య। కర్మార్చాంమూలవిద్యయా
పూజయిత్వాయథాన్యాయం। నైవేద్యాంతంద్విజోత్తమ॥

ధ్వజావరోహణం. ప్రణమ్యదండవద్భూమౌ। ధ్వజంచైవావతారయేత్
ధ్వజపార్శ్వం సమాసాద్య। పూజయిత్వా చతుర్దశి॥ 58
పాయసాదీన్ చతుర్దిక్షు। తన్మంత్రేణ నివేదయేత్
ధ్వజాగ్రేస్థండిలంకృత్వా। కుంభంతత్రైవ విన్యసేత్॥
సూత్రవస్త్రాది సంవేష్ట్య। హేమం రత్నం వినిక్షిపేత్
* గరుడాయతమంత్రేణ। ధ్వజాదావాహయేద్విభుం॥
కుంభమధ్యేతువిన్యస్య। పూజయేద్గరుడధ్వజం
పుణ్యాహం తత్ర కుర్వీత। తత్కుంభం సమ్యగుద్ధరేత్॥

ఉద్వాసనబలిప్రదానం. వైనతేయాలయం ప్రాప్య। సేచయేత్కుంభవారిణా
ఉద్వాసనబలిం కుర్యా। త్ప్రాసాదాదీన్యథాక్రమం॥
శూన్యాగారేషు సర్వేషు। కూపే దేవాలయే తథా
గ్రామమధ్యే విశేషేణ। గత్వా గత్వా బలింక్షిపేత్॥
తీర్థపార్శ్వం సమాసాద్య। బలిశేషం వినిక్షిపేత్
స్నాత్వా తీర్థేషు సర్వేషు। యథావిధి పురస్సరం॥ 64
బలిభ్రమణకాలేతు। శంఖభేర్యాదిభి స్సహ
ఘోషయేద్బలిదేశేషు। అన్యత్రనచఘోషయేత్॥
అష్టాక్షర మనుస్మృత్య। నిశ్శబ్దే నాలయం విశేత్
ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా। దేవదేవం ప్రణమ్యచ॥ 66
పూజయిత్వాయథాన్యాయం। సర్వేణప్రతిరోపయేత్

ఆచార్యపూజనాది ఆచార్యంపూజయేద్విద్వా। న్వస్త్రహేమాంగుళీయకైః
[1] వైష్ణవానాం విశేషేణ। యథాశక్తిస్తు దక్షిణా

B * గాయత్రేణైవమంత్రేణ॥ పాఠాంతరం.
B 1 గజాశ్వనగరాద్యైస్తు। యథా విభవవిస్తరం॥ (పాఠాంతరం)

ఆచండాలాంత మన్నాద్యైః। పూజయిత్వా మహాధ్వరే॥
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం। వైష్ణవం యాగ ముత్తమం॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
పుష్పయాగవిధి ర్నామ - చతుర్వింశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

పంచవింశోధ్యాయః

మంత్రకోశవిధిః

శ్రీ కపింజలః:—

మంత్రమహిమా. మంత్రకోశం ప్రవక్ష్యామి। సంక్షేపేణ ద్విజోత్తమ
మంత్రపూర్వాః క్రియాస్సర్వాః। ఫలసంసిద్ధిహేతవః॥
తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన। మంత్రైస్సర్వత్ర పూజయేత్॥

పంచోపనిష న్మంత్రాణి. ఓం షా న్నమః పరాయ పరమేష్ఠ్యాత్మనే నమః
ఓం యా న్నమః పరాయ పురుషాత్మనే నమః
ఓం రా న్నమః పరాయ విశ్వాత్మనే నమః ।
ఓం వా న్నమః పరాయ నివృత్త్యాత్మనే నమః
ఓం లా న్నమః పరాయ సర్వాత్మనే నారాయణాత్మనే
నమః ఇతి పంచోపనిష న్మంత్రాణి॥

శ్రియాదీనాం మంత్రాణి. ఓం శ్రీం శ్రియై నమః। ఓం భూం భూమ్యై నమః
ఓం నీం నీళాయై నమః
।
ఓం న్నమో భగవతే హయశిరసే పురుషోత్తమాయ నమః
ఓం [illegible]మో భగ[illegible]తే వాజివక్త్రాయ వేదా[illegible]త్రనే నమః

B 1 లక్ష్మీగాయత్రీ. మహాదేవ్యైచ విద్మహే। విష్ణుపత్న్యైచ ధీమహి। తన్నో ల[illegible] ప్రచోదయాత్॥ [దయాత్॥

భూమిగాయత్రి ధనుర్ధరాయ విద్మహే। సర్వసిద్ధ్యైచ ధీమహి। తన్నో ధరా ప్రచో

నీళాగాయత్రి భూసంత్యైచ విద్మహే। విష్ణుపత్న్యైచ ధీమహి। తన్నో నీళా ప్రచోదయాత్॥ అధికపాఠః.

పంచవింశోధ్యాయః.

నాదం విష్ణుమహేజ్యేన । గంధానా మధిదేవతా
మంత్రి మర్చనపూర్వేతు । ఆదిమూలం జగద్గురుం॥
నగజం విష్ణునాళంచ । సింహంచైవ తథా స్మృతం
శంఖచక్రాధిదైవత్యం । కుక్షౌ వరుణదేవతా॥
శంఖాగ్రే సర్వతీర్థానాం । గాయత్రీ పృష్ఠమేవచ
ఘంటాయాం బ్రహ్మదైవత్వం । ముకుళంరుద్రమేవచ॥
సూత్రాణాంచ మహానాగం । సర్వంచైవ సరస్వతీం
[1] తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన। మంత్రంసర్వత్రయోజయేత్॥

ప్రణవః. ఓ మితిప్రణవం । అ మితిప్రణవబీజం

అష్టాక్షరి. ఓ నమో నారాయణాయ । అమి త్యష్టాక్షరబీజం

అష్టాక్షరస్య పంచాంగన్యాసః. ఓంక్రుద్ధోల్కాయస్వాహా। ఓన్నమోనారాయణాయహృదయాయనమః । ఓంమహోల్కాయస్వాహా। ఓన్నమోనారాయణాయ శిరసేస్వాహా । ఓం వీరోల్కాయస్వాహా। ఓన్నమో నారాయణాయ । శిఖాయై వషట్ । ఓం ఉల్కాయస్వాహా । ఓన్నమోనారాయణాయకవచాయ హుం । ఓం సహస్రోల్కాయ స్వాహా। ఓన్నమో నారాయణాయ అస్త్రాయ ఫట్। ఇత్యష్టాక్షరపంచాంగన్యాసః॥

ద్వాదశాక్షరి. ఓ న్నమో భగవతే వాసుదేవాయ । ఇతి ద్వాదశాక్షరి అ మితి ద్వాదశాక్షర బీజం॥

పంచతన్మాత్రాణి [2] ఓన్నమఃపరాయ శబ్దాత్మనే నమః । ఓన్నమఃపరాయ స్పర్శాత్మనేనమః । ఓన్నమఃపరాయరూపాత్మనేనమః ఓ న్నమః పరాయ రసాత్మనేనమః। ఓ నమః పరాయ గంధాత్మనే నమః। ఇతి పంచతన్మాత్రాణాంమంత్రాణి॥

చతుర్మూర్తి మంత్రాణి. ఓం వాసుదేవాయ నమః । ఓం సంకర్షణాయ నమః
ఓం ప్రద్యుమ్నాయ నమః । ఓం అనిరుద్ధాయ నమః॥
చతుర్మూర్తి మంత్రాణి॥

B 1 నాదం సరస్వతీ తత్రి। నాళం వాసుకిదైవతం. 2 ఓంవిష్ణవేనమః-ఇతిషడక్షరం॥ ఆం షడక్షరబీం॥ అధికపాఠాః.

శ్రియాది దేవీనాం మంత్రాణి. ఓం శ్రియైనమః । ఓం సరస్వత్యై నమః। ఓం రత్యై నమః । ఓం శాంత్యై నమః॥ దేవీమంత్రాణి॥

పంచాయుధానాం మంత్రాణి. ఓం శత్రుసంహారకాయ ముసలాయ హుంభట్ స్వాహా
ఓన్నమోభగవత్యైగదాయైభావరూపిణ్యై కౌమోదక్యై హుం భటు స్వాహా॥ [1] ఓ న్నమో భగవతే నందకాయ హుం భటు స్వాహా॥ [2]ఓ న్నమో భగవతే సుదర్శనాయ మహాచక్రాయ మహాజ్వాలాయ హుం భటు స్వాహా॥
ఓన్నమోభగవతేశార్ఙ్గధన్వనేశరవర్షాయహుంభటుస్వాహా
ఓ న్నమో భగవతే పాంచజన్యాయ శంఖపాలాయ సర్వపాతాళవాసినాంక్షోభకరణాయ హుంభటుస్వాహా
ఓం పద్మాయ అమృతహరణాయ హుం భటు స్వాహా॥

గుణత్రయమంత్రాః ఓం సాత్వికాయ నమః । ఓం రాజసాయ నమః
ఓం తామసాయ నమః । ఇతి గుణత్రియమంత్రాణి॥

ధర్మాదిమంత్రాణి. ఓం [3] ధర్మాయ నమః । ఓం జ్ఞానాయ నమః
ఓం వైరాగ్యాయ నమః । ఓం ఐశ్వర్యాయ నమః॥
ఓం అధర్మాయ నమః । ఓం అజ్ఞానాయ నమః
ఓం అవైరాగ్యాయ నమః । ఓం అనైశ్వర్యాయ నమః॥

విష్వక్సేన మంత్రః ఓ న్నమో భగవతే విష్వక్సేనాయ నమః॥
క్షుమితి విష్వక్సేన బీజం॥

అష్టదిక్పాలక మంత్రాణి. ఓ న్నమో భగవతే ఇంద్రాయ సురాధిపతయే స్వాహా
ఓ న్నమో భగవతే అగ్నయే తేజోధిపతయే స్వాహా
ఓ న్నమో భగవతే యమాయధర్మాధిపతయేస్వాహా
ఓన్నమోభగవతేరాక్షసాధిపతయేనిర్ఋుతయేస్వాహా
ఓ న్నమోభగవతేవరుణాయసర్వజలాధిపతయేస్వాహా

B 1 ఓ న్నమో భగవతే నందకాయ జ్వాలాయ ప్రజ్వాలాయ హుంభటు స్వాహా॥ పాఠాంతరః. 2 ఓ న్నమో భగవతే సుదర్శనాయ, చక్రరాజాయ మహాజ్వాలాయ సహస్రారాయ హుం భటు స్వాహా॥ పాఠాంతరః. D 3 ఓం సూర్యాయ నమః, ఓం సోమాయ నమః. ఓం వహ్నయే నమః ఇతి మండలత్రయ మంత్రాణి. (ధికపాఠః.)

[1]ఓన్నమోభగవతేవాయవేసర్వవాయవ్యధిపతయేస్వాహా
ఓన్నమోభగవతేకుబేరాయసర్వధనాధిపతయేస్వాహా
ఓన్నమో భగవతే రుద్రాయ పశుపతయే స్వాహా
ఇతి లోకపాలకమంత్రాణి॥

వాస్తుపురుష మంత్రః.
ఓం నమోభగవతే స్థానసంరక్షకాయవాస్తుపురుషాయ స్వాహా॥

ద్వారపాలకమంత్రాణి.
ఓం [2] నమో భగవతే ద్వారపాలాయచండాయ స్వాహా
ఓన్నమో భగవతే ద్వారపాలాయప్రచండాయస్వాహా
ఓం ఐశ్వర్యప్రదాయై ద్వారశ్రియై స్వాహా॥
ఓన్నమో భగవతే ద్వారపాలాయ జయాయ స్వాహా
ఓన్నమోభగవతేద్వారసంరక్షకాయవిజయాయస్వాహా
ఓం భాగ్యప్రదాయై ద్వారశ్రియై స్వాహా
ఓన్నమో భగవతే ద్వారపాలకాయ ధాత్రే స్వాహా
ఓన్నమోభగవతే ద్వారసంరక్షకాయ విధాత్రేస్వాహా
ఓం మహదైశ్వర్యప్రదాయై ద్వారశ్రియై స్వాహా॥
ఓన్నమోభగతే ద్వారపాలకాయ శంఖనిధయేస్వాహా
ఓన్నమోభగవతేద్వారసంరక్షకాయపద్మనిధయేస్వాహా
ఓం మహాభాగ్యప్రదాయై ద్వారశ్రియై స్వాహా॥
ఓన్నమోభగవతేద్వారసంరక్షకాయభద్రాయస్వాహా
ఓన్నమోభగవతేద్వారసంక్షకాయసుభద్రాయస్వాహా
ఓం సర్వైశ్వర్యప్రదాయై ద్వారశ్రియై స్వాహా॥
ఓన్నమో భగవతే విఘ్నేశ్వరాయ స్వాహా

B 1 ఓన్నమో భగవతే వాయవే సర్వప్రాణాధిపతయే స్వాహా. పాఠాంతరః.

B 2 తకారం వాసుదేవబీజం । కకారం బ్రహ్మబీజం । ఆకారం ఇంద్రబీజం । రకారం అగ్నిబీజం । ధకారం యమబీజం ।అకారం నైరుతిబీజం । వకారం వరుణబీజం । యకారం వాయుబీజం । ధకారం ధనపతిబీజం । భకారం రుద్రబీజం । మకారం విష్వక్సేనబీజం। (ఇత్యధికపాఠః.)

ఓం నమో భగవతే భూతేశ్వరాయ పార్షదాయ స్వాహా
ఓం నమో భగవతే విరించయే స్వాహా
ఓం నమో భగవతే పృథివ్యై స్వాహా
ఓం వాగీశ్వర్యై స్వాహా ఓం క్రియాయై స్వాహా
ఓం కీర్త్యై స్వాహా ఓం పుష్ట్యై స్వాహా
ఓం తుష్ట్యై స్వాహా । ఓం సృష్ట్యై స్వాహా
ఓం లక్ష్మ్యై స్వాహా॥
ఓం నమో భగవతే అనంతాయ సర్వేశ్వరాయస్వాహా

కుముదాదీనాం మంత్రాణి.
ఓం కుముదాయ స్వాహా । ఓం కుముదాక్షాయ స్వాహా
ఓం పుండరీకాయ స్వాహా । ఓం వామనాయ స్వాహా
ఓం శంఖకర్ణాయ స్వాహా । ఓం సర్వనేత్రాయ స్వాహా
ఓం సుముఖాయ స్వాహా । ఓం సుప్రతిష్ఠితాయ స్వాహా

పంచభూత మంత్రాణి.
ఓం పృథివ్యై స్వాహా । ఓం తోయాయై స్వాహా
ఓం తేజసే స్వాహా । ఓం వాయవే స్వాహా
ఓం ఆకాశాయ స్వాహా । ఇతి పంచభూతమంత్రాణి॥

అగ్నిగాయత్రీ.
ఓం హవ్యవాహనాయ విద్మహే । సప్తజిహ్వాయ ధీమహి । తన్నో వహ్నిః ప్రచోదయాత్ ॥ అగ్నిగాయత్రి

విష్ణుగాయత్రీ.
ఓం నారాయణాయ విద్మహే। వాసుదేవాయ ధీమహి। తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్॥ విష్ణుగాయత్రి

జితంతమంత్రః.
ఓం జితం తే పుండరీకాక్ష । నమస్తే విశ్వభావన ।
నమస్తేస్తు హృషీకేశ । మహాపురుషపూర్వజ॥
ఇతి జితంతేయమంత్రం॥

గరుడగాయత్రీ.
[1]ఓం పక్షిరాజాయ విద్మహే। వక్రతుండాయ ధీమహి।

---

1 ఓం పక్షిరాజాయ విద్మహే । సువర్ణపక్షాయ ధీమహి।తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్॥

తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్॥ ఇతి గరుడగాయత్రీ॥

ఓం సర్వబీజాయ నమః। ఓం సర్వనముద్రేభ్యోనమః

మంత్రస్య సప్తాంగాని.	బీజం శక్తించ ప్రాణంచ। దృష్టిస్థ్వాభిపూజితే। మంత్రయంత్రస్వరాణాంచ।మంత్రం సప్తాంగ మీరితః॥
అనుక్తమంత్రాణి.	ఏషాం మంత్రసముద్దేశః। కీర్తితో మునిసత్తమ। అనుక్తానిచ మంత్రాణి। దృశ్యంతే సంహితాంతరే॥

ఇతి శ్రీ పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం

మంత్రకోశవిధి ర్నామ - పంచవింశోధ్యాయః.

B 1 అధికపాఠః.

విష్వక్సేన గాయత్రీ.	విష్వక్సేనాయ విద్మహే। వేత్రహస్తాయ ధీమహి। తన్నో విష్వక్సేనః ప్రచోదయాత్॥
బ్రహ్మగాయత్రీ.	వేదాత్మనాయ విద్మహే। హిరణ్యగర్భాయ ధీమహి। తన్నో బ్రహ్మః ప్రచోదయాత్॥
రామగాయత్రీ.	దశరథాత్మజాయ విద్మహే। సీతావల్లభాయ ధీమహి। తన్నో రామః ప్రచోదయాత్॥
అగ్నిగాయత్రీ.	వైశ్వానరాయ విద్మహే। లాలీలాయ ధీమహి। తన్నో అగ్నిః ప్రచోదయాత్॥
నృసింహగాయత్రీ.	వజ్రనఖాయ విద్మహే। తీక్ష్ణదంష్ట్రాయ ధీమహి। తన్నో నారసింహః ప్రచోదయాత్॥
సూర్యగాయత్రీ.	భాస్కరాయ విద్మహే। మహాద్యుతికరాయ ధీమహి। తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్॥
కృష్ణగాయత్రీ.	గోవిందాయ విద్మహే। గోపీవల్లభాయ ధీమహి। తన్నో కృష్ణః ప్రచోదయాత్॥
హయగ్రీవ గాయత్రీ.	హయగ్రీవాయ విద్మహే। విద్యానాథాయ ధీమహి। తన్నో హంసః ప్రచోదయాత్॥
సుదర్శనగాయత్రి	హేతిరాజాయ విద్మహే। మహాజ్వాలాయ ధీమహి। తన్న శ్చక్రః ప్రచోదయాత్॥
	ద్వయం చరమశ్లోకం। హుమితి వాగాహబీజా.

ఓమ్.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

షడ్వింశోధ్యాయః

జీర్ణోద్ధారవిధిః.

కపింజలః :—

ప్రతిమేషు పంచ భేదాః. జీర్ణోద్ధారం ప్రవక్ష్యామి । సమాసాచ్ఛృణు సువ్రతీ
రత్నజం లోహజం బింబం । శైలజం దారుజం తథా॥ 1
మృణ్మయం చైతి పంచైతే।ప్రతిమా స్సముదాహృతాః
రత్నజే అంగ వైకల్యే. అంగభంగాది వైకల్యే । నత్యాజ్యం రత్నజం తథా॥ 2
సువర్ణంవేష్టయే దంగం । రత్నజస్య విశేషతః
[1]తోయవాసాది సకలం ।పునఃపూజాంచ కారయేత్ ॥ 3
లోహబింబే. లోహబింబేషు సర్వేషు । ఉత్తమాంగవిహీనకం
త్యాజ్యంవై సహసా విప్ర।నత్యాజ్యంచాస్యహీనకే॥ 4
శైలజ దారుజ బింబయోః. శైలజం దారుజం బింబం । త్యాజ్య మంగవిహీనకం
మృణ్మయే. మృణ్మయంశూలజీర్ణేతు। త్యాజ్యం సమ్యక్ప్రచక్షతే॥ 4
శూలాదన్యత్ర హీనేతు । పునఃకర్మాణి కారయేత్
జీర్ణోద్ధారక్రమః. త్యాజ్యంబింబంతుసంలక్ష్య।ఉద్వాసనమథాచరేత్ ॥ 6
బ్రాహ్మణానుజ్ఞా. ఆచార్య చోదితస్సద్యో । యజమాన స్సుబుద్ధిమాన్
సర్వాన్విప్రాన్ సమాహూయ। వైష్ణవాన్ వేదపారగాన్
క్రియాపరవ్రతస్థాంచ । యతీ న్విమలపండితాన్
ఇతిహాసపురాణజ్ఞాన్ । పాంచరాత్రవిశారదాన్॥ 8
అన్యా 'నభ్యాగతాంశ్చాపి। జ్యోతిజ్ఞానపరాయణాన్
స్వయమేవసమాహూయ । యాచిత్వాప్రణిపత్యచ॥9
అన్నపానాదభి ర్ద్రవ్యైః । గంధపుష్పాదిభిః క్రమాత్
సువర్ణవస్త్రాభరణై । ర్మృదుభిః ప్రియవాక్యకైః॥ 10

B [1] జలవాసాదికంక్షత్వా । పునఃపూజాంచకారయేత్ ॥ (పాఠాంతరం)

పూజయిత్వా ద్విజాన్ సర్వాన్ । ఆచార్యశ్శిష్యసంయుతః
యజమానేనసహితః ॥ [1] బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్క్రమాత్ ॥
ప్రదక్షిణం తతః కృత్వా । తాన్ సర్వాన్ ప్రణిపత్యహ
వాసుదేవం తతో ధ్యాత్వా । బ్రాహ్మణేభ్యఇదంవదేత్ ॥
విజ్ఞాపయేచ్ఛనైస్తత్ర । హృది బద్ధాంజలిస్తథా
ఆజ్ఞాబింబమిదం విష్ణోః । స్థాపితం పూర్వసూరిభిః ॥ 13
అనేన దూషణే నాత్ర । దూషితం దృష్టుమర్హథ
దుష్టబింబస్య చోద్ధారః । కర్తవ్య మితి శాసనం ॥ 14
ఆగమస్య వచఃకర్తుం । వ్యవస్థాయ సముద్వహేత్
యథైవ దేవపూజాయాం । విద్వజ్జన మనిందితం ॥ 15
గంధపుష్పాదికం పశ్చా । న్నిర్మాల్య మితి నింద్యతే
ఏవం బింబ మదుష్టం య । త్పూజాయై ఉపయుజ్యతే ॥
తదేవ దూషితం పశ్చా । న్నిర్మాల్య మితి నింద్యతే
తత్రేదం యదికర్తవ్యం । ఆగమార్థం మయాభవేత్ ॥
భవంతోహి విజానంతు । భవదాజ్ఞాం కరోమ్యహం
ఏవంవై గురుణావిప్ర । కాలేచైవ నివేదితం ॥ 18
[2] నిశ్శంక మితి కర్తవ్య । మనుజ్ఞాత స్స దేశికః
శాంతిహోమం. ప్రాసాదాగ్రేతతఃకుర్యా । చ్ఛాంతిహోమంద్విజోత్తమ ॥
దూర్వాభిర్మధుసిక్తాభిః । క్షీరే ణాజ్యసమిచ్చరుం
గాయత్ర్యష్టసహస్రంతు । జుహుయాత్తంత్రపారగః ॥
ఏవం వ్యాహృతిభిశ్చైవ । పంచోపనిషదైస్తథా
బ్రాహ్మణైస్తత్రకుర్వీత । పుణ్యాహం శాంతివాచకం ॥

B 1 బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తతః ॥ పాఠాంతరః. 2 గ్రంథాంతరే అధికపాఠః ॥
వైదికై రాజకైశ్చాథ - ప్రమాదశ్చ యథాగతం । తథా తదేవవిజ్ఞాప్య-తతః
ప్రాప్యఅనుజ్ఞచ ॥ అభివాజ్య తత స్తాంతు ఆద్యతో నియుతేంద్రియః । ద్విజరాజ
శ్శుచిర్భూత్వా-దేవం కమలలోచనం ॥ శంఖచక్రగదాపాణిం-విభుం వైకుంఠవాసి
నం । తతఃప్రణమ్యశిరసా-శుక్లాంబరధరంప్రభుం ॥ ప్రసన్నవదనం శాంతం. చతు
ర్హస్తం శుభేక్షణం । దేవం విఘ్నవినాశాయ-పూజయిత్వా యథావిధి ॥ అభి
యాచ్య తతో దేవం-పశ్చాత్కర్మ సమారభేత్ ॥

ఆచార్యం పూజయే త్పశ్చా । ద్యజమాన స్స్వకైర్ధనైః
గురుపాదౌ నమస్కృత్య । ఆత్మానం సమ్యగర్పయేత్ ॥

పుణ్యాహవాచనాది.

తత్రాచార్యః ప్రసన్నో వై । సర్వకర్మాణి కారయేత్
తతో బింబ మలంకృత్య । పుణ్యాహం తత్ర కారయేత్ ॥
పూజయిత్వా తత స్తతో । బేరం పుష్పాదిభిః క్రమాత్
వైదికాన్ తాంత్రికాన్ మంత్రాన్ । జపేయు స్తత్ర వైష్ణవాః ॥
ఆదాయ లాంగలిం హైమం । బద్ధోష్ణీషం ద్విజోత్తమ
అష్టాక్షరేణ మంత్రేణ । విసృజేత్పీఠబంధనం ॥ 25
విష్వక్సేన మనుస్మృత్య । బింబనిర్మాల్య ముద్ధరేత్
గోవాలరజ్జుభి ర్బింబం । బద్ధ్వా గర్తా త్సముద్ధరేత్ ॥26

జీర్ణబింబం జలమధ్యే వినిక్షిపేత్.

వ్యాహృత్యాకారయేత్సమ్య । గుద్ధారం దేశికోత్తమ
[1] శంఖభేర్యాదినిర్ఘోషై । ర్జలపార్శ్వం సమాశ్రయేత్ ॥
సరితో వాంబుధే ర్వాప్య । గాధాంబునిధిమధ్యమే
విష్వక్సేన మనుస్మృత్య । నిక్షిపే ద్దేశికోత్తమ ॥ 28
తతో ధ్యాత్వా యథాన్యాయం । ప్రాసాదం తు సమావిశేత్
పుణ్యాహం తతో కుర్వీత । బలిం కుర్యా త్స్వమంత్రతః ॥
దేవగేహా త్సముద్ధృత్య । తతో గాం సంప్రవేశయేత్
[2] ఖనిత్వా పూరయిత్వా తు । వాలుకై స్సికతై స్తథా
పుణ్యాహం తతో కుర్వీత । ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా
గేహ మంతర్బహి శ్చైవ । మహోపనిషదై స్తథా ॥

రక్షాహోమశాంతిహోమాదీని.

రక్షాహోమం తతః కుర్యా । త్ప్రాసాదస్యాగ్రతః క్రమాత్
ఋగ్వేదం పశ్చిమే భాగే । ఉదీచ్యాం సామఘోషణం ॥
ప్రాచ్యాం చైవ యజుర్వేద । మథర్వం దక్షిణే పఠేత్
అన్యాని సర్వమంత్రాణి । సర్వదిక్షు జపేత్క్రమాత్ ॥
పూర్వవ చ్ఛాంతిహోమం తు । కుర్యా త్తంత్రవిచక్షణః

B 1. శంఖభేర్యాదివాద్యైశ్చ-జలపార్శ్వం సమాగమేత్ । సముద్రం వా నదీం వాపి-అగాధాంభసి మధ్యమే॥ (పాఠాంతరః) 2. గవాం యూథం తతశ్శుద్ధై-ప్రవేశంచ నయే ద్బుధః॥ (అధికపాఠః)

ఆచార్యం పూజయేత్పశ్చా। ద్వైష్ణవాంశ్చ విశేషత
నూతనబింబస్థాపనం. తతశ్శుచితరం బింబం। స్థాపయే త్పూర్వవత్క్రమాత
బహుబేరేకబేరేచ। రూపభేదం నకారయేత్॥ 35
స్థానకే స్థానకం కుర్యా। దాసనే చాసనం విదుః
శయనే శయనం కుర్యా। ద్యానకే యానకం తథా॥
అవతారంచసర్వేషాం।పూర్వవత్కారయేత్క్రమాత్
బాలాలయనిర్మాణం. ఏవ మాదిషుదోషేషు। బాలస్థానం ప్రకల్పయేత్॥
పశ్చాద్బింబం సముద్ధాప్య। స్థాపయే ద్విధిపూర్వకం
ద్వివిధం కృత్రిమంగేహం। నిర్దిష్టం పరమేష్ఠినా॥ 38
ప్రథమం గేహనిర్మాణే। ద్వితీయం చాంగవైకలే
స్థాపనాంతేతు ప్రథమం। గేహవాస మిహోచ్యతే॥
మాస పక్ష త్రిరాత్రంవా। అహోరాత్ర మథాపివా
ద్వాదశాబ్దం ద్వితీయంచ। కృత్రిమం వా సముచ్యతే॥
బాలస్థాననిమిత్తాని. బాలస్థాననిమిత్తాని। ప్రవక్ష్యామి సమాసతః
అంగభంగాది వైకల్యే। గేహవైకల్యకే తథా॥ 41
[1] వల్మీకే మధుసంప్రాప్తే। వజ్రస్యోత్పతనే తథా
రక్తం వస్త్రే సముత్పన్నే। పీఠవైకల్యకే తథా॥ 42
గజైర్వా శత్రుభిశ్చోరైః। ప్రతిమోద్ధారసంభవే
రాజారాష్ట్ర మహోత్పాతే। శత్రూణాంచసమాగమే॥
పూజనే చిరలుప్తేచ। మంత్రయంత్రవిధానకైః
చండాలస్పర్శనాద్యేషు। ప్రవాసం తత్ర కారయేత్॥
బాలస్థానముఖనిరూపణం. ఏకబేరస్య చాగ్రేతు। ప్రాగేవా చోత్తరేపివా
బహుబేరవిధానేతు। ప్రాసాదాగ్రేతు కారయేత్॥
ప్రాగ్ద్వార మథవా ప్రత్య। గ్ద్వారంకుర్యా న్మనోహరం
అన్యథాతు నకర్తవ్యం। బాలగేహముఖం ద్విజ॥ 46
బాలాలయమానాది. దారిభి ర్వేష్టకాభిర్వా। మృద్భి ర్వా కారయే ద్గృహం
తస్యమధ్యేతు కుర్వీత।యేకహస్త సముచ్ఛితం॥ 47

A 1 ఈ మొదలు 43వ శ్లోకముల గడున్న గ్రంథభాగము A గ్రంథములో అధిక పాఠము.

తన్మాన సమవిస్తారం । మృద్భిర్వా దారుణాపివా
సాధారవలయం కుర్యా । ద్వేదికా కర్ణికాన్వితం॥ 48
[1]అష్టాంగుళాయుతం సమ్యక్ । చతురంగుళవిస్తృతం
పాదపీఠం ప్రభాయుక్తం । మూలబేరానురూపతః॥
శంఖచక్రగదాయుక్తం । దేవం జాగ్రచ్చతుర్భుజం
సౌవర్ణం దారవం వాపి । కారయే ద్దేశికోత్తమ॥ 50
పూర్వవ ల్లక్షణైర్యుక్తం । అల్పకాయం మనోరమం
తోయవాసాదికైస్సర్వైః । ప్రతిష్ఠాప్య యథావిధి॥
ఆలయస్యచతుర్దిక్షుశాంతిహోమం. అపరే హని సంస్థాప్య । వేదికోపరి దేశిక
అపరేహని రాత్రౌతు । మూలగేహం సమావిశేత్॥
పూజయే ద్దేవదేవేశం । స్నపనాది యథాక్రమం
రక్షాబంధం తతః కృత్వా । కార్యం విజ్ఞాపయేచ్ఛనైః॥
ప్రాసాదస్య చతుర్దిక్షు । శాంతిహోమం సమాచరేత్
కర్మార్చా పురతఃకృత్వా । స్థండిలం ద్విజసత్తమ॥ 54
మహాకుంభస్థాపనాది. తస్య మధ్యే మహాకుంభం। సౌవర్ణం మృణ్మయంతువా
పరితః కలశా న్యష్టౌ । విన్యసే త్సూత్రవేష్టితాన్॥
నవవస్త్రేణ సంవేష్ట్య । ప్రత్యేకం ద్విజసత్తమ
పంచరత్నం సువర్ణంచ । నిక్షిపే ద్ఘటమధ్యమే। 56
మూలేన పూజయేత్కుంభం । ఇంద్రాదీన్ కలశేష్వథ
తస్య చోత్తరపార్శ్వేతు । [2]అచార్యంసమ్యగర్చయేత్
గేహం నవం సమాసాద్య । ప్రభాతే పూజనంచరేత్
ప్రశయోదయమార్గేణ। కౌతుకం శోధయేత్క్రమాత్॥
యోగపీఠాదిసకలం । కృత్వా బింబస్య సాధకః
మూలగేహంసమాసాద్య। నైవేద్యాంతంప్రపూజయేత్
ప్రాసాదద్వార మాసాద్య । ఇదం వచన ముచ్చరేత్
క్రియాంతకాల మేతస్మిన్ । అల్పగేహే జనార్దన॥ 60

A' 1 ఈశ్లోకమున్న A గ్రంథమునందు అధికపాఠము. B 2 ఆచార్య స్స్వయ మావిశేత్॥ (పా॥ శాంతిః॥)

భవద్భిః స్థాపితే తత్రి । సత్యం వసతి నాన్యథా
స్మృతః కాలావధి ర్మాసా।దూర్ధ్వ మాద్వాదశాబ్దకం॥
తస్మా దూర్ధ్వం క్లేశవాసం । వాసుదేవో న మృష్యతి
ఇత్యుక్త్వా దేశిక స్తత్రి । త్రైరుక్తి మవధారయేత్ ॥ 62
అప్రవిశ్యైవ సహసా । ప్రణమే ద్దేవసన్నిధౌ
స్థిత్వా తత్రి ద్విజశ్రేష్ఠ।ఇదం వాక్యం నివేదయేత్ ॥
దేవదేవ జగన్నాథ । భక్తానుగ్రహకారక
తవాలయ మలంకర్తుం । బింబం చాతిమనోహరం॥ 64
వాంఛంతి తత్రి భక్తాశ్చ । [1]ప్రసాదం యద్యదిచ్ఛతి
ఏవం విజ్ఞాపయే త్పశ్చా । ద్యజమానయుత స్తథా॥ 65
ప్రార్థయే న్మనసా తత్రి । కాలం విజ్ఞాపయే చ్ఛనైః
(ప్రార్థయే త్ప్రతిమా హ్రస్వా।భవేత్కర్తావినశ్యతి) 66
(తత్క్రియానిష్ఫలాజ్ఞేయా।తద్గ్రామే కలహంభవేత్)
(తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన।ప్రోక్తమార్గేణకారయేత్ ॥)
జలాధివాసాది. తోయవాసాది సకలం । మంటపే చాధివాసనం
పూర్వవత్కారయేద్విద్వాన్।బాలగేహవిశోధనం॥ 68
పంచమంత్రైశ్చ మంత్రజ్ఞః । ప్రణవేన నివేద్యచ
పూజయే త్తత్రి కుంభేతు।ఉద్ధరేచ్చ యథాక్రమం॥ 69
కుంభోదకస్నపనాది. దేవాగారాద్వినిష్క్రమ్య । ప్రాసాదంతు ప్రదక్షిణం
తచ్చ ప్రదక్షిణం కృత్వా।బాలగేహంసమావిశేత్ ॥70
కుంభం నిధాయ పురతో । బ్రాహ్మణానా మనుజ్ఞయా
కాలం విజ్ఞాపయేత్పశ్చా।త్సర్వైశ్చస్నాపయేద్ధరిం॥ 71
పంచోపనిషదై ర్మంత్రైః । స్నేచయే త్కుంభవారిణా
ఆరాధన బలిదానాది. ప్రణమ్య దేవదేవేశ।మర్ఘ్యాద్యైఃపూజనంచరేత్॥ 72
బలించ సర్వతోదద్యా । [2]త్ప్రాసాదావరణేషు చ

B 1 ప్రసాదంకురుతే త్వయి॥ 2 త్ప్రాసాదావరణాదిషు॥ పాఠాంతరాణి.

స్నపన, మహోత్స వాది. చతుర్థ దివసేకుర్యా । త్స్నపనంచ యథాక్రమం॥ 73
[1] ఉత్సవం కారయే త్పశ్చా। త్పుష్పయాగావసానకం
[2] బాలగేహం తతో బ్రహ్మ । న్యథావిధిపురస్సరం॥ 74
స్థాపయిత్వా ద్విజశ్రేష్ఠ । ఉత్సవాంతం చ కారయేత్
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తో । జీర్ణోద్ధారవిధిః క్రమః॥ 75

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
జీర్ణోద్ధారవిధి ర్నామ - షడ్వింశోధ్యాయః.

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

సప్తవింశోధ్యాయః

ముద్రాలక్షణం.

ముద్రాలక్షణ శ్రవణార్థం కాశ్యపప్రశ్నః. కాశ్యపః :—
ముద్రాణాం లక్షణంబ్రూహి । యథాశాస్త్రసునిశ్చితం
భగవన్ శ్రోతు మిచ్ఛామి।విస్తరేణ ద్విజోత్తమ॥ 1
కపింజలః :—
కపింజలవచనం ముద్రాణాం ప్రాముఖ్యత్వం. అథ ముద్రాః ప్రవక్ష్యామి। పూజార్థం శాస్త్రచోదితాః
ముద్రయా ప్రీయతే దేవ। స్త్వయి సన్నిహితో భవేత్ ॥
ముద్రయా సిద్ధ్యతే జ్ఞానం। [3] తయా కామః ప్రసిద్ధ్యతి
తస్మా ద్యత్నేన సంరక్ష। [4] సుగోప్యం సతతం భవేత్ ॥
హృదయముద్రా. అంగుష్ఠతర్జనీభ్యాంతు । ప్రవిశ్య హృదయే న్యసేత్
హృదయేతి తథా జ్ఞేయా।ముద్రా సర్వత్ర పూజితా॥

B 1 ఉత్సవాగ్నౌతు హోమంచ - యథాపూర్వం క్రితంత్వయా॥ (అధికపాఠః)
2 మూలగేహం తతో బ్రహ్మ॥ 3 తథా కర్మ ప్రసిద్ధ్యతి॥ 4 గోప్యం చాత్మగతం భవేత్॥ పాఠాంతరాః.

సప్తవింశోధ్యాయః.

శిరోముద్రా. నిబధ్య ముష్టివచ్చాన్యాం । [1] అంగుష్ఠయుతతర్జనీం
[2] స్థాపయిత్వా లలాటాంతే । శిరోముద్రా ప్రకీర్తితా ॥
శిఖాముద్రా. ఏవం బధ్వా దృఢాం ముష్టిం । కుర్యాదంగుష్ఠమూర్ధ్వగం
స్థాపయిత్వా శిఖాదేశే । శిఖా ముద్రా ప్రశస్యతే ॥ 6
కవచముద్రా. అంతః ప్రవిష్టం చాంగుష్ఠం । వేష్టయిత్వా సమంతతః
సంహారే తర్జనీం భూయః । కవచంతు ప్రకీర్తితం ॥ 7
నేత్రముద్రా. అగ్రహస్తం పరామృశ్య । బధ్వా నారాచముష్టివత్
విసృజ్య తిర్యగాయమ్య । అస్త్రం తత్పరికీర్తితం ॥ 8
స్థాపయిత్వా భ్రువోర్మధ్యే । శిఖాముద్రా మధోముఖం
నేత్రముద్రా సముద్దిష్టా । కాశ్యప ద్విజపుంగవ ॥ 9
షడంగానామితి ప్రోక్తా । ముద్రాశ్చైవ యథాక్రమం
అంజల్యాద్యష్టముద్రాః. సంహృతౌ సుముఖా విష్టాస్పృష్ట్వా హస్తౌ పరస్పరం ॥
అంజలీనామ సంప్రోక్తా । సుముఖీ కరణీకృతా
వందనీం హృదయేకుర్యా । దూర్ధ్వం దక్షిణతోన్నతాం ॥
ఊర్ధ్వాంగుష్ఠో వామముష్టి । ర్దక్షిణాంగుష్ఠవర్ధనీం
సవ్యస్య తస్య చాంగుష్ఠో । యస్స ఏవం ప్రకీర్తితః ॥
[3] కనిష్ఠాదీన్ ప్రముక్తేన । అష్టముద్రాః ప్రకీర్తితాః
నృసింహముద్రా. అంగుష్ఠేన కనిష్ఠాంతం । నామయిత్వాంగుళిత్రయం ॥
ఊర్ధ్వం కృత్వా సమముఖీ । నృసింహం సముదాహృతం
వరాహముద్రా. వామహస్తంతతోత్తానం । కృత్వా ద్వానామయేచ్ఛనైః ॥
వారాహమితి సంప్రోక్తా । కాశ్యప ప్రవదాంవర
సిద్ధిముద్రా. ఏకైకం మోచయేద్బధ్వా । వామముష్టిం తథాంగులం ॥
కో చయేత్పూర్వవత్తంతు । దక్షిణం మోచయేత్తథా
ఊర్ధ్వాంగుష్టో వామముష్టి । రుచ్యతే సిద్ధినామికా ॥ 16
ఆవాహనముద్రా. ఉత్తానంతు కరౌ కృత్వా । కించిత్సంకుచితాంగులీ
ఆవాహనాఖ్య ముద్దిష్టం । కాశ్యప ద్విజపుంగవ ॥ 17

B 1 అంగుష్ఠేనతు తర్జనీం॥ 2 స్థాపయిత్వా లలాటేతు॥ 3 కనిష్ఠాదివి ముక్తేన॥ పాఠాంతరాః.

పద్మముద్రా. అంజలిశ్చోర్ధ్వతః కృత్వా । వికీర్య కరజాన్ పృథక్
విధాయాంబుజవత్తం తు । కంజ మిత్యభిధీయతే॥ 18
స్నానముద్రా. పూర్వవన్ముష్టిముద్రా తు । అంగుష్ఠేన తు వేష్టితా
స్నానముద్రేతి విజ్ఞేయా । త్సవ్యముష్టికనిష్ఠకా॥ 19
గంధముద్రా. గంధముద్రేతి సంప్రోక్తా । విముక్తానామికా చ సా
వస్త్రపుష్పముద్రా వస్త్రముద్రేతి విజ్ఞేయా । పుష్పముద్రా మథోచ్యతే॥
[1] ఉత్తానం దక్షిణం గృహ్య । పుష్పమేవం ప్రచక్షతే
దీపముద్రా. ఊర్ధ్వంతు మధ్యమాం కృత్వా । సంహృత్యాంగుష్ఠమేవ చ॥
తర్జన్యానామికాభ్యాం తు । [2] సంహృత్య తు కనిష్ఠకాం
[3] తేనైవ వామహస్తేన । దక్షిణేన కృతా తు యత్॥
దీపముద్రేతి సా ప్రోక్తా । దేవదేవప్రియాధికా
ధూపముద్రా. సంహృతాగ్రాంగులీనాం తు । కృత్వా వ్యతికరాంగులీః॥ 23
సహైవోర్ధ్వకృతాంగుష్ఠా । కరాభ్యాం ధూపముద్రికా
యజ్ఞోపవీతముద్రా. మధ్యమాంగుష్ఠశిరసి । సంగతిర్హ్యగ్రపర్వణి॥ 24
యజ్ఞోపవీతముద్రా సా । ఇతి సర్వత్ర పూజితా
అలంకారముద్రా. తథాంగుష్ఠకనిష్ఠాభ్యాం । జ్ఞేయాలంకారముద్రికా॥ 25
స్వాగతముద్రా. యా చ స్వాగతముద్రా చ । కించిదుత్తానితాంగుళా
[5] సా స్యాత్స్వాగతముద్రేతి । సర్వకామఫలప్రదా॥ 26
అనుక్తముద్రాః. [1] అనుక్తేతరముద్రాశ్చ । అన్యతంత్రేషు పశ్యత
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం । ముద్రాణాం లక్షణం పరం ॥ 27

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ముద్రాలక్షణవిధిర్నామ - సప్తవింశో ధ్యాయః.

B 1 ఉత్తానం దక్షిణం పాణిం । ప్రహృత్యాంగుళిసంతతిః । విముక్తమధ్యమా చైవ । పుష్పముద్రా ప్రకీర్తితా॥ 2 సముద్ధృత్య కనిష్ఠకాం॥ 3 అవాఙ్ముఖేన వామేన- సంహృత్యాంగుళిభిస్తదా । ఉత్తానీకృతహస్తేన దీపం తత్పరిచక్షతే॥ 4 జ్ఞేయాచమనముద్రా సా॥ 5 అనుక్తాని తు సంప్రాప్తే - వందనేన తు దర్శయేత్॥ (పాఠాంతరాః)

ఓమ్.

శ్రీపాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

అష్టవింశోధ్యాయః.

స్నాపవిధిః.

కపింజలః:—

స్నాపకర్మ కారణం.

అథ స్నాపం ప్రవక్ష్యామి । దేవదేవస్య శార్జ్గిణః
చాతుర్మాస్యంద్విజ శ్రేష్ఠ। స్నాపంకుర్యాత్సుషుప్తయే॥
తస్య కర్మ క్రమేణైవ । విస్తరేణ శృణు ష్వహ

మంటపనిర్మాణం.

ప్రాసాదోత్తరదిగ్భాగే।మంటపం పూర్వవత్క్రమాత్॥
మంగళాన్ కలశాన్ చైవ । ద్వారకుంభాం స్తథైవచ
ఏతాని వర్జయిత్వాతు । శేషం పూర్వవ దాచరేత్ ॥3
స్థండిలం కల్పయే త్పశ్చా । ద్దశభారేణ శాలినా

శయ్యాపరికల్పనం.

శయనం కల్పయే త్తత్ర । పర్యంకాదీని పూర్వవత్ ॥4
దారుజం లోహజం వాపి । మృణ్మయం దీపదండకం
చతుస్తాలసముచ్ఛ్రేధం । నానావిధమనోరమం॥ 5
ఘృతాధారం సుపాత్రంచ । అగ్రేతు ముకుళాకృతిః
అష్టదిక్షు న్యసే ద్దీపాన్ । పర్యంకస్య సమంతతః॥ 6

ఆషాఢ శుక్ల ఏకాదశ్యాం.

ఆషాఢస్య సితే పక్షే । ఏకాదశ్యా ముపోషయేత్

రాత్రౌ స్నపనాదయః.

తస్యాస్నాయే యథాన్యాయం। స్నపనంచసమారభేత్॥
బాలకౌతుక మాదాయ । ఆవాహ్యచ సుపూజయేత్
[1]వేదికోపరి విన్యస్య । స్నాపయేచ్చ యథాక్రమం॥ 8
తదారాత్రౌతు తతః కుర్యా । ద్రిషౌబంధాధివాసనం
తూర్యవాదిత్రనిర్ఘోషైః। రాత్రిశేషం సమాపయేత్॥ 9

ద్వాదశ్యాం, స్నపనాది.

తతఃప్రభాతేద్వాదశ్యాం।స్నపనంపూర్వవత్క్రమాత్
అర్చయిత్వాయథాన్యాయం।పాయసాదీన్నివేదయేత్॥

B 1 వేదీమధ్యేతు విన్యస్య॥ (పాఠాంతరం)

భగవతశ్శయనం. గేహం ప్రదక్షిణం కృత్వా । శయనస్థాన మావిశేత్
ప్రాక్ఛిరస్కం ద్విజశ్రేష్ఠ । శాయయే చ్ఛయనోపరి॥ 11
నవవస్త్రేణ సంవేష్ట్య । కంఠాదూర్ధ్వం న వేష్టనం
అర్చయిత్వా చతుర్దిక్షు । శుద్ధాన్నంతు నివేదయేత్॥
ద్వారబంధనాది. పశ్చిమం చోత్తరం చైవ । పూర్వద్వారం తథైవచ
బంధయిత్వా కవాటేన । దక్షిణేన ప్రవేశయేత్॥
చాతుర్మాస్యపూజావిధిః త్రిసంధ్యం పూజయే ద్దేవం । చాతుర్మాస్యే యథావిధిః
త్రిసంధ్యాంతరవేళాయాం । యామ్యద్వారంసుబంధయేత్
కార్తికశుక్లైకాదశ్యాం. కార్తికపూర్వపక్షే తు । ఏకాదశ్యా ముపోషయేత్
ద్వాదశ్యాంపూర్వసంధ్యాయాం । స్నాత్వాజప్త్వాయథావిధి॥
ఉత్థాపనం. యాగమంటపమాసాద్య । స్వాపదేశంసమాశ్రయేత్
గంధపుష్పాదిభి ర్ద్రవ్యైః । పూజయే త్పురుషోత్తమం॥
ప్రార్థయిత్వా తతో దేవం । మూలమంత్రేణ దేశికః
ఉత్థాపయిత్వా మూలేన । వేదికోపరివిన్యసేత్॥ 17
స్నపనాదీని. స్నపనాదీని విప్రేంద్ర । నైవేద్యాంతంసుపూజయేత్
ప్రణమే ద్దేవదేవేశం । సర్వేషాం తు సుఖావహం॥ 18
ఫలశ్రుతిః. [1] ప్రతిసంవత్సరం కుర్యా । దాయురారోగ్యవర్ధనం
యఃకుర్యాత్సాధకస్సము । ర్విష్ణులోకమవాప్నుయాత్
'ఇతిసంక్షేపతః ప్రోక్తః । స్వాపో దేవస్య చక్రిణః॥ 19½

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
స్వాపవిధి ర్నామ - అష్టవింశోధ్యాయః.

B 1 గ్రామోత్సవం ప్రకుర్వీత - యథా విభవవిస్తరం॥ (అధికపాఠః)

ఓమ్.

శ్రీపాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ఏకోనత్రింశోధ్యాయః

పూరణవిధిః.

కపింజలః :—

పూరణకర్మణి కాలనిరూపణం.

పూరణస్య విధిం వక్ష్యే। ద్రవ్యాణాం చ విశేషతః
సంక్రాంతౌ గ్రహణేవాపి। అయనేచ స్వజన్మని॥ 1
శ్రవణే విష్ణు పంచమ్యాం। ద్వాదశ్యాం పంచపర్వసు
పూరణైఃపూజయేత్కాలే। పూర్వోక్తద్రవ్యైశ్చ దేశికః॥2

పూరణద్రవ్యాణి.

సౌవర్ణం రజతం రత్నం। ఫలం పుష్పం తథైవచ
మాక్షికం తిలపిష్టంచ। అపూపం సర్వబీజకం॥ 3
బిల్వాదీనిచ పత్రాణి। పూరణద్రవ్య ముచ్యతే
ఏతైస్తుపూజయేద్దేవం।సర్వాన్ కామానవాప్నుయాత్॥

మంటపనిర్మాణాది.

మంటపం పూర్వవత్కృత్వా।మధ్యే మండలమాలిఖేత్
రక్షాబంధాది సకలం। పూర్వరాత్రౌ తుకారయేత్॥ 5

పూరణక్రమః.

యాగకౌతుకమాదాయ।స్నాపయిత్వాతు పూర్వవత్
నైవేద్యాంతం తతఃకృత్వా। పంజరే వినివేశయేత్॥6

పంజరనిర్మాణం.

వేణునాళదళైః కుర్యా। త్తంతుసూత్రేణ బంధయేత్
యావద్వై ప్రతిమాయామం। విస్తారం తావదేవతు॥7
ఉచ్ఛ్రయం ప్రతిమామాన। ముచ్ఛ్రితం చతురంగుళం
దారుజైర్వా ద్విజశ్రేష్ఠ। దండపత్రసమన్వితం॥ 8
కేవలైః పత్రకైర్వాపి। కవచోపరి పంజరం

అర్గళం.

[2]అర్గళం తత్సమాసీనం। మధూచ్ఛిష్టేన కారయేత్॥ 9
లోహేనైవ మృదా వాపి। శాలిపిష్టేన వా పునః
అర్గళంపూర్వవత్కృత్వా।ఉత్సేధంపూర్వవత్క్రమాత్॥

B 1 పంచగవ్యం గుడంచైవ। పాయసాదిస్తథైవచ॥ (అధికపాఠః) 2 అర్గళాం ఒ(?)న మానే॥ (పాఠాంతరం)

అథశ్శిలాయాం లోహైర్వా । మధూచ్ఛిష్టేన వా భవేత్
రసాదీనాంతు సర్వేషాం । కుర్యా దర్గళబంధనం॥ 11
శేషాణా మథ సర్వేషాం । పంజరం సముదాహృతం
పంజరం బింబమాదాయ । మండలోపరి విన్యసేత్ ॥12
మండలస్య బహిః కుర్యా । [1]దర్గళం చతురశ్రకం

భగవతః ఆరాధనః పూరణాదీని.

పూజయే ద్దేవదేవేశం । [2]పశ్చాద్ద్రవ్యేణపూరయేత్ ॥
చతుర్దిక్షు యథాన్యాయం । వేదాదీ, నథఘోషయేత్
అర్గళే దక్షిణేభాగే । ఆసనేతు సమావిశేత్ ॥ 14
కేవలం పుష్పమాత్రేణ । పూజయే త్సాధకోత్తమః
నాత్యుష్ణే నాతిశీతేన । పూజయే ద్దేవ మవ్యయం॥
పూరణాం విధివ త్కుర్యాత్ । స్థితి స్తు దశనాడికాః

ఉత్సవాంతే స్నపనాది.

తతః పశ్చా ద్ద్విజశ్రేష్ఠ । సముద్ధృత్య జనార్దనం॥16
స్నాపయే త్కలశై ర్నైవ। నైవేద్యాంతం సుపూజయేత్

హోమం.

మండలస్యోత్తరే భాగే। హోమం మూలేనకారయేత్ ॥
అష్టోత్తరశతై రేవ । సమిధాజ్యైః పృథక్ పృథక్
పూరణద్రవ్య మాదాయ । జుహుయాత్తు సహస్రకం॥
గేహం ప్రదక్షిణం కృత్వా। గర్భగేహం ప్రవేశయేత్

ఆచార్యార్చనాది.

ఆచార్యంపూజయేత్పశ్చా। ద్వస్త్రహేమాంగులీయకైః॥

పూరణఫలః.

ఏకేన పూరణే నాపి। సర్వాన్కామా నవాప్నుయాత్
తస్మా త్సర్వప్రయత్నేన । పూరణం కారయేద్ద్విజః॥
వర్షే వర్షేతు కర్తవ్యం । సాధకై స్సిద్ధికాంక్షిభిః॥ 20½

ఇతి శ్రీ[3] పాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
పూరణవిధి ర్నామ - ఏకోనత్రింశోధ్యాయః.

B 1 దర్గళంచతురంగులం॥ (పాఠాంతరః.) 2 పంచద్రవ్యైశ్చపూరయేత్॥ (పాఠాంతరః.) 3 ఇతిసంక్షేపతః ప్రోక్తో = పూరణస్య విధిర్ద్విజ॥ (అ.కపాఠః)

ఓమ్.

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

త్రింశోధ్యాయః

పత్రచ్ఛేదవిధిః.

శ్రీకపింజలః :—

పత్రచ్ఛేదనకర్మణి కాలనిరూపణం.

అథ వక్ష్యామి సంక్షేపా । త్పత్రచ్ఛేదవిధిం పరం
అయనాదిషు సర్వేషు । పత్రచ్ఛేదస్య పూజనం॥ 1
కర్తవ్యం సాధకేంద్రేణ । తైస్సిద్ధి మధిగచ్ఛతి

పత్రచ్ఛేదనార్థం పంచదశశలాకాః.

సూచీముఖాకృతిశ్చైవ । నాళీకంచ కుఠారికా॥ 2
ఏకపత్రంచ నారాచం । ద్విశిఖం త్రిశిఖం తథా
ద్విపత్రచ్ఛేదకంచైవ । వ్రీహిముఖ మతఃపరం॥ 3
వృత్తం చాసి స్తథాచైవ । క్షురంచ ద్విక్షురం తథా
ఏతాః పంచదశ ప్రోక్తా । శ్శలాకాశ్చ యథాక్రమం॥

తేషా ముపయోగాని.

భేదనే చైకపత్రంచ । నారాచంచాపి కీర్తనే
ద్విశిఖం బిందుకరణే । త్రిశిఖం విషమే తథా॥ 5
ద్విపత్రం రూపకరణే । భేదకం భేదపాటనే
క్షురంచ పాటనే యోజ్యం । పుష్పాదీనాం నసంశయః॥
యథాశక్తిప్రయోక్తవ్యం । శస్త్రశాలాం విపశ్చితః
మానం శలాకయా కుర్యా । త్పత్రవ్యాపార ముచ్యతే॥

యోగ్యపత్రాణి.

ఉత్తమం కదళీపత్రం । తాళకంతు తతః పరం
గంగాపత్రం విశేషశ్చ । రజనీపత్ర మేవచ॥ 8
పత్రం కౌమోదకీచైవ । ఉత్పలంచ సుగంధికా
కల్హారం కింశుకంచైవ । పత్రం వై ఛేదనే విధౌ॥ 9
వల్లికా ఛేదకం చైవ । తథావిప్రప్రకీర్ణకం
నందికం రంజకంచైవ । రూపకం చేతిషడ్విధం॥ 10
తథా షడ్వింశకం జ్ఞేయం । తేషాంచైవ పృథక్పృథక్
ఏవం షడ్విసహస్రాణి । [1]తంత్రే సంకీర్తితానివై॥ 11

B 1 తంత్రేస్మిన్ సంప్రకీర్తితాః॥ పాఠాంతరః.

పత్రసమర్పణ విధిః.

పత్రార్పణక్రమం వక్ష్యే। యేనార్చనవిధిర్భవేత్
ప్రదీపస్య శిఖాయాంతు। సమ్యక్పత్రం ప్రదాపయేత్॥
పత్రోర్ధ్వాం చమర్షిం గృహ్య। నీలాంజనసమప్రభాం
శాల్మలీపత్రికాశేష। సమం గృహ్యావిచక్షణః॥ 13
బంధనే కదలీపత్రం। చూతపత్రం త్వలాభతః
ఉన్మత్తవృంతరూపం స్యాత్కదళీపత్రమేవచ॥ 14
నారికేళస్య పత్రంవా। కేతకీపత్రమేవవా
తాళపత్రం తథా ప్రోక్తం। కదళీశ్చ తథాపివా॥ 15
యథా యోగంతుసంగృహ్య।[1]బంధయేత్కుసుమానిచ

పత్రబంధన కాల పరిమితిః.

పత్రబంధనకాలస్య। పక్షిణీ రాత్రిమేవచ॥ 16
విశేషస్స్యాదహోరాత్రం। బంధనే దశనాడికాః
ఏతావతా హ్యనిర్మాల్యం। నిర్మాల్యంచ తతఃపరం॥

అనంతరకరణీయాని.

[2] ఫలకేషు నియోజ్యైవ। అర్చనాపీఠపార్శ్వయోః
పరితో విన్యసేచ్చైవ। (ముత్సవే చోత్సవే తథా॥ 18
భూమావాభిత్తివిన్యాసం। సుమనోభిస్తు కారయేత్
వల్లీతు పూర్వవత్కుర్యా। చ్ఛేదకం దక్షిణే తథా॥
ప్రకీర్ణం పశ్చిమే భాగే। ఉత్తరే నందికం తథా
రూపకం రంజకం చైవ)। పార్శ్వయోరుభయోస్తథా
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తః। పత్రచ్ఛేదవిధిక్రమః॥ 20½

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
పత్రచ్ఛేదవిధిర్నామ - త్రింశోऽధ్యాయః.

B 1 బంధయేత్పుష్పమాలికాః॥ 2 ఫలకేషు విన్యస్యైవ - మర్చనా పీఠపార్శ్వయోః॥ పాఠాంతరాః. (...) ఈ భాగము A గ్రంథమునందధికపాఠము.

ఓమ్.

శ్రీపాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ఏకత్రింశోధ్యాయః

ప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

ప్రాయశ్చిత్తవిధి శ్రవణే కాశ్యపప్రశ్నః.

కాశ్యపః:—

భగవన్ శ్రోతు మిచ్ఛామి। ప్రాయశ్చిత్తవిధిక్రమం
విస్తరేణ ద్విజశ్రేష్ఠ। వక్తు మర్హసి సువ్రత॥ 1

శ్రీకపింజలః:—

కపింజలవచనం ప్రాయశ్చిత్తావసరకాలనిరూపణం.

అథ వక్ష్యే విశేషేణ। ప్రాయశ్చిత్తవిధిం పరం
దేవయాగేషు భిన్నేషు[1] ప్రాయశ్చిత్తు విశేషతః॥ 2
ప్రాయశ్చిత్తంతు కర్తవ్య। మితిశాస్త్రేషు నిశ్చితః
ప్రాసాదేషు వినష్టేతు। భిన్నే వాప్యష్టబంధనం॥ 3
మంటపద్వారహీనేతు। పీఠస్య వికలే తథా
వల్మీకే మధుసంప్రాప్తే। వజ్రోత్పాతాగ్నిదాహనే॥ 4
పతనేపిచ నిశ్రోత్రై। శ్చోరై శ్శతృభి రేవవా
దైవికే త్వార్షకేచైవ। పౌరుషే ప్రతిభేదితే॥ 5
తత్ర దోషసముత్పన్నే। ప్రతిష్ఠాకర్మహీనకే
ప్రతిమా కర్మహీనేచ। స్థాపనే లోపసంభవే॥ 6
ప్రతిమా పతనేచైవ। అధివాసవిహీనకే
కుండమండలహీనేచ। ధ్వజతోరణహీనకే॥ 7
శూలస్థాపనహీనేచ। రత్నన్యాసవిహీనకే
అంకురార్పణహీనేచ। మంగళానాం విహీనకే॥ 8
దేవతార్చనహీనేతు। నిత్యాగ్నేశ్చ విహీనకే
ఉత్సవాగ్నివిహీనేచ। సంధ్యాతిక్రమణేపివా॥ 9
ఆచార్యస్య చ హీనేతు। బలికర్మవిహీనకే
బలికాలవిభేదేతు। నృత్తనృవాది విహీనకే॥ 10

B 1 హీనేషుచ విశేషతః॥ (పాఠాంతరః)

రక్తతృణసముత్పన్నే । చండాలస్పర్శనేపివా
1
ఏవమాదినిమిత్తేషు । ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే॥ 11

ప్రాయశ్చిత్తవిధిః

ప్రాసాదం నష్టే భిన్నేచ.

ప్రాసాదేతు వినష్టేతు । బాలస్థానంచ కారయేత్
2
భిన్నే చైవాలయస్థానే । యోజయే ద్దారువా శిలాం॥
ఇష్టకా సికతాద్యైశ్చ । విచ్ఛిద్రేణ చకారయేత్

4(ఆలయంపూర్వవత్కుర్యా।ప్రతిష్ఠాంతత్రకారయేత్)
పుణ్యాహంకారయేత్తత్ర।స్నపనంపూర్వవత్క్రమాత్

పీఠనష్టే అష్టబంధన వికలేచ.

వినష్టేచ తథాపీఠే । వికలే చాష్టబంధనే॥ 14
లాక్షా సజ్జరసం సిక్థం । కురువిందంచ గుగ్గులుం
గైరికం గుడతైలంచ । అష్టబంధన మిష్యతే॥ 15
అష్టభాగా వివృ(ద్ధి)ద్ధా స్స్యుః।పాషాణం కణవ ద్భవేత్
కుంకుమాగరుకర్పూరై । ర్యేలాసత్వంకచందనైః॥ 16
ఆలిప్యచ హరేద్యాత్రిం।నవవస్త్రేణ వేష్టయేత్
శుద్ధిం కృత్వాతతః పీఠం।పూరయే ద్వాలుకైస్తథా॥17
సుస్నిగ్ధంకారయేద్విద్వాన్।దిశాహోమంతు కారయేత్
స్వమూర్త్యాతుదిశాహోమే। మంత్రమిత్యభిధీయతే॥18
స్నపనం తత్ర కుర్వీత । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేద్ద్విజ
పుణ్యాహం తత్ర కుర్వీత।నైవేద్యాంతం సమర్చయేత్॥ 19

మంటప వినాశే.

మంటపస్య వినాశేతు । మంటపం కారయేత్పునః
పుణ్యాహం తత్ర కుర్వీత । స్నపనం కారయేత్తతః॥
మంత్రజ్ఞో మూలమంత్రేణ । అష్టోత్తరశతం హునేత్
బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్తత్ర।వైష్ణవాంశ్చ సదక్షిణాం॥ 21

B 1 గజైర్వా శతృభి ర్వాథ - ప్రీతిమోద్ధారసంభవే॥ 2 ఆలయం పూర్వవత్కృత్వా - ప్రతిష్ఠాంచ సమాచరేత్॥ 3 పుణ్యాహం కారయేత్తత్ర - స్నపనం పూర్వవత్క్రమాత్॥ అధికఃపాఠః. 4 (...) ఈభాగము A గ్రంథములో క్రిందు మీదుగా పడినందున తగ్గించనైనది.

ప్రాసాదద్వారహీనే. ప్రాసాదద్వారహీనేతు । పూర్వవత్కారయే ద్ద్విజ
విఘ్నద్వారయోశ్చ వహ్నేశ్చ।అపాంచైవతు విద్వరాత్ 22
అగ్న్యాదిస్పర్శే. పుణ్యాహం స్నపనంచైవ। బ్రాహ్మణానాంతు భోజనం
పూర్వవత్కారయే త్తత్ర।హోమంకుర్యాచ్చపూర్వవత్॥ 23
పీఠహీనే. పీఠహీనేచ కర్తవ్యం । జలసంప్రోక్షణం తథా [వత్॥
బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వాతు। హోమంకుర్యాచ్చపూర్వ 24
గర్భగేహాదిషు వల్మీకదర్శనే. మంటపే గర్భగేహేవా । వల్మీకం దృశ్యతే యది
ఖనయే త్తత్ర విప్రేంద్ర।పూరయే ద్వాలుకై స్తథా॥ 25
పూర్వవత్కారయిత్వాతు।స్నపనం కారయేత్ హరేః
ఆలయే మధు సంప్రాప్తే. ఆలయే మధుసంప్రాప్తే। పూర్వవత్స్నపనాదికం॥ 26
వజ్రోత్పాతాదిషు. వజ్రోత్పాతాగ్నిదాహేచ । కృత్వా పూర్వవదాలయం
జలసంప్రోక్షణంకృత్వా।బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్ క్రమాత్
స్నాప్యదేవం శుచౌదేశే । విమానం కారయే త్తతః
ప్రతిమాం తత్ర కుర్వీత।యథాశాస్త్రోక్త మాచరేత్
చోరాదిభిః విమాన హీనే. విమానహీనే చోరైస్తు । విమానం తత్రకారయేత్
ప్రతిష్ఠాంపూర్వవత్కృత్వా।బ్రాహ్మణానాంచ భోజనం
గుడగుగ్గులుముస్తాక । కర్పూరాగరుపంకిలైః
కపిలాఘృతయుక్తేన । ఆలిప్యచ యథాక్రమం॥ 30
మూలేనాష్టోత్తరంహుత్వా।పుణ్యాహంతత్రకారయేత్
అధివాసాదిహీనే. ప్రతిష్ఠారంభకాలేతు । అధివాసవిహీనకే॥ 31
తత్కాలే చాధివాసంవై।యథాశాస్త్రోక్తమాచరేత్[1]
కుండమండలాది హీనే. కుండమండలహీనేతు । దేశికః పునరారభేత్॥ 32
జితంతే ష్టశతం హుత్వా। శేషకర్మతు కారయేత్
మహాధ్వజాది విహీనే. మహాధ్వజే విహీనేతు । భిన్నేవా పతితేపివా॥ 33
స్తంభే భిన్నే ద్విజశ్రేష్ఠ । చోరైరపహృతే ధవా
పటంతు సమ్యగాదాయ । పునరేవ సుబంధయేత్॥

B 1 శాంతిహోమం ప్రకుర్వీత - బ్రాహ్మణానాంతు భోజనం॥ అధికపాఠః.

పుణ్యాహం తత్రి కుర్వీత । స్నపనం కారయే ద్ద్విజ
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చా।ద్ధ్వజారోహణమాచరేత్॥
తోరణవిహీనే. తోరణేతు విహీనేతు । పునః కుర్యాత్తు తోరణం
పుణ్యాహం తత్ర కుర్వీత।మూలే నాష్టశతం హునేత్॥
ప్లక్షకౌదుంబరాశ్వత్థ । వటైః పూర్వాదితః క్రిమాత్
కార్యాణి తోరణాన్యేవం । కాశ్యప ద్విజసత్తమ॥ 37
శూలస్థాపనహీనే. శూలస్థాపనహీనేతు । శూలం కృత్వాథ పూర్వవత్
పుణ్యాహంస్నపనంకుర్యా।ద్బ్రాహ్మణానాంచభోజనం॥
రత్నన్యాసవిహీనే. రత్నన్యాసవిహీనేతు । రత్నాన్యాదాయ దేశికః
రత్నాని చాధివాస్యాథ ।రత్నహోమం చకారయేత్॥
పీఠమూలేతు నిక్షిప్య । బంధయేత్సుదృఢంతువై
స్నపనం కారయేద్దేవం।శాంతిహోమం చకారయేత్॥
అంకురార్పణహీనే. అంకురార్పణహీనేతు । అంకురానర్పయేత్పునః
అంకురేష్వథ పీఠేషు । రక్తేషు శ్యామలేషువా॥ 41
స్నపనంకారయేత్ హోమం।బ్రాహ్మణానాంచభోజనం
అష్టమంగళహీనే. అష్టమంగళహీనేతు । కారయేత్పూర్వవద్ద్విజ॥ 42
పుణ్యాహం తత్రి కుర్వీత । ప్రోక్షయేత్కుశవారిణా
బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్పశ్చా । ద్యథావిత్తానుసారతః॥
దేవతార్చనహీనే దేవతార్చనహేనేతు । సంధ్యాతిక్రిమణే ద్విజ
సంధ్యాతిక్రిమణేచ. ఏకకాలే ద్విజశ్రేష్ఠ । ద్విగుణం తత్రపూజయేత్॥ 44
దివసభేదేనకర్మభేదః. ద్వికాలేతు భవేత్ హీనే। నవకుంభేన వారిణా
స్నాపయిత్వా తథాదేవం । పూజయేత్పూర్వవద్ద్విజ॥
ఏకాహేతు భవేత్ హీనే। కుంభే స్నప్తదశేనవై
స్నాపయిత్వాతథాదేవం।హోమంమూలేనపూర్వవత్।
దినద్వయత్రయంచాపి। చతుః పంచదినం ద్విజ
అర్చనేతు భవేత్ హీనే। స్నాపయేత్కాశ్యప ద్విజ॥

B 1 బ్రాహ్మణా న్భోజయేత్పశ్చా - ద్యథావిత్తానుసారతః॥ (అధికపాఠః.)

పంచవింశతిభిః కుంభైః । గంధపుష్పాదిభిః క్రమాత్
పుణ్యాహంతత్రకుర్వీత।మూలమంత్రేణహోమయేత్ ॥
ఖట్సప్తాష్ట నవాహేచ । చత్వారింశై ర్నవాధికైః
కలశై స్స్నాపయే ద్దేవం। శేషం పూర్వవ దాచరేత్॥
మాసా దర్వాక్తదూర్ధ్వేతు । ఏకాశీతి క్రమేణవై
స్నాపయిత్వాతథా దేవం। శేషం పూర్వవ దాచరేత్॥
షాణ్మాసా దధికే ప్రాప్తే । ప్రోక్షణం కారయే ద్ద్విజ
అబ్దద్వయం త్రియంవాపి।ప్రతిష్ఠాం పున రారభేత్॥ 51
నిత్యాగ్నిహీనే. నిత్యాగ్నౌ సతిహీనేతు।సంస్కారంపూర్వవత్క్రమాత్
అష్టోత్తరశతావృత్త్యా।వ్యాహృత్యాహోమమాచరేత్
తత స్సంస్నాపయే ద్దేవం । నవకుంభజలై ర్ద్విజ
ఉత్సవాగ్నిహీనే ఉత్సవాగ్నివిహీనేచ । సంధ్యాతిక్రమణేపిచ॥ 53
సంధ్యాతిక్రమణేచ. సంస్కృత్య పూర్వవ చ్చాగ్నిం । కలశైఃపంచవింశకైః
స్నాపయిత్వాతథా దేవం।పశ్చాద్బ్రాహ్మణభోజనం॥54
సంధ్యాకృత్య విహీనేచ । తద్వ త్కాశ్యపపుంగవ
ఆచార్యహీనే. ఆచార్యే సతి హీనేపి।సర్వకర్మ నకారయేత్॥ 55
ఆచార్యం సమ్య గానీయ।సర్వకర్మాణి కారయేత్
వ్యామోహేనచ యః కుర్యా। త్తత్కర్మపునరాచరేత్
పీఠహీనే. పీఠహీనే తథా ప్రాప్తే । బలిం కుర్యాత్తు పూర్వవత్
అష్టోత్తరశతా వృత్త్యా।జుహుయా న్మూలవిద్యయా॥57
పుణ్యాహవాచనంకృత్వా।బ్రాహ్మణాభోజయే త్తథా
బలికాలవిహీనే. బలికాలవిహీనేతు । ద్విగుణంతు బలిం క్షిపేత్॥ 58
శేషంతు పూర్వవ త్కృత్వా । కాశ్యప ద్విజసత్తమ
బ్రాహ్మణాన్ భోజయే త్తత్ర। ద్వాదశాష్ట తథాపివా॥
స్రుక్స్రువాదిహీనే. స్రుక్స్రువాదివిహీనేచ।హోమం కుర్యా చ్చ పూర్వవత్
స్రుక్స్రువౌకారయేద్విద్వాన్।హోమకర్మాణికారయేత్
గంధపుష్పై స్సమభ్యర్చ్య । బ్రాహ్మణానపిభోజయేత్
రక్తతృణాద్యుత్పన్నే. రక్తతృణసముత్పన్నే । తద్దేశం ఖనయే ద్ద్విజ॥ 61
సికతైః పూరయిత్వాతు । ప్రోక్షయే త్పంచగవ్యకైః

పంచరాత్రిం త్రిరాత్రంవా। స్థాపయే ద్విధిపూర్వకం॥ 62
ఏకాశీతి ప్రకారేణ। స్నపనంచ దినేదినే
పుణ్యాహంతుతతఃకృత్వా। బ్రాహ్మణానాంచభోజనం॥
అష్టోత్తరసహస్రేణ। హోమం కుర్యా ద్దినేదినే
చండాలాదిభిః దర్శనస్పర్శనాదిషు.
చండాలై ర్హీనవర్ణైశ్చ। దర్శనం స్పర్శనం యది॥ 64
దర్శనే కేవలై స్తోయైః। ప్రోక్షయే త్కుశవారిభిః
అష్టాక్షరేణ జుహుయా। దష్టోత్తరశతం ద్విజ॥ 65
బ్రాహ్మణా న్భోజయే త్పశ్చా। ద్యథావిభవవిస్తరం
సూతకైఃస్పృష్టే.
సూతకైః ప్రేతకై స్స్పృష్టే। స్నపనంతత్రకారయేత్ ॥ 66
ఏకాశీతి విధానేన। శేషం పూర్వవ దాచరేత్
గజాదిభిః ప్రతిమోత్థాపనే.
బ్రాహ్మణాన్ పూజయేత్పశ్చా। ద్వస్త్రాభరణభూషణైః॥
గజై ర్వా శత్రుభిశ్చోరైః। ప్రతిమోత్థాపనాదికే
ప్రతిష్ఠాం పూర్వవ త్కుర్యా। త్కాశ్యప ద్విజసత్తమ॥
బాలగేహహీనే.
బాలగేహే విహీనేతు। పున స్తద్విధివ చ్చరేత్
విశేషమంత్ర వక్ష్యామి। జలసంప్రోక్షణాదికం॥ 29
జలవాసహీనే.
జలవాసవిహీనేతు[1]। వినా నయనమోక్షణం
స్నపనం తత్ర కుర్వీత। దిశాహోమం వినా తథా॥ 70
మంత్రన్యాసహీనే.
బ్రాహ్మణా న్భోజయేత్పశ్చా। ద్దక్షిణాం దాపయే త్తతః
మంత్రన్యాసవిహీనేతు। శేషంపూర్వవదాచరేత్ ॥ 71
సంప్రోక్షణేభేదః.
ఇదం మంత్రం ద్విజశ్రేష్ఠ। ప్రోక్షణం సముదాహృతం
దైవికార్షికమానుష్య। భేదత స్త్రివిధం స్మృతం॥ 72
నచాలయే దాద్యమూర్తిం। మానుషామేవచాలయేత్
తత్ర దోషసముత్పన్నే। బ్రాహ్మణానాంచ భోజనం॥
స్నపనం తత్ర కుర్వీత। హోమ మష్టాక్షరేణవై
ప్రతిష్ఠాహీనబింబే.
ప్రతిష్ఠాహీన బేరంచ। పంచషాష్ఠసమోపరి॥ 74
కాలే నాపేక్ష్య కుర్వీత। ప్రతిష్ఠాంపూర్వవ త్క్రమాత్
ప్రతిష్ఠాకాలపూర్వేతు। బ్రాహ్మణానామనుజ్ఞయా॥

B 1 బ్రాహ్మణానాం భోజనంచ। శాంతిహోమాదికం స్మృతం॥ (అధికపాఠః)

కాలదోషాయ జుహుయా। దాజ్యాహృతి సహస్రకం
ప్రతిమాకర్మనిర్వృత్త్యై । వినా నయనమోక్షణం॥ 76
స్థాపయే త్ప్రతిమాం పశ్చా । న్నయనోద్ఘాటనాదికైః
ప్రతిమాపతనే. ప్రతిమాయాశ్చ పతనే । తత్క్షణేన సముద్ధరేత్॥ 77
స్నపనం కారయిత్వాతు । బ్రాహ్మణానాంచ భోజనం
అష్టోత్తరశతావృత్త్యా । జుహుయా న్మూలవిద్యయా॥78
పుణ్యాహవాచనం కుర్యా । త్కాశ్యప ద్విజపుంగవ
ప్రాయశ్చిత్తస్య ఫలశ్రుతిః. ఏవం యస్తు విధానేన । ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్॥
సయాతి బ్రహ్మసాయుజ్యం। సర్వాన్కామానవాప్నుయాత్
ఇతి సంక్షేపతః ప్రోక్తం। ప్రాయశ్చిత్తం మహేశ్శుభం॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే - కపింజలసంహితాయాం
ప్రాయశ్చిత్తవిధి ర్నామ - త్రింశోధ్యాయః. *

ఓమ్

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమే - శ్రీకపింజలసంహితాయాం

ద్వాత్రింశోధ్యాయః.

పవిత్రారోపణవిధిః.

కాశ్యపః :—

పవిత్రారోపణ శ్రవణే కాశ్యప ప్రశ్నః. కపింజలమహాప్రాజ్ఞ । శ్రోతు మిచ్ఛా మ్యహం ద్విజ
పవిత్రస్య విధానం వై । విష్ణో రమితతేజసః॥ 1
తత్ఫలం కిం ద్విజశ్రేష్ఠ । కీదృశీ తత్కృతి ర్భవేత్
తిథయ శ్చ కథం ప్రోక్తా । స్తంతవః కీదృశ స్తథా॥ 2

---

* ఈ యధ్యాయమున జెప్పబడినట్లుగానే బింబప్రతిబింబదర్శనాదులయం దొక కొన్ని ప్రాయశ్చిత్తకర్మలను సూచించే ప్రత్యేకశ్లోకములు పూర్వపు తాళపత్రగ్రంథములయం దచ్చటచ్చట కాన్పించుచున్నది. కాని, ప్రస్తుత మీ గ్రంథముద్రణమునకై పరిశీలింపబడినవాటియం దొక్కదానియందైన కాన్పించకపోయినందున నవి ప్రక్షిప్తములుగా దలంచి విసర్జింపనైనది. అయినను మరికొంతపరిశీలన మాచరించిన పిమ్మట యవసరమునుబట్టి రెండవముద్రణమం దట్టివానినిగూడ చేర్చుటకై యథాశక్తి ప్రయత్నించెదము.

కా తేషాం సూత్రసంఖ్యాచ। కః కాలస్తు ద్విజోత్తమ
పరివారపవిత్రం కిం। గ్రంథయస్స్యుః కథం ద్విజ॥ 3
పవిత్రభేదం కిం తత్ర । అధివాసం కథం భవేత్
వక్తుమర్హాసి విప్రేంద్ర । విస్తరేణ ద్విజోత్తమ॥ 4
శ్రీకపింజలః :—

కపింజలవచనం పవిత్రారోపణ ప్రశంసా.

అథ వక్ష్యామి సంక్షేపాత్పవిత్రారోపణం పరం
పవిత్రం వాసుదేవస్య । భుక్తిముక్తిఫలప్రదం॥ 5
ఆయుఃప్రకీర్తిదం నిత్యం । సర్వకామఫలప్రదం
తస్మాచ్ఛ్రేష్ఠమిదం విద్ధి । పవిత్రం మునిపుంగవ॥ 6
సంవత్సరం నరో భక్త్యా । యజతే యజ్జనార్దనం
తత్ఫలం సమవాప్నోతి । పవిత్రారోపణే కృతే॥ 7
పూజనేచ ద్విజశ్రేష్ఠ । మంత్రతంత్రవిపర్యయే
ద్రవ్యలోపవిఘాతేతు । తస్య శాంత్యై ద్విజోత్తమ॥ 8
వర్షేవర్షేతు[1] కర్తవ్యం । ప్రాయశ్చిత్తం మహాధకం
పవిత్రే త్వకృతే వర్షే। హ్యర్చనం నిష్ఫలం భవేత్॥ 9
తస్మాద్యత్నేన విప్రేంద్ర । పవిత్రం కారయేద్ద్విజ

పవిత్రారోపణార్హ కాలవినియమనం.

యజమానర్క్షే[2] వాపి । శ్రవణే ద్వాదశేపివా॥ 10
పంచదశ్యాం యథావాపి। దేవదేవస్య శార్ఙ్గిణః

మంటపనిర్మాణాది

ప్రాసాదస్యాగ్రతః కుర్యా । న్మంటపం చతురశ్రకం॥
తోరణాదీని సర్వాణి। పూర్వవద్ద్విజసత్తమ
మంటపే సౌమ్యభాగేతు । అగ్నికుండం విధాయవై॥

ఉత్సవారంభః.

శార్ఙ్గిణో గేహమాసాద్య।పూజయిత్వా యథావిధి
నమస్కృత్యతథా భూమౌ । ఇదంవాక్యముదీరయేత్॥
క్రియాలోపవిఘాతార్థం। యత్త్వయా విహితంప్రభో
మయా తత్క్రియతే దేవ । యథా యత్ర పవిత్రకం॥
మమావిఘ్నం భవాత్ర । కురు నాథ జయధ్వజ

B 1 కాలవ్యత్యాసశాంత్యర్థం। పవిత్రారోపణం మతం॥ 2 వర్షాసుశుక్లద్వాదశ్యాం పవిత్రారోపణం పరం॥ (అధికపాఠాః).

ఫుల్లాంభోరుహపత్రాక్షం । విజ్ఞాప్యైవం జనార్దనం॥ 15
నమస్కృత్య యథాన్యాయం। ప్రాసాదాగ్రంసమాశ్రయేత్
అంకురార్పణం పంచమే సప్తమేవాపి । పురస్తాదంకురార్పణం॥ 16
అంకురార్పణమాదాస్య । త్పశ్చాత్కర్మసమాచరేత్
బలిదానాది. తతః ప్రభృతి కర్తవ్యం । బలిం వై సర్వతో దిశి॥ 17
యాగద్రవ్యాణి. యాగద్రవ్యా ణ్యుపానీయ । శుచౌ దేశే నిధాయవై
కలశాన్ దర్భపుష్పాణి। వస్త్రాన్ గంధాన్ సమిన్ముఖాన్॥
పవిత్రనిర్మాణవిధిః అథ తంత్రం ప్రవక్ష్యామి । యథాశాస్త్రం నిబోధత
సౌవర్ణంరజితంతామ్రం । మృణ్మయంవాతథాపివా॥
కార్పాసికం తథా మౌంజీం । దర్భకం వాథకారయేత్
క్షౌమం దుకూలకం వాపి । క్షాళనం శోధనం కురు॥
బ్రాహ్మణ్యా నిర్మితం సూత్రం । కేశకీటాదివర్జితం
[1]శూద్రియా సాధువృత్త్యావా। నిర్మితంసూత్రమేవవా॥
ఆవణేవా గృహీత్వాతు । పవిత్రాణిచ కారయేత్
సూత్రంతు త్రిగుణీకృత్య । [2]ద్వివారం వాపి దేశిక॥ 22
పంచగవ్యేన సంప్రోక్ష్య।జపే ద్గాయత్ర ముత్తమం
శంఖే నిక్షిప్య తం సూత్రం। పవిత్రాణిచ గ్రంథయేత్॥
పవిత్రాణాం బింబానురూపతః కుర్యా । త్పవిత్రం ద్విజసత్తమ
లక్షణాని. ఉత్తమం జానుమాత్రంతు। మధ్యమం తూరుమాత్రకం
కనిష్ఠం నాభిమాత్రంతు । పవిత్రం ద్విజసత్తమ
ఉపవీతసమాయుక్తం । వనమాలాపవిత్రకం॥ 25
పవిత్రభేదాః తే కనిష్ఠేన పరిమాణేన । కుర్యా ద్గంధపవిత్రకం
షాం పరిమాణంచ మండసల్య ప్రమాణేన।కుర్యా త్తస్య పవిత్రకం॥ 26
యావత్కుండప్రమాణంతు । తావత్కుండ పవిత్రకం
సర్వేషాం పరివారాణాం । పవిత్రం ద్వాదశాంగులం॥
దీక్షితానాం పవిత్రాణి । హస్తమానేన కారయేత్

B 1 క్షత్రియాసాధుశీలాయా । వైశ్యయా ధర్మశాలినా॥ (అధికః పాఠః.)
2 ద్విగుణం వాపి దేశికః॥ పాఠాంతరః.

విన్యసే ద్వ్యంగుళే బంధం। ఉత్తమం మధ్యమం తథా॥
చతురంగుళమానేన। వనమాలాపవిత్రకం
గ్రంథయః. కుండమండలయో స్తద్వద్గ్రంథయ స్సముదాహృతాః॥
పరివారపవిత్రాణాం। గ్రంథయః పంచ కీర్తితాః
[1]దీక్షితానాంపవిత్రాణాం। గ్రంథయోద్వాదశస్స్మృతాః
ఏవం క్రమేణ బధ్నీయాద్గ్రంథయ స్తంతుభి ర్దృఢం
సూత్రసంఖ్యాః. అష్టోత్తరశతం సూత్రం। ఉత్తమంతు పవిత్రకం॥
తదర్థం మధ్యమం సూత్రం। తదర్థం నీచ ముచ్యతే
అష్టోత్తరసహస్రైః। వనమాలాం చకారయేత్॥ 32
అష్టోత్తరశతం సూత్రం। కుండమండలయో స్తథా
ద్వాదశం పరివారాణాం। పంచవింశతి దీక్షితే॥ 33
సప్తవింశతిసూత్రేణ। అధివాసపవిత్రకం
ఏత న్మానేన విపేంద్ర। పవిత్రాణి చకారయేత్॥ 34
ఏకాదశ్యాం. నవపాత్రేషు సంగృహ్య। పవిత్రాణిచ సర్వశః
ఏకాదశ్యాం ప్రభాతేతు। స్నాత్వా జప్త్వా యథావిధి॥
దేవాలయే. దేవస్థానం సమాసాద్య। పూజయే ద్విధిపూర్వకం
ఉపవాసంతు సంకల్ప్య। ఇదంవిజ్ఞాప్య దేశికః॥ 36
ఉపవాసేన దేవంత్వాం। తోషయామి జగత్పతే
కామక్రోధాదయ స్సర్వే। మమనశ్యంతు సర్వదా॥
అద్యప్రభృతి దేవేశ। ఉపోషితదినం భవేత్
ఏవం సంకల్ప్య విప్రేంద్ర।ఇదంమంత్రం జపేత్పునః॥ 38
నమో బ్రహ్మణ్య దేవాయ। శ్రీధరాయ దయాత్మనే
ఋగ్యజుస్సామరూపాయ। శబ్దదేహాయ విష్ణవే॥ 39
యాగమందిరే. యాగమంటప మాసాద్య। అలంకారాణి కారయేత్
మండలరచనా. తస్య మధ్యే ద్విజశ్రేష్ఠ। ఆలిఖే న్మండలం పరం॥ 40
మండలం చార్చయే త్సమ్యక్। ఋగ్వేదాదీంశ్చతుర్దిశి
స్నపనం. [2]తస్య యజ్ఞేనకర్తవ్యం। స్నపనం విధిపూర్వకం॥ 41

B 1 దీక్షితాది పవిత్రాణాం॥ 2 తన్మధ్యేతు నకర్తవ్యం - స్నపనం విధి పూర్వకం॥ (పాఠాంతరః)

ఏకబేరాదిభేదేన పవిత్రాధివాసః.

ఏకబేరవిధానంచే । త్స్నపనం తత్ర కారయేత్
అధివాస్య పవిత్రాణి । మంటపే కౌతుకంవినా॥ 42
ఏకబేరేతు కుర్వీత । కౌతుకస్య ప్రబంధనం
అపరేహని కుర్వీత । [1] పవిత్రాణాం తధార్పణం॥ 43
బహుబేరే ద్విజశ్రేష్ఠ । యాగకౌతుక మానయేత్

మండలే భగవదారాధనం.

స్నపనం పూర్వవత్కృత్వా। మండలేసన్నివేశయేత్॥
పూజయిత్వాయథాశాస్త్రం। నైవేద్యాంతంద్విజోత్తమ

హోమం.

కుండపార్శ్వం సమాసాద్య। హోమకర్మ సమారభేత్॥

పవిత్రాణి మండలే స్థాపనం.

పవిత్రపాత్ర మాదాయ । గంధాదీనాంచ మండలం
గోరోచనంచ కర్పూరం । సింధూరం కుంకుమం తథా॥
హారిద్రా గైరికంవాపి । మండల ద్రవ్య ముచ్యతే
పవిత్రాణి యథా న్యాయం। మండలే మూలవిద్యయా॥
ఉత్తమం పరమస్థానం । ఆనందం పర మవ్యయం
మధ్యమేచ పరాం వృద్ధిం ।విపులాంచ ధనావహం॥ 48
కనిష్ఠేచ శ్రియం వింద్యా । [2] త్సమారోగ్యధనానిచ
పవిత్రాణాం గుణా న్విద్ధి । కాశ్యప ద్విజసత్తమ॥ 49
వస్త్రేణ వేష్టయే త్పాత్రం । ప్రోక్షయే ద్గంధవారిణా
దేవాగ్రే స్థండిలం కృత్వా । శాలిభి ర్ద్విజసత్తమ॥ 50

పవిత్రాణా మభిమంత్రణం.

పవిత్రం తత్ర విన్యస్య । పవిత్రా ణ్యభిమంత్రయేత్
ఇదం విష్ణ్వితి మంత్రేణ । పవిత్రాణి పృథక్పృథక్॥ 51

పవిత్రారోపణవిధిః.

తతో గంధపవిత్రంతు । కౌతుకోపరి విన్యసేత్
అన్యానిచ పవిత్రాణి। బింబానాం విన్యసేత్క్రమాత్॥
ఉత్తమం వాసుదేవస్య । సంకర్షణస్యతు మధ్యమం
ప్రద్యుమ్నస్య కనిష్ఠం స్యా।ద్వనమాలానిరుద్ధకే॥ 53
తత్తన్మంత్రేణ విప్రేంద్ర । ఉత్తమాది యథాక్రమం
చక్రం చోపరి విన్యస్య । పవిత్రం ద్విజసత్తమ॥ 54

పుణ్యాహవాచనం కౌతుకబంధనాది.

పుణ్యాహం వాచయే త్తత్ర। కౌతుకం బంధయే త్సుధీః
మంత్రేణానేన విప్రేంద్ర । కౌతుకం దక్షిణే కరే॥ 55
సంవత్సరకృతా పూజా । సంపూర్ణ ఫలదాయినీ

పా 1 పవిత్రాణాం తధార్చనం॥ 2 క్షేమారోగ్యధనాని చ॥ పాఠాంతరా

పవిత్రారోపణే భూయా । త్కౌతుకం ధర కేశవ॥ 56
ఇతిమంత్రం సముచ్చార్య। కౌతుకంబంధయేత్క్రమాత్
అర్చనం భగవతో విజ్ఞాపనంచ.
ప్రాసాదం మంటపం చైవ।నవవస్త్రేణ వేష్టయేత్॥ 57
పాయసాది యథాన్యాయం। ముఖవాసాంత మేవహి
నివేదయిత్వా దేవేశం।ఇదం వాక్య ముదీరయేత్॥58
సంపూర్ణాయచ సర్వేషాం। కర్మణాంచ హితో భవ
ఇతిమంత్రేణ దేవేశం।స్తుత్వా స్తోత్రైః ప్రణమ్యచ॥59

మూలమంత్రజపః.
యజమాన స్తత స్తత్ర। జపే దష్టోత్తరం శతం
అష్టోత్తరసహస్రంవా। అష్టాక్షర మతఃపరం॥ 60

రాత్రౌశయనం.
యజమానేన సాకంవై। శాయయే ద్దేశికోత్తమః

ప్రభాతే స్నపన కర్మ.
ప్రభాతే సమ్యగుత్థాయ।స్నాత్వాజప్త్వాచ తర్పయేత్॥
ఆలయం పున రాసాద్య। స్నపనాయ సమారభేత్
మండలా త్సముపాదాయ। కౌతుకం చోపరి ద్విజ॥ 62
స్నపనంచ తతః కృత్వా।పూర్వవ త్కార్యయోగతః॥
పునర్బింబం సమాదాయ। మండలోపరి విన్యసేత్॥ 63

మండలస్యానిర్మాల్యతా.
మండలంతు ననిర్మాల్యం। ఇతిశాస్త్రేషు నిశ్చయః

పునఃపూజా.
పూర్వవ త్పూజయిత్వాతు। హోమకర్మసమారభేత్॥

శాంతిహోమః.
[1] సమిధాజ్యంతతోహుత్వా।శాంత్యర్థంమూలవిద్యయా
అష్టోత్తరశతే నైవ। పవిత్రాణి తత స్స్పృశేత్॥ 65

అధివాసపవిత్రారోపణక్రమః.
అధివాసపవిత్రంతు। కౌతుకం చావతారయేత్
కృతాంజలిపుటో భూత్వా। ఇదం మంత్రం జపే ద్ద్విజ॥
గృహాణ బ్రహ్మసూత్రంతు। యన్మయా కల్పితం విభో
పూజాయాస్తు విపర్యాసే। యథాదోషో న మే భవేత్॥
ఏవం జప్త్వా క్రమేణైవ। కనిష్ఠాదీన్ ద్విజోత్తమ
ఆదాయచ పవిత్రాణి। విన్యసే త్కౌతుకోపరి॥ 68
ఇదం విష్ణు రితిధ్యాయన్। కనిష్ఠాదీన్ సమర్పయేత్
వేదాదీన్ ఘోషయే త్తత్ర। చతుర్దిక్షుచ పూర్వవత్॥

B 1 సమిధాజ్యచరూన్ హుత్వా॥ (పాఠాంతరః)

పుష్పాది దీపపర్యంతం । పూజయే ద్ద్విజసత్తమ
వనమాలాం తథా యోజ్య । పరివారా న్వినిక్షిపేత్ ॥
మండలే కుండకే చైవ । పవిత్రం దాపయే త్క్రమాత్
తతః పశ్చా ద్ద్విజశ్రేష్ఠ । కృతాంజలిపుటో భవేత్ ॥
దేవస్య పురత స్స్థిత్వా । మంత్రేణానేన యాచయేత్
భగవత్ప్రార్థనా. మణివిద్రుమమాలాభి । ర్మందారకుసుమాదిభిః ॥ 72
యథా సంవత్సరే పూజా । తథాస్తు గరుడధ్వజ
మంత్రహీనం క్రియాహీనం । భక్తిహీనం జనార్దన ॥ 73
యత్పూజితం మయా దేవ । పరిపూర్ణం త దస్తు మే
వనమాలా యథా దేవ । మఃశ్యా శ్రీవత్సకౌస్తుభా ॥
తద్వ త్పవిత్రతంతూనాం । పూజాచ హృదయావహా
ఏవం సురేశం సంప్రార్థ్య । ప్రణమే ద్దండవ త్క్షితౌ ॥ 75
ప్రాయశ్చిత్త హోమః. ప్రాయశ్చిత్తం తుజుహుయా । త్పంచోపనిషదైః క్రమాత్
ఆజ్యేన చ సహస్రం వై । మంత్రాణాంచ పృథక్ పృథక్ ॥
నైవేద్యాది. చరుం నివేదయే త్పశ్చా । ద్దేవానాం ప్రణవేన వై
హోమః. సమిధాజ్య చరూ న్హుత్వా । మూలేనాష్టశతం పృథక్ ॥
బలిహరణం. బలించ సర్వతో దద్యా । న్మంగళాదీ న్ప్రదర్శయేత్
బింబాదిషు. కౌతుకం సమ్య గాదాయ । గేహమధ్యే నివేశయేత్ ॥
పవిత్రధారణకాల వినియమనః. మాసం పక్షం త్రిరాత్రం వా । అహోరాత్ర మథాపి వా
అర్పితంచ పవిత్రాణాం । తావత్కాలం సమాచరేత్ ॥
అనిర్వారితమన్నాద్యైః । సర్వవర్ణాని పూజయేత్
అవరోపణదివసే వైష్ణవానాం ప్రదాతవ్యం. విసర్గదివసే ప్రాత । ర్వైష్ణవానాంచ దాపయేత్ ॥ 80
తత్కాలే పూజయే ద్దేవం । విసర్గాంతే విశేషతః
విసర్గదివసే ప్రాప్తే । దేవం సంపూజయే త్క్రమాత్ ॥
పవిత్రావరోపణ మంత్రః. విసర్జయే త్పవిత్రాణి । మంత్రేణానేన దేశికః
సంవత్సరకృతాం పూజాం । సంపాద్య విధివ న్మమ ॥
ప్రజాపతే ఇదానీం త్వం । విష్ణులోకంచ గచ్ఛసి
ఏవం మంత్రేణ విప్రేంద్ర । పవిత్రాణి విసర్జయేత్ ॥
ఆచార్యార్చన-పవిత్రసమర్పణాది. సర్వాణిచ పవిత్రాణి । ఆచార్యాయ సమర్పయేత్
పూర్వవత్స్నపయే ద్దేవం । నైవేద్యాంతం సమర్చయేత్ ॥

గేహే దేవం విసృజ్యైవం । ప్రణమ్య చ పునఃపునః
ఆచార్యం పూజయే త్తతః । [1] గ్రామాశ్వనగరాదిభిః॥
ఉత్తమాం దక్షిణాం దత్వా । ఆచార్యంవందయే త్తతః
సర్వేషాం దక్షిణాం దద్యా । ద్ద్విజానాంచ ధనాదిభిః॥
ఇతి సమ్య క్సమాఖ్యాతం । పవిత్రారోపణం మయా
గ్రంథపరిసమాప్తి. ఇతి తంత్రా న్సమాలోక్య । సార ముద్ధృత్య కాశ్యప॥
ద్వాత్రింశచ్ఛతధాధ్యాయాః।త్వత్సంబంధకుతూహలాత్
కపింజల మిదం నామ । సంక్షేపేణ యథాక్రమం॥ 88
మార్కండేయప్రసాదేన । మయాప్రోక్తంద్విజోత్తమ
నాశిష్యాయ నభక్తాయ । నాపుత్రాయ కదాచన॥ 89
నాదాతవ్య మిదం తంత్రం । రక్షణీయం త్వయా సదా
వాసుదేవ మిదం తంత్రం । శ్రుత్వాగోప్యంద్విజోత్తమ॥
ఏవం కపింజలే నోక్తం । కాశ్యపో నష్టసంశయః
త మువాచ మహాభాగం । దీప్యమానం సు తేజసం॥ 91
కాశ్యపః:—
కృతార్థో స్మి మహాభాగ । కపింజల మహామునే
వైష్ణవం సకలంతంత్రం । త్వత్ప్రసాదాచ్ఛ్రుతంమయా॥
సర్వవిద్యాపర శ్రేష్ఠో । సర్వ వేదార్థకోవిదః
కపింజల మహాప్రాజ్ఞ । ప్రణతోస్మి మహామతే॥ 93
ఏవం వై కాశ్యప స్తుత్వా । ప్రణమ్యచ కపింజలం
అంజలిం శిరసా కృత్వా । ఆశ్రమం ప్రతి సంయయౌ॥

ఇతి శ్రీపాంచరాత్రే — కపింజలసంహితాయాం
పవిత్రారోపణవిధి ర్నామ — ద్వాత్రింశోధ్యాయః *

ఇతి శ్రీకపింజలసంహితా సమాప్తా.

ఓంతత్సత్.

సర్వం శ్రీరామచంద్రార్పణ మస్తు.

B 1 గజాశ్వనగరాదిభిః॥ (పాఠాంతరః)

A * ఈ అధ్యాయాంతమందు 2 వ అనుబంధముగా ప్రకటించిన శ్లోకము లన్నియును A ప్రతిలో అధికపాఠముగా కన్పించుచున్నవి.

అనుబంధములు

1 వ అనుబంధము.

(మావద్దగల వ్రాతపుస్తకములో చతుర్దశోధ్యాయము సాధక స్నానవిధి గాక ప్రాయశ్చిత్తశాంతిహోమప్రకార మనే పేరుగల్గి యున్నది. ఇది మిగిలిన గ్రంథములన్నింటిలోనికిని పూర్తిగా భేదించి యున్నందున ఈ అధ్యాయమును సంపూర్ణముగా నిచ్చట ప్రత్యేక ముగా వ్రాయడమయినది.)

ఓం

శ్రీమత్పాంచరాత్రదివ్యాగమశాస్త్రే

శ్రీ క పిం జ ల సం హి తా యాం

చతుర్దశోధ్యాయః.

ప్రాయశ్చిత్తశాంతి హోమప్రకారః.

శ్రీకపింజలః:—

శ్లో॥ అగ్నిదగ్ధేచ దంభోళి - పతనే దేవమందిరే । పునః ప్రతిష్ఠాకర్త వ్యం - కాశ్యపద్విజసత్తమ ॥ చోరాదిభిశ్చ ఖననే - సంప్రాప్తే దేవ మందిరే । సంప్రోక్షణవిధానేన । కుర్యాద్దేవంచ మంత్రవిత్ ॥ స్నపనంచలనేవాపి - సూతకాద్యైస్తుదర్శనే । చండాలపుల్కలో దక్య । పతితాభిశ్చ దర్శనే ॥ విణ్మూత్రస్పర్శనేవాపి । ఖరోష్ట్రా భిఃప్రవేశనే । సంవత్సరార్చనాలోపే । అంగారస్పర్శనేపివా ॥ పవమానస్య సంజాతే । తథాసంప్రోక్షయేద్గురుః । సంప్రోక్షణ విధానేన । సకాలనియమస్తథా ॥ పుణ్యాహం వాచయిత్వాతు। బ్రాహ్మణై రుపవాసయేత్ । పవమాదిషు చాన్యేషు । నిమిత్తేషు తథైవచ ॥ స్నపనందేవదేవస్య । కర్తవ్యంసిద్ధికాంక్షిభిః । గేహం ప్రవిశ్య సర్వాణి । శాంతికర్మాణి చారభేత్ ॥ ఆచార్యం వరయే త్పూర్వం । శ్రోత్రియంవేదపారగం । ప్రాణానాయమ్యసంకల్ప్య।

పుణ్యాహాంతత్రివాచయేత్ । కలశాంశ్చ గృహీత్వాతు । యథావిత్తానుసారతః । శతద్వయంచతుశ్శతం - కుంభాన్ రత్నసహస్రకం ॥ కలశాన్ పూరయేత్తత్ర - పూర్వోక్తేనవిధానతః । పంచవైష్ణవసూక్తైశ్చ - గంధతోయేనవారిణా॥పురుషసూక్తానుసారేణ-పవమానేన తత్పునః । శాంతిసూక్తానుసారేణ - అభిషేకంతు కారయేత్ ॥ కలశాధివాసహోమం - మూలమంత్రేణ కారయేత్ । నారాయణస్యగాయత్ర్యా - అష్టోత్తరశతంహునేత్ ॥ రామమంత్రేణజుహుయా - న్న్యాసంకృత్వా యథావిధి । అష్టోత్తరసహస్రంతు - జుహుయా త్సాధకోత్తమః॥ పాయసాజ్యేన సంమిశ్రం - మధు మగ్నౌతు హోమయేత్ । స్విష్టకృజ్జుహుయా త్తత్ర - ప్రాయశ్చిత్తాహుతీ న్హునేత్ ॥ ఆచార్యఃకుంభముద్ధృత్య - సించయేద్దేవమూర్ధని । ఆశిషోవాచనంకుర్యా - న్నమస్కృత్వాతు దండవత్ ॥ దర్శయేచ్చామరం ఛత్రం - తోళయేత్కౌతుకం తథా । అర్చయిత్వా యథాన్యాయ - ముపచారైర్ధ్వగధ్వజం॥ నైవేద్యం ముఖవాసాంతం । దేవాయగురురర్పయేత్ । బ్రాహ్మణాన్ భోజయేత్పశ్చా - ద్యథావిభవవిస్తరం॥ యఃకరోతి విధానేన । ప్రోక్షణం శాంతిదాయకం । ప్రాయశ్చిత్తమితి ప్రోక్తం - విష్ణులోకం సగచ్ఛతి ॥ ఇతిసంక్షేపతః ప్రోక్తః । ప్రాయశ్చిత్తంతు ప్రోక్షణం॥

ఇది శ్రీపాంచరాత్రే కపింజలసహితాయాం
ప్రాయశ్చిత్తశాంతిహోమ ప్రకారోనామ - చతుర్దశోధ్యాయః॥

విమర్శనము :—

ఈ అనుబంధమునం దుదహరించిన యధ్యాయ మొక్కవ్రాత ప్రతిలోమాత్రమే గలదనియు, అందున్న సాధకస్నానవిధి యను

1 వ అనుబంధము.

చతుర్దశోధ్యాయమునకు బదులుగానే ఇయ్యదిగలదనియు, కారణముచేతనే యిద్దానిని గ్రంథాంతమునందు ప్రత్యేక అనుబంధముగా చేర్చడమైనదనియు-పైననే యుదహరించియుంటిమి.

ఇందలిశ్లోకసంఖ్య — 18½ అయియున్నది.

ఈ యధ్యాయమునందలి విషయములే యీగ్రంథమునందలి (31 వ) ఏకత్రింశాధ్యాయములోగూడ మరికొంత విరళముగనే చెప్పబడియున్నందున ఈ యధ్యాయమునందున్ను అదేవిషయము సంగ్రహముగా నేలచెప్పవలసివచ్చినదో తోచదు. అట్లుగాక "సంప్రోక్షణక్రమ" మను నూతనాంశమును దెలుపుటకే యీయధ్యాయము ప్రత్యేకముగా నూహింపబడియున్నదనినను పూర్వోత్తర సందర్భముల ననుసరించి చూచుటవలన నీ చతుర్దశాధ్యాయప్రాంతము సాధకస్నానవిధి నుపదేశించుటకే యుచితముగా నున్నది. కాన యిచ్చట ప్రాయశ్చిత్తవిధిని నిరూపింపవలసిన యవసరమేమిన్ని కన్పించదు. ఇతరసంహితలయొక్క నడకలోగూడ నిట్టివిషయముల గ్రంథావసానమునందో—లేక, అర్చనావిధులు ఉత్సవవిశేషములు మున్నగునవియన్నియు చెప్పినపిమ్మటనో - బోధించుట యాచారమైయున్నది. కాని యిల్లెచ్చటనో క్రమమును దప్పించి యిట్టివి వ్రాయుట సంగతమైయుండలేదు. - మరిన్ని ఈ యధ్యాయమునందలి శ్లోకముల వరుసననుసరించిగూడా దీనికి తగు ప్రాముఖ్యత నొసగ వీలుకలుగకున్నది. అయినను, ఇట్టివిషయములనుగూర్చి యింతకన్నను విమర్శించుట నా యభిప్రాయమునకు విరుద్ధమైనందున యుక్తాయుక్త విచక్షణాపరులగు మాపాఠకోత్తములకే దీని నప్పగించి యింతటితో విరమించుచున్నాడను.

ఇట్లు,

సంపాదకుడు.

శ్రీ కపింజలసంహితా

షరా:—ఈ అధ్యాయప్రారంభములో "బ్రహ్మపురాణే" అను నొక పదము అసందర్భముగా నున్నది. ఎంత యోచించినను దీని కర్థము గోచరించకున్నందుచేతనే నాపదమును వ్రాతపొరపాటుగా భావించి యిం దుదహరింపక విడచివైచితిని ?

2 వ అనుబంధము.

ముద్రితప్రతిలో (32 వ) ద్వాత్రింశోధ్యాయము చివరను, అనగా గ్రంథమందలి తుట్టతుదియధ్యాయములో—92, 93 శ్లోకముల మధ్యప్రాంతమునందు యీదిగువ నుదహరించిన శ్లోకము లేలనో చేర్చబడినవి. ఇవి యముద్రితప్రతులలో కన్పించుట లేదు. అయినను "ఇతి మత్స్యే" అనువిషయమును స్పష్టముగా నుదహరించుచుగూడా యీ గ్రంథప్రకాశకు లీ శ్లోకముల నిందు మధ్యలో ప్రకటించి, అన్నింటికిని కలిపియే వరుససంఖ్యలనుగూడా వేసి, ఇట్టి యసందర్భవిషయముల నధ్యాయమధ్యమందే చేర్చుటకుగల కారణ మేమో తోచకున్నది ఇందుకు ముఖ్యకారణము వా రీగ్రంథమును ముద్రించునప్పు డే వ్రాతప్రతి వారికి ముఖ్యాధారమయ్యెనో అందే యీవిధముగా నున్న దని యూహించుచున్నాను. అయినను యుచితజ్ఞులగు వారలు యిట్టివాని నెల్ల తగువిధముగా విమర్శించి తప్పులుసవరించి ముద్రించుటయే యుక్తమగునుగాని మాతృకను మీరరా దని అందలి తుడుపులతో గూడ ప్రకటించుట యేమిలాభకరమో నాకుతోచకున్నది. ఏదిఏట్లైనను యిదివర కప్పుడే యొకపర్యాయము యీకపింజలసంహితలోనివిగనే దేశమందంతటను ప్రకటింపబడిన యీశ్లోకములను అసంగతములైనను పూర్తిగనే ముద్రింపక విడచినచో మాయుద్యమముయొక్క యుద్దేశ్యముల కే భంగపాటు తటస్థింపగలదు. కాన నాశ్లోకముల నీయనుబంధమున జేర్చి యీవిధముగా ప్రకటింపనైనది.

ముద్రితప్రతి, 32 వ అధ్యాయము, 92, 93 శ్లోకములమధ్యను గల

అధిక శ్లోకము.

మత్స్యే—

పురాణం సర్వశాస్త్రాణాం । ప్రథమం బ్రహ్మణాశ్రుతం (స్మృతం)
అనంతరంచ వక్త్రేభ్యో । వేదాస్తస్య వినిర్గతాః॥ 1

పురాణ మేకమేవాసీ । దస్మిన్ కల్పాంతరే నఘ
త్రివర్గ సాధకం పుణ్యాం । శతకోటి ప్రవి స్తరం॥ 2
ప్రవృత్తి స్సర్వశాస్త్రాణాం । పురాణస్యోద్భవం తతః
కాలేనాగ్రహణంమ్మృష్ట్వా । పురాణస్యతతో౽నఘ॥ 3
వ్యాసరూపమహం(ధృత్వా) కృత్వా । సంహరామియుగేయుగే
చాతుర్లక్ష ప్రమాణేన । ద్వాపరేద్వాపరే సదా॥ 4
బ్రాహ్మ్యం తద్దశసాహస్రం । పురాణంపరికీర్తితం
పాద్మం తత్పంచపంచాశ । త్సహస్రా ణీతి కీర్తితం॥ 5
వరాహకల్పంవృత్తాంత । మధికృత్య పరాశరః
యత్రాహధర్మానఖిలా । నుద్యుక్తంవైష్ణవంమహత్॥ 6
త్రయోదశసహస్రంవై । తత్పురాణంవిదుర్బుధాః
యత్రియద్వాయవీయంస్యా । ద్రుద్రమాహాత్మ్యగోచరం॥ 7
చతుర్వింశత్సహస్రాణి । పురాణంశైవముచ్యతే
యద్వృత్తాంతోద్భవంలోకే । తద్భాగవత ముచ్యతే॥ 8
అష్టాదశసహస్రాణి । పురాణంతత్ప్రకీర్తితం
పంచవింశత్సహస్రాణి । నారదీయం తదుచ్యతే॥ 9
పురాణం నవసాహస్రం । మార్కండేయ మిహోచ్యతే
ఏతత్షోడశసాహస్ర । మాగ్నేయం తత్ప్రముచ్యతే॥ 10
చతుర్దశసహస్రాణి । తథాపంచశతానిచ
భవిష్యచ్చరితప్రాయం । భవిష్యంతదిహోచ్యతే॥ 11
అష్టాదశసహస్రంవై । బ్రహ్మకైవర్తముచ్యతే
కల్పంతల్లైంగ్యమిత్యుక్తం । పురాణంబ్రహ్మణాస్వయం॥ 12
తదేకాదశసాహస్రం । ఫల్గుణాయ ప్రయచ్ఛత
విష్ణునాభిహితంశ్లోక్యాః । యద్వారాహ సమాహ్వయం॥ 13
చతుర్వింశ త్సహస్రాణి । తత్పురాణ మిహోచ్యతే
స్కాందంనామ పురాణం త । త్సహస్రశతసంహితా॥ 14

సహస్రంచ శతంచైక । మితిమత్స్యః కథ్యతే
త్రివర్గ మభ్యదాత్తత్ర । వామనం పరికీర్త్యతే। 15
పురాణం దశసాహస్రం । కూర్మంకల్పానుగంశివం
సప్తాదశసహస్రాణి । లక్ష్మీకల్పానుషంగిరం॥ 16
యోస్యాదధ్యయనేకర్మ । హేమకూర్మసమన్వితం
తన్మాత్స్యమితిజానీధ్వం । సహస్రాణిచతుర్దశ॥ 17
తత్పంచదశచైకంచ । సహస్రాణీతి గారుడం
తచ్చద్వాదశసాహస్రం । బ్రహ్మాండంద్విశతాధికం॥ 18
అష్టాదశపురాణాని । కృత్వాసత్యవతీసుతః
భారతాఖ్యానమఖిలం । చక్రే తదుపబృంహణం॥ 19
అన్యాన్యుపపురాణాని । మునిభిఃకధితానితు
ఆద్యంసనత్కుమారోక్తం । నారసింహ మతఃపరం॥ 20
తృతీయం నారదం ప్రోక్తం । కుమారేణతు భాషితం
చతుర్థం శివధర్మాఖ్యం । సాక్షా న్నందీశ భాషితం॥ 21
దూర్వాసోక్తంతు మాత్స్యాఖ్యం । నారదోక్త మతః పరం
కాపిలం మానసంచైవ । తథైవోశనసేరితం॥ 22
బ్రహ్మాండం వారుణంచోక్తం । కాళికాహ్వయమేవచ
మాహేశ్వరంతథా సాంబం । సౌరం సర్వార్థసంచయం॥ 23
పరాశరోక్తంచ పరం । మారీచం భార్గవాహ్వయం
ఇదమష్టాదశ ప్రోక్తం । పురాణం కౌర్మసంజ్ఞితం॥ 24
సాత్వికేషుచ కల్పేషు । మాహాత్మ్యమధికం హరేః
రాజసేషుచ మాహాత్మ్యం । అధికం బ్రహ్మణోవిదుః॥ 25
తద్వదగ్నేశ్చ మాహాత్మ్యం । తామసేషు శివస్యచ
సంకీర్ణేతుసరస్వత్యాః । పితౄణాంచ నిగద్యతే॥ 26

చతుర్భిర్భగవా న్విష్ణుః । ద్వాభ్యాం బ్రహ్మోతథారవిః
అష్టాదశపురాణేషు । భగవాన్ కీర్త్యతే శివః॥ 27

నోటు:—ఈపై నుదహరించిన అధికశ్లోక సంఖ్య 27 అయి యున్నది. వీనియందు, పురాణములు, ఉప పురాణములు, మహాభారతము వీనినిగురించినప్రసక్తిగలదు. వీనియందు గూడా వ్రాత పొరపాట్లుగాను, అచ్చు పొరపాట్లుగాను నాకు తోచినంత వరకుగల తప్పులను సవరింపనైనది.

ఇట్లు,
సంపాదకుడు.

ప్రకటనలు

ప్రకటనలు.

ఆంధ్రపత్రిక.

మూడులక్షల ఆంధ్రమహాజనులకున్న యిది యొక్కటియే

దైనిక వార్తాపత్రిక.

దినపత్రిక — సంవత్సర చందా	రు	24—0—0 లు మాత్రమే
ఒక నెలకు		2—2—0
విడిపత్రిక		0—1—0
వారపత్రిక — సంవత్సర చందా		4—0—0

అడ్రెస్సు:—మేనేజరు, ఆంధ్రపత్రిక,
6 & 7 తంబుసెట్టివీధి, మదాసు.

భారతి.

(సచిత్రమాసపత్రిక)

ప్రతిసంచికలోను ప్రముఖులగువారిచే వ్రాయబడిన యమూల్యవ్యాసములు విరివిగా నుండును. వేయేల? ప్రతియాంధ్రుని హస్తమును నలంకరించి తీరవలసిన దీపత్రిక యొక్కటియే!

సంవత్సర చందా	రు	6—0—0
అర్ధసంవత్సరమునకు		3—0—0
విడిసంచిక		0—8—0

అడ్రెస్సు:—మేనేజరు, భారతిపత్రిక,
6 & 7 తంబుసెట్టివీధి, మదాసు.

వైష్ణవపత్రిక.

శ్రీవిశిష్టాద్వైతమతసాంప్రదాయముల బోధించునది యీశ్రీ యొక్క పత్రికయే! ఇందు మతసిద్ధాంతగ్రంథములకన్నిటికిని ఆంధ్రానువాదములు ప్రకటింపబడుచుండును

సాధారణచందా సంవత్సరమునకు రు 2—0—0

సహాయ చందా ,, 3—0—0

అడ్రెస్సు:—మేనేజరు, శ్రీ వైష్ణవపత్రిక,
పెంటపాడు, కృష్ణాజిల్లా.

వృత్తికళ.

పారిశ్రామిక విషయిక మాసపత్రిక.

ప్రతిదినమును విశేషముగ విక్రయింపబడుచున్న వివిధవస్తువుల జేయు పద్ధతులు యిందు ప్రకటింపబడుచున్నవి. ఎక్కువ పెట్టుబడి అగత్యము లేకుండగనే యెల్లరును చక్కని పరిశ్రమల ప్రారంభింపవచ్చును. ప్రతి పరిశ్రమయు మంచి లాభము నీయగలదు. పరిశ్రమల నిర్వహించు విధానములు, వర్తకరహస్యములు, మరియు ననేక అమూల్యవిషయములు సైతము దీనిలో ప్రకటితమగుచుండును. వృత్తికళను స్వీకరించుటయే ధనలక్ష్మి నాహ్వానించుట. ఇంక జీవనోపాధి కొరకు నాశ్రయింప బనిలేదు.

సంవత్సర చందా పోస్టేజీతో రు 2—0—0 లు మాత్రం.

అడ్రెస్సు:—మానేజరు, వృత్తికళా కార్యాలయము,
10—సి, 132, గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

శ్రీవైఖానస గ్రంథమాలా ప్రచురణములు.

అనుక్రమణికాపటలం	(సంపూర్ణము)	...	రు 4—0—0
ఆనందసంహిత	1 వ భాగము	...	3—0—0
మంత్రప్రశ్నము	1 వ భాగము	...	2—0—0
డిటో	2 వ భాగము	...	1—8—0
సూత్రానుక్రమణికా	1 వ భాగము	...	1—0—0
డిటో	2 వ భాగము	...	1—8—0
శ్రీనివాసదీక్షితీయము	(దశవిధహేతునిరూపణము)		3—0—0
రామదేశికాహ్నికము		...	0—12—0
వైఖానసమహిమమంజరి		...	1—2—0

తక్కిన గ్రంథములకు క్యాటలాగు చూడనగును.

వైఖానసపత్రిక (మాసపత్రిక) సం 1కి చందా రు 3—0—0

అడ్రెసు:— డాక్టరు. డి. రంగాచార్యులు, ఎం. ఏ., ఎ. సి.,

401, టంకసాలవీధి, మదరాసు.

